

hårdaste anslagsbeskrifningarna. Redan före dessa åtgärder hade utvecklingen medfört, att anslagsmedlen till materiel och dylikt kommit att icke motsvara behovet. Det är därför icke ägnat att förvåna, att den nu vidtagna översynen av museets förhållanden kommit att utmynna i förslag om en betydande höjning av de löpande anslagsmedlen samt om anvisande av engångsanslag till inredning och utrustning.

Vad de löpande anslagsmedlen beträffar tillstyrker jag i första hand en höjning med 65 000 kronor av delposten till »ordnande, vård och förkovran av samlingarna». Med denna post torde böra sammanslås de hittills under särskilda delposter anvisade medlen till förstärkning av paleozoologiska avdelningens andel i nyssnämnda post, för vilket ändamål för nästa budgetår torde böra anvisas ett från 6 000 kronor till 8 000 kronor förhöjt belopp, och till förbrukningsmateriel för ordnande och preparering av botaniska avdelningens svampsamlingar, för vilket sistnämnda ändamål torde liksom nu böra beräknas 400 kronor. Ifrågavarande nya delpost, benämnd »samlingarnas vård och bearbetning», torde alltså böra uppföras med $(55\,600 + 65\,000 + 8\,000 + 400 =)$ 129 000 kronor. Såsom bidrag till kostnaderna för framställning av planscher och tryckning av publikationer torde böra anvisas oförändrat belopp, 4 000 kronor. Anslagsposten till tjänsteresor i Sverige torde böra höjas med 1 000 kronor till 4 500 kronor och för möjliggörande i viss utsträckning av tjänsteresor till utlandet torde böra anvisas 7 000 kronor. Vidare förordar jag anvisande av en anslagspost å 8 000 kronor för vissa ritnings- och slipningsarbeten å paleozoologiska avdelningen. Tillhoppa torde alltså till löpande utgifter för nästa budgetår böra anvisas $(129\,000 + 4\,000 + 4\,500 + 7\,000 + 8\,000 =)$ 152 500 kronor. Anslagets rubrik torde böra ändras till att avse »materiel m. m.».

Av anslaget till »underhåll och ökande av samlingarna m. m.», för innevarande budgetår 81 000 kronor, avser ett belopp av 11 500 kronor vissa engångsutgifter. Naturvetenskapliga forskningskommittén har för sin del förordat, att vissa engångsanslag skulle anvisas för i det föregående närmare specificerade ändamål. Jag har icke funnit anledning till annan erinran mot kommitténs förslag, än att de för belysningsnätets komplettering erforderliga medlen, av kommittén uppgivna till 4 700 kronor, böra för rättelse av en felskrifning upptagas till 6 700 kronor, samt att anslagsmedlen å tillhoppa 152 000 kronor till förvaringsskåp m. m. samt instrument torde böra fördelas på två budgetår. Med hänsyn härtill tillstyrker jag för nästa budgetår en medelsanvisning av tillhoppa 95 700 kronor. Ifrågavarande medel torde böra anvisas under särskild anslagsrubrik.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att jag icke funnit något att erinra mot att åt byggnadsstyrelsen uppdrages att i samråd med vetenskapsakademien och vederbörande avdelningsföreståndare utreda frågan om riksmuseets behov av ökat lokalutrymme.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1947/48 anvisa
*dels till Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m. ett
 reservationsanslag av kronor 152 500;*
*dels ock till Naturhistoriska riksmuseet: Inredning och
 utrustning ett reservationsanslag av kronor 95 700.*

28.] 28. **Naturhistoriska riksmuseet: Inlösen av viss samling.** *Vetenskapsakademien* har gjort framställning om anvisande av 9 500 kronor för inlösen för naturhistoriska riksmuseets räkning av en zoologisk samling, som tillhört framlidne avdelningsföreståndaren vid riksmuseet, professorn Sixten Bock. Vetenskapsakademien har därvid starkt framhållit önskvärdheten av att nämnda samling genom inlösen av staten måtte tillföras riksmuseets evertibratavdelning. Av akademiens framställning inhämtas i övrigt följande.

Bocks samlingar bestå dels av mikroskopiska preparat omfattande 2 800 objektglas, dels av spritmaterial från Norden, Neapel, Japan och Söderhavsoarna, omfattande tillhopa 2 763 nummer. Samlingarna ha av intendenten vid naturhistoriska museet i Göteborg, filosofie doktorn O. Nybelin och lektorn vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm, filosofie doktorn E. Westblad värderats till 9 500 kronor. De mikroskopiska preparaten ha värderats till 70 à 75 öre per glas eller sammanlagt 2 000 kronor. Vad spritmaterialet beträffar ha de nordiska samlingarna uppskattats till ett värde av 1 krona per nummer, sammanlagt 1 200 kronor, samt materialet från Neapel till ett värde av 2 kronor per nummer, sammanlagt 150 kronor. För det säkerligen mycket värdefulla exotiska materialet har särskild hänsyn tagits till att det, till skillnad från det mesta av museernas expeditionsmaterial, är insamlat av en framstående specialist och behandlat med speciella fixeringsmetoder. Det har därför värderats till 4 kronor per nummer, i runt tal tillhopa 6 150 kronor.

Ifrågavarande samling torde vara av högt vetenskapligt värde och det synes därför vara synnerligen angeläget, att den kommer den svenska forskningen till godo. Då jag icke funnit anledning till erinran mot det för samlingens inlösen beräknade beloppet, 9 500 kronor, förordar jag, att för inlösen av ifrågavarande samling på riksstaten för nästa budgetår uppföres ett anslag av 9 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Inlösen av viss samling* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag
 av kronor 9 500.

[29.] 29. **Statens etnografiska museum: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 58 600 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 476.

Vetenskapsakademien har på framställning av *museiföreståndaren* hemställt om en anslagshöjning med i runt tal 7 000 kronor, betingad av följande förslag:

- 1) uppflyttning av museibiträdet i lönegraden A 7 till lönegraden A 11 under benämningen kansliskrivare;
- 2) anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4;
- 3) återgång till sex visningsdagar i veckan;
- 4) ökad medelsanvisning till ålderstillägg åt icke-ordinarie befattningshavare.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Uppflyttning av museibiträdet i lönegraden A 7 i högre lönegrad. *Statskontoret* har icke ansett sig kunna tillstyrka ifrågavarande förslag.

Anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4. *Museiföreståndaren* har till stöd för detta förslag anfört följande.

Under senare år har arbetsbördan för museets enda kvinnliga biträde i så hög grad ökats, att det tyvärr visat sig omöjligt för henne att hinna med alla sina åligganden. Av denna anledning har sålunda bland annat icke kunnat undvikas, att flera stora samlingar, som inkommit ända sedan 1930, ännu ej blivit märkta. Nämnas må också att sedan hösten 1945 museets förbindelser med utländska institutioner åter ha kommit i gång och redan utvecklats sig så, att de synas bli livligare än före kriget. Att besvara förfrågningar på främmande språk, ofta föregångna av utredningar, kräver avsevärt mera tid än tidigare icke blott för museets vetenskapliga personal utan även för det kvinnliga biträdet, som härigenom måste använda betydligt mera av sin tid för skrivning efter diktamen. Redan av museets storlek — samlingarna omfatta cirka 150 000 föremål — torde framgå att kraven på det enda kvinnliga museibiträdets arbetsförmåga bli orimligt stora. För att ej en hel del arbeten ohjälpligt skola bli efter, ser jag mig därför nödsakad anhålla om inrättande av en ny befattning, ett kvinnligt kontorsbiträde i förslagsvis Eo 4. En del enklare arbetsuppgifter, såsom renskrivning av kataloger och manuskript, avskrifter av handlingar etc., skulle då kunna överföras på kontorsbiträdet, likaså i viss mån arbetet med distribuering av museets tidskrift och vetenskapliga publikationer. Det kvinnliga museibiträdet skulle därigenom effektivare kunna disponeras för mera kvalificerade uppdrag.

Statskontoret, som icke ansett sig kunna tillstyrka ifrågavarande förslag, har anfört:

Vad som åberopats till stöd för framställningen har icke övertygat statskontoret om behovet av ytterligare en heltidsanställd befattningshavare. Anmärkas må, att statistiska uppgifter över museets verksamhet och museibiträdets arbetsuppgifter icke lämnats i ärendet. Ämbetsverket kan med hänsyn härtill icke tillstyrka inrättandet av en tjänst som kontorsbiträde vid museet.

Återgång till sex visningsdagar i veckan. Till stöd för detta förslag, som beräknats medföra en kostnadsökning för bevakningsbiträden med 2 500 kronor, har *museiföreståndaren* anfört följande.

Den 1 juli 1941 inskränktes museets visningstid med två dagar i veckan i besparingssyfte. Det synes synnerligen önskvärt att snarast möjligt få återgå till det normala systemet med sex visningsdagar i veckan. Övriga museer ha redan denna anordning. Det bör vidare framhållas att de talrika visningarna för skolklasser under sakkunnig ledning som sedan vårterminen 1945 försiggå i samarbete med folkskoledirektionen i Stockholm icke kunna begränsas till de nuvarande fyra visningsdagarna, vilket ofta vållar svårigheter för den övriga fåtaliga personalen, som då måste tagas ifrån sina egentliga arbetsuppgifter. Här må även tilläggas att 1943 besökandeantalet var mer än dubbelt så stort som 1942 och sedan dess har det årligen ökats (17 761 personer 1945 eller 1 676 flera än 1944).

Statskontoret, som avstyrkt anvisandet av medel till ifrågavarande ändamål, har anfört, att med en utsträckning av möjligheterna till museets öppethållande till ytterligare två dagar i veckan syntes utan nämnvärda olägenheter kunna anstå.

Frågan om ändrad löneställning för museibiträdet i lönegraden A 7 vid ifrågavarande museum, vilket spörsmål jämväl upptagits till behandling i det av särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga förliden höst avgivna betänkandet angående löne- och anställningsvillkoren för den lägre personalen vid museer och därmed jämförliga institutioner, torde icke nu böra upptagas till slutlig prövning. Förslaget om anställande av ett kontorsbiträde vid museet är jag för närvarande icke beredd tillstyrka. Däremot vill jag förorda, att icke-ordinarieposten höjes med 2 500 kronor för möjliggörande av en återgång till sex visningsdagar i veckan. Nyssnämnda anslagspost torde vidare böra höjas med 450 kronor för beredande av medel till ålderstillägg åt en befattningshavare vid museet och med ytterligare 450 kronor med hänsyn till vad som under för flera huvudtitlar gemensamma frågor anförts om reglering av befordringsgången för amanuenspersonal. Av samma skäl bör anslagsposten till rörligt tillägg uppräknas med 200 kronor. Räknat efter de nuvarande lönerna bör sålunda icke-ordinarieposten höjas med $(2\,500 + 450 + 450 =)$ 3 400 kronor till 29 500 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 200 kronor till 6 100 kronor.

Den allmänna löneregleringen föranleder en höjning av ordinarieposten med 11 700 kronor till 38 300 kronor och av icke-ordinarieposten med 12 800 kronor till 42 300 kronor samt en minskning av anslagsposten till rörligt tillägg med 1 700 kronor till 4 400 kronor. Förevarande anslag bör sålunda för nästa budgetår upptagas med $(38\,300 + 42\,300 + 4\,400 =)$ 85 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 26 400 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Departement-
schefen.

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 38 300
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 42 300
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 4 400
Summa	kronor 85 000;

dels ock till Statens etnografiska museum: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 85 000.

[30.] 30. Statens etnografiska museum: Omkostnader, förslagsanslag.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 28 300 kronor, varav en delpost om 11 900 kronor till övriga expenser. Vetenskapsakademien har anhållit, att nämnda delpost måtte höjas med 900 kronor till 12 800 kronor.

Såsom stöd för förslaget om höjning har museiföreståndaren anført, att de för städning, rengöringsmedel och boning av linoleummattor beräknade anslagsmedlen behövde ökas med sammanlagt 800 kronor, enär museet efter den 1 juli 1947 säkerligen komme att förfoga över hela byggnad 4, som för närvarande delvis disponerades av militärmyndigheterna. För skrivmaterialier, papper m. m. behövdes på grund av den stegrade verksamheten en ökning i jämförelse med innevarande budgetår med 100 kronor.

Statskontoret har förklarat sig icke vilja motsätta sig den föreslagna höjningen.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till vad museiföreståndaren anført anser jag mig böra tillstyrka den begärda höjningen av delposten till övriga expenser med 900 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten för nästa budgetår, bör ifrågavarande anslag höjas med 900 kronor till 29 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statens etnografiska museum: Omkostnader för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 29 200.

[31.] 31. Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m., reservationsanslag. Anslaget, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 5 900 kronor, sänktes från och med budgetåret 1940/41 till 2 900 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts med 1 100 kronor till 4 000 kronor. Vetenskapsakademien har — liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår — hemställt, att anslaget ånyo måtte uppföras med 5 900 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt en anslagshöjning med 1 000 kronor.

Med biträdande av statskontorets förslag förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 1 000 kronor till 5 000 kronor. Av anslaget torde 4 750 kronor böra avses för ordnande, vård och förkovran av samlingarna samt 250 kronor för tjänsteresor inom Sverige för föreståndare och assistent. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökan-*
de av samlingarna m. m. för budgetåret 1947/48 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 5 000.

[32.] 32. **Bidrag till nordiska museet.** Detta anslag är nu uppfört med 218 000 kronor och disponeras med 178 000 kronor till bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän och med 40 000 kronor till bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition. Å tilläggsstat I till riksdagen för innevarande budgetår har därjämte anvisats 10 000 kronor såsom bidrag till tillfälligt lönetillägg under första halvåret 1946 och 25 000 kronor såsom bidrag till provisoriskt lönetillägg under innevarande budgetår. Såsom bidrag till de på innevarande budgetår belöpande lönekostnaderna för nordiska museets tjänstemän har sålunda anvisats sammanlagt (178 000 + 25 000 =) 203 000 kronor.

Såsom villkor för åtnjutande av nu ifrågavarande anslag gäller bland annat, att såväl de i museets tjänst anställda tjänstemän, vilka tillhöra den grupp befattningshavare, som uppehåller museets verksamhet såsom musei-institution, som ock den vaktmästar- och eldarpersonal, vilken tjänstgör i museibyggnaden, av museet avlönas efter samma grunder, som gälla för motsvarande tjänstemän vid de statliga museerna (jfr statsliggaren, sid. 477).

En redogörelse för nordiska museets ekonomiska ställning har lämnats i propositionen 1946: 311 (sid. 88 ff.), till vilken redogörelse torde få hänvisas.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 har *nordiska museets nämnd* — under förutsättning att det för innevarande budgetår utgående provisoriska lönetillägget komme att utgå jämväl under nästkommande budgetår — hemställt, att anslagsposten till bidrag till avlöningar till museets tjänstemän måtte höjas med ett mot nämnda lönetillägg svarande belopp. I fråga om anslagsposten till bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition har nämnden hemställt om en höjning med 10 000 kronor till 50 000 kronor eller det belopp varmed anslagsposten var uppförd före kriget.

Jag vill till en början erinra om att statens ekonomiska stöd åt nordiska museet i enlighet med ett uttalande av 1929 års riksdag ansetts böra bestämmas efter prövning år från år av vad som med hänsyn till museets allmänna ekonomiska läge och föreliggande behov kan anses skäligt och för staten med tanke på övriga anslagsbehov lämpligt och möjligt att prestera.

Departementschefen.

Någon bindande förpliktelse föreligger alltså icke för staten att höja anslaget till bidrag till nordiska museet i anledning av den ökning av löneutgifterna, som under nästa budgetår även för museets del kommer att bli följden av en allmän lönereglering för statstjänstemännen. Emellertid synes det med hänsyn till museets ekonomiska ställning önskvärt och skäligt att museet — i likhet med vad som skett för innevarande budgetår — beredes viss kompensation för den ökning av löneutgifterna för museitjänstemännen som inträder under nästa budgetår. Enligt vad jag under hand inhämtat kan löneregleringen beräknas medföra en ökning av museets lönekostnader med minst omkring 50 000 kronor. Jag anser mig med hänsyn härtill böra tillstyrka en uppräkningspost till bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän till 225 000 kronor, vilket innebär en höjning med 47 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition tillstyrker jag, att densamma nu återföres till förkrignivån och sålunda höjes med 10 000 kronor till 50 000 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda förordat torde anslaget till bidrag till nordiska museet, som nu är uppfört med 218 000 kronor, för nästa budgetår böra höjas med $(47\,000 + 10\,000 =) 57\,000$ kronor till 275 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla en av intendenten vid nordiska museet E. Manker gjord hemställan om anvisande ur statens lappfond av ett anslag om 5 000 kronor till bestridande av kostnaderna för en av nordiska museets lapska avdelning påbörjad inventering av den lapska kulturen. Över nämnda framställning ha yttranden i tillstyrkande riktning avgivits av ett flertal remissmyndigheter. *Statskontoret* har emellertid anfört, att lappfondens medel icke torde kunna anlitas för ändamålet. Ämbetsverket har funnit framställningens syfte närmast vara av beskaffenhet att böra tillgodoses genom anslag under riksstatens åttonde huvudtitel. *Universitetskanslern* har tillstyrkt bifall till framställningen samt hemställt, att Kungl. Maj:t, därest anslag från lappfonden icke kunde komma i fråga, måtte av riksdagen utverka ett särskilt anslag för ändamålet. För egen del anser jag mig, med hänsyn till den icke oväsentliga höjning av anslagsmedlen till nordiska museet, som jag i det föregående tillstyrkt, icke kunna förorda någon särskild medelsanvisning för nämnda inventering av den lapska kulturen. Kostnaderna härför torde i fortsättningen liksom hittills böra bestridas av museets egna medel.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 275 000.

[33.] 33. **Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund.** Detta anslag utgick under budgetåren 1937/40 med 27 000 kronor och under budgetåren

1940/46 med 20 000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget åter uppfört med 27 000 kronor. Anslaget skall i främsta rummet användas till avlöning av vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden, vilkas antal skall utgöra minst två. Såsom villkor för anslagets åtnjutande har vidare från och med budgetåret 1945/46 föreskrivits, att såväl tjänstemännen i egentlig mening — fränsett intendenten — som vissa andra angivna befattningshavare skola avlönas enligt vissa grunder, vilka — jämte övriga villkor för anslagets åtnjutande — framgå av statsliggaren sid. 477.

Å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår har vidare anvisats ett belopp av 6 000 kronor såsom bidrag till gäldande av de merkostnader för tillfälligt lönetillägg och provisoriskt lönetillägg, vilka på grund av nyssnämnda statsbidragsvillkor åsamkats museet i anledning av den av 1946 års riksdag under vårsessionen beslutade provisoriska regleringen av stats-tjänstemännens löneförmåner.

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige har nu hemställt om höjning av anslaget med 10 000 kronor till 37 000 kronor. Föreningen har därvid framhållit, att den beräknade staten för år 1947 visade en brist av i runt tal 10 000 kronor, ehuru föreningens inkomster för år 1947 beräknades överstiga inkomsterna för år 1946 med 8 750 kronor, samt att bristen hänförde sig huvudsakligen till utgifter för provisoriskt lönetillägg och inrättande av en amanuensbefattning med lön enligt lönegrad Eo 17 på museets allmoge- och hantverksavdelningar. Beträffande den ifrågasatta amanuensbefattningen har föreningen anført i huvudsak följande.

Ifrågavarande amanuensbefattning är avsedd för allmoge- och hantverksavdelningarna vid museet, där annan tjänsteman icke finnes. Att föreningen nu söker fylla denna kännbara brist sammanhänger med det inrangerande av museets samlingar såsom en viktig del i undervisningen, som förutsatts i 1944 års statsverksproposition vid inrättandet av professuren i nordisk och jämförande folklivsforskning vid Lunds universitet. Sedan denna professur nu erhållit sin innehavare, torde ett samarbete mellan denne och museet redan under höstterminen 1946 taga sin början. Sålunda komma regelbundna föreläsningar och visningar att bli förlagda till museet, enskilda studerande komma att behöva tillträde icke blott till skådesamlingarna utan även till magasinerade föremål, vilket också torde bli fallet vid seminarieövningar, varjämte givetvis museets kataloger, arkiv och bibliotek, dess fotograferingsateljé och övriga hjälpmedel komma att tagas i anspråk.

De krav, som sålunda från universitetets sida komma att ställas på museet, är detta i sin nuvarande status icke berett att möta. För att i någon mån underlätta det rent expeditionella vid utnyttjandet av samlingarna som studieobjekt har föreningen sålunda sett sig nödsakad att inrätta den ifrågavarande amanuens-tjänsten. En nu tillfälligt inrättad, med halvtidstjänstgöring förenad amanuensbefattning, vilken i sig själv är otillräcklig för vården av samlingarna, kommer än mindre att förslå även till dessa utökade arbetsuppgifter.

Då det synes vara ett allmänt intresse, att samarbetet mellan universitet och museet kommer till stånd och underlättas, vågar föreningen förut-sätta, att statsmedel borde ifrågakomma för detta ändamål.

Humanistiska sektionen vid universitetet i Lund har tillstyrkt föreningens framställning om ökat statsbidrag för förstärkning av den vetenskapligt utbildade personalen vid museet och därvid anfört följande.

Sektionen har redan i sitt yttrande över den utredning, som föregick inrättandet av professuren i nordisk och jämförande folklivsforskning, särskilt etnologisk, vid Lunds universitet, starkt framhållit den betydelse, som tillgången till kulturhistoriska museets samlingar skulle utgöra för det nya ämnet. I 1944 års åttonde huvudtitel, sid. 174, har departementschefen också anfört såsom särskilda skäl för den nya professurens förläggande till Lund, att »kulturhistoriska museets samlingar, vid sidan av folkminnesarkivet (Hyltén-Cavalliusstiftelsen) erbjuda ett värdefullt museimaterial inom etnologiens område». Sektionen vill bestyrka, att utnyttjandet av nämnda material vid den offentliga undervisningen och vid elevernas enskilda seminariearbeten måste komma att medföra en högst ökad arbetsbörda för kulturhistoriska museet. Det synes därför vara synnerligen viktigt för undervisningen i nordisk och jämförande folklivsforskning, att museet erhåller den begärda förhöjningen av statsanslaget i och för inrättandet av en amanuensbefattning med heltidstjänstgöring och förlagd till museets allmoge- och hantverksavdelningar. Allmogesamlingarna voro kulturhistoriska museets upphov och kärna och utgöra fortfarande en betydande del av dess föremålsbestånd, varför det synes vara en påtaglig brist i dess nuvarande personalorganisation, att vid denna viktiga avdelning icke finnes någon heltidsanställd tjänsteman.

Det större akademiska konsistoriet i Lund har instämt i vad humanistiska sektionen anfört.

Universitetskanslern har, under åberopande av vad humanistiska sektionen i ärendet anfört, tillstyrkt medelsanvisning för inrättandet vid museet av den ifrågasatta amanuens tjänsten. Kanslern har vidare framhållit, att de vid institutionen för folklivsforskning i Lund anställda två förste amanuensernas arbete hänför sig till folkminnesarkivets uppgifter, medan arbetet för amanuensen vid museet är inriktat på det etnologiska området.

Departementschefen.

Behov av en amanuens med heltidstjänstgöring vid museets allmoge- och hantverksavdelningar synes mig föreligga, särskilt med hänsyn till de krav, universitetet kan väntas komma att ställa på museet. För tillgodoseende av detta behov torde med hänsyn till föreningens svaga ekonomi en viss anslagshöjning vara påkallad.

Såsom villkor för åtnjutande av statsbidraget till museet gäller, bland annat, att vissa befattningshavare skola åtnjuta minst de avlöningsförmåner, som skulle tillkomma dem, om de vore befattningshavare i statens tjänst med placering i begynnelselönegraderna av vissa angivna lönegrader. Den allmänna löneregleringen för statstjänstemännen kommer därför att automatiskt bli gällande för dem. Det synes mig skäligt, att staten lämnar föreningen bidrag till gäldande av de merkostnader, som uppkomma på grund av löneregleringen.

Under åberopande av vad sålunda anförts förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 15 000 kronor till 42 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av .. kronor 42 000.

[34.] 34. **Bidrag till egyptiska museet.** Under ettvart av budgetåren 1938/40 har till museet, som tidigare understöddes med lotterimedel, utgått statsanslag med 20 000 kronor. För budgetåren 1940/43 utgjorde anslaget 15 500 kronor. År 1943 höjdes anslaget till 17 200 kronor, för att museets heltidsanställda tjänstemän skulle erhålla någon dyrtidskompensation. Anslaget har därefter utgått med oförändrat belopp för budgetåren 1944/47.

Egyptenkommittén har anhängit om oförändrat anslag för budgetåret 1947/48.

Vid museet äro anställda två museiutbildade befattningshavare med full tjänstgöring, nämligen en föreståndare med ett arvode av 6 900 kronor och en förste assistent med ett arvode av 6 000 kronor. Det synes skäligt, att nämnda tjänstemän, vilkas arvoden sedan krigsutbrottet höjts med respektive 900 och 800 kronor, nu erhålla viss ytterligare dyrtidskompensation. Bidraget till museet torde därför böra höjas med ett belopp, som möjliggör, att föreståndarens arvode bestämmes till 8 000 kronor och förste assistentens till 7 000 kronor. För ändamålet erfordras en anslagshöjning med 2 100 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till egyptiska museet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 19 300.

[35.] 35. **Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial.** Detta anslag är nu uppfört med 19 300 kronor. Anslaget skall i främsta rummet användas till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet. Från anslaget bestridas nu avlöningskostnader med 18 200 kronor, utgörande arvoden åt föreståndaren med 8 400 kronor, åt tecknaren med 5 600 kronor och åt skrivbiträdet med 4 200 kronor, samt omkostnader med 1 100 kronor.

Cypernkommittén har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår anhängit om höjning av anslaget med 900 kronor, därvid kommittén beräknat 18 200 kronor för avlöningar och 2 000 kronor för omkostnader. Kommittén har därvid anført följande.

I sina anslagspetita år 1945 begärde kommittén en höjning av anslaget från 17 800 kronor till 27 000 kronor för att möjliggöra, att cypersamlingarnas tjänstemän skulle komma i åtnjutande av samma avlöning som statliga tjänstemän i jämförliga museala befattningar. Då chefen för eck-

lesiastikdepartementet i 1946 års åttonde huvudtitel framhållit, att en definitiv reglering av befattningshavarnas löneställning bör ske i samband med utredningen av samlingarnas lokalfråga och då ifrågavarande utredning ännu icke avslutats, anser sig kommittén, i avvaktan på utredningens resultat, icke nu böra begära någon ökning av den del av anslaget, som beräknats för tjänstemännens löner.

För omkostnader disponeras nu 1 100 kronor. Icke ens omkostnaderna för nödortftig uppvärmning av tjänstelokalerna, för lyse och telefon samt städning kunna till fullo täckas med detta belopp. De oundgängliga kostnaderna för kansliarbetet, för ritningsutensilier, för föremålskonservering och fotografering m. m. kunna icke bestridas med anslagsmedlen i fråga. Vad detta ekonomiska nödläge innebär för det fortsatta vetenskapliga arbetet vid cypersamlingarna torde ligga i öppen dag. Kommittén anholder därför om en höjning av expensanslaget med 900 kronor till 2 000 kronor.

Sedermåra har kommittén gjort framställning om utverkande för nästa budgetår av ett provisoriskt arvodestillägg åt cypersamlingarnas tjänstemän.

Departement-
schefen.

Jag anser mig böra förorda, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 2 800 kronor i syfte att möjliggöra, att föreståndarens arvode bestämmas till 9 500 kronor, tecknarens till 6 500 kronor och skrivbiträdet till 5 000 kronor. Vidare tillstyrker jag den begärda höjningen av anslagsmedlen till expenser med 900 kronor. Vid bifall härtill bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(19\,300 + 2\,800 + 900 =) 23\,000$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag
av kronor 23 000.

[36.] 36. **Bidrag till musikhistoriska museet.** Alltsedan år 1907 har anslag beviljats för detta ändamål. Anslaget har för innevarande budgetår höjts med 2 500 kronor till 13 500 kronor. Anslaget skall i första hand användas till hyra och kostnader för uppvärmning och städning samt därefter för avlöning av för museets skötsel erforderlig personal.

Styrelsen för musikhistoriska museet och musikaliska akademien ha liksom i fjol hemställt, att anslaget måtte uppföras med 16 000 kronor. Därvid ha utgifter och inkomster beräknats till samma belopp som för innevarande budgetår eller 17 500 kronor respektive 1 500 kronor.

Vidare har styrelsen för museet anhallit om ett engångsanslag av 10 000 kronor för iständsättande av de museala och arkivala samlingarna.

Statskontoret har tillstyrkt anvisande av inalles 16 000 kronor.

Departement-
schefen.

Förevarande anslag har för innevarande budgetår höjts med 2 500 kronor och utgår nu med samma belopp som för budgetåret 1939/40. Jag anser mig icke nu kunna förorda en ytterligare höjning av anslaget. Ej heller

kan jag biträda förslaget om anvisande av särskilda medel för istandsättande av museets samlingar. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 13 500.

[37.] 37. **Bidrag till Drottningholms teatermuseum.** Detta anslag, som upptagits i riksstaten från och med budgetåret 1945/46, är nu uppfört med 8 800 kronor. Anslag till ifrågavarande ändamål utgick tidigare från de för de kungliga slottens underhåll avsedda medlen. Beträffande museets organisation och verksamhet torde få hänvisas till 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 95 ff. *Stiftelsen Drottningholms teatermusei nämnd* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp.

Då ifrågavarande anslag för nästa budgetår torde böra uppföras med oförändrat belopp, 8 800 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Bidrag till Drottningholms teatermuseum* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 8 800.

[38.] 38. **Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet.** Stiftelsen Thielska galleriet bildades år 1924 i ändamål att för det allmännas räkning bevara de av bankdirektören E. Thiel sammanbragta och å egendomen Eolskulle å Djurgården förvarade omfattande och värdefulla konstsamlingarna samt hålla dessa tillgängliga för den konstintresserade allmänheten. Sedan ett penninglotteri med vederbörligt tillstånd anordnats till förmån för stiftelsens verksamhet, disponerades jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande viss del av behållningen i detta lotteri dels till inköp av nämnda samlingar ävensom å egendomen Eolskulle befintliga byggnader och till konstgalleriet hörande möbler och inventarier, dels till bildandet av en fond, vars avkastning skulle användas till bestridande av kostnaderna för stiftelsens verksamhet.

Styrelsen för stiftelsen Thielska galleriet har nu anhållit om ett årligt anslag av 10 000 kronor. Av nämnda belopp äro 5 000 kronor avsedda till lön åt en intendent och 5 000 kronor till reparationer och underhåll. Styrelsen har anfört i huvudsak följande.

Stiftelsens inkomster, främst bestående av avkastningen å värdehandlingar, ha minskats från omkring 46 000 kronor år 1928 till omkring 22 000 kronor år 1945. Uppenbart är, att denna kraftiga minskning sammanhänger med räntans nedgång. Emellertid ha utgifterna för galleriet samtidigt nedbringats från omkring 33 000 kronor till omkring 21 000 kronor. Stiftelsens inkomster och utgifter ha sålunda kunnat något så när balanseras, men detta har kunnat ske uteslutande genom att reparationer av byggnaderna inskränkts till ett minimum, varjämte underhållet av konstsamlingen måst

eftersättas. I och med att galleriet i juli månad 1945 åter öppnats för allmänheten ha reparationer och underhåll blivit erforderliga i ökad omfattning.

Därjämte står stiftelsen inför nödvändigheten att anställa en ny intendent efter den nuvarande, som av åldersskäl önskar avgå.

Statskontoret har anfört följande.

Den föreliggande utredningen synes giva vid handen, att stiftelsen Thielska galleriet är i behov av ökade inkomster, därest en fortsatt kapitalförbrukning skall undvikas. Även om framdeles en ökning av inträdesavgifterna, sedan verksamheten stabiliserats efter uppehållet under krigsåren, icke synes utesluten vill statskontoret icke motsätta sig, att i avvaktan på närmare erfarenhet förslagsvis under ett vart av de två närmaste budgetåren 10 000 kronor ställas till förfogande som bidrag till verksamheten. Härvid läser i första hand böra övervägas att för ändamålet taga i anspråk lotterimedel.

Departementschefen.

De av bankdirektören E. Thiel sammanbragta konstsamlingarna, vilka huvudsakligen omfatta arbeten av svenska konstnärer från decennierna omkring sekelskiftet, ha kunnat sammanhållas och bevaras som en enhet inom ett särskilt museum uteslutande tack vare bistånd av det allmänna. Sedan stiftelsen Thielska galleriet bildats i syfte att förvärva samlingarna, ha nämligen, som av det föregående framgått, av behållningen av ett för ändamålet anordnat lotteri icke blott ställts medel till förfogande för inköp av samlingarna m. m. utan även bildats en fond, vars avkastning lämnat de väsentligaste bidragen till museets drift.

Emellertid har stiftelsen under senare år haft att kämpa mot växande ekonomiska svårigheter. Den sjunkande räntenivån i förening med stigande priser har gjort det allt svårare att balansera inkomster och utgifter. Visserligen har stiftelsen innevarande budgetår av lotterimedel erhållit ett understöd av 42 000 kronor till ombyggnad och reparation av intendentsbostaden vid museet, men detta anslag är av engångskaraktär och avsett att täcka vissa engångskostnader i samband med ombyte av intendent vid museet. Någon hjälp har det därför icke berett museet i fråga om de löpande utgifterna. Tvärtom komma dessa i samband med ombytet av intendent att stiga, i det den nye intendents avlöning kommer att draga en kostnad av 5 000 kronor om året, medan den hittillsvarande intendenten — enligt vad jag under hand inhämtat — icke erhållit någon kontant lön. Det torde därför vara uppenbart, att stiftelsen för sin fortsatta verksamhet är i behov av understöd i en eller annan form.

Stiftelsens omfattande och värdefulla konstsamlingar härröra från en intressant och betydelsefull epok i vår konsthistoria. Med hänsyn härtill samt i betraktande av de ekonomiska svårigheter under vilka stiftelsen för närvarande arbetar, vill jag förorda att densamma för nästa budgetår erhåller understöd av statsmedel. Nämda understöd torde böra utgå med det av stiftelsen äskade beloppet, 10 000 kronor, samt uppföras som ett särskilt anslag å riksstaten.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 10 000.

[39.] 39. **Bidrag till svenska skolmuseet.** Detta anslag, som utgått under en lång följd av år, var för budgetåren 1933/40 uppfört med 3 500 kronor men sänktes för budgetåret 1940/41 i besparingssyfte till 1 000 kronor. Påföljande år indrogs anslaget helt och har därefter icke återupptagits.

Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för budgetåret 1947/48 av riksdagen utverka ett anslag av 3 500 kronor till uppehållande av museets verksamhet. Centralstyrelsen har därvid anført bland annat följande.

Svenska skolmuseet består av en historisk och en modern avdelning. Den förre innehåller materiel, inventarier och andra föremål av i många fall oersättligt värde, och den giver den besökande en klar inblick i gångna tiders skolliv. Den andra avdelningen utgör den levande delen av museet. Där finnes en ständigt växlande utställning av nutida undervisningsmateriel och skolinventarier, där lärarna kunna finna välbehövlig vägledning, då det gäller att välja utrustning för skolorna. Där anordnas även med korta mellanrum tillfälliga utställningar. Museet är av intresse icke blott för olika lärarkategorier utan även för den pedagogiskt intresserade allmänheten, och det besökes ofta av forskare och vetenskapsmän på skolans område. Det riktiga vore därför, att museet i sin helhet bekostades av staten.

Under år 1945 har museet åtnjutit ett årsanslag av 2 000 kronor från sällskapet för folkundervisningens befrämjande och 3 000 kronor från Sveriges allmänna folkskolläraryörening. För år 1947 har uppgjorts följande preliminära inkomst- och utgiftsstat:

Inkomster.

Anslag från Stockholms stad	kronor	500
» » sällskapet för folkundervisningens befrämjande..	»	1 000
» » staten	»	3 500
» » Sveriges allmänna folkskolläraryörening	»	1 000
Summa kronor		6 000.

Utgifter.

Inventarier och inredning	kronor	550
Skolhistoriska avdelningen	»	25
Utställningar och föredrag	»	150
Arvode till tjänstemän och kassaförvaltare	»	3 600
Städning och renhållning	»	1 200
Trycksaker, skrivmateriel, telefon m. m.	»	475
Summa kronor		6 000.

Vid uppgörandet av statförslaget har centralstyrelsen iakttagit all möjlig sparsamhet, varför en ytterligare reduktion av utgifterna icke torde vara möjlig. Centralstyrelsen vill särskilt framhålla, att museet under år 1945 nödgats avstå en del tidigare disponerade utrymmen och i stället anvisats andra lokaler, vilkas iordningställande är förenat med avsevärda kostnader. Museet är därför för närvarande i särskilt hög grad i behov av statsanslag.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Departement-
schefen.

Som av den lämnade redogörelsen framgått, har det statsanslag, som under en lång följd av år utgått till svenska skolmuseet, från och med budgetåret 1941/42 indragits. Emellertid synes nämnda museum nu för sin fortsatta verksamhet vara i behov av förnyat understöd. Museet är otvivelaktigt av ett icke obetydligt allmänt intresse, och jag vill därför förorda, att anslaget till bidrag till svenska skolmuseet ånyo uppföres å riksstaten. Anslaget torde böra utgå med samma belopp som för budgetåret 1939/40 eller 3 500 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska skolmuseet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 3 500.

C. Kyrkliga ändamål.

- [40.] 1. **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar, förslagsanslag.**
 2. **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader, förslagsanslag.**

Dessa anslag äro nu uppförda med 321 000 kronor, respektive 84 700 kronor. Vad angår anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, som tarva ytterligare beredning. I riksstatsförslaget torde därför böra uppföras anslag till ifrågavarande ändamål med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna

dels till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar*
 ett förslagsanslag av kronor 475 000;

dels ock till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader*
 ett förslagsanslag av kronor 84 700.

[41.] 3. **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet i Skara m. m., reservationsanslag.** Under denna rubrik har å allmän beredskapsstat för innevarande budgetår uppförts ett anslag av 27 000 kronor, varjämte riksdagen (se skrivelsen 1946:306) medgivit, att ur kyrkofonden finge, under för beredskapsstaten gällande förut-sättningar, till samma ändamål utgå ett belopp av likaledes 27 000 kronor. *Domkapitlet i Skara* har nu anhållit, att anslag för ändamålet måtte upptagas å riksstaten för nästa budgetår.

Av propositionen 1946:211 framgår, att ifrågavarande byggnadsförslag, avseende det s. k. konsistoriehuset, kostnadsberäknats till 58 610 kronor, varav staten och kyrkofonden ansetts böra svara för 27 000 kronor vardera samt domkyrkokassan för återstoden. Härjämte hade beräknats ett belopp av 6 550 kronor för möbelutrustning i samband med byggnadsarbetena. *Byggnadsstyrelsen* hade godtagit kostnadsberäkningarna. *Arbetsmarknads-kommissionen* hade hemställt, att anslag för ändamålet måtte uppföras på allmän beredskapsstat för innevarande budgetår.

Vid anmälan av frågan om uppförande av anslag för ändamålet på beredskapsstat anförde jag följande.

Jag finner i likhet med arbetsmarknadskommissionen lämpligt, att de av domkapitlet i Skara föreslagna byggnadsarbetena beträffande konsistoriehuset medtagas i förslaget till investeringsreserv för nästa budgetår. Kostnaderna för byggnadsarbetena ha beräknats till 58 610 kronor, varav 54 200 kronor ansetts belöpa å sådana lokaler, som disponeras av domkapitlet och stiftsnämnden, och återstoden eller 4 410 kronor å övriga lokaler. Mot kostnadsberäkningen och kostnadsfördelningen har jag icke funnit anledning till erinran. Sistnämnda kostnad torde, såsom domkapitlet förutsatt, böra bestridas av domkyrkan i Skara, som äger konsistoriehuset. Då domkyrkan enligt vad domkapitlet framhållit saknar medel att bestrida byggnadskostnaderna i övrigt, föreslår jag, att dessa såsom tidigare skett i liknande fall (jfr 1939 års åttonde huvudtitel, punkten 39) lika fördelas mellan staten och kyrkofonden. Statens bidrag för ändamålet torde böra anvisas från ett särskilt å allmän beredskapsstat för nästa budgetår uppfört anslag under åttonde huvudtiteln, vilket anslag torde böra bestämmas till 27 000 kronor. Då enahanda belopp enligt vad jag föreslagit skulle utgå ur kyrkofonden, bör riksdagens medgivande härtill inhämtas.

Föredraganden.

Ifrågavarande byggnadsföretag har länge varit aktuellt och har motiverats bland annat med behovet av skyddsåtgärder mot brandfara och med det nuvarande uppvärmningssystemets otillfredsställande beskaffenhet. Med hänsyn härtill har jag ansett befogat att anslag för ändamålet nu uppföres på riksstaten. Den på statsverket belöpande delen av själva byggnadskostnaden torde alltså böra uppskattas till 27 000 kronor. Härtill torde emellertid böra läggas halva den beräknade kostnaden för omförmälda möbelutrustning, eller i nedåt avrundat tal 3 000 kronor, varför statsanslaget torde böra uppföras med $(27\,000 + 3\,000 =) 30\,000$ kronor. Ett lika stort belopp torde böra bestridas av kyrkofonden, vartill riksdagens medgivande bör inhämtas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Domkapitlet och stiftsnämnderna: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet i Skara m. m. för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag

av kronor 30 000;

dels ock medgiva att ur kyrkofonden må till samma ändamål utgå ett belopp av kronor 30 000.

[42.] 4. **Kleresistaten, förslagsanslag.** Ur detta anslag utbetalades tidigare ersättningar för vissa friheter från prästutlagor samt indelningsersättningar till vissa domkyrkosysselmän, klockare och organister ävensom till pastor primarius. Enligt beslut av 1941 års kyrkomöte och 1942 års riksdag skola från och med budgetåret 1942/43 ur anslaget endast utgå indelningsersättningar till domkyrkosysselmän. Övriga ersättningar ha avförts ur anslaget eller indragits, dock med viss rätt för tjänstinnehavare, vilken tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, att bibehållas vid indelningsersätt-

ning, så länge han kvarstår i tjänst. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 400 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen, som för budgetåren 1943/46 utgjort i avrundade tal respektive 4 540, 4 815 och 5 030 kronor, torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 1 600 kronor till 5 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kleresistaten* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 5 000.

[43.] 5. **Vissa ersättningar till kyrkofonden.** Enligt lagen om kyrkofond i dess nu gällande lydelse skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med *dels* 4 627 887 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m., *dels* tillhopa 301 250 kronor för vissa tidigare av prästerskapet i territoriella pastorat åtnjutna statsanslag, *dels* ock 121 600 kronor för dylika anslag, som tillförne åtnjutits av biskopar och pastor primarius eller utgått till biskopslöneregleringsfonden. Dessa ersättningsbelopp bestridas från detta anslag, som på grund härav är uppfört med i avrundat tal 5 050 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 5 050 800.

[44.] 6. **Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 13 600 kronor. Beredningen av denna anslagsfråga är ännu icke avslutad. Anslaget torde därför i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* ett förslagsanslag av kronor 13 600.

[45.] 7. **Lappmarks ecklesiastikverk, förslagsanslag.** 8. **Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.** Ur förstnämnda anslag, som från och med budgetåret 1943/44 sänkts med 400 kronor till 2 900 kronor till följd av att vissa understödstagare avlidit, utgå stipendier för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift, vissa kostnader för prästerlig verksamhet bland flyttande lappar samt vissa understöd m. m. Anslag till stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, har utgått sedan år 1891. Från och med budgetåret 1923/24 har anslaget, som nu är uppfört med 3 600 kronor, disponerats till tre stipendier, vart och ett å 1 200 kronor för år. Stipendierna utdelas för tre år i sänder.

Dessa båda anslag torde böra för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1947/48 anvisa
dels till Lappmarks ecklesiastikverk ett förslagsanslag
 av kronor 2 900;
dels ock till Stipendier för utbildande vid universitet av
präster, förtrogna med finska språket, ett anslag
 av kronor 3 600.

[46.] 9. **Kyrkors underhåll, reservationsanslag.** Ur detta anslag, för närvarande 2 000 kronor, utgår *dels* ett årligt belopp av 28 kronor till underhåll av Varnhems f. d. klosterkyrka och *dels* 1 972 kronor till Visby domkyrkas istandsättande och framtida bestånd. Domkapitlet i Visby har anhållit, att sistnämnda anslagspost måtte upptagas med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Föredraganden.

Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kyrkors underhåll* för budgetåret 1947/48 anvisa
 ett *reservationsanslag* av kronor 2 000.

[47.] 10. **Ersättningar till kyrkor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 230 000 kronor. I skrivelse, nr 2, till 1946 års kyrkomöte har Kungl. Maj:t inhämtat kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet, såvitt prästerskapets privilegier därav berördes, lämnade bifall till en indragning med utgången av budgetåret 1946/47 av vissa ur förevarande anslag utgående ersättningar. Kyrkomötet har enligt sin skrivelse nr 6 bifallit berörda förslag. Frågan om indragning av nyssnämnda ersättningar torde böra underställas 1947 års riksdag. I avbidan på utarbetande av särskild proposition i ämnet torde nu förevarande anslag böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna
 för budgetåret 1947/48 till *Ersättningar till kyrkor* ett *förslagsanslag* av kronor 85 000.

[48.] 11. **Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1940/41 sänktes från 7 000 kronor till 5 300 kronor, är sedan budgetåret 1941/42 uppfört med 2 000 kronor. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord,*
 för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 2 000.

D. Akademier m. m.

[49.] 1. **Bidrag till svenska akademien.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 8 300 kronor till 2 300 kronor. Det kvarstående beloppet avser att bereda akademien ersättning för vissa tillförne av ensaksböter uppburna belopp. Sådan ersättning torde böra utgå även under budgetåret 1947/48, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till svenska akademien* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 2 300.

[50.] 2. **Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 482 200 kronor, varav 220 000 kronor avse bidrag till vissa engångskostnader och 262 200 kronor bidrag till driftkostnaderna för ifrågavarande forskningsinstitut. Beträffande grunderna för anslagets beräkning hänvisar jag till propositionen 1946: 95. *Vetenskapsakademien* har hemställt om ett anslag av 262 200 kronor för nästa budgetår.

Förevarande anslag torde för nästa budgetår i enlighet med vetenskapsakademins förslag böra uppföras med 262 200 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 262 200.

Departement-
schefen.

[51.] 3. **Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 3 700 kronor, varav 3 000 kronor avse bidrag till uppehållande av zoologiska stationen vid Kristineberg och återstoden lön åt professorn B. A. L. Holmberg såsom innehavare av en personlig professur i organisk kemi. Holmberg har numera inträtt i pensionsåldern, varför ytterligare medelsanvisning för uppehållande av nämnda professur icke erfordras.

Naturvetenskapliga forskningskommittén föreslog i sitt betänkande rörande den naturvetenskapliga forskningens behov av personal, anslag och loka-

ler m. m. (stat. off. utr. 1945: 48) en höjning av årsbidraget till zoologiska stationen i Kristineberg med 9 200 kronor samt anvisande av ett engångsanslag till stationen av 40 000 kronor för anskaffande av instrumentell utrustning. *Vetenskapsakademien* har nu för sin del framfört nämnda förslag samt därutöver anhållit om anvisande av ett belopp av 125 000 kronor såsom engångsanslag för uppförande av ett vinterlaboratorium.

Forskningskommittén har vidare i sitt nyssnämnda betänkande föreslagit statsbidrag till ytterligare två under vetenskapsakademien lydande vetenskapliga institutioner, nämligen *Bergianska trädgårdens botaniska avdelning* och *Stockholms observatorium*, vilka förslag nu av *vetenskapsakademien* upptagits bland anslags-äskandena för nästa budgetår. Enligt dessa förslag skulle statsbidrag utgå med följande belopp, nämligen

för Bergianska trädgårdens botaniska avdelning:

årsanslag	kronor	15 000
engångsanslag till instrument	»	21 000
» » lokaler	»	38 000
summa kronor		74 000,

för Stockholms observatorium:

årsanslag	kronor	12 000
engångsanslag till instrument	»	90 000
summa kronor		102 000.

Kristinebergs zoologiska station. *Forskningskommittén* har, som nämnts, i sitt år 1945 avlämnade betänkande föreslagit en höjning av statens årliga bidrag med 9 200 kronor till 12 200 kronor. Till stöd härför har anförts:

Personalen vid stationen omfattar en föreståndare, en vaktmästare, två draggmästare samt en hushållerska. Den vetenskapliga personalen utgöres enbart av föreståndaren. Stationens främsta uppgift är att bereda möjlighet för forskning inom marin biologi, men den har i växande omfattning kommit att utnyttjas även av forskare inom angränsande områden, vilka för sina undersökningar äro beroende av marint material (t. ex. fysiologer och biokemister). Under den senaste 10-årsperioden har forskarnas antal i medeltal utgjort 28 per år eller rättare per sommar, i det att arbetet företrädesvis är förlagt till denna årstid. Stationen spelar även en stor roll för undervisningen i biologi vid Stockholms högskola och Lunds universitet, i det en kurs i marin biologi, avsedd för studerande vid dessa lärosäten, varje sommar anordnas vid densamma.

Kostnaderna för institutionens drift upptagas i »förslag till stat för K. Vetenskapsakademien år 1945» till 34 286 kronor 83 öre, vartill kommer ett statsanslag på 3 000 kronor per år.

Det är ett starkt framträdande önskemål att till stationen kunna knyta en ordinarie tjänsteman med ställning som forskningsassistent åt förestån-

daren. De exceptionellt rika möjligheter till forskning, som stationen erbjuder, skulle då kunna utnyttjas bättre och mera oberoende av årstiden. Föreståndaren skulle kunna avlastas från en del rutinmässiga göromål och få bättre tillfälle bland annat till att registrera och sammanfatta det ytterst omfattande observationsmaterial, som en forskare på denna post kommer i kontakt med. Motsvarande stationer i utlandet ha som regel en stab av fast anställd vetenskaplig personal. De speciella förhållandena vid stationen tala emellertid för att det angivna behovet tillsvidare bättre tillgodoses med ett anslag, motsvarande en assistentlön, än genom inrättandet av en fast befattning. Därigenom uppnås en smidigare anpassning till fördel såväl för stationen som för assistenten, som kanske delar av året behöver få tillfälle att arbeta på en universitetsinstitution eller dylikt.

Kommittén föreslår alltså ett anslag på 7 200 kronor per år för anställande av en forskningsassistent.

Staten bidrager till stationens undervisningsverksamhet med 3 000 kronor per år. Detta anslag är otillräckligt och kommittén föreslår därför, att det ökas med 1 000 kronor. Vidare föreslås, att staten bidrager till driften med 1 000 kronor per år. Vetenskapsakademien har för 1946 beslutat öka sitt bidrag till stationens verksamhet med 2 000 kronor.

Bergianska trädgårdens botaniska avdelning. Beträffande denna inhämtas av forskningskommitténs redogörelse bland annat följande.

Bergianska trädgårdens botaniska avdelning är en vetenskaplig institution, tillhörande vetenskapsakademiens Bergianska stiftelse. Stiftelsens föreståndare är samtidigt föreståndare för denna avdelning.

Stiftelsen åtnjuter intet anslag av allmänna medel, vare sig från stat eller kommun. Dess fonder äro otillräckliga för sitt ändamål, och i regel gäller detta också om inkomsterna från den av trädgårdens handelsavdelning bedrivna, starkt konjunkturbetonade affärsrörelsen med plantskolealster, perenna växter m. m. Som följd härav har stiftelsens vetenskapliga verksamhet lidit stor brist på medel och icke kunnat utvecklas så, som vore önskvärt med hänsyn till att trädgårdens botaniska avdelning utgör den enda institution för systematisk-morfologisk botanik i Stockholm, där ett större bestånd (cirka 9 000 arter) av levande växter hålles i kultur för forsknings- och undervisningsändamål.

Ehuru resurserna sålunda varit starkt begränsade, torde Bergianska trädgården få tillräcknas en icke ringa betydelse för det naturvetenskapliga forskningsarbetet i vårt land. På dess levande material ha under årens lopp grundats ett stort antal avhandlingar, bland vilka särskilt märkas åtskilliga vid Stockholms högskola ventilerade doktorsavhandlingar i cytologi, embryologi och systematisk anatomi. Undersökningsmaterial har vidare av trädgården ställts till förfogande i samband med utarbetandet av avhandlingar vid Uppsala och Lunds universitet ävensom för arbeten vid ett flertal andra institutioner, såsom farmaceutiska institutet, statens frökontrollanstalt, statens växtskyddsanstalt, skogshögskolan, institutionen för organisk kemi och cellulosaindustriens centrallaboratorium vid tekniska högskolan, karolinska institutet, biokemiska institutet vid Stockholms högskola, lantbruks-högskolans institution för systematisk botanik och ärftlighetslära, Sveriges utsädesförenings institution i Svalöv och Weibullsholms växtförädlingsan-

stalt i Landskrona. Dessutom förser botaniska trädgården årligen Stockholms högskolas botaniska institut och farmaceutiska institutet med material för kurserna i organografi, anatomi, cytologi och systematik.

Personalen, särskilt föreståndaren, vid botaniska avdelningen har till uppgift att själv bedriva vetenskaplig forskning. Utom ovannämnda grenar av den teoretiska botaniken hör även tillämpad botanik på det hortikulturella området till avdelningens ämnesområden.

Av det anförda torde framgå att Bergianska trädgårdens botaniska avdelning äger så stor betydelse för den botaniska forskningen i vårt land, att den väl förtjänar att komma i åtnjutande av understöd från statsmakternas sida till befrämjande av sin verksamhet. Såsom följd av den redan antydda bristen på medel ha med tiden så stora anslagsbehov för olika ändamål uppstått, att dessa icke kunna täckas genom anlitan av Bergianska stiftelsens egna begränsade tillgångar.

Bergianska stiftelsens ekonomi är grundad dels på inkomster av fonder, vilkas räntor under de senaste åren belöpt sig till omkring 35 000 kronor, dels på avkastningen av Bergianska trädgårdens affärsrörelse, vars ekonomiska resultat givetvis är något fluktuerande. Under perioden 1931—1944 har rörelsen, som är belastad med underhåll av den vetenskapliga botaniska trädgården med dess institution och byggnader, de flesta år givit några få tusen kronors vinst men har stundom också resulterat i förlust. Sammanlagt har under perioden 1931—1943 uppstått en förlust på cirka 4 000 kronor. För år 1944 har en förhållandevis stor vinst uppstått, men detta sammanhänger till en del med svårigheterna att för närvarande göra inköp av lökar och plantor från utlandet, varför trädgårdens lager minskats. Inkomststegringen under 1944 innebär med andra ord i själva verket en partiell kapitalrealisation och är sålunda delvis endast skenbar och antagligen tyvärr tillfällig. Flera av stiftelsens byggnader — såväl växthus som bostäder — äro i starkt behov av reparation. För pensionering av tjänstemän och övrig personal äro till buds stående medel långt ifrån till fyllest. Stiftelsens inkomster äro sålunda alldeles otillräckliga för att fylla föreliggande anslagsbehov.

Enligt verkställd beräkning äro omkostnaderna för driften av botaniska avdelningen med nuvarande, alltför starkt begränsade omfattning årligen approximativt följande:

Avlöningar, pensionsavgifter, vikariatsarvoden	kronor 44 350
Vatten, bränsle och lyse	» 14 500
Automobiler och hästar	» 2 500
Gödningsmedel, grus och sand	» 1 500
Underhåll av byggnader m. m.	» 2 500
Årsavgifter (brandförsäkring, telefon m. m.)	» 800
Tryckning av frökatalog, vägledningar och anslag, skrivmateriel m. m.	» 1 000
Böcker och bokbindning	» 1 000
Tryckning av Acta Horti Bergiani	» 3 000

Summa kronor 71 150.

Personalen består, förutom av föreståndaren, av en assistent och tre trädgårdsmästare. Behov föreligger av att kunna bereda assistenten och trädgårdsmästarna gynnsammare löneförmåner och bättre bostäder än de nuvarande. Kanslibiträde saknas, vilket vållar betydande olägenhet och tidsutdräkt. Det skulle vidare vara av stort värde om medel funnes tillgäng-

liga för anställande sommartid av tillfälliga vetenskapliga medhjälpare. Underhållet av byggnaderna har av brist på medel måst eftersättas.

Kommittén föreslår, som nämnts, ett årligt statsbidrag av 15 000 kronor jämte vissa engångsanslag. Avdelningsföreståndaren hade hos kommittén anhållit, att denna skulle förordna ett årligt statsbidrag av 24 500 kronor.

S t o c k h o l m s o b s e r v a t o r i u m. Genom en överenskommelse, som ingåtts mellan vetenskapsakademien och Stockholms högskola, bestrida observatoriets tjänstemän undervisningen i astronomi vid högskolan. Observatoriet står vidare för såväl forskning som undervisning öppet för högskolans studerande.

Såsom förut erinrats bortfaller för nästa budgetår det anslagsbelopp som för innevarande budgetår anvisats för uppehållande av en personlig professur åt professorn i organisk kemi B. A. L. Holmberg.

Departementschefen.

Kristinebergs zoologiska station fyller, såsom av redogörelsen i det föregående framgår, en viktig uppgift i undervisningens och den marinbiologiska forskningens tjänst. Knappheten på medel har dock hittills förhindrat ett rationellt utnyttjande av de föreliggande forskningsmöjligheterna. Naturvetenskapliga forskningskommittén har i sitt nyligen avlämnade betänkande II förordat en vittgående utbyggnad av de vetenskapliga institutioner, som syssla med marinbiologisk forskning på västkusten, däribland Kristinebergs zoologiska station. Till detta senare förslag är jag icke för närvarande beredd att taga ställning. Redan i sin nuvarande form är dock ifrågavarande zoologiska station i starkt behov av ökat statsbidrag för forsknings- och undervisningsändamål. Jag anser mig därför såtillvida böra förordna en anslagsförstärkning redan för nästa budgetår, att jag tillstyrker anvisande av ett till 12 000 kronor förhöjt statsbidrag i syfte, bland annat, att möjliggöra anställande av en arvodesavlönad assistent. Frågan om anvisande av engångsanslag torde böra upptagas till prövning först i samband med ställningstagandet till forskningskommitténs nya förslag i sådant avseende.

Även Bergianska trädgårdens botaniska avdelning är en institution av stor betydelse för den naturvetenskapliga forskningen. Avdelningen har emellertid till följd av sin ansträngda ekonomi haft att dragas med stora svårigheter att på tillfredsställande sätt upprätthålla och utveckla den vetenskapliga verksamheten. Jag är därför beredd att nu förordna anvisande av statsbidrag för ändamålet men anser mig icke kunna tillstyrka högre bidrag än 10 000 kronor. Till frågan om anvisande av de av forskningskommittén ifrågasatta engångsbidragen är jag icke beredd att taga ställning på grundval av den föreliggande utredningen.

Stockholms observatorium synes vara så intimt sammanlänkad med Stockholms högskola, att avgörandet av frågan om statsbidrag till observatoriet synes böra anstå till dess klarhet vunnits rörande i vilken utsträck-

ning statsmakterna mera definitivt må komma att understödja verksamheten vid högskolan.

Under åberopande av vad sålunda anförts förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med $(12\ 000 + 10\ 000 =) 22\ 000$ kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 22 000.

[52.] 4. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 488 000 kronor. Anslaget disponeras jämlikt personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser, vilka finnas intagna i statsliggaren, sid. 489 f.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår beträffande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum har *akademien* framlagt förslag dels om uppflyttande av vissa befattningar till högre lönegrad, dels om inrättande av vissa nya befattningar.

I förstnämnda hänseende innebär akademiens förslag följande:

- a) riksantikvarien uppflyttas från lönegraden B 1 till B 3,
- b) förste antikvarien vid byggnadsminnesavdelningen och förste antikvarien vid fornminnesavdelningen uppflyttas från A 26 till A 30,
- c) sekreteraren uppflyttas från A 24 till A 27,
- d) konservatorn uppflyttas från A 21 till A 23,
- e) en befattning som ritbiträde i Eo 8 vid byggnadsminnesavdelningen ändras till en befattning som uppmätningstekniker och fotograf i Eo 17.

Akademiens förslag om inrättande av nya tjänster går ut på följande:

R i k s a n t i k v a r i e ä m b e t e t :

- f) två nya amanuenser (Eo 18) vid fornminnesavdelningen,
- g) ett nytt kontorsbiträde (Eo 4) vid administrativa avdelningen;

S t a t e n s h i s t o r i s k a m u s e u m :

- h) en museilektor (Eo 24),
- i) en ny antikvarie (Eo 23),
- j) en textilkonservator (Eo 23),
- k) en ny amanuens (Eo 18),
- l) ett nytt museibiträde (Eo 7),
- m) utökning av bevakningspersonalen (+ 3 500 kronor).

Utöver den höjning av avlöningsanslaget, som erfordras vid bifall till förutnämnda förslag, har akademien hemställt om en ökning av anslags-

posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 3 000 kronor för beredande av författningsenliga ålderstillägg.

Akademien har i sin framställning inledningsvis uppehållit sig vid de senaste decenniernas utveckling ifråga om organisationen av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum. Akademien har därvid framhållit, att akademien, som under längre tid haft sin uppmärksamhet riktad på vissa förhållanden inom ämbetsverket, känt det vara en bjudande plikt att söka undanröja sådana olägenheter, som i längden måste försvåra möjligheterna att erhålla kompetenta personer på särskilt betydelsefulla poster. Enligt akademiens uppfattning måste de för närvarande i många fall otillräckliga lönerna verka hämmande på eller rent av kunna omöjliggöra rekryteringen av befattningarna. Akademien understryker att de framställda yrkandena, framför allt vad angår förbättrad löneställning för riksantikvariebefattningen och föredragandetjänsterna, måste ses mot bakgrunden härav.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Uppflyttning av vissa befattningar till högre lönegrad.

a. Riksantikvarien. Akademien anför:

En höjning av befattningens löneställning är ofrånkomlig. Då riksantikvarien icke blott har att utöva chefskap för vissa statssamlingar i huvudstaden samt sekreterarskapet hos akademien utan därjämte såsom chef för centralt ämbetsverk har att leda kulturminnesvården i riket, innefattande jämväl överinsendet över landsantikvarieorganisationen och provinsmuseiväsendet, synes en placering av tjänsten i lägre lönegrad än B 3 icke vara skäligen.

Statskontoret har ansett frågan om en ändring av löneställningen för riksantikvarien icke böra upptagas till övervägande för sig utan i samband med en allmän översyn av lönegradsplaceringen för samtliga statliga museiföreståndare. Allmänna lönenämnden har ansett, att denna fråga borde upptagas till behandling i samband med en omprövning av verkschefernas löneställning.

b. Förste antikvarien vid byggnadsminnesavdelningen och förste antikvarien vid fornminnesavdelningen. Akademien anför:

Grundlig vetenskaplig skolning, dokumenterad genom avlagd licentiatexamen eller disputationsprov, och beprövad praktisk erfarenhet inom forn- och byggnadsminnesvården äro nödvändiga kompetenskrav beträffande dessa tjänster, vilka måste betecknas såsom i särskild grad arbets-tyngda och ansvarsfyllda. Akademien hemställer såsom tidigare vid upprepade tillfällen, att dessa tjänster måtte placeras i A 30.

Statskontoret som icke ansett sig kunna tillstyrka akademiens förslag, har anfört följande.

Statsmakterna ha tidigare avvisat tanken på en allmän uppflyttning av förste antikvarierna m. fl. befattningshavare i 26 lönegraden vid de lärda verken, detta med hänsyn till att för nämnda befattningshavare gälla lägre kompetensfordringar (filosofie eller annan licentiatexamen) än de för lektorerna fastställda (filosofisk eller annan doktorsgrad). I detta sammanhang har riksdagen uttalat, att spørgsmålet huruvida det kunde befinnas erforderligt att höja kompetenskraven för förstnämnda tjänster till samma nivå, som gällde för lektorsbefattningarna, borde göras till föremål för en närmare undersökning. Skulle det därvid visa sig, att en dylik höjning av kompetensfordringarna befunnes befogad, borde frågan om lönegradsplaceringen upptagas till förnyad prövning (riksdagens skrivelse 1945: 8, sid. 3). Någon sådan utredning har — statskontoret veterligt — hittills icke kommit till stånd.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit vid prövning av frågan om löneställningen för förste antikvarierna m. fl. befattningshavare vid de lärda verken kan statskontoret icke tillstyrka en förbättrad löneställning för förste antikvarierna vid riksantikvarieämbetets fornminnes- och byggnadsminnesavdelningar i enlighet med det framförda förslaget.

Allmänna lönenämnden har — under åberopande att frågan varit föremål för behandling vid 1945 års riksdag samt att några nya skäl som kunde föranleda ändring av den då fastställda lönegradsplaceringen icke förebragts — ansett sig icke kunna tillstyrka akademiens förslag.

c. *Sekreteraren. Akademien* anför:

Akademien vill understryka det självklara förhållandet, att vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum likaväl som andra ämbetsverk förekommer ett betydande antal ärenden av juridisk-administrativ art liksom även rent juridiska mål och ärenden. Det är uppenbart, att dessa komplex av ärenden måste handläggas av väl kvalificerad, sakkunnig befattningshavare. Akademien vidhåller sitt tidigare framställda yrkande, att sekreteraren, som är chef för ämbetsverkets administrativa och kamerala avdelning, måtte placeras i lönegraden A 27.

Statskontoret har avstyrkt förslaget och därvid anfört bland annat följande.

Då frågan om sekreterarens lönegradsplacering upptogs till prövning vid 1936 och 1938 års riksdagar, ansågos sekreterargöromålen icke motivera en uppflyttning av befattningen från 24 till 26 lönegraden. Någon större förändring med avseende å göromålens art synes icke sedan dess ha inträtt. Statskontoret kan därför icke finna skäl föreligga för en förbättring av denne befattningshavares löneställning.

Allmänna lönenämnden har anfört, att lönenämnden, även om vissa skäl finge anses tala för en förhöjd löneställning för sekreteraren, icke kunde tillstyrka en uppflyttning till 27 lönegraden.

d. **Konservatorn.** *Akademien* anför:

Konserveringsanstalten var vid dess planerande avsedd att vara en central anläggning för konservering icke endast för den egna institutionen utan för hela landet. Såsom sådan har anstalten även tjänat. Enligt akademien's åsikt motiverar konservatorns ställning såsom föreståndare för denna avdelning en uppflyttning i lönehänseende. Därvid anser akademien — även i betraktande av den omständigheten att det här är fråga om en slut-tjänst — att en placering i A 23 kan anses rimlig.

Statskontoret har funnit det tveksamt, om tillräckliga skäl föreligga för en uppflyttning till högre lönegrad av konservatorsbefattningen.

Allmänna lönenämnden har förklarat sig icke kunna tillstyrka en sådan uppflyttning.

e. **Uppmätningstekniker och fotograf å byggnadsminnesavdelningen** i stället för ritbiträde. *Akademien* anför:

Riksantikvarieämbetet har gjort en kännbar förlust genom att föredraganden av byggnadsärenden, arkitekten, filosofie doktorn Erik Lundberg blivit utnämnd till professor vid konsthögskolan. Då ämbetet icke har tillgång till annan arkitektutbildad tjänsteman än institutionens chef, kommer detta förhållande att väsentligt öka riksantikvariens arbetsbörda. Det har visat sig, att byggnadsminnesavdelningen är i oundgängligt behov av dels en arkitekt och dels en verkmästare med byggnadsteknisk utbildning, den senare för tillsynen över de byggnadsmonument, som äro ställda under akademien eller ämbetets direkta vård. Då det emellertid för närvarande lär vara uteslutet att över huvud kunna förvärva sådana arbetskrafter, har akademien icke velat framställa något yrkande om medelstilldelning för ändamålet.

Emellertid anhöll akademien i sina riksdagspetita hösten 1945, att avdelningens ritbiträde måtte uppflyttas till en tjänst såsom uppmätningstekniker och fotograf med lön enligt Eo 17. Riksdagen beslöt en uppflyttning till Eo 8. Det förutsattes därvid, att akademien med anlitande av fondmedel skulle kunna bereda vederbörande den ytterligare löneförbättring, som kunde anses påkallad.

Akademien vill framhålla, att ifrågavarande befattningshavare besitter den kompetens, att han utfört ledning och kontroll av konserveringsarbeten å byggnadsmonument, något som självfallet varit av stort värde för ämbetet. Akademien anser dock att hennes fondmedel icke rimligen kunna användas till löneförbättring i förevarande fall. Ett inrättande av en tjänst som uppmätningstekniker och fotograf skulle emellertid med hänsyn till det nuvarande ritbitrådets kvalifikationer för mera krävande uppdrag göra det möjligt att tills vidare uppskjuta inrättandet av ovan berörda tjänst som verkmästare med byggnadsteknisk utbildning. Akademien anser sig på grund av det anförda böra vidhålla sin hemställan om inrättande av omförmälda tjänst i Eo 17.

Statskontoret och *allmänna lönenämnden* ha — under återopande av att ritbitrådets löneställning varit föremål för prövning så sent som vid 1946 års riksdag — avstyrkt akademien's förslag.

Inrättande av vissa nya befattningar.

f, h, i och k. Två nya amanuenser (Eo 18) vid fornminnesavdelningen samt en museilektor (Eo 24), en ny antikvarie (Eo 23) och en ny amanuens (Eo 18) vid statens historiska museum. Akademien har anfört följande.

För löpande arbeten å fornminnesavdelningen finnas förutom avdelningens chef en antikvarie i A 23, en antikvarie i Eo 23 och en amanuens i Eo 18. Denna personal är icke tillräcklig för att motsvara behovet. Visserligen åligger det numera landsantikvarierna att handlägga förekommande fornvårdsärenden inom respektive områden, men detta har visat sig svårt att i praktiken genomföra i önskvärd omfattning. I Stockholms län finnes ingen landsantikvarietjänst inrättad, varför de flesta ärendena inom länet måste skötas direkt från ämbetet. Ärendena inom detta län äro mycket talrika och handläggningen av dem taga oproportionerligt mycket tid i anspråk. Tillgängliga arbetskrafter ha under sådana förhållanden visat sig icke räcka till. För att råda bot härpå är det nödvändigt, att avdelningen får tillgång till ytterligare två amanuenser i Eo 18.

I sina riksdagspetita för innevarande budgetår har akademien hemställt om inrättande vid statens historiska museum av en tjänst som museilektor i Eo 24. Under återopande av vad akademien därvid anfört (se 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 108 f.) vill akademien nu upprepa denna hemställan.

Myntkabinettet har i motsats till övriga avdelningar vid historiska museet icke utrustats med någon antikvariebefattning i 23 lönegraden. Numismatiken är emellertid i mycket hög grad en hjälpvetenskap för arkeologisk och konsthistorisk forskning och som sådan av stor vikt för institutionen i dess helhet. Det är ett betydande intresse, att denna vetenskap hålles vid makt. Med hänsyn till myntkabinettets hopade arbetsuppgifter vill akademien föreslå, att en antikvarietjänst i Eo 23 inrättas även för myntkabinettets räkning.

Akademien har tidigare, ehuru utan resultat, hemställt om anvisande av medel till vetenskaplig bearbetning av statens historiska museums omfattande osteologiska material. Ehuru en grovgallring av detta benmaterial kunnat ske tack vare anslag från humanistiska fonden, är det dock uppenbart, att en verklig bearbetning måste komma till stånd, om materialet skall bli till nytta för vetenskapen. Akademien vill därför föreslå, att medel anvisas för anställande av en amanuens i Eo 18 med uppgift att bearbeta museets osteologiska samlingar.

Statskontoret har i anledning av akademiens förslag om inrättande av nya befattningar erinrat, att ämbetsverket tidigare som sin principiella uppfattning uttalat, att medel i första hand syntes böra ställas till myndigheternas förfogande för en återgång till förkrigsförhållandena samt först därefter för en utvidgning av ifrågakommande verksamhet. I fråga om fornminnesavdelningen, vars personal från och med innevarande budgetår förstärkts med en antikvarie och ett kontorsbiträde, har ämbetsverket — under återopande av nyssnämnda principiella inställning ävensom av att

i vart fall en något längre tids erfarenhet såväl av den nuvarande personalorganisationen å avdelningen som av den så sent som år 1945 beslutade uppdelningen av fornvårdsärendena mellan riksantikvarieämbetet och landsantikvarierna syntes böra avvaktas — avstyrkt inrättandet av två nya amanuensbefattningar vid avdelningen. Likaså har ämbetsverket ställt sig avvisande mot förslaget om inrättande av en befattning som museilektor, av en ny antikvarietjänst vid myntkabinettet samt av en särskild amanuensbefattning för bearbetning av historiska museets osteologiska samlingar.

Allmänna lönenämnden har i fråga om den avsedda lönegradsplaceringen av nu ifrågavarande befattningar förklarat sig icke ha annat att erinra än att nämnden funnit, att museilektorn — i anslutning till vad som gäller för motsvarande befattning vid nordiska museet — borde placeras i 23 lönegraden. Lönenämnden har dock förutsatt, att beträffande aspiranter, som anställdes för ifrågavarande amanuensbefattningar, komme att tillämpas gällande bestämmelser rörande befordringsgången för amanuenspersonal vid vissa lärda verk.

g. Nytt kontorsbiträde (E o 4) å administrativa avdelningen. *Akademien* anför:

I samband med de stora anslagsbeskärningar, som företogs efter det andra världskrigets utbrott, indrogs ett kontorsbiträde i E o 4 å administrativa avdelningen. Indragningen ifråga har vållat stora svårigheter, då det gällt att bemästra löpande arbete. Biträdespersonalen är i själva verket så knappt tillmätt, att man haft de största svårigheter vid inträffande sjukledigheter och semestrar. Akademien hemställer, att medel måtte beredas för anställande av ett kvinnligt biträde. Då vederbörande måste besitta kunskaper i åtminstone två främmande språk, kan lägre lön än E o 4 icke gärna komma i fråga för denna tjänst.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot återinrättandet av den tidigare indragna kontorsbiträdesbefattningen i 4 lönegraden men ansett befattningen tills vidare böra uppföras å extra stat.

Allmänna lönenämnden har lämnat akademiens ifrågavarande förslag utan erinran.

j. En textilkonservator (E o 23). *Akademien* har anfört följande.

Behovet av en textilexpert vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum har sedan gammalt så ofta framhållits, att en närmare motivering kan synas överflödig. Textiliernas utforskning, konservering och vård är ett alltmera växande specialområde, som kräver sin särskilda utbildning och inriktning. Institutionen har sedan år 1926 haft förmånen att kunna disponera filosofie doktorn Agnes Geijers arbetskraft för hithörande ärenden. Sedan år 1941 har doktor Geijer varit anställd vid museet för bearbetning av dess stora bestånd av värdefulla textilier, varvid hon därjämte fungerat som riksantikvarieämbetets expert vid konserveringsfrågor

rörande provinsmuseernas och kyrkornas textilbestånd. Denna anställning har omfattat halvtidstjänstgöring under 10 månader per år och har möjliggjorts genom anslag från humanistiska fonden. Vidare har doktor Geijer sedan år 1930 som föreståndare för föreningen Pietas varit ledare för de konserveringar av kyrkliga textilier, som utförts av denna förenings ateljé.

Akademien vill för sin del, i klar insikt om att en tryggare anställning för doktor Geijer även skulle vara till stor båtnad för kulturminnesvården, gärna ansluta sig till ett av akademiens personalförening framfört önskemål härom. Personalföreningen har föreslagit, att doktor Geijer skulle knytas till konserveringsanstalten i egenskap av textilkonservator, och detta synes akademien vara en lyckosam lösning av ett brydsamt problem. I fråga om löneställningen för denna tjänst torde en likställighet med antikvarierna vara motiverad med hänsyn till kompetens och arbetsuppgifter. Akademien vill följaktligen föreslå, att tjänsten placeras i Eo 23.

Vid bifall till vad här föreslagits förutsätter akademien, att skötseln av föreningen Pietas' konserveringsateljé skall åvila doktor Geijer såsom en tjänsteangelägenhet, dock utan rätt för henne att uppbära någon avlöningsförmån från Pietas. Spörsmålet om formen för Pietas' fortsatta verksamhet synes böra göras till föremål för särskild prövning. Denna angelägenhet bör emellertid icke stå hindrande i vägen för ordnandet av doktor Geijers anställning såsom konservator.

Statskontoret har avstyrkt inrättandet av en befattning som textilkonservator och därvid anført:

Akademien har förutsatt, att doktor Geijer såsom ett tjänsteåliggande vid den föreslagna konservatorsbefattningen skulle vara föreståndare för föreningen Pietas' konserveringsateljé. En sådan kombination av arbetsuppgifter av statlig och enskild natur för en vid museet anställd befattningshavare med lön från museets avlöningsanslag måste statskontoret finna helt utesluten. Vad i ärendet anförts har icke övertygat ämbetsverket om behovet av anställande av en textilkonservator med heltidstjänstgöring enbart för museets textilkonservering. Vad angår akademiens hemställan om tjänstens inplacering i 23 lönegraden må uppmärksammas, att förslaget härutinnan motiverats huvudsakligen av de personliga kvalifikationer, som Agnes Geijer uppenbarligen besitter. Dessa böra givetvis i och för sig icke föranleda inrättandet av en befattning i högre lönegrad än den i allmänhet för motsvarande tjänster ifrågakommande. Det må i detta sammanhang erinras, att befattningshavare med likartade arbetsuppgifter vid armémuseum och livrustkammaren äro placerade i betydligt lägre lönegrad.

Allmänna lönenämnden har med hänsyn till den föreslagna kombinationen av statlig och enskild verksamhet avstyrkt förslaget om inrättande av en befattning som textilkonservator.

1. Ett nytt museibiträde (Eo 7). Akademien har anført följande.

Statens historiska museum förfogar nu över två museibiträden i Eo 4. Dessa biträda vid uppackning och preliminär uppordning av inkomna fynd, signering av föremål, renskrivning, ritarbete m. m. Då behov nu föreligger av ytterligare biträdeshjälp vill akademien hemställa om inrättande av en

ny tjänst som museibiträde och föreslå att denna tjänst placeras i lönegraden Eo 7. Med en sådan lönegradsplacering skulle en lämplig beföringsgång beredas museibiträdena.

Statskontoret anför:

Därest behov skulle anses föreligga av anställande av ytterligare ett museibiträde torde detta biträde böra avlönas enligt löneplan Ex. Med hänsyn till pågående utredning bland annat om museibiträdenas löneställning torde det nya biträdet icke böra placeras i högre lönegrad än den för dylika biträden i allmänhet gällande eller 4 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har lämnat förslaget om inrättande av en tjänst som museibiträde i lönegraden Eo 7 utan erinran.

m. *U t ö k n i n g a v b e v a k n i n g s p e r s o n a l e n . A k a d e m i e n* anför:

I sina hösten 1944 avlätna riksdagspetita påvisade akademien, att museets bevakningspersonal vore otillräcklig och att tillfälligt anställd personal måst anlitas för museets öppethållande. Museets behov utgjorde sex sådana tillfälliga vakter, och kostnaden härför uppginge till 10 700 kronor årligen. Vid anmälan av ärendet inför Kungl. Maj:t anförde dåvarande departementschefen, att behovet av en förstärkning av museets bevakningspersonal syntes ådagalagt. Förstärkningen ansågs lämpligen kunna genomföras successivt. Vid 1945 och 1946 års riksdagar höjdes också anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 3 700 kronor respektive 3 500 kronor eller sammanlagt 7 200 kronor. Den ytterligare anslagshöjning, som erfordras för ifrågavarande ändamål, uppgår följaktligen till (10 700 — 7 200 =) 3 500 kronor. Akademien hemställer om en anslagshöjning för här ifrågakomna ändamål med 3 500 kronor.

Statskontoret har under hänvisning till de två senaste årens höjningar av anslagsmedlen till bevakningspersonal avstyrkt en ytterligare höjning.

Beträffande den av akademien föreslagna uppflyttningen av riksantikvariebefattningen får jag hänvisa till vad chefen för finansdepartementet härom anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. I enlighet härmed torde nämnda befattning böra uppflyttas från lönegraden B 1 till lönegraden B 2.

Departementschefen.

Jag är icke beredd att nu tillstyrka den föreslagna uppflyttningen till högre lönegrad av förste antikvarierna vid byggnadsminnesavdelningen och fornminnesavdelningen eller av sekreteraren och konservatorn.

I sina petita för innevarande budgetår hemställde akademien, att en befattning som ritbiträde i lönegraden Eo 4 måtte förändras till en befattning såsom uppmätningstekniker och fotograf i lönegraden Eo 17. Denna framställning vann statsmakternas bifall endast såtillvida, att ritbiträdesbefattningen uppflyttades till Eo 8. Därvid förutsattes att akademien, därest den funne skäl därtill, med anlitande av fondmedel skulle bereda

innehavaren av befattningen viss personlig löneförbättring. Akademien, som icke ansett sig kunna använda fondmedel till en dylik löneförbättring, har nu upprepat sin hemställan om inrättande av en befattning som uppmätningstekniker och fotograf. Med hänsyn till de nya skäl som därvid anförts finner jag mig böra förorda, att i enlighet med akademiens förslag nämnda ritbiträdeshbefattning utbytes mot en befattning som uppmätningstekniker och fotograf i lönegraden Eo 17.

Riksantikvarieämbetets administrativa avdelning synes vara i behov av en personalförstärkning för de löpande göromålen. Jag anser mig därför böra på så sätt biträda akademiens förslag om återinrättande vid avdelningen av en i början av kriget indragen kontorsbiträdeshbefattning, att jag i det följande beräknar medel till avlönande av en befattningshavare i lönegraden Ex 2.

En av historiska museets icke minst angelägna uppgifter synes mig vara att i vidare kretsar levandegöra och sprida kännedom om de kulturminnen, som museet satts att vårda. Den verksamhet i sådant syfte, som hittills bedrivits genom populärvetenskaplig undervisning m. m. och som handhafts av olika av museets tjänstemän, synes kunna vinna ej blott ökad omfattning utan även större enhetlighet i ledning och planläggning, om den lägges i händerna på en för ändamålet särskilt anställd tjänsteman. Jag finner det angeläget att så sker och tillstyrker därför akademiens förslag om inrättande av en befattning som museilektor vid historiska museet. I likhet med lönenämnden finner jag befattningen böra placeras i lönegraden Eo 23.

Akademien har hemställt, att föreståndaren för föreningen Pietas' konserveringsateljé, filosofie doktorn Agnes Geijer, vilken under en lång följd av år anlitats som textilsakkunnig vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, måtte beredas anställning som textilkonservator i Eo 23 vid historiska museet. Vad akademien härvidlag anført har övertygat mig om lämpligheten av att doktor Geijer, som torde vara en av vårt lands främsta experter i fråga om textiliers utforskning, konservering och vård, beredes en fastare anställning vid museet. Jag förordar därför, att en personlig tjänst som textilkonservator inrättas för doktor Geijer. Tjänsten torde böra placeras i lönegraden Eo 21. Jag delar emellertid remissmyndigheternas uppfattning, att textilkonservatorn icke bör samtidigt vara föreståndare för föreningen Pietas' konserveringsateljé, och förutsätter, att så ej kommer att bli fallet. Enligt vad jag under hand inhämtat, avser också nämnda förening att vid bifall till vad jag nu förordat anförtro ledningen av konserveringsateljén åt annan sakkunnig kraft.

I sina riksdagspetita för innevarande budgetår hemställde akademien, att fyra med inventeringen av vårt lands fasta fornlämningar sysselsatta s. k. fältarkeologer måtte beredas anställning vid riksantikvarieämbetet som extra ordinarie tjänstemän i 18 lönegraden. Vid anmälan av denna fråga uttalade min företrädare i ämbetet (se propositionen 1946: 160, sid. 6), att

han icke såge sig i stånd att förorda detta förslag, innan statsmakterna tagit ställning till de förändringar av organisatorisk natur, som kunde för-
anledas av den forcering av inventeringsarbetet, som blev en följd av ett
förverkligande av planerna på att genomföra det pågående ekonomiska
kartläggningsarbetet i snabbare takt. Utredning föreligger nu rörande de
organisatoriska förändringar, som föranledas av nämnda forcering och i
samband härmed har akademien ånyo föreslagit, att omförmälda fyra
fältarkeologer skola erhålla extra ordinarie anställning. Akademiens per-
sonalförening och föreningen Sveriges yngre museimän ha likaledes före-
slagit, att fyra befattningar som fältarkeologer måtte inrättas, samt hem-
ställt, att för dessa befattningar måtte tillämpas samma bestämmelser
rörande befordringsgång som gälla för amanuenspersonalen vid riksantikva-
rieämbetet och statens historiska museum. För egen del vill jag tillstyrka
inrättandet av fyra fältarkeologbefattningar. I enlighet med akademiens
förslag synas dessa befattningar böra placeras i lönegraden Eo 18. Jag är
emellertid icke beredd att förorda, att gällande bestämmelser om beford-
ringsgång för amanuenserna vid nämnda institutioner erhålla tillämpning
även på fältarkeologerna.

För budgetåren 1945/46 och 1946/47 ha anslagsmedlen till bevaknings-
personal vid historiska museet ökats med sammanlagt 7 200 kronor. För
nästa budgetår tillstyrker jag en höjning med ytterligare 3 500 kronor.

Vidare torde anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie per-
sonal böra höjas med 3 000 kronor i syfte att bereda medel för stadgade
ålderstillägg.

Då jag icke i vidare mån än av det anförda framgått anser mig kunna
tillstyrka akademiens förslag, bör vid bifall till vad jag förordat och vid
oförändrade avlöningsförhållanden anslagsposten till avlöningar till ordi-
narie tjänstemän höjas med 2 000 kronor till 241 400 kronor, icke-ordinarie-
posten ökas med 50 700 kronor till 236 420 kronor samt anslagsposten till
rörligt tillägg uppräknas med 7 400 kronor till 69 800 kronor.

Under hänvisning till vad som under för flera huvudtitlar gemensamma
frågor anförts om reglering av befordringsgången för biträdespersonal för-
ordar jag, att en befattning såsom telefonist i lönegraden Eo 4 och en be-
fattning såsom kontorsbiträde i samma lönegrad vid administrativa avdel-
ningen ordinariesätts. I anslutning härtill anser jag mig vidare böra för-
orda ordinariesättning av följande tjänster i lönegraden Eo 4, nämligen två
tjänster vid fornminnesavdelningen såsom ritbiträde, en tjänst vid histo-
risk museum såsom museibiträde och två tjänster vid museet såsom foto-
grafibiträde.

Vid bifall härtill och med hänsyn till regleringen av befordringsgången
för amanuenspersonal bör ordinarieposten höjas med ytterligare 23 000
kronor till 264 400 kronor, icke-ordinarieposten minskas med 20 600 kronor
till 215 820 kronor och posten till rörligt tillägg uppräknas med 400 kronor
till 70 200 kronor.

Den allmänna löneordningen föranleder en ytterligare höjning av ordinarieposten med 116 400 kronor till 380 800 kronor och av icke-ordinarieposten med 114 000 kronor till 329 820 kronor samt en minskning av posten till rörligt tillägg med 27 600 kronor till 42 600 kronor. Då arvodesposten bör upptagas med oförändrat belopp, 480 kronor, bör förevarande anslag sålunda för nästa budgetår uppföras med $(380\,800 + 480 + 329\,820 + 42\,600 =) 753\,700$ kronor, innebärande en anslagshöjning med 265 700 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., vilka föranledas av vad jag i det föregående anförte;

dels godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 380 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 480
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 329 820
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 42 600
Summa kronor 753 700;	

dels ock till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 753 700.

[53.] 5. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader, *förslagsanslag*.** Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 143 900 kronor.

Den 14 juni 1946 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare under budgetåret 1946/47:

O m k o s t n a d s s t a t .

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	1 600
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	25 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	115 300
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	2 000

Summa kronor 143 900.

Av expensposten må för bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk förslagsvis 75 000 kronor och för övriga expenser högst 40 300 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* beräknat medelsbehovet till 171 800 kronor, vilket innebär en höjning med 27 900 kronor. Akademien har därvid föreslagit, att anslagsposten till reseersättningar måtte höjas med 10 000 kronor till 35 000 kronor, delposten till övriga expenser med 5 900 kronor till 46 200 kronor och anslagsposten till övriga utgifter med 2 000 kronor till 4 000 kronor. Vidare har akademien föreslagit, att i omkostnadsstaten skulle införas en ny anslagspost å 10 000 kronor till växlande utställningar. Akademien har anfört i huvudsak följande.

R e s e e r s ä t t n i n g a r . Till resekostnader och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid akademien samt riksantikvariens ombud anvisades för följande budgetår nedan angivna belopp, nämligen:

Budgetår	kronor	Budgetår	kronor
1931/32	35 000	1938/40	25 000
1932/33	25 000	1940/45	19 000
1933/36	15 000	1945/46	23 000
1936/37	18 000	1946/47	25 000
1937/38	21 000		

Akademien, som erinrar om att Kungl. Maj:t för budgetåret 1945/46 medgivit ett överskridande av förevarande anslagspost med 2 750 kronor, vill upprepa sin i föregående års riksdagspetita gjorda hemställan, att anslagsposten måtte uppföras med det för budgetåret 1931/32 anvisade beloppet, 35 000 kronor. Den av akademien föregående år anförda motiveringen — i vilken betonades bland annat, att effektiviteten såväl som kvaliteten av riksantikvarieämbetets kulturminnesvårdande verksamhet i högsta grad vore beroende av tjänstemännens intima kontakt med landets skilda delar samt att en förutsättning för denna kontakt vore ett tillräckligt reseanslag — kvarstår i full utsträckning. Härutöver må framhållas, att landsantikvarierna äro skyldiga att inom sina verksamhetsområden utföra av ämbetet påkallade utredningar och undersökningar mot ersättning för rese- och traktamentskostnader. Det är därför viktigt, att reseanslaget erhåller en sådan storlek, att det instrument, som landsantikvarieorganisationen utgör, kan i erforderlig grad användas för den praktiska kulturminnesvården. Såsom ytterligare skäl för en höjning av ifrågavarande anslagspost må slutligen anföras, att ämbetet från och med innevarande budgetår disponerar en antikvarie i Eo 23, varigenom ämbetet i viss utsträckning erhållit möjlighet

att utföra ett mera omfattande inventeringsarbete än tidigare i avsikt att skapa skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader i enskild ägo i överensstämmelse med de riktlinjer, som angivas i lagen den 12 juni 1942 om skydd för dylika byggnader.

Övriga expenser. Anslagsposten bör uppräknas med 5 900 kronor. Højningen är betingad bland annat av att de för renhållning och städning — framför allt golvboning, fönsterputsning och inköp av rengöringsmateriel — disponibla medlen behöva ökas kraftigt. Vidare böra ökade medel beräknas till bestridande av kostnaderna för utsändande av akademiens publikationer till akademiens bytesförbindelser i in- och utlandet, vilka kostnader hittills i stor utsträckning måst bestridas med medel avsedda för biblioteket.

Övriga utgifter. Redan i sina petita hösten 1945 framhöll akademien, att institutionens instrumentbestånd i stor utsträckning behövde ersättas eller repareras. För sådant ändamål har för innevarande budgetår under anslagsposten till övriga utgifter anvisats ett belopp av 2 000 kronor. Emellertid föreligger även för nästa budgetår ett behov av medelsanvisning för ändamålet och detta behov uppskattar akademien — då nyanskaffning av instrument för det yttre fältarbetet med hänsyn till fornminnesinventeringen måste ske i raskare takt än vad akademien i sina föregående petita förutsatt — till 4 000 kronor.

Växlande utställningar. Vid historiska museet har under de senaste åren anordnats ett antal mindre utställningar, belysande vissa föremålsgrupper av aktuellt intresse eller anknytande till något märkligare fynd. Sådana växlande utställningar, för vilka museet äger särskilda lokaler, ha visat sig vara ett utmärkt medel för vinnande av kontakt med allmänheten och de intaga numera en viktig plats i de moderna museernas organisation och arbetsuppgifter. De fem senast anordnade utställningarna väckte berättigad uppmärksamhet och kommo även i åtnjutande av en betydande publikfrekvens. De åsyftade utställningarna voro: modern finsk medaljkonst, italiensk medaljkonst, »från Atlantican till Röde Orm», orientalisk textilkonst i svensk ägo sedan 1600- och 1700-talen samt en keramikutställning. Ett anordnande av dylika utställningar är självfallet förenat med kostnader för transporter och försäkringar av inlånade föremål, för montage och material av olika slag o. s. v. Vid de moderna museerna finnes också särskild medelstildelning för denna betydelsefulla sida av museiverksamheten. För att nämna ett exempel må erinras om att Stockholms stadsmuseum har ett anslag för detta ändamål på sin stat av 10 000 kronor. Anordnandet av sådana utställningar vid historiska museet har endast kunnat ske genom att akademien av sina fondmedel tillskjutit erforderliga belopp, varjämte i enstaka fall donatorer trätt emellan. Den sjunkande ränteavkastningen gör det emellertid icke längre möjligt för akademien att finansiera utställningarna. Statsanslag för ändamålet är därför erforderligt, och akademien anser, att med ett årligt anslag av 10 000 kronor möjlighet skulle beredas att anordna ett lämpligt antal växlande utställningar årligen.

Departementschefen.

Anslagsposten till reseersättningar torde för nästa budgetår böra höjas med 5 000 kronor till 30 000 kronor. Även en ökning av anslagsmedlen till övriga expenser synes vara erforderlig, och jag förordar härvidlag en højning med 4 700 kronor till 45 000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter synes med hänsyn till föreliggande behov av förbättrad instrumentutrustning böra

uppräknas med 2 000 kronor till 4 000 kronor. I likhet med akademien finner jag anordnandet av växlande utställningar vara ett viktigt led i verksamheten vid statens historiska museum, och jag förordar därför en medelsanvisning för ändamålet av 5 000 kronor. Vid bifall härtill bör i omkostnadsstaten uppföras en anslagspost av 5 000 kronor till växlande utställningar. Då jag icke i övrigt ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten, bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med (5 000 + 4 700 + 2 000 + 5 000 =) 16 700 kronor till 160 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum
m. m.: Omkostnader för budgetåret 1947/48 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 160 600.

[54.] 6. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning, reservationsanslag. Detta anslag är nu uppfört med 50 000 kronor. Akademien har hemställt, att till ifrågavarande ändamål måtte för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 150 000 kronor, och därvid anfört följande.

1939 års riksdag uttalade sig för (se skrivelsen nr 8, punkt 54), att ett belopp av 400 000 kronor skulle ställas till akademiens förfogande för inredning och utrustning av de nya museilokalerna vid Narvavägen samt flyttning av museisamlingarna. Av nämnda belopp anvisade riksdagen för budgetåret 1939/40 110 000 kronor. Genom beslut den 30 december 1939 förordnade Kungl. Maj:t, att av det sålunda anvisade anslaget 50 000 kronor icke finge tagas i anspråk, samt att återstoden av under anslaget tillgängliga medel finge disponeras i huvudsak endast för flyttning av museets samlingar till museets nya lokaler samt till sådan inredning och utrustning av nämnda lokaler, som prövades oundgängligen erforderlig.

I sina hösten 1943 avlätna riksdagspetita hemställde akademien om anvisande av 50 000 kronor för ändamålet. Akademien erinrade därvid, att museet med utgångspunkt från ett den 30 juni 1942 anvisat anslag av 10 000 kronor till anordnande av en utställning inom museet lyckats utverka donationer till belopp av cirka 100 000 kronor, varigenom det blivit möjligt att i den nya museibyggnaden öppna en i viss omfattning provisorisk utställning från museets samtliga huvudavdelningar. Självfallet hade kostnaderna uppgått till högre belopp än det nyss nämnda, och akademien hade därför ansett sig böra av enskilda fondmedel förskottera erforderliga belopp i avvaktan på de statsanslag, som förr eller senare måste komma. Riksdagen anvisade även på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1944/45 ett reservationsanslag av 50 000 kronor till inredning och utrustning, och enahanda belopp har ävenledes utgått för vartdera av budgetåren 1945/47.

Hittills är det endast medaljsalen och svenska myntsalen inom kungl. myntkabinetet, som fått en definitiv utformning. Härvid har ett större av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse donerat belopp kunnat komma till användning.

Då samtliga föreståndarbefattningar vid historiska museet under kalenderåret blivit besatta med nya innehavare har generalplanen för de olika avdelningarnas permanenta nyuppställning icke hunnit slutföras. Arbeten med framtagande av utställningsmaterial, utrymmesberäkningar och belysningsexperiment pågår emellertid, och den definitiva planen kan väntas föreligga under loppet av innevarande år. Ett överslag av kostnaderna har emellertid givit vid handen, att samlingarnas definitiva nyuppställning torde komma att kräva en medelstillelning av omkring 750 000 kronor. Fördelade på en femårsperiod skulle detta innebära en årlig kostnad av 150 000 kronor. Akademien får därför hemställa om utverkande för budgetåret 1947/48 av ett anslag av 150 000 kronor för påbörjande av den permanenta uppställningen av statens historiska museums samlingar.

Departement-
schefen.

Då riksdagen år 1939 uttalade sig för att ett belopp av 400 000 kronor skulle ställas till akademiens förfogande för inredning och utrustning av de nya museilokalerna vid Narvavägen samt flyttning av museisamlingarna, framhöll riksdagen tillika, bland annat, att akademien icke hade att räkna med något ytterligare anslag av statsmedel utöver nämnda belopp, vilket dock icke avsåg kostnaderna för inredning av studiesamlingarna. Av nämnda belopp å 400 000 kronor ha hitintills 210 000 kronor ställts till akademiens förfogande.

Akademien har nu — under framhållande av att en överslagsberäkning givit vid handen, att samlingarnas definitiva nyuppställning torde komma att kräva en ytterligare medelsanvisning av omkring 750 000 kronor, vilken enligt akademiens mening lämpligen borde fördelas på en femårsperiod — gjort framställning om anvisande för nästa budgetår av 150 000 kronor för ändamålet.

Med hänsyn till de prisstegringar, som inträffat sedan 1939 års riksdag gjorde nyssnämnda uttalanden, torde frågan om det totalbelopp, som akademien har att påräkna av statsmedel för ifrågavarande ändamål, böra upptagas till förnyad prövning. Jag är dock givetvis icke beredd att på grundval av föreliggande anslagsäskanden taga ställning till detta spörsmål. Innan så sker torde akademien böra framlägga ej mindre redogörelse för användningen av de hitintills anvisade anslagsmedlen än även detaljerade kostnadsberäkningar för samlingarnas definitiva nyuppställning.

För närvarande anser jag mig endast böra förorda, att för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål anvisas ett anslag av 75 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75 000.

[55.] 7. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier, förslagsanslag.** Detta anslag, som upptagits i riksstaten från och med budgetåret 1945/46, är nu uppfört med 68 000 kronor. Genom beslut den 7 september 1945 har Kungl. Maj:t meddelat villkor och bestämmelser angående statsbidrag till avlönande av landsantikvarier. Enligt nämnda bestämmelser skall vid bestämmande av statsbidragets storlek iakttagas, att statsbidraget jämte avkastningen av vederbörande lönefond under nästföregående räkenskapsår uppgår till två tredjedelar av befattningshavarens avlöning, dock att summan av lönefondsavkastningen och statsbidraget icke må per år överstiga 8 000 kronor för varje befattningshavare. Tillika har Kungl. Maj:t föreskrivit, att nämnda villkor och bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om statsbidrag till avlöning av föreståndaren för museet i Varberg.

Akademien har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag biträder akademiens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:*
Bidrag till avlöning åt landsantikvarier för budgetåret
1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 68 000.

[56.] 8. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna, reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 16 500 kronor men därefter under krigsåren utgick med starkt reducerade belopp, har för innevarande budgetår höjts från 11 500 kronor till 21 000 kronor. Hur anslaget från och med budgetåret 1939/40 disponerats framgår av följande sammanställning:

	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/46	1946/47
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
1. Underhåll och ökande av de under akademiens in-seende ställda samlingarna	10 000	3 500	2 000	4 000	6 000	8 500	11 000
2. Underhåll och fortsättning av inredning i statens historiska museum och myntkabinettet . . .	1 000	—	—	—	—	—	—
3. Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket	4 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
4. Vård och underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	2 000
Summa kronor	16 500	6 500	5 000	7 000	9 000	11 500	21 000

Av de för innevarande budgetår under posten 1 anvisade medlen avses 6 000 kronor för konservering av vissa kyrkliga konstföremål och 5 000 kronor för inköp och regelmässigt underhåll av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar.

Akademien har för nästa budgetår hemställt om en höjning av anslaget med 31 000 kronor till 52 000 kronor. Sålunda föreslås posten 1 höjd med 8 000 kronor till 19 000 kronor, posten 3 med 10 000 kronor till 18 000 kronor och posten 4 med 3 000 kronor till 5 000 kronor, varjämte föreslås uppförandet av en ny post om 10 000 kronor till systematiska utgrävningar. Under posten 1 ha 8 000 kronor beräknats för konservering av vissa kyrkliga konstföremål (nu 6 000 kronor), 5 000 kronor för inköp och regelmässigt underhåll av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar (nu likaledes 5 000 kronor) och 6 000 kronor för konservering av vissa kyrkliga textilsamlingar. Vad beträffar posten nr 3 äro 5 000 kronor avsedda för inköp och 13 000 kronor för inbindning av böcker och tidskrifter. *Akademien* har anfört i huvudsak följande.

A n s l a g s p o s t e n 1. *Akademien* erinrar, att av de under denna anslagspost anvisade medlen 6 000 kronor äro avsedda för konservering av vissa kyrkliga konstföremål, som historiska museet på grund av föreskrifterna i kungl. brev den 1 oktober 1919 angående omfattningen av stockholmsmuseernas samlingsområden fått mottaga från nordiska museet. Medelsbehovet för denna konservering har tidigare beräknats till 20 000 kronor, varav hittills anvisats 12 000 kronor. Museet behöver nu återstående belopp, 8 000 kronor, för att slutföra konserveringen.

I sina hösten 1945 avlätna petita hemställde *akademien* om medel till konservering av historiska museets dyrbara textilsamling. *Akademien* räknade därvid med ett medelsbehov av 6 000 kronor. Då nämnda framställning icke föranledde någon åtgärd, nödgas *akademien* nu upprepa sin hemställan och anhålla, att 6 000 kronor måtte beräknas för textilkonservering under nästkommande budgetår.

A n s l a g s p o s t e n 3. För innevarande budgetår hemställde *akademien* med en utförlig motivering, som återfinnes i 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 120 f., om en medelsanvisning under denna anslagspost av sammanlagt 18 000 kronor, varav 5 000 kronor för bokinköp och 13 000 kronor såsom ett extra bokbindningsanslag. Av det äskade beloppet beviljades endast 8 000 kronor. *Akademien* vill framhålla, att *akademien* redan år 1883 ansåg det då utgående biblioteksanslaget av 1 500 kronor otillräckligt. Med hänsyn till penningvärdets fall torde ett anslag av 1 500 kronor på 1880-talet motsvara minst det fyrdubbla beloppet i våra dagar. Medan biblioteket på 1880-talet blott i obetydlig omfattning betjänade allmänheten och därför i stort sett endast var ett tjänstebibliotek, avsett för en personal föga större än den nuvarande livrustkammarens, är detsamma numera tillgängligt för allmänheten sex timmar dagligen och har även en omfattande utlåning till andra bibliotek och vetenskapliga institutioner. De för närvarande anvisade medlen medgiva icke bindning av tidskriftsserier och övrig litteratur i ens tillnärmelsevis önskvärd utsträckning. *Akademien* nödgas därför upprepa sin tidigare framställning om en medelstildelning av 18 000 kronor till biblioteket.

Anslagsposten 4. Under denna anslagspost är för närvarande anvisat ett belopp av 2 000 kronor. De senare årens prisstegringar på kartong, papper och fotografimaterial ha medfört, att anslaget blivit otillräckligt för de nödvändigaste inköpen. Akademien saknar möjlighet att i längden av sina fondmedel, såsom hittills skett under en följd av år, anvisa betydande belopp till arkivet. Akademien anholder därför för budgetåret 1947/48 om en medelstildelning av 5 000 kronor till underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet.

Den nya anslagsposten till systematiska utgrävningar. Under de senaste decennierna ha de arkeologiska fältarbetena huvudsakligen måst inriktas på skydd och inventering av fasta fornlämningar. Däremot ha de systematiska utgrävningarna i rent vetenskapligt syfte måst träda tillbaka. Av statsmedel har under senare år intet kunnat användas för sådana utgrävningar, och de belopp, som akademien av egna medel kunnat anslå till ändamålet ha uppgått till högst ett par tusen kronor för år. Statens historiska museum har icke heller i någon mera betydande utsträckning erhållit fynd från systematiska utgrävningar, finansierade från annat håll.

Det är uppenbart, att de i vetenskapligt syfte företagna utgrävningarna i regel ge viktigare resultat än de undersökningar, som tillkomma i samband med fornminnesvården. Medan de senare i allmänhet blott ge tillfälliga inblickar, är det de förra, som bilda underlaget för uppfattningen av de större vetenskapliga sammanhangen. Systematiska grävningar kunna därför i längden icke alltför mycket inskränkas för ett museum. Vid historiska museet har också behovet av ökade utgrävningar för varje år gjort sig alltmera gällande.

Det borde knappast råda mer än en mening om att en vetenskaplig institution som historiska museet bör ha ett årligt anslag till systematiska vetenskapliga utgrävningar, vilka taga sikte på viktiga, aktuella problem. I sina hösten 1939 avlätna riksdagspetita begärde akademien, att medel måtte anvisas för sådant ändamål, men av känd anledning kunde så ej ske. Tidpunkten synes emellertid vara inne att ånyo upptaga frågan. Akademien vill därför nu hemställa om utverkande av ett belopp av 10 000 kronor till systematiska utgrävningar. Beloppet synes böra uppföras såsom en särskild anslagspost under förevarande anslag.

Jag anser mig icke kunna tillstyrka, att medel nu anvisas under förevarande anslag till systematiska vetenskapliga utgrävningar. Då jag emellertid med hänsyn till vad akademien i övrigt anfört och föreslagit finner en höjning av anslaget påkallad, vill jag förorda, att detsamma höjes med 14 000 kronor till 35 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av akademien meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:
Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av
samlingsarna för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservations-
anslag av kronor 35 000.

[57.] 9. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken, reservationsanslag.** Detta anslag utgick för budgetåret 1945/46 med 67 200 kronor, varav 49 200 kronor voro avsedda till fornminnesinventering i samband med den pågående ekonomiska kartläggningen av riket genom fotografering från luften och det återstående beloppet, 18 000 kronor, till övriga utgiftsändamål. För innevarande budgetår ha de till fornminnesinventeringen avsedda medlen uppförts under en särskild anslagsrubrik i riksstaten, medan förevarande anslag förbehållits för de ändamål, för vilka det egentligen är avsett. Anslaget utgår med 48 000 kronor, och en ökning av medelsanvisningen till vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken i jämförelse med föregående budgetår har alltså skett med (48 000 — 18 000 =) 30 000 kronor.

Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Fornlämningars vård och undersökning	kronor	5 000
2. Vård och underhåll av byggnadsminnesmärken, vilka ägas av akademien eller eljest äro ställda under akademiens eller riksantikvarieämbetets direkta vård och förvaltning	»	13 000
3. Omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa andra byggnadsminnesmärken	»	30 000

Summa kronor 48 000.

Akademien har för nästa budgetår hemställt om en höjning av anslaget med 72 000 kronor till 120 000 kronor. Av höjningen avse 15 000 kronor posten 1, 42 000 kronor posten 2 och 15 000 kronor en ny post till byggnadsminnesmärkens vård och undersökning. I fråga om posten 3 har akademien föreslagit oförändrad medelsanvisning.

Akademien har anfört i huvudsak följande.

Posten 1. I sina år 1945 avlätna riksdagspetita föreslog akademien en höjning av denna post till 20 000 kronor. De skäl, som akademien därvid anförde, vill akademien alltjämt åberopa (se 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 124). Härutöver får akademien anföras, att den nya lagen om fornminnen för riksantikvarieämbetet medfört en betydande ökning av antalet ärenden. Ett stort antal besiktningar av fornlämningar måste göras ute i landet, och därvid erfordras i regel kartläggning samt ofta dessutom kostsamma och tidsödande undersökningar. Ökat arbete kommer vidare att förmedlas av att rikets lantmätare av lantmäteristyrelsen ålagts att samarbeta med de fornminnesvårdande organen. Självklart är, att i vårt fornminnesrika land ett anslag av 5 000 kronor icke kan räcka till att bestrida kostnaderna för det praktiska fältarbetet. För att ämbetet skall kunna fylla sina förpliktelser enligt fornminneslagen kräves ett anslag av minst 20 000 kronor, och akademien nödgas därför upprepa sin anhållan om en medelstilldelning med detta belopp.

Posten 2. Även i fråga om denna post vill akademien hänvisa till vad akademien anfört i sina år 1945 avlätna riksdagspetita (se 1946 års åttonde

huvudtitel, sid. 124 f.). I dessa framlade akademien en sammanställning av de åtgärder, som behövde vidtagas till skydd för byggnadsminnesmärken, vilka äro i akademiens ägo eller eljest äro ställda under akademiens eller riksantikvarieämbetets direkta vård och förvaltning. Akademien beräknade, att ett belopp av 55 000 kronor vore erforderligt för omedelbara underhållsåtgärder å ett antal monument. Emellertid anvisades endast 13 000 kronor. För nästa budgetår beräknar akademien, att ett belopp om likaledes 55 000 kronor är erforderligt för vidtagande av de underhållsåtgärder beträffande ifrågavarande byggnadsminnesmärken, som nu äro omedelbart trängande. Akademien anser det oundgängligen nödvändigt, att detta belopp anvisas, om akademien skall kunna ansvara för dessa minnesmärkens vård, så att de ej gå sin undergång till mötes.

Den nya anslagsposten till byggnadsminnesmärkens vård och undersökning. De under posten 1 beräknade medlen till fornlämningsars vård och undersökning måste för framtiden helt disponeras för de arbeten, som ombesörjas av riksantikvarieämbetets fornminnesavdelning. Ämbetets arbetsuppgifter gör det emellertid nödvändigt att förfoga över ett icke alltför obetydligt belopp för sådana undersökningar och utredningar, som ankomma på ämbetets byggnadsminnesavdelning. Det gäller här ett stort antal åtgärder, som ingå såsom ett viktigt led i nämnda avdelnings verksamhet men vilka icke kunna rubriceras såsom underhåll eller istandsättning av byggnadsminnesmärken. Här må blott erinras om det mycket stora antal ärenden, som avse granskning av stadsplaner, väg- och broförslag, registrering av kulturhistoriskt betydelsefulla byggnader och dylikt, ärenden vilka merendels fordra ingående undersökningar och utredningar, för vilka medel måste stå till förfogande. Akademien vill föreslå, att medel för dessa uppgifter anvisas under särskild rubrik, benämnd byggnadsminnesmärkens vård och undersökning. De under denna rubrik uppförda medlen skulle sålunda användas till bestridande av kostnaderna för sådana utredningar, som äro nödvändiga för att ämbetet skall kunna fullgöra sin instruktionsmässiga skyldighet såsom sakkunnig instans för den offentliga byggnadsminnesvården i landet. Akademien anser sig böra för detta ändamål anhålla om en medelstildelning av 15 000 kronor.

Akademien har under hänvisning till de omfattande och angelägna arbetsuppgifter, som föreligga inom fornminnes- och byggnadsminnesvårdens område, hemställt om en avsevärd höjning av förevarande anslag. Ehuru jag är medveten om vikten av att anslaget icke tillmätes alltför knappt, anser jag mig dock icke kunna helt tillmötesgå akademiens äskanden. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 80 000 kronor, vilket innebär en höjning med 32 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av akademien meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:*
Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämn-
ingar och byggnadsminnesmärken för budgetåret 1947/48
 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 80 000.

Departementschefen.

[58.] 10. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering, *reservationsanslag*. Detta anslag är uppfört med 95 000 kronor och avsett till bestridande av kostnaderna för en inventering av vårt lands fasta fornlämningar i syfte att i enlighet med det av 1937 års riksdag fattade beslutet om utarbetande av en på flygfotografering grundad ekonomisk karta kunna på denna upptaga dylika fornlämningar.

Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t medgivit, att ur anslaget må under budgetåret 1946/47 utgå, jämte annat, arvode till envar av fyra fältarkeologer med 700 kronor för månad räknat. Tillika har Kungl. Maj:t anbefallt vitterhetsakademien att med beaktande av vad chefen för ecklesiastikdepartementet enligt propositionen 1946:160 i ärendet anfört i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1947/48 till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag rörande de åtgärder, som må befinnas påkallade med anledning av den av 1946 års riksdag beslutade forceringen av arbetena med färdigställandet av den ekonomiska kartan.

Medel till förevarande ändamål ha — som under nästföregående punkt framhållits — tidigare anvisats under anslaget till vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken. De anvisade medlen ha uppgått till följande belopp, nämligen

för budgetåret	1938/39		kronor	8 600
»	»	1939/40		» 11 600
»	»	1940/41		» 9 000
»	»	1941/42		» 14 000
»	»	1942/43		» 14 000
»	»	1943/44		» 30 000
»	»	1944/45		» 40 000
»	»	1945/46		» 49 200

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har avgivit förslag till utbyggande av inventeringsarbetet, innebärande bland annat en utökning av antalet heltidsanställda inventeringsmän (fältarkeologer) från fyra till tio samt nyanställning av ett kvinnligt biträde och två kartriterskor. Akademien har därvid föreslagit, att fyra fältarkeologer skulle beredas anställning som extra ordinarie tjänstemän i lönegrad Eo 18 vid riksantikvarieämbetet och återstående sex avlönas med ett arvode av 700 kronor per månad. Med hänsyn till den utvidgade verksamheten har akademien för nästa budgetår föreslagit en höjning av förevarande anslag med 79 200 kronor till 174 200 kronor. I sistnämnda belopp ha inräknats kostnaderna för avlöning jämväl av nyssnämnda fyra fältarkeologer, vilka föreslagits skola erhålla extra ordinarie anställning.

Till stöd för sin framställning har akademien anfört i huvudsak följande.

Ifrågavarande inventeringsarbete är lagt så att de trakter, som under sommarhalvåret bliva föremål för kartverkets fältrekognosceringar samtidigt inventeras av riksantikvarieämbetet, varvid förteckningar upprättas över samtliga fasta fornlämningar. Detta arbete handhaves av en antikvarie, vilken dock jämväl måste tagas i anspråk för ämbetets löpande ärenden, en amanuens samt ett antal för ändamålet anställda inventeringsmän, s. k. fältarkeologer. Under vinterhalvåret genomgås och uppordnas det insamlade materialet, varefter fornlämningarna utmärkas på den blivande ekonomiska kartan. För arbetet under vinterhalvåret ha sedan fem år anlitats fyra av de mest meriterade inventeringsmännen vilka sålunda beretts helårsanställning.

Organiserad på detta sätt har fornminnesinventeringen kunnat hålla jämna steg med kartverkets arbeten. Emellertid måste organisationen nu utbyggas. Enligt beslut av 1946 års riksdag kommer nämligen arbetet med färdigställandet av den ekonomiska kartan att forceras så att den kan vara fullbordad på 15 år i stället för tidigare beräknade 30 år. Detta kommer att ha till följd att även fornminnesinventeringen måste forceras, vilket självfallet i sin tur kommer att påverka anslagsbehovet. Därtill kommer, att ämbetet redan från och med budgetåret 1947/48 måste hålla en något raskare takt än kartverket eftersom kartläggningen inom få år kommer att omfatta de ytterst fornminnesrika landskapen omkring Mälaren, varvid ämbetet kommer att få stora svårigheter att medhinna sina arbeten samtidigt med kartverkets fältarbeten.

Enligt uppgifter, som inhämtats från kartverket, kommer dess arbetsplan för år 1947 att avse områden om sammanlagt omkring 70 kvadratmil, belägna dels i Östergötland dels i Norrland. Motsvarande siffra för år 1946 var omkring 30 kvadratmil.

Med stöd av erfarenheter från tidigare år beräknar akademien kostnaderna för inventeringsarbetet i fält till 1 700 kronor per kvadratmil. För byråarbetet under vinterhalvåret erfordras med hänsyn till det utvidgade arbetsprogrammet en viss ökning av personalen. Sålunda böra tio fältarkeologer i stället för som hittills fyra vara heltidsanställda. För registrering m. m. samt omhänderthavande av det hemligstämplade kartmaterialet är det nödvändigt att anställa ett kvinnligt biträde. Likaledes måste två kartriterskor nyanställas. Kostnaderna för budgetåret 1947/48 kunna därför beräknas på följande sätt:

Fältarbetet.

70 kvmil à 1 700 kronor per kvmil kronor 119 000

Byråarbetet.

10 man à 700 kronor per månad under 6 månader	»	42 000
Ett kvinnligt biträde (arvode motsvarande Eo 7)	»	5 200
Två kartriterskor (arvode motsvarande Eo 4)	»	8 000

Summa kronor 174 200.

Till belysning av den betydelse en inventering av vårt lands fornminnen har anför akademien vidare bland annat följande.

Det i samband med den ekonomiska kartläggningen hittills bedrivna inventeringsarbetet har omfattat Gotland, Kalmar län, delar av Östergötland

samt trakterna omkring Piteå och Älvsbyn i Norrbotten. Vad Gotland beträffar utgör antalet registrerade fornlämningar 30 858. Av dessa voro tidigare endast 25 å 30 procent kända, vilket är så mycket mer förvånande som Gotland är en av de arkeologiskt sett bäst utforskade provinserna i Sverige. I Kalmar län ha registrerats 20 591 fornlämningar av vilka endast en mycket ringa del förut voro kända. Inventeringsarbetet har sålunda redan givit betydande resultat.

Värdet av ett register över landets samtliga fornlämningar ligger i öppen dag. Det har betydelse icke blott för den arkeologiska forskningen, för hembygdsforskning och hembygdsundervisning utan även för det praktiska livet. Ett ur vetenskaplig synpunkt rikt material har redan tillförts den arkeologiska forskningen. Exempelvis kan nu inom Kalmar läns norra del urskiljas bebyggelseskeden, som tidigare voro okända. En fullständig kännedom om hela landets fornlämningsbestånd kommer att få en revolutionerande betydelse för skildringen av vårt folks äldsta historia.

Även ur praktisk synpunkt är ett fullständigt fornlämningsregister av största betydelse. För såväl markägaren som myndigheterna är det nödvändigt att veta, var av lagen skyddade fornlämningar finnas. En säker kännedom härom gör det möjligt att undvika kostsamma och tidsödande besiktningar. Särskilt gäller detta vid planerandet av större företag som sjöregleringar, vägbyggnader, byggnadsplaner o. s. v.

För fornminnesvården slutligen är ett register av största vikt. Det är nödvändigt för den fornvårdande myndigheten att veta var fornlämningar finnas och i vilket skick de befinna sig. Genom att ett register blir tillgängligt kommer säkerligen ett stort antal besiktningssresor att inbesparas.

Departementschefen.

Den forcering av den ekonomiska kartläggningen av riket, som beslutats av 1946 års riksdag, nödvändiggör, att arbetet med fornminnesinventeringen påskyndas i motsvarande takt. Detta medför givetvis en ökning av de årliga kostnaderna. Vitterhetsakademien har för nästa budgetår beräknat medelsbehovet till 174 200 kronor, vilket innebär en höjning med 79 200 kronor. Akademiens kostnadsberäkning har icke givit mig anledning till erinran. Emellertid har jag i det föregående förordat, att fyra fältarkeologer, vilka året runt äro sysselsatta med inventeringsarbetet och det insamlade materialets bearbetning, skola beredas anställning som extra ordinarie tjänstemän vid riksantikvarieämbetet med placering i lönegrad Eo 18. Vid bifall härtill komma kostnaderna för dessa tjänstemäns avlönning att belasta ämbetets avlöningsanslag och motsvarande besparing att göras under förevarande anslag. Jag beräknar denna besparing till i runt tal 34 000 kronor. Förevarande anslag synes därför för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av 140 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:
Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering för budget-
året 1947/48 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 140 000.

[59.] 11. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Förvärv av klosterlängan vid S:t Karins ruin i Visby. I skrivelse den 30 juli 1946 har *riksantikvarien* hemställt om anvisande av 21 500 kronor för angivna ändamål. Riksantikvarien har därvid anfört i huvudsak följande.

Under det att ett betydande antal av de inom vårt lands nuvarande gränser under medeltiden existerande klosteranläggningarnas kyrkor bevarats till våra dagar, är kännedomen om de till samma anläggningar hörande konventhusens gestaltning mera bristfällig. Den huvudsakliga kunskapen om dem härrör från de vetenskapliga grävningsundersökningar, vilka utförts under de senare decennierna. Ovan jord kvarstå väsentligen byggnadspartier endast på tre platser, nämligen i Visby, Ystad och Vadstena. Av birgittinerernas kloster i sistnämnda stad äro i delvis förändrat skick bevarade tre fristående hus, under det att den slutna gårdsbebyggelsen vid franciskanerklostren i Visby och Ystad i våra dagar representeras av en från kyrkan utgående länga vid var och en av de två anläggningarna.

Någon omedelbar fara för klosterhusen i Ystad och Vadstena föreligger icke. Däremot har ägaren till den invid S:t Karins franciskanerkyrkoruin i Visby belägna längan, direktören Gunnar Werkelin, Fårö, meddelat, att han vore nödsakad att vidtaga ganska omfattande arbeten inom byggnaden, vilken nu användes som magasinslokal, för att därstädes anordna en kemisk tvättinrättning. Werkelin har emellertid förklarat sig beredd att till staten försälja byggnaden.

För att erhålla en utgångspunkt för bedömande av värdet av den här ifrågavarande byggnaden med därtill lagd tomtmark har ämbetet låtit länsarkitekten i Gotlands län företaga en värdering. Värdet av byggnaden inklusive tomtmark uppgår enligt dennes beräkningar¹ till 21 500 kronor.

Då det ur antikvarisk och kulturhistorisk synpunkt är ytterst angeläget, att klosterlängan vid S:t Karins ruin i Visby för framtiden vårdas såsom byggnadsminnesmärke och då fullt betryggande garantier i sådant hänseende torde kunna erhållas endast under den förutsättningen, att byggnaden förvärvas av staten, får ämbetet an hålla, att Kungl. Maj:t måtte för inköp av byggnaden jämte ett markområde om 460 m² anvisa 21 500 kronor samt därvid föreskriva, att byggnaden skall ställas under riksantikvarieämbetets förvaltning och vård.

Den ifrågavarande klosterlängans utseende framgår av vid riksantikvariens framställning fogade 5 fotografier av uppmättningsritningar (se handlingarna i ärendet).

Såsom riksantikvarien framhållit synes det ur antikvarisk och kulturhistorisk synpunkt önskvärt, att klosterlängan vid S:t Karins ruin i Visby bevaras åt eftervärlden. Av vad i ärendet förekommit synes framgå, att detta kan ske på ett betryggande sätt endast om staten förvärvar byggnaden. Under sådana omständigheter och då den ifrågasatta köpeskillingen, 21 500 kronor, synes skälig, har jag ansett mig böra tillstyrka utverkande av anslag med nämnda belopp för inköp av byggnaden jämte viss tomtmark. Bygg-

Departementschefen.

¹ Beträffande detaljerna i dessa beräkningar torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

naden torde böra ställas under riksantikvarieämbetets förvaltning och vård. Eventuella kostnader i samband med förvärvet utöver köpeskillingen torde få bestridas från riksantikvarieämbetets omkostnadsanslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Förvärv av klosterlängan vid S:t Karins ruin i Visby* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 21 500.

[60.] 12. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar, förslagsanslag.** 13. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 23 200 kronor och 5 900 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 492.

Akademien, som beräknat medelsbehovet för nästa budgetår under ifrågasvarande anslag till oförändrade belopp, har hemställt, att bestämmelserna i civila icke-ordinariereglementet måtte göras tillämpliga å tre tjänstemän vid ifrågasvarande samlingar, nämligen en vaktmästare och två museibiträden, varvid akademien föreslagit, att vaktmästaren skulle uppföras i lönegraden Eo 7 och museibiträdena i lönegraden Eo 4. Akademien har anfört:

Föreståndaren för samlingarna, professorn B. Karlgren, har anhållit, att bestämmelserna i avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare måtte göras tillämpliga å de tre hos samlingarna anställda arvodisterna. Karlgren har därvid åberopat innehållet i en skrivelse i ämnet från Kinakommittén. Kommittén har erinrat, att akademien i sina år 1938 avlätna riksdagspetita anhållit, att ifrågasvarande anställningshavare måtte få uppföras på löneplanen för icke-ordinarie befattningshavare men att akademiens anhållan emellertid icke ledde till åsyftat resultat. Kommittén har nu begärt, att akademien, efter förloppet av ytterligare åtta år, måtte förnya sin tidigare hemställan. De tre arvodestagarna hade varit anställda, vaktmästaren sedan 1926, det ena museibiträdet sedan 1932 och det andra sedan 1934. Vaktmästaren hade fullgjort jämväl konserveringsgöromål beträffande samlingarna, och museibiträdenas arbete hade varit långt mer kvalificerat och specialkunskapskrävande än vanliga skrivbiträdens. Det syntes lämpligt, att vaktmästaren uppfördes i Eo 7 och de båda museibiträdena i Eo 4. Anslagsbehovet under icke-ordinarieposten skulle därmed uppgå till sammanlagt 9 309 kronor mot nu utgående belopp av 11 106 kronor.

Akademien vill varmt förorda den av Kinakommittén och professor Karlgren föreslagna åtgärden, att bestämmelserna i gällande avlöningsreglemente för icke-ordinarie befattningshavare skola göras tillämpliga å ifrågakomna befattningshavare. För närvarande uppbära dessa följande arvoden för månad: vaktmästaren 415 kronor och museibiträdena respektive 269 kronor och 241 kronor 50 öre. En placering av dessa arvodister i de av kommittén föreslagna lönegraderna synes akademien vara rimlig och riktig. Vid bifall härtill torde ytterligare en post böra uppföras i avlöningsstaten för rörligt

tillägg. Summan av de båda anslagsposterna synes icke behöva överstiga nu utgående belopp, 11 106 kronor.

Därest de tre arvodisterna erhålla extra ordinarie anställning, torde omkostnadsanslaget böra utgå med annan fördelning än nu, eftersom en post till sjukvård m. m. kommer att erfordras. Då för detta ändamål endast torde behöva beräknas ett belopp av 200 kronor, synes posten till övriga expenser lämpligen kunna minskas med enahanda belopp. Omkostnadsanslaget föreslås därför för nästkommande budgetår skola utgå med oförändrat belopp.

Statskontoret har anfört:

Det av akademien framlagda förslaget, att bestämmelserna i gällande avlönsreglemente för icke-ordinarie befattningshavare skulle göras tillämpliga å i ärendet angivna tjänstemän vid de ostasiatiska arkeologiska samlingarna, torde lämpligen böra upptagas till prövning i samband med frågan om inordnande av ifrågavarande samlingar i ett större musealt sammanhang. Såvitt på grundval av föreliggande utredning kan bedömas, synes mot de föreslagna lönegradsplaceringarna för ifrågavarande befattningshavare i och för sig icke vara något att erinra.

Allmänna lönenämnden har — under erinran om att frågan om upprättande av ett arkeologiskt museum i Stockholm vore under utredning av en jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1946 inom ecklesiastikdepartementet tillkallad sakkunnig, i vilkens uppdrag jämväl inginge prövning av spörsmålet om inrymmande av de ostasiatiska samlingarna i det avsedda museet — vidare anfört följande.

Enligt vad lönenämnden under hand erfarit från den sålunda tillkallade sakkunnige, förre riksantikvari Curman, komma — även i det fall att samlingarna bliva inordnade i ett större musealt sammanhang — de i framställningen avsedda befattningarna allt framgent att erfordras för bestridande av de med samlingarnas omhänderthavande förenade göromålen. Vid sådant förhållande finner lönenämnden ett ytterligare undanskjutande icke böra ske av frågan om beredande av fastare anställning åt ifrågavarande befattningshavare, vilka tjänstgjort vid samlingarna under 20 respektive 13 och 12 år. Lönenämnden anser sålunda, att befattningshavarna nu böra erhålla extra ordinarie anställning.

Vad beträffar lönegradsplaceringen av befattningarna ansluter sig lönenämnden, i vad avser vaktmästaren och det till tjänsteåren yngre museibiträdet, till det framlagda förslaget och tillstyrker följaktligen, att dessa tjänstemän uppföras i Eo 7 respektive Eo 4, varvid den förre i enlighet med gällande praxis bör benämnas institutionsvaktmästare. Vidkommande det till tjänsteåren äldre museibiträdet får lönenämnden uttala, att denna befattningshavare med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som åvila henne och vilka synas vara fullt jämförliga med arbetsuppgifterna för det ordinarie museibiträdet (A 7) vid statens etnografiska museum (jfr det av särskilt tillkallade sakkunniga den 7 oktober 1946 avgivna betänkandet angående löne- och anställningsvillkoren för den lägre personalen vid museer och därmed jämförliga institutioner, sid. 33), bör inplaceras i Eo 7.

Lönenämnden förutsätter, att, därest de ifrågavarande befattningshavarna beredas extra ordinarie anställning, för dem komma att utfärdas enahanda

föreskrifter beträffande arbetstid å tjänsterummet, som inom civilförvaltningen eljest normalt gälla för extra ordinarie tjänstemän med full tjänstgöring.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad allmänna lönenämnden anfört förordar jag, att vaktmästaren och de två museibiträderna vid ifrågavarande samlingar, vilka tjänstemän nu äro avlönade med arvoden och varit anställda vid samlingarna under 20 respektive 13 och 12 år, erhålla extra ordinarie anställning, vaktmästaren under benämningen institutionsvaktmästare i lönegraden Eo 7, det till tjänsteåren äldre museibiträdet i samma lönegrad och det andra museibiträdet i lönegraden Eo 4. Vid bifall härtill bör icke-ordinarieposten, som nu är uppförd med 11 106 kronor, minskas med 1 006 kronor till 10 100 kronor och i avlöningsstaten upptagas en förslagsvis betecknad anslagspost till rörligt tillägg å 1 606 kronor.

Den allmänna löneregleringen medför en ökning av icke-ordinarieposten med 5 600 kronor till 15 700 kronor och en minskning av anslagsposten till rörligt tillägg med 600 kronor till 1 006 kronor. Då anslagsposten till avlöning till tjänsteman å indragningsstat bör uppföras med oförändrat belopp, 12 094 kronor, bör avlöningsanslaget för nästa budgetår uppföras med $(12\,094 + 15\,700 + 1\,006 =)$ 28 800 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 5 600 kronor.

I omkostnadsstaten bör upptagas en förslagsvis betecknad anslagspost till sjukvård m. m. å 200 kronor. Då delposten till övriga expenser torde kunna minskas med samma belopp, bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 5 900 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för ostasiatiska samlingarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöning till tjänsteman å indragningsstat:		
a. Lön	kronor	12 000
b. Ålderstillägg	»	1 000
	Summa kronor	13 000
Avgår: tjänste- och familjepensionsavdrag	»	906
	kronor	12 094
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	»	15 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	1 006
	Summa kronor	28 800;

dels till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 28 800; dels ock till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 5 900.

[61.] 14. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: **Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 187 800 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat m. m. hänvisas till statsliggaren, sid. 493 f.

År 1942 indrogs av besparingsskäl en vaktmästarbefattning i lönegraden A 5. I samband härmed anvisades 1 200 kronor till extra vaktpersonal. Under erinran härom har *akademien* i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att en vaktmästarbefattning i lönegraden A 5 åter måtte uppföras å personalförteckningen. Vid bifall härtill borde nu utgående medel, 1 200 kronor, till extra vaktpersonal samtidigt indragas. Akademien har anfört:

Olägenheterna av indragningen av vaktmästarbefattningen ha varit mycket kännbara dels genom den minskade tillgången till handräckning inom skolorna, vid utställningar m. m., för vilka ändamål tillfällig och växlande och därigenom med de rätt speciella sysslorna ovan personal betyder minskad effektivitet, dels vid det administrativa och kamerala arbetet med budskickningar, vakthållning m. m. Det interimistiska arrangemanget med ett anslag av 1 200 kronor till extra vaktpersonal har ej kunnat i nämnvärd grad motverka dessa olägenheter. Det är därför ett av akademien synnerligen eftersträvat önskemål att en vaktmästartjänst i lönegraden A 5 åter måtte uppföras på dess stat, varvid det nu däri upptagna nyssnämnda anslaget å 1 200 kronor till extra vakthållning skulle utgå.

Med anledning av akademiens framställning förordar jag, att medel anvisas till avlönande av en vaktmästare i lönegraden Eo 5, varvid nu utgående medel, 1 200 kronor, till extra vaktpersonal böra indragas. Vid bifall härtill bör icke-ordinarieposten höjas med $(3\,000 - 1\,200 =) 1\,800$ kronor till $(14\,700 + 1\,800 =) 16\,500$ kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 500 kronor till $(18\,100 + 500 =) 18\,600$ kronor.

Den allmänna löneregleringen medför en uppräknig av ordinarieposten med 49 100 kronor till $(111\,700 + 49\,100 =) 160\,800$ kronor.

Med anledning av den av chefen för finansdepartementet förordade arvoderegleringen bör arvodet till läraren i arkitektur höjas med 1 164 kronor till $(10\,500 + 1\,164 =) 11\,664$ kronor och arvodet till biträdande läraren vid grafiska skolan H. Sallberg med 912 kronor till $(6\,000 + 912 =) 6\,912$ kronor. Till följd härav bör arvodesposten höjas med $(1\,164 + 912 =) 2\,076$

Departementschefen.

kronor till $(43\,300 + 2\,076 =)$ 45 376 kronor, vilket sistnämnda belopp bör avrundas till 45 400 kronor.

Den allmänna löneregleringen medför en uppräknings av den nyss till 16 500 kronor beräknade icke-ordinarieposten med 3 300 kronor till 19 800 kronor, medan anslagsposten till rörligt tillägg, vilken av mig nyss beräknats till 18 600 kronor, av samma anledning bör minskas med 8 400 kronor till 10 200 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag sålunda för nästa budgetår till $(160\,800 + 45\,400 + 19\,800 + 10\,200 =)$ 236 200 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 160 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 45 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 19 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 10 200
Summa kronor 236 200;	

dels ock till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 236 200.

[62.] 15. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 48 600 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 494.

Akademien har för nästa budgetår icke ifrågasatt annan ändring beträffande anslaget än en uppräknings av delposten till övriga expenser med 2 000 kronor till 20 200 kronor.

Akademien har anført i huvudsak följande.

Ersättningarna för städning och renhållning, vilka utgå enligt gällande kollektivavtal, ha under budgetåret 1945/46 uppgått till i det närmaste 16 000 kronor. Det ligger i öppen dag, att återstoden av delposten till övriga expenser, 2 200 kronor, icke kan förslå till bestridande av utgifterna för skrivmateriel, annonser och telefoner, bindning av handlingar och räkenskaper samt inventarier. Enbart posten telefoner och annonser visar för året en utgiftssumma av cirka 1 430 kronor, ehuru akademien av egna medel bekostat 6 av sina 13 telefoner. Följden av anslagsknappheten har under

sådana förhållanden måst bli, att reparationer och nyanskaffningar av studentateljéernas uppsättning av möbler icke kunnat hållas i takt med slitage och avskrivningar.

Jag anser mig böra biträda akademiens förslag om en höjning av delposten till övriga expenser med 2 000 kronor till 20 200 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, bör det samma för nästa budgetår uppföras med 50 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 50 600.

[63.] 16. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 26 000 kronor till 21 000 kronor och nedsattes år 1941 ytterligare till 18 000 kronor. Anslaget har därefter ånyo höjts och utgår för innevarande budgetår med 25 000 kronor samt disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 494.

Akademien har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 3 200 kronor. Akademien har därvid anfört i huvudsak följande.

Representanter för modellkåren vid konsthögskolan ha upprepade gånger gjort anhållan om ökad timpenning. Högskolans direktör har framhållit, att denna anhållan synes i hög grad skälig i betraktande av att yrkesmodellerna icke under de senaste 10—15 åren fått förbättrade avlöningsvillkor. Emellertid kan en förhöjning av timpenningen icke ske utan att modellanslaget ökas, ty en inknappning av antalet undervisningstimmar i modellstudium i syfte att förbättra modellernas timpenning är otänkbar. Timpenningen, som för närvarande är två kronor 50 öre, önskas höjd till tre kronor, vilket är samma belopp som betalas av enskilda ateljéer. En sådan höjning nödvändiggör en höjning av delposten till levande modeller med 2 100 kronor till 12 600 kronor.

Även den betydelsefulla undervisningen i speciella ämnen, för vilken särskilda lärare tillkallas, är i behov av rikare medel. Sådan undervisning har under senare år på grund av anslagets knapphet ägt rum i alltför begränsad omfattning och ofta kunnat fullföljas endast genom att tillfälliga penningbidrag kunnat på andra vägar anskaffas. Akademien hemställer därför om en höjning av delposten till undervisning i speciella ämnen vid skolan för dekorativ konst med 1 100 kronor till 2 300 kronor.

Jag anser mig böra biträda akademiens förslag om en höjning av förevarande anslag med 3 200 kronor till 28 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 28 200.

[64.] 17. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 8 500 kronor, varav 5 500 kronor disponeras till elevernas studieresor och 3 000 kronor till konstnärsarvoden à 1 500 kronor. Några medel ha däremot icke, såsom fallet var före kriget, anvisats till resestipendier för studier i utlandet.

Enligt Kungl. Maj:ts den 23 januari 1922 utfärdade reglemente för dylika resestipendier borde en arkitekt, en målare och en bildhuggare samtidigt komma i åtnjutande av denna förmån och den oavbrutna utlandsvistelsen i regel utsträckas till två år i följd. Under ett vart av budgetåren 1925/33 utgingo till resestipendier för studier i utlandet 12 000 kronor, fördelade å tre stipendier à 4 000 kronor. I anslutning till att anslagsposten för budgetåren 1936/37 och 1937/38 uppfördes med 6 000 kronor föreskrev Kungl. Maj:t, att akademien skulle äga avgöra, huruvida beloppet skulle utgå såsom ett stipendium eller huruvida detsamma skulle uppdelas i högst två stipendier, samt att tiden för stipendiats vistelse utomlands borde bestämmas så, att han komme att uppbära högst 500 kronor i månaden. Enär emellertid enligt akademiens uppfattning intetdera av dessa senare alternativ helt tillgodosåge de avsikter, som kommit till uttryck i förenämnda reglemente, hemställde akademien för budgetåret 1938/39 om anvisande av medel till tre årliga resestipendier à 6 000 kronor — motsvarande ett stipendiebelopp av 500 kronor i månaden — eller sammanlagt 18 000 kronor. Anslaget uppfördes emellertid med oförändrat belopp för budgetåren 1938/40. Från och med budgetåret 1940/41 indrogs anslagsposten helt.

Akademien har nu — liksom förra året — hemställt om återuppförande av anslagsposten till resestipendier för studier i utlandet. Under erinran att akademien före kriget beräknat anslagsbehovet till 18 000 kronor har akademien hemställt om anvisande för nästa budgetår av det högre belopp, som kunde anses skäligt med hänsyn till de ändrade förhållandena.

Departementschefen.

Jag anser mig nu böra förorda ett återupptagande av den under kriget avbrutna medelsanvisningen till resestipendier för studier i utlandet. Jag är emellertid icke beredd att tillstyrka akademiens framställning härutinnan i hela dess vidd utan inskränker mig för närvarande till att föreslå, att samma belopp anvisas som åren närmast före kriget eller 6 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av akademien meddela erforderliga föreskrifter angående dispositionen av ifrågasvarande anslagspost. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår höjas med 6 000 kronor till 14 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 14 500.

[65.] 18. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Bidrag till vissa reparationsarbeten m. m., reservationsanslag.** Den fastighet inom kvarteret Uttern vid Fredsgatan i Stockholm, som genom donation år 1775 tillföll akademien för de fria konsterna, disponeras till större delen hyresfritt av konsthögskolan. Underhållet av fastigheten påvilar akademien. Av stats- eller lotterimedel ha emellertid vid skilda tillfällen anvisats medel till bestridande av ombyggnads- eller ändringsarbeten.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 hemställde akademien om ett anslag av 21 800 kronor till reparation av den våning i akademiens fastighet, som innehåller målarskolans studieateljéer, och till förbättring av ventilationsanordningarna i samma lokaler. Till reparation av målarskolans lokaler beviljades senast anslag av 1930 och 1931 års riksdagar.

Byggnadsstyrelsen fann efter besiktning av ifrågavarande ateljélokaler desamma vara i stort behov av reparation men ansåg kostnaderna kunna begränsas till sammanlagt 21 000 kronor.

Anslag för ändamålet upptogs därefter å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45 med 21 000 kronor. Med samma belopp är anslag upptaget å allmän beredskapsstat för innevarande budgetår.

Akademien har nu hemställt, att anslag för ändamålet måtte uppföras å riksstaten för nästa budgetår med 24 500 kronor. Akademien har därvid anfört bland annat följande.

Efter det akademien i september 1943 gjorde framställning om anslag för ifrågavarande ändamål, har det blivit ett med vart år allt mer trängande behov, såväl ur snygghets- som sanitetssynpunkt, att arbetena bli utförda. Akademien har därför måst ingripa — med anlitan av sina egna medel — för att få de mest i ögonen fallande bristerna avhjälpta. Detta har skett under sommaren 1946. Då det emellertid torde vara ovisst, vid vilken tidpunkt de återstående och mera omfattande åtgärderna kunna komma till utförande såsom beredskapsarbeten, ser sig akademien nödsakad att förnya sin anhållan om statsmakternas omedelbara medverkan. En år 1946 företagen ny uppskattning av kostnaderna visar ett totalbelopp av cirka 24 500 kronor. I det begärda anslagsbeloppet, 24 500 kronor, ingår kostnaden för de arbeten, som akademien redan låtit utföra och för vilka utgifterna beräknats komma att uppgå till närmare 6 000 kronor.

Jag förordar, att anslag för ifrågavarande ändamål nu uppföres å riksstaten för nästa budgetår. Anslaget torde böra bestämmas till begärt belopp, 24 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Bidrag till vissa reparationsarbeten m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 24 500.

[66.] 19. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 308 700 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat framgå av statsliggaren, sid. 495 f. Akademien har anhållit om en anslagshöjning med 3 600 kronor. Akademien har därvid räknat med en höjning av ordinarieposten med 300 kronor till följd av löneklassuppflyttning och av icke-ordinarieposten med 1 500 kronor med hänsyn till belastningen. I övrigt hänför sig höjningen till föreslagen uppflyttning av sekreterarbefattningen vid akademien från lönegraden A 26 till A 30 (800 kronor) samt till förslag om ökad undervisning i fagottspelning och förbättrad övningsundervisning (i runt tal 1 000 kronor). Akademien har anfört i huvudsak följande.

Den nuvarande lönegradsplaceringen av befattningen som akademiens sekreterare — 26 lönegraden — härrör från beslut vid 1926 års riksdag, tillkommet efter förslag av högskolornas löneregeringskommitté. I yttrande över nämnda kommittés betänkande hade likväl akademien hemställt, att sekreteraren skulle placeras i 30 lönegraden

Akademien anser angeläget, att frågan om sekreterarbefattningens lönegradsplacering nu göres till föremål för omprövning och att därvid en höjning sker förslagsvis till 30 lönegraden. Löneställningen för direktören och bibliotekarien har nyligen varit föremål för omprövning från statsmakternas sida, därvid en höjning befunnits motiverad vid jämförelse med löneställningen för andra statstjänstemän. Direktören inplacerades år 1945 i lönegraden C 4, motsvarande 30 löneklassen, och bibliotekarien som år 1942 placerades i lönegraden A 24, uppflyttades år 1946 i likhet med cheferna för vissa andra bibliotek till lönegraden A 26. Dessa ändringar ha medfört, att sekreterarbefattningen i praktiken kommit att intaga den minst fördelaktiga platsen i löneavseende, vilket enligt akademins mening icke kan vara rimligt. Vid lönejämförelsen bör beaktas, att de för sekreterarposten erforderliga praktiska musikaliska kvalifikationerna knappast kunna föreligga förrän vid 45—50 års ålder och att vederbörande således vid tämligen hög levnadsålder kommer att inplaceras i 26 lönegradens begynnelselöneklass. Beaktas bör jämväl, att, såsom av det sagda framgår, pensionsförhållandena för sekreteraren i regel torde bli mindre förmånliga, enär denne icke torde kunna komma att tillgodoräkna mer än 15—20 tjänsteår och därför i motsats till vad som torde bli fallet i fråga om direktören och bibliotekarien regelmässigt erhåller en starkt avkortad pension.

Enligt akademins uppfattning äro de uppgifter, som ankomma på dess sekreterare, fullt jämförliga med dem, som i ämbetsverken åvila byråchef. Sekreteraren har både att handlägga allmänt administrativa ärenden och ärenden, som kräva ingående specialkunskaper och speciell utbildning, och av akademins inre organisation följer, att han vid dessa uppgifters fullgörande måste handla med ett icke ringa mått av självständighet och eget ansvar. Liksom en administrativ byråchef är akademins sekreterare ansvarig för arbetets behöriga gång; han har uppsikt över akademins kansli och har att övervaka, att ärendena utan tidsutdräkt avgöras. Han är föredragande inför akademien, dess styrelse och förvaltningsnämnd i frågor av de mest skilda slag, både sådana som röra författningsärenden, organisation, instruktion, tillsättande av tjänster, tjänstledighet, förordnanden och

avsked, och sådana som direkt sammanhånga med akademiens övervakande och främjande av den musikkulturella verksamheten. Då benämningen sekreterare i detta fall har en annan innebörd än den eljest vanliga och är tämligen missvisande, anser akademien det förtjänt att övervägas, om den icke lämpligen borde utbytas mot en mera adekvat, såsom akademiråd eller byråchef.

Vid undervisningen i fagottspelning åtgår så stor del av lektionstiden till rörjustering och intonationsövningar att tiden för övriga moment av undervisningen blir starkt beskuren. Det är därför nödvändigt att den alltför knappt tillmätta tiden för undervisningen i fagottspelning — nu 7,5 timmar — utökas med 1 veckotimme. Beträffande övningsundervisningen må nämnas följande.

Under studieåren närmast före höstterminen 1944 handhades undervisningen i övningsskolan av läraren i metodik vid musikhögskolan utanför den tjänstgöringsskyldighet han hade vid högskolan. Ävenledes bekostade han med egna medel den assistans han givetvis måste ha i arbetet.

Från och med höstterminen 1944 erhöll musikhögskolan ett blygsamt anslag å 720 kronor för att bekosta ersättningen till de assisterande lärarna. Undervisningen har därefter varit organiserad på två sångklasser samt en fiolgrupp och en pianogrupp. Dessutom har läraren i metodik fortfarande utanför sin tjänstgöringsskyldighet undervisat tre sånggrupper nämligen två juniorgrupper och en seniorgrupp. För att i någon mån avlasta metodiklärarens frivilliga arbete med de sånggrupper han undervisar, vore det önskvärt att kunna överföra åtminstone en av dessa sånggrupper till en assisterande lärare.

Det skulle vidare vara en stor fördel att seniorgruppens studier finge utvidgas till att omfatta den undervisning som motsvarar kursen för realskolans klass 5^e respektive 4^e och Ring I enligt undervisningsplanen för rikets läroverk. Kostnaderna för denna undervisning, som måste handhavas av särskilt kvalificerade lärare, bör beräknas efter ett timpris av 12 kronor, samma ersättning som utgår till de biträdande lärarna vid musikhögskolan.

Anslaget för den hittillsvarande undervisningen vid övningsskolan har beräknats för en tid av 30 veckor per läsår. Då undervisningen vid musikhögskolan pågår under 33 veckor per studieår, är det mycket önskvärt att övningsskolans undervisningstid även utsträcker till att omfatta 33 veckor.

Såväl statskontoret som allmänna lönenämnden ha avstyrkt förslaget om uppflyttning av sekreterarbefattningen i högre lönegrad. Statskontoret har därvid framhållit, att någon förändring i de sekreteraren åvilande uppgifterna icke syntes ha inträtt sedan befattningen år 1926 placerades i 26 lönegraden.

Beträffande den föreslagna utvidgningen av övningsundervisningen har statskontoret uttalat, att tillräckliga skäl icke föreläge för att arvodet för undervisning i seniorgruppen skulle utgå med dubbelt så stort belopp som för undervisning i övrigt i övningsskolan. Ersättningen borde i båda fallen utgå efter enahanda grunder eller 6 kronor per timme.

Departement-
mentschefen.

Akademiens ånyo framförda förslag om förbättrad löneställning för sekreteraren anser jag mig i likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden icke kunna tillstyrka. Ordinarieposten torde därför, räknat efter de äldre lönerna, endast böra höjas med 300 kronor i anledning av löneklassuppflyttning till 146 900 kronor. Den allmänna löneregleringen medför vidare en uppräknig av posten med 64 600 kronor till 211 500 kronor.

Jag biträder akademiens förslag med avseende å undervisningen i fagottspelning och i övningsskolan. Med hänsyn härtill och då icke-ordinarieposten för närvarande synes vara för knappt beräknad, bör denna post i enlighet med akademiens förslag höjas med 2 500 kronor. Regleringen av beföringsgången för biträdes- och amanuenspersonal föranleder en ytterligare höjning av denna post med 400 kronor. I anslutning till nämnda reglering förordar jag, att nu ifrågavarande post ökas med ytterligare 500 kronor för möjliggörande av uppflyttning av ett biblioteksbiträde i lönegraden Ex 2 till lönegraden Eo 4. Beräknat efter nuvarande löner bör icke-ordinarieposten, nu 120 700 kronor, höjas med 3 400 kronor till 124 100 kronor. Den allmänna löneregleringen och den i anslutning därtill förordade arvodesregleringen medför en ytterligare uppräknig av denna anslagspost med 55 900 kronor till 180 000 kronor. Härvid har jag räknat med en höjning av arvodet till biträdande läraren i musikens historia och estetik från 4 500 kronor till 5 304 kronor.

Arvodesposten torde böra uppföras med oförändrat belopp, 3 900 kronor, och anslagsposten till rörligt tillägg med hänsyn till den allmänna löne-regleringen minskas med 15 500 kronor till 22 000 kronor.

Förevarande anslag bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(211\,500 + 180\,000 + 3\,900 + 22\,000 =)$ 417 400 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 108 700 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 211 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 3 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	» 180 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 22 000

Summa kronor 417 400;

dels ock till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 417 400.

[67.] 20. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag är nu uppfört med 27 700 kronor, varav 400 kronor belöpa på anslagsposten till sjukvård m. m. och 16 300 kronor på delposten till övriga expenser.

Musikaliska akademien har anhållit om höjning av anslaget med 4 200 kronor till 31 900 kronor. Härvid har akademien räknat å ena sidan med höjning av anslagsposten till sjukvård m. m. med 300 kronor och av delposten till övriga expenser med 6 400 kronor samt å andra sidan med en minskning av delposten till bränsle, lyse och vatten med 1 500 kronor och en ökning av uppbördsmedlen med 1 000 kronor. Akademien har vidare i detta sammanhang — i anledning av ett av min företrädare i ämbetet i samband med anmälan av akademiens anslagsbehov för innevarande budgetår (1946 års åttonde huvudtitel, sid. 142 f.) gjort uttalande i ämnet — berört frågan om en omläggning av redovisningen för inkomsterna av lokalhyra m. m. från nuvarande nettoredovisning till bruttoredovisning. Beträffande den föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser och sistnämnda spörsmål har akademien anfört i huvudsak följande.

Vad angår medlen till övriga expenser måste akademien tyvärr påyrka en kraftig höjning av dessa. Med den nuvarande medelsanvisningen måste så mycket eftersättas, att akademien icke anser sig längre kunna stå till svars därmed. Underhåll av inventarier, såsom mattor och dylikt har ej kunnat förekomma på åtskilliga år, och följden har blivit, att allt flera inventarier bliva obrukbara. Mest beklagligt är givetvis, att erforderlig materiel för undervisningen ej kunnat anskaffas. I de fall, då smärre anskaffningar likväl skett under de senare åren, har detta regelmässigt måst föranleda framställning om medgivande att taga i anspråk högre belopp för övriga expenser än som tidigare anvisats. Vilken åtstramning av den tidigare medelsanvisningen, som här skett, kan belysas därav att för budgetåret 1939/40 anvisades 17 700 kronor och för budgetåret 1946/47 16 300 kronor samtidigt som enbart utgifterna för städning ökats med omkring 3 000 kronor; dylika utgifter äro givetvis ofrånkomliga liksom exempelvis kostnaderna för annonsering om undervisningen och om tillsättande av tjänster m. m., vilka kostnader ju också stigit avsevärt. Vad nästa budgetår beträffar, är vidare att märka, att gällande kollektivavtal om ersättning för städningsarbete uppsagts från personalhåll. Under förhandenvarande förhållanden anser sig akademien icke, om den skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter, kunna såsom ett normalt behövt belopp räkna med lägre summa för övriga expenser än 21 200 kronor, vilken summa motsvarar det för budgetåret 1939/40 anvisade beloppet med ett tillägg av 3 500 kronor för kompenserande av prisstegringar. För nästa budgetår tillkommer, att direktören för musikhögskolan och högskolans lärarråd begärt ett belopp av 1 500 kronor för anskaffande av grammofonskivor att användas vid undervisningen i musikhistoria, formlära, dirigeringsövningar och välläsning. Akademien anser önskemålet om detta inköp mycket behjärtansvärt ur undervisningens synpunkt och tillstyrker därför förslaget. För nästa budgetår beräknar akademien således ett belopp av 22 700 kronor vara erforderligt för övriga expenser.

Vad härefter angår frågan om en eventuell omläggning av omkostnadsstaten på sådant sätt, att under posten till (övriga) expenser skulle inbegripas utgifter för stora salen och under rubriken särskilda uppbördsmedel redovisas bruttobeloppet av hyresmedlen, anser akademien det tveksamt om en sådan omläggning lämpligen bör komma till stånd. Såsom chefen för ecklesiastikdepartementet anfört skulle en sådan anordning medföra vissa vanskligheter, särskilt vid avvägningen av delposten till övriga expenser, då inkomsterna och de däremot svarande utgifterna för vakthållning, städning m. m. svårigen kunna på förhand beräknas med större säkerhet. I den mån utgifterna bleve större eller mindre än de beräknade komme väl detta att på ett ganska slumpartat sätt beröra akademiens möjlighet att använda de för dess egen verksamhet avsedda expensmedlen; alltefter hyresverksamhetens utveckling skulle akademien för sin egen verksamhet erhålla tillgång till större eller mindre belopp än som varit avsett. Det synes akademien som om denna konsekvens knappast kan godtagas. Om övergång till ändrad uppställning av omkostnadsstaten skulle verkställas bleve det nödvändigt att omedelbart upptaga förhandlingar med hyresgästen (A. B. Radiotjänst) om att denne själv skulle betala samtliga omkostnader, varvid hyresbeloppet finge reduceras. Detta skulle i sin tur medföra, att det bleve erforderligt att företaga en del kostsamma omändringsarbeten beträffande de elektriska ledningarna och mätarna, vilket kan synas skäligen meningslöst i betraktande av att nybyggnader för radiotjänst och akademien äro projekterade och tämligen snart torde komma till stånd. Akademien avstyrker därför den ifrågasatta omläggningen av omkostnadsstaten.

Statskontoret har anfört följande.

För möjliggörande av en återgång till förkrigsnivån och som kompensation för inträdda prisstegringar synes delposten till övriga expenser i omkostnadsstaten böra uppräknas till i runt tal $(17\,700 + 3\,500 =) 21\,000$ kronor. Beträffande behovet av medel för anskaffning av grammofonskivor för undervisningen kan statskontoret icke göra något uttalande.

Statskontoret, som icke kan biträda akademiens förslag om bibehållande av det hittills tillämpade systemet för redovisning av inflytande inkomster av uthyrningsverksamheten, får under hänvisning till vad ämbetsverket tidigare anfört beträffande förevarande spörsmål förorda en övergång från netto- till bruttoredovisning av inkomsterna. För täckande av utgifterna för uthyrningsverksamheten bör delposten till övriga expenser uppräknas med ytterligare i runt tal 10 000 kronor samt betecknas förslagsvis och inkomsterna av verksamheten under rubriken uppbörd uppföras med 16 000 kronor. Medelsförbrukningen läser böra regleras genom en föreskrift, att för expensändamål icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande utöver inflytande hyresmedel användas högre belopp än $(21\,000 + 10\,000 - 16\,000 =) 15\,000$ kronor eller — därest framställningen om ett engångsanslag å 1 500 kronor för inköp av grammofonskivor skulle bifallas — icke högre belopp än 16 500 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till belastningen bör anslagsposten till sjukvård m. m. uppräknas med 300 kronor till 700 kronor och delposten till bränsle, lyse och vatten minskas med 1 500 kronor till 14 500 kronor. Delposten till övriga expenser bör höjas dels i enlighet med akademiens förslag med 6 400 kronor,

varav 1 500 kronor avse engångsutgift för inköp av grammofonskivor, dels ock i nära anslutning till statskontorets förslag med ytterligare 10 500 kronor till $(16\,300 + 6\,400 + 10\,500 =)$ 33 200 kronor. I likhet med statskontoret anser jag nämligen övervägande skäl tala för en övergång från netto-redovisning till bruttoredovisning av de inkomster, som inflyta från uthyrningen av akademiens stora sal. Samtidigt torde sistnämnda delpost bära betecknas förslagsvis. Den under rubriken särskilda uppbördsmedel uppförda inkomstposten lokalhyror m. m. torde bära upptagas till det av akademien beräknade bruttointkomstbeloppet, 16 500 kronor. Jag förutsätter, att för expensändamål icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande utöver inflytande hyresmedel användas högre belopp än $(33\,200 - 16\,500 =)$ 16 700 kronor.

Då enligt vad jag sålunda förordat slutsumman av omkostnadsstatens utgiftssida skulle komma att utgöra $(700 + 14\,500 + 33\,200 =)$ 48 400 kronor och inkomsterna 16 500 kronor, torde förevarande anslag för nästa budgetår bära uppföras med $(48\,400 - 16\,500 =)$ 31 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 31 900.

[68.] 21. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument, reservationsanslag.** 22. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp av instrument m. m., reservationsanslag.** Förstnämnda anslag utgår för innevarande budgetår med 6 100 kronor, varav 5 000 kronor för inköp och bindning av böcker och musikalier för biblioteket och 1 100 kronor för underhåll och vård av instrument.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *musikaliska akademien* hemställt *dels* om ökning av anslagsmedlen till inköp och bindning av böcker och musikalier med 5 000 kronor, *dels* om anvisande av ett engångsbelopp av 20 000 kronor till anskaffande av under kriget utkomna musikalier, vetenskaplig litteratur om musik och tidskrifter, vilka på grund av de reducerade anslagen icke kunnat inköpas, *dels ock* om anvisande av ett belopp av 22 400 kronor till nyanskaffning av instrument. Till grund för sistnämnda yrkande ligger en av akademien i samband med anslagsäskandena avgiven särskild framställning, vari akademien — under framhållande av att något anslag för nyanskaffning av instrument icke anvisats sedan budgetåret 1926/27 och att till följd därav numera föreläge ett mycket stort behov av nya instrument och reparation av befintliga instrument — framlagt förslag om anvisande av särskilda medel för ändamålet. Akademien hade funnit lämpligt, att de härför beräknade sammanlagda kostnaderna, 72 700

kronor, fördelades med 30 100, 22 400 respektive 22 400 kronor på budgetåren 1946/49. I anslutning härtill hemställde akademien om anvisande å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1946/47 av ett reservationsanslag av 30 100 kronor, vilket emellertid icke föranlett något förslag till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida.

Akademien har till stöd för nyssnämnda förslag anført bland annat följande.

I n k ö p o c h b i n d n i n g a v b ö c k e r o c h m u s i k a l i e r. Musikaliska akademien har i sina petita vid upprepade tillfällen och senast för budgetåret 1946/47 påtalat disproportionen mellan å ena sidan bibliotekets betydelse för vårt lands musikliv och musikkultur som det enda statliga vetenskapliga musikbiblioteket i vårt land och det enda från vilket hemlån av musikalier beviljas och å andra sidan det av staten beviljade anslaget till inköp och bindning.

Ser man först på inköpen ha dessa icke på långa vägar kunnat verkställas i den utsträckning, som är nödvändig, därest vårt land skall kunna hävda sin musikkulturella ställning. Akademiens bibliotek är sålunda det enda bibliotek i Sverige, vilket i större omfattning inköper såväl musikalier som litteratur om musik, båda tillsammans utgörande en oskiljaktig enhet och båda lika nödvändiga för såväl musikvetenskapen som den praktiska musikutövningen. Biblioteket har också härigenom blivit ett centralbibliotek för hela landet. På grund av det otillräckliga anslaget till inköp ha tyvärr stora och nu efter det andra världskriget oersättliga luckor uppstått i dess bestånd. Inte ens det allra nödvändigaste har alla gånger kunnat anskaffas. Biblioteket saknar sålunda bland annat flera av de ytterst viktiga monumentalupplagorna med dess vetenskapligt kontrollerade och kommenterade urtexter, nödvändiga för såväl musikforskaren som för den utövande konstnären och läraren. Åtskilliga betydelsefulla tidskrifter ha ej kunnat inköpas, och ej heller för den inre tjänsten inom biblioteket nödvändig bibliografisk litteratur. Att närmare ingå på de ofta oersättliga luckorna i bibliotekets bestånd av musikalier för praktiskt bruk låter sig helt enkelt ej göra. Vadan härav har dock under den gångna krigstiden med dess isolering varit särskilt påtaglig. Akademien vill i detta sammanhang även påpeka, att biblioteket också inköper litteratur för de olika lärarnas handbibliotek — antalet lärare var vårterminen 1946 43 stycken — och att tidigare förorsakade luckor i undervisningslitteratur just under kriget varit till men för verksamheten.

Akademien har tidigare påpekat, att inköp av musikalier och musikvetenskapliga utgåvor i regel ställer sig avsevärt dyrare än inköp av vanlig litteratur. Exempel därpå ha också nämnts. Ett fullständigt material till ett modernt orkesterverk kostar från 75 å 80 kronor upp till 500 kronor. Ett partitur till ett dylikt större orkesterverk belöper sig i medeltal till 75 kronor. Klaverutdrag till en samtida opera kan kosta ända upp till 70 kronor och ett partitur 700 kronor. Moderna kammarmusikverk — stråkkvartetter, pianokvartetter och dylikt — betinga ett pris av mellan 20 och 30 kronor. Vad bindningsfrågan beträffar har även i tidigare framställningar påtalats, att det gamla till stora delar nu oersättliga biblioteksbeståndet, uppgående till omkring 500 000 nummer enbart musikalier, hotas av total förstörelse, då det av brist på medel icke kunnat inbindas. En preliminär

beräkning av kostnaderna för ett iståndsättande av samlingarna i biblioteksmässigt skick har givit vid handen att med nuvarande penningvärde en summa av cirka 500 000 kronor vore erforderlig. I detta sammanhang vill akademien påpeka, att förslitningen på grund av materialets beskaffenhet, som ju till största delen utgöres av noter, är vida större här än vid ett bibliotek, vars huvudsakliga samlingar utgöres av böcker. Redan ha vissa delar av samlingarna bland annat orkester- och körmaterial och speciellt ofta efterfrågade musikalien, av vilka åtskilliga ej längre gå att anskaffa, måst utrangeras eller överföras till de delar av samlingarna, som ej utlånas.

Under åberopande av det anförda anhåller akademien om en höjning av anslaget till inköp och bindning från nuvarande 5 000 kronor till 10 000 kronor. Dessutom anhåller akademien om att i likhet med vissa andra statliga bibliotek erhålla ett engångsbelopp på 20 000 kronor för komplettering av under kriget utkomna musikalien, vetenskaplig litteratur om musik och tidskrifter, vilka på grund av de under kriget minskade anslagen icke kunnat anskaffas.

I n k ö p a v i n s t r u m e n t m. m. Med anledning av att särskilt flygelbeståndet och harporna under de föregående åren starkt förslitits, gjorde akademien år 1939 framställning om anslag med 15 450 kronor för inköp av två flyglar och en harpa, men det då utbrutna kriget medförde, att det begärda anslaget icke beviljades. Det är givet, att, då nyanskaffning under så många år icke kunnat ske och instrumenten användas i mycket hög grad, en stark förslitning av dem blivit följden. Deras tillstånd har också förvärrats för varje år, så mycket mer som de anvisade underhållsmedlen varit alldeles för knappt tilltagna för att förslå till annat än bestridande av löpande småutgifter.

Vad särskilt angår flyglar och pianon ha de i många fall blivit slitna i sådan grad, att de äro att anse som helt förbrukade och ej alls fylla sitt ändamål.

I fråga om harporna har deras tillstånd ytterligare kraftigt försämrats, sedan akademien år 1939 begärde anslag för inköp av en ny harpa. Behovet av nyanskaffning är nu överhängande: under studieåret 1945/46 brast resonansbotten på den ena av harporna och splittrades därvid så att en reparation av instrumentet icke synes möjlig.

Vidare förhåller det sig så, att musikhögskolan alltid varit vanlottad vad pianoinstrument samt blås- och slaginstrument beträffar. Sålunda har högskolan i alla tider saknat ett antal instrument, som höra till en musikutbildningsanstalts normala utrustning. Av instrument, som ingå i en ordinarie symfoniorkester, saknas cembalo, celesta, gong-gong, klockspel, kontrafagott, liten och stor trumma, xylofon, becker och bastuba. Vid uppförandet av orkesterverk, vari dessa instrument ingå, måste de antingen uteslutas eller ersättas med annat instrument, i den mån de ej kunna lånas från konsertföreningen, operan eller radiotjänst. Dessa institutioner behöva emellertid i regel själva sina instrument, vartill kommer att en förhyrning är förknäppt med vissa vanskligheter.

Vad stråkinstrumenten beträffar, förfogar högskolan endast över tre kontrabasar under det att det normala antalet i en symfoniorkester är fyra. På grund av instrumentens skröplighet är dessutom oftast ett av dem borta för reparation, varför orkesterövningarna måste ske med endast två kontrabasar. Av de befintliga kontrabasarna är ingendera ens av ordinär kva-

litet och kan därför ej användas, när solostycken skola utföras, utan instrument måste då lånas på privat håll. Ett inköp av en solokontrabas är därför synnerligen angeläget.

Ett allt mera trängande behov har visat sig föreligga att för undervisning-
en äga tillgång till en radiogrammofon. Kostnaden för ett dylikt instrument
av sådan konstruktion, som lämpar sig för här avsett ändamål, uppgår till
1 600 kronor.

Förutom de nyinköp, som således erfordras, synes det nödvändigt, att de
redan befintliga instrumenten sättas i stand. Flera flyglar och pianon be-
finna sig icke i sämre skick än att de kunna renoveras. Detta gäller i stor
utsträckning också i fråga om stråkinstrumenten. Det må framhållas, att
högskolan är i stort behov av sistnämnda instrument, särskilt med hänsyn
till den ökade omfattning i vilken studier i spelning av stråkinstrument på
senare tider bedrives för avläggande av musiklärar- och musikdirektörsexa-
mina. Stråkinstrumenten, av vilka de flesta äro av god kvalitet och några
äro mycket värdefulla, fara ej heller väl av att ligga oanvända, allra minst
utan strängar, som nu ofta är fallet.

För planläggningen av instrumentanskaffningen och reparationerna har
akademien anlitat biträde av expertis på området, bland annat av den av
akademien utsedde vårdaren av instrumentsamlingarna, konsertmästaren
Carl Christiansen. Med utgångspunkt från nuvarande prisläge har planen
följande utseende:

Inköp av 5 flyglar à 7 500	kronor 37 500
» » 1 harpa	» 7 000
» » 1 cembalo	» 9 000
» » 1 celesta	» 1 000
» » 1 gong-gong	» 175
» » 1 kontrafagott	» 3 000
» » 1 liten trumma	» 250
» » 1 stor trumma	» 350
» » 2 beckar à 100	» 200
» » 1 xylofon	» 1 800
» » 1 bastuba	» 700
» » 1 radiogrammofon	» 1 600
» » 1 solokontrabas	» 1 500
» » 2 maskinpukor	» 3 300
» » 1 klockspel	» 250
Renovering av 14 flyglar och pianon	» 2 105
Reparation av stråkinstrument jämte anskaffande av för- varingslådor för vissa av instrumenten	» 3 000

Summa kronor 72 730.

Det synes akademien lämpligast, att den erforderliga medelsanvisningen
— i runt tal 72 700 kronor — för ifrågavarande ändamål och för löpande
smärre utgifter för instrumentvård — för vilka liksom hittills böra avses
1 100 kronor för budgetår — fördelas så, att på tilläggsstat till riksstaten
för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 30 100 kronor,
vilket skulle förslå att bestrida utgifterna för dels reparationer för 5 100
kronor, dels inköp för 25 000 kronor samt att på riksstaterna för vart och
ett av budgetåren 1947/48 och 1948/49 anvisas reservationsanslag av
22 400 kronor.

Statskontoret har anfört:

Ehuru behovet av reparationer och nyanskaffning av instrument m. m. i huvudsak undandraget sig statskontorets bedömande, synes den i ärendet förebragta utredningen giva vid handen, att vissa åtgärder från statens sida otvivelaktigt äro påkallade för att sätta biblioteksbeståndet och instrumenten i bättre skick. Ämbetsverket måste dock ifrågasätta, om icke med vidtagandet av dessa åtgärder kan anstå, till dess medel i vanlig ordning för ändamålet anvisats å riksstaten för nästkommande budgetår. Då kostnaderna för nyanskaffningen av ifrågavarande musikalien och instrument lär kunna fördelas å en längre tidsperiod än den i ärendet föreslagna, bör enligt statskontorets mening anslaget för ändamålet för nästkommande budgetår uppräknas till förslagsvis högst 30 000 kronor, att utgå med 10 000 kronor till inköp och bindning av böcker och musikalien och med 20 000 kronor för vård och underhåll av instrument.

Av den lämnade redogörelsen torde klart framgå, att allvarliga brister föreligga beträffande biblioteks- och instrumentbeståndet vid musikalien akademien. Med hänsyn till de betydande olägenheter, som detta måste medföra för verksamheten vid denna vår centrala musikutbildningsanstalt, har jag funnit erforderligt, att särskilda åtgärder från statsmakternas sida vidtagas för en förbättring av dessa förhållanden.

Departementschefen.

För bibliotekets vidkommande ha de anslagsbeskrifningar, som framtvingsats av krisförhållandena och som skett samtidigt med att verksamheten avsevärt utvidgats, nödvändiggjort, att anskaffningen av nya böcker och musikalien måst inskränkas och vården av biblioteksbeståndet — särskilt bindningen — eftersättas högst väsentligt. Jag anser mig därför först och främst böra tillstyrka en ökning av anslagsmedlen till inköp och bindning av böcker och musikalien med 5 000 kronor till 10 000 kronor. I likhet med vad jag tidigare i dag förordat i fråga om kungl. biblioteket vill jag dessutom biträda förslaget om anvisande av ett engångsbelopp för komplettering av akademiens bibliotek med böcker, musikalien och tidskrifter, som utkommit under kriget men på grund av brist på medel och de då rådande särskilda förhållandena i övrigt icke kunnat anskaffas. Jag har funnit det äskade beloppet, 20 000 kronor, i och för sig skäligt, men håller före, att det bör kunna fördelas på två budgetår. För nästa budgetår torde alltså böra anvisas 10 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Sedan länge ha några medel icke anvisats för nyanskaffning av instrument vid akademien. Ifrågakommande instrument måste i stor utsträckning inköpas från utlandet. Under den senaste världskrisen ha redan av denna anledning möjligheterna till nyanskaffning varit i hög grad begränsade. Härtill kommer, att den under denna tid av statsfinansiella skäl påkallade återhållsamheten från statsmakternas sida vid bedömandet av akademiens årliga anslagsäskanden även kommit till uttryck beträffande medelsanvisningen till vård och underhåll av instrument. Säsom en följd av nämnda förhållanden har akademiens behov av nya instrument och underhåll av befintliga

instrument kommit att skärpas på sådant sätt, att detsamma icke längre synes kunna eftersättas. Akademien har uppskattat de sammanlagda kostnaderna för nyanskaffning och underhåll till i runt tal 72 700 kronor, varav för innevarande budgetår 30 100 kronor och för ett vart av budgetåren 1947/48 och 1948/49 21 300 kronor. Mot det beräknade medelsbehovet i och för sig har jag icke funnit anledning till erinran. Jag har emellertid icke funnit tillräckliga skäl föreligga för anvisande av medel för ändamålet redan på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Det erforderliga beloppet torde i stället böra fördelas på budgetåren 1947/48 och 1948/49, varvid för nästa budgetår böra anvisas i runt tal 36 000 kronor.

Jag vill förorda, att dessa medel jämte det av mig i det föregående tillstyrkta beloppet av 10 000 kronor till anskaffning av böcker, musikalien och tidskrifter anvisas under ett gemensamt reservationsanslag, förslagsvis benämnt Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp av instrument m. m. Anslaget torde alltså böra uppföras med $(36\,000 + 10\,000 =) 46\,000$ kronor.

Beträffande det nuvarande anslaget till inköp och bindning av böcker och musikalien samt underhåll och vård av instrument ifrågasätter jag icke någon annan ändring, än att detsamma i enlighet med vad jag i det föregående förordat bör höjas med 5 000 kronor till $(6\,100 + 5\,000 =) 11\,100$ kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1947/48 anvisa

dels till Musikaliska akademien med musikhögskolan:
Inköp och bindning av böcker och musikalien samt underhåll och vård av instrument ett reservationsanslag

av kronor 11 100;

dels ock till Musikaliska akademien med musikhögskolan:
Inköp av instrument m. m. ett reservationsanslag

av kronor 46 000.

[69.] 23. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m. Sedan budgetåret 1930/31 har detta anslag utgått med följande belopp:

1930/32	1932/33	1933/36	1936/38	1938/40	1940/42	1942/45	1945/47
25 000	15 000	10 000	15 000	20 000	5 000	6 500	15 000

Enligt gällande bestämmelser kan detta anslag användas till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anslag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikalien arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående tonsättare för av dem utförda musikalien arbeten.

Akademien har hemställt om höjning av anslaget till åtminstone 25 000 kronor. Den föreslagna höjningen har akademien funnit påkallad dels med hänsyn till det nuvarande antalet svenska tonsättare och det konstnärliga

värdet av deras produktion, dels ock med hänsyn till att vissa tonsättare, för vilka akademien vid upprepade tillfällen begärt hederspensioner, i stället skulle kunna erhålla belöningar om 3 000 kronor årligen.

I likhet med akademien finner jag en höjning av förevarande anslag påkallad. För nästa budgetår anser jag mig dock endast kunna förorda en höjning av anslaget med 5 000 kronor, varför detsamma bör uppföras med 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan*: Stipendier m. m. för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 20 000.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[70.] 1. **Universitetskanslersämbetet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 53 100 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 499. *Kanslern* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 1 000 kronor till 54 100 kronor. Till stöd för den föreslagna ökningen har anförts följande.

Redan i fjol hade jag anledning framhålla hurusom arbetsbördan å universitetskanslersexpeditionen under de senare åren ökat högst betydligt och samma tendens gör sig alltså gällande. Stora organisatoriska frågor rörande universiteten samt spörsmål angående den akademiska undervisningen stå på dagordningen. Förslag i nämnda avseenden hava redan framlagts eller väntas komma att framläggas av för ändamålet tillsatta sakkunnigberedningar. Behandlingen av dessa i allmänhet mycket tidskrävande ärenden taga i första hand kanslerssekreterarens tid i anspråk, vilket nödvändiggör att denne i avsevärd omfattning beredes biträde vid föredragning av löpande ärenden. För skrivhjälp m. m. måste — med hänsyn till den begränsade personal, varöver kanslersexpeditionen förfogar — extra arbetskraft anlitas. För innevarande budgetår höjdes visserligen anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 1 700 kronor, men en ytterligare förstärkning av anslagsposten synes mig nödvändig för mötande av de alltså ökade arbetsuppgifter som falla på kanslersexpeditionen. I sådant avseende torde ett belopp av 1 000 kronor vara erforderligt.

Departementschefen.

Arvodet till universitetskanslern, vilket varit uppfört med 17 000 kronor alltsedan dess tillkomst år 1937, torde med hänsyn till den förordade arvodesregleringen böra höjas med 1 600 kronor till 18 600 kronor.

Jag biträder kanslerns förslag om en förstärkning av icke-ordinarieposten med 1 000 kronor. Denna, som nu är uppförd med 11 000 kronor, borde alltså vid oförändrade avlöningsförhållanden upptagas med 12 000 kronor.

Den allmänna löneregleringen föranleder en höjning av ordinarieposten med 9 300 kronor till 30 300 kronor och av icke-ordinarieposten med ytterligare 5 000 kronor till 17 000 kronor samt en minskning av anslagsposten till rörligt tillägg med 1 300 kronor till 2 800 kronor.

Förevarande anslag bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(18\,600 + 30\,300 + 17\,000 + 2\,800 =)$ 68 700 kronor, innebärande en anslagshöjning med 15 600 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Arvode till universitetskanslern	kronor	18 600
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	30 300
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal . .	»	17 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	2 800
Summa kronor		68 700;

dels ock till Universitetskanslersämbetet: *Avlöningar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 68 700.

[71.] 2. **Universitetskanslersämbetet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 2 600 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 499 f. *Kanslern* har, under erinran att anslaget sedan budgetåret 1938/39 utgått med oförändrat belopp, hemställt om en höjning av anslaget för nästa budgetår med 1 000 kronor till 3 600 kronor. Till stöd härför har anförts, att ökade expensmedel behövdes dels till nyanskaffning av papper och övrig skrivmateriel — tidigare befintliga och till billigare priser anskaffade förråd härav hade i det närmaste förbrukats — dels ock till bindning av handlingar, böcker m. m., enär arbetet härmed under kriget i hög grad eftersatts.

Jag biträder kanslerns förslag om en höjning av detta anslag med 1 000 kronor till 3 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till Universitetskanslersämbetet: *Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 3 600.

[72.] 3. **Uppsala universitet: Avlöningar, förslagsanslag.** 4. **Uppsala universitet: Omkostnader, förslagsanslag.** 5. **Uppsala universitet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 3 019 600 kronor, 382 200 kronor och 775 000 kronor. Med avseende på anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, som tarva ytterligare beredning, varför förevarande anslag i riksstatsförslaget

torde böra uppföras med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna

dels till *Uppsala universitet: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 5 700 000;

dels till *Uppsala universitet: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 400 000;

dels ock till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av kronor 1 300 000.

[73.] 6. **Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, reservationsanslag.** 7. **Uppsala universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur, reservationsanslag.** Förstnämnda anslag har under nedannämnda budgetår utgått med följande belopp:

budgetåren	1935/40		kronor	148 500 ¹
budgetåret	1940/41		»	126 500
»	1941/42		»	115 000
»	1942/43		»	105 000
budgetåren	1943/45		»	115 000
budgetåret	1945/46		»	125 000
»	1946/47		»	148 500.

Sistnämnda anslag, som uppförts på riksstaten från och med innevarande budgetår, utgår med 40 000 kronor.

Det större akademiska konsistoriet har hos universitetskanslern hemställt om utverkande av höjning av anslaget till bokinköp och bokbindning med 21 500 kronor till 170 000 kronor och av anslaget till anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur med 20 000 kronor till 60 000 kronor. Till stöd härför har återopats en av *överbibliotekarien* gjord framställning, vari anförts i huvudsak följande.

Bibliotekets anslag till bokinköp och bokbindning, vilket under krigsåren kraftigt beskurits, återfördes genom beslut av årets riksdag till samma nivå som före kriget, nämligen 148 500 kronor. Samtidigt beviljades ett extra anslag på 40 000 kronor för att möjliggöra förvärf av sådan vetenskaplig litteratur, som till följd av krigsårens avspärning icke kunnat anskaffas. I den skrivelse till konsistoriet, vari dåvarande överbibliotekarien Grape motiverade sin begäran av denna anslagsökning, framhöll han, att den endast finge betraktas som en provisorisk åtgärd intill dess tiden kunde anses vara mogen för en definitiv och permanent ökning av anslaget utöver förkrignivån. En sådan definitiv reglering, som överbibliotekarien Grape här avser, kan dock för närvarande svårligen genomföras, då läget på bokmark-

¹ Av det för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget ha jämlikt Kungl. Maj:ts beslut 12 000 kronor icke tagits i anspråk.

naden alltjämt är ytterst labilt och prisnivån icke hunnit vinna stadga. De starka valutafluktueringarna omöjliggöra också varje beräkning på längre sikt. Om det sålunda icke är möjligt att slutgiltigt fastställa bibliotekets normalbehov av anslag för bokinköp och bindning, har det å andra sidan visat sig, att den höjning av anslagssumman till förkrigsnivån, som årets riksdag har beslutat, icke på långt när är tillfyllest. Anslagets realvärde har nämligen avsevärt minskats. Visserligen har den nyligen genomförda höjningen av kronkursen inneburit en ökning av den del av anslaget, som går till inköp av utländsk litteratur, men denna ökning av 14 procent kompenserar icke på långt när den prisstegring som ägt rum sedan 1939. En exakt jämförelse mellan bokpriserna 1939 och nu är visserligen svår att genomföra, då en mängd olika faktorer spela in vid prissättningen, men en undersökning har dock givit vid handen, att man generellt kan uppskatta den till cirka 30 procent. Beträffande tidskrifterna är läget än mer komplicerat, då en del av dessa måst reducera sitt omfång till följd av pappersbristen och därigenom kunna bibehålla sina förkrigspriser, medan subskriptionspriserna på andra stigit med 50 procent och mera. I genomsnitt torde man också här kunna räkna med en prisstegring på 30 procent. Emellertid är att märka, att denna ökning alltjämt fortgår, och det är att vänta, att de utländska bokpriserna nästa år komma att vara ännu högre. Vad så bindingspriserna beträffar, ligga dessa för närvarande mellan 15 och 20 procent högre än 1939 och alla tecken tyda på, att de komma att ytterligare stegras. Härtill kommer att bindingskontot kommit att upptaga en förhållandevis större del av utgifterna under denna post på grund av efterkompletteringar av tidskriftsårgångar från krigsåren.

Det är sålunda uppenbart att bibliotekets ordinarie anslag till bokinköp och bokbindning måste avsevärt ökas, om det åter skall uppnå 1939 års realnivå. Det bör märkas, att icke heller denna nivå kan betraktas som särskilt gynnsam; tvärtom måste inköpen inom de olika disciplinerna redan då starkt begränsas. Visserligen har bortfallet av större delar av den tyskspråkiga vetenskapliga litteraturen för en tid frigjort medel för inköp från annat håll, men det är att märka, att nystartade tidskrifter och monografiserier i allt större utsträckning börja ersätta motsvarande tyska publikationer, som upphört att utkomma. Vidare börja de tyskspråkiga länderna småningom åter producera vetenskaplig litteratur och detta kan väntas ske i ökad utsträckning allteftersom förhållandena stabiliseras. Slutligen har biblioteket i ett stort antal fall sett sig nödsakat att övergå till att genom köp förvärva publikationer, som tidigare erhållits genom byte, då ett betydande antal utländska sällskap och institutioner på grund av pappersbristen icke längre är i stånd att upprätthålla sin bytesverksamhet. Då sålunda den allmänna bokprisinivån stigit med cirka 30 procent och denna stegring endast till ungefär hälften kompenseras av kronans ökade köpkraft, samt bindingskostnaderna ökats med mellan 15—20 procent, kräves en höjning av det ordinarie anslaget på åtminstone 15 procent för att återföra det till förkrigsnivån. Jag anser det därför nödvändigt att beloppet höjes från 148 500 kronor till 170 000 kronor.

Som redan framhållits, beviljades för budgetåret 1946/47 ett extra anslag på 40 000 kronor för anskaffning av sådan litteratur, som icke varit åtkomlig under krigsåren till följd av avspärningen. Det gällde då alldeles särskilt efterkomplettering av tidskrifter och monografiserier. I överbibliotekarien Grapes äskande framhölls, att därest ett sådant anslag å 40 000 kronor

kunde få påräknas under de närmaste fem åren, skulle biblioteket i det närmaste men ändå ej till fullo ha återfått de medel, som på dess bokanslag under krigsåren inbesparats till statskassan. Redan här förutsättes sålunda, att detta anslag icke skulle vara att betrakta som ett engångsanslag utan skulle utgå under en följd av år, tills biblioteket varit i stånd att fylla de luckor, som uppstått under krigsåren. Tack vare statsmakternas tillmötesgående av denna begäran har det också varit möjligt att ordna efterkomplettering av åtskilliga tidskrifter och förvärv av en icke obetydlig del av krigsårens vetenskapliga produktion. Men detta arbete är förenat med betydande svårigheter och ofta höga kostnader. På grund av pappersbristen ha utgållagorna starkt begränsats, genom krigets härjningar i bibliotek, förlag och bokhandel har beståndet ytterligare reducerats, och desorganisationen av bokdistributions- och transportsystemet har försvårat förbindelserna. Allt detta har samverkat till, att ett skrämmande stort antal böcker och tidskriftsargångar för närvarande äro praktiskt taget oåtkomliga eller endast stå att erhålla till kraftigt förhöjda priser. Det är att märka, att det ofta rör sig om de viktigaste och mest efterfrågade publikationerna. Det är i sådana fall av yttersta vikt att omedelbart gripa ett uppdykande tillfälle till förvärv. Ett dröjsmål kan omöjliggöra kompletteringen, till obotlig skada för bibliotekets funktionsduglighet.

Det kan redan nu sägas, att det extra anslaget på 40 000 kronor, som beviljats för innevarande budgetår, hur betydelsefullt det än är, icke utgör ett tillräckligt kraftigt tillskott för att möta de ofta oväntat höga kostnader, som visat sig vara förenade med fyllandet av de av krigsperioden betingade allvarliga luckorna i bokbeståndet. För forskarpubliken måste det emellertid vara av yttersta vikt att allt som göras kan göras för att så skyndsamt och effektivt som möjligt råda bot på dessa allvarliga brister. Det måste därför anses vara oundgängligen nödvändigt, att detta extra anslag icke endast utgår även under nästa budgetår utan därvid även höjes väsentligt, förslagsvis till 60 000 kronor.

Kanslern har — under framhållande av att den avsevärda prishöjningen på böcker, som inträtt under de senare åren, syntes nödvändiggöra att de ordinarie bokinköpsanslagen till universitetsbiblioteken förstärktes utöver den för innevarande budgetår verkställda anslagshöjningen — tillstyrkt den av konsistoriet begärda höjningen av anslaget till bokinköp och bokbindning. Samma skäl föreläge däremot icke för att öka anslaget till anskaffande av viss utländsk litteratur, vilket vore avsett att tillgodose mera extraordinära behov och att upprepas under något eller några år. Sistnämnda anslag borde därför för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Departementsschefen.

Anslaget till bokinköp och bokbindning har från och med innevarande budgetår höjts till 148 500 kronor eller till samma belopp som för budgetåret 1939/40. Med hänsyn till den under de senare åren inträffade stegringen av såväl bokpriser som bindingspriser finner jag en höjning av detta anslag påkallad. För nästa budgetår torde höjningen böra begränsas till 11 500 kronor och anslaget sålunda böra uppföras med 160 000 kronor. På av kanslern anförda skäl anser jag mig däremot icke kunna förorda någon höj-

ning av anslaget till anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur. Detta anslag torde därför upptagas med oförändrat belopp, 40 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1947/48 anvisa

dels till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* ett reservationsanslag

av kronor 160 000;

dels ock till *Uppsala universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur* ett reservationsanslag

av kronor 40 000.

[74.] 8. **Uppsala universitet: Utrustning för vissa seminarier inom humanistiska sektionen, reservationsanslag.** Av 1946 års riksdag anvisades investeringsanslag av tillhopa 667 000 kronor till vissa ombyggnadsarbeten i gamla kemiska institutionsbyggnaden vid Uppsala universitet och i seminariehuset S:t Larsgatan 2 i Uppsala. Ombyggnadsarbetena äro avsedda att bereda ökade lokalutrymmen åt flertalet seminarier inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion. I samband med denna anslagsfråga hade statsmakterna att taga ställning till en av vederbörande universitetsmyndigheter gjord framställning om anvisande av medel till utrustning av ifrågavarande lokaler enligt följande sammanställning.

Möbler: statens kontorsmöbler	kronor 15 455
övriga möbler, inklusive bokhyllor	» 70 600
Mjuka mattor	» 4 500
Markiser	» 4 180

Summa kronor 94 735.

Vid anmälan av förevarande anslagsfråga (se 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 153) sade sig min företrädare i ämbetet ha funnit de föreliggande summariska kostnadsberäkningarna icke medgiva någon mera ingående prövning av behovet av de för möbelutrustning m. m. begärda anslagsmedlen. Departementschefen ansåg sig emellertid kunna tillstyrka, att å driftbudgeten ett anslag av 50 000 kronor anvisades för innevarande budgetår till ifrågavarande ändamål. Därest detta belopp skulle visa sig otillräckligt, fann departementschefen den ytterligare medelsanvisning, som kunde befinnas påkallad, böra anstå till ett följande budgetår. Departementschefen förutsatte, att vederbörande universitetsmyndigheter därvid komme att framlägga mera preciserade kostnadsberäkningar.

I enlighet med departementschefens förslag anvisade riksdagen för ändamålet ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

Kanslern för rikets universitet har nu, efter därom av större akademiska konsistoriet i Uppsala gjord framställning, hemställt om anvisande för nästa budgetår dels till utrustning av lokalerna i kemiska institutionsbyggnaden

och i seminariehuset av 68 000 kronor, dels ock till inredning och utrustning av vissa lokaler, som av seminariet i statskunskap disponeras i Skytteanum, av 5 700 kronor.

Av handlingarna inhämtas följande.

Lokalerna i kemiska institutionsbyggnaden och seminariehuset. Beträffande posten Möbler: övriga möbler, inklusive bokhyllor hade år 1945 avgivits anbud av två firmor, vilka anbud slutat å 70 600 kronor respektive 91 600 kronor. I maj 1946 ha av dessa firmor avgivits förnyade anbud, slutande å 100 776 kronor respektive 93 860 kronor. Den förstnämnde anbudsgivaren har därvid upplyst, att vid kostnadsberäkningen år 1945 uteglömts en post å 12 040 kronor, avseende 344 stolar. Även av den andre anbudsgivaren hade år 1945 uteglömts en post å 1 620 kronor, avseende 60 stolar. Skillnaden mellan respektive anbudssummor i övrigt hänför sig till inträffade prisstegringar och felskrivning vid avgivande av anbud år 1945.

I fråga om övriga poster ifrågasättes icke någon ändring i de år 1945 beräknade kostnadsbeloppen.

Med hänsyn till det anförda ha vederbörande universitetsmyndigheter beräknat utrustningskostnaderna sålunda:

Möbler: statens kontorsmöbler	kronor	15 455
övriga möbler, inklusive bokhyllor	»	93 860
Mjuka mattor	»	4 500
Markiser	»	4 180

Summa kronor 117 995.

Då för ändamålet redan anvisats 50 000 kronor, utgör medelsbehovet för nästa budgetår (117 995—50 000 =) 67 995 kronor eller i avrundat tal 68 000 kronor.

Lokalerna i Skytteanum. I denna byggnad disponerar seminariet i statskunskap vissa lokaler. Under de senaste två åren har en tillfällig lokalförbättring för seminariet åstadkommits på så sätt att ett därstädes befintligt enkelrum ävensom en dubblett, vilka lokaler tidigare varit uthyrda, upplåtits åt seminariet. För inredning och utrustning av sistnämnda lokaler beräkna universitetsmyndigheterna ett belopp av 5 700 kronor.

Departementsschefen.

Detaljerade kostnadsberäkningar ha nu framlagts beträffande utrustningen av de lokaler i det s. k. gamla kemicum och seminariehuset S:t Larsgatan 2 i Uppsala, till vilkas iordningställande för humanistiska sektionens behov medel anvisats av 1946 års riksdag. Dessa kostnadsberäkningar, slutande å i runt tal 118 000 kronor, har jag funnit mig kunna godtaga. Efter frånräknande av för ändamålet tidigare anvisat belopp, 50 000 kronor, utgör det kvarstående medelsbehovet (118 000 — 50 000 =) 68 000 kronor. Jag anser mig böra tillstyrka, att dessa medel anvisas för nästa budgetår.

Universitetsmyndigheterna ha vidare, med företeende av vederbörliga kostnadsberäkningar, hemställt om anvisande för nästa budgetår av 5 700 kronor till inredning och utrustning av vissa lokaler i Skytteanum, vilka ställts till förfogande för seminariet i statskunskap. Då de härutinnan

framlagda kostnadsberäkningarna icke givit mig anledning till erinran, anser jag mig böra förorda, att de äskade medlen anvisas för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(68\,000 + 5\,700 =) 73\,700$ kronor. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Utrustning för vissa seminarier inom humanistiska sektionen* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 73 700.

[75]. 9. **Uppsala universitet: Utrustning för meteorologiska m. fl. institutioner, reservationsanslag.** *Kanslern för rikets universitet* har efter framställning av större akademiska konsistoriet i Uppsala anhållit om engångsanslag för nästa budgetår till

a. inköp av en tjänstebil för meteorologiska institutionen	kronor 8 500
b. utvidgning av fysiska institutionens ackumulatorbatteri	» 25 000
c. anskaffande av instrument för centrala analyslaboratoriet	» 55 000

Summa kronor 88 500.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Tjänstebil för meteorologiska institutionen. I sin framställning har *kanslern* åberopat en av prefekten för meteorologiska institutionen, professorn H. Köhler gjord utredning i ärendet, varav inhämtats bland annat följande.

Redan år 1936 framhölls nödvändigheten av en tjänstebil vid meteorologiska institutionen, och alltsedan dess har anskaffandet av en sådan bil ingått i planerna på institutionens utvidgning. I det av vederbörande myndigheter godkända förslaget till en observatoriebyggnad vid Marsta, vars uppförande beslutats av riksdagen, ingår även utrymme för ett garage. Likaså är institutionens materielanslag beräknat med hänsyn till förefintligheten av en tjänstebil. Denna tjänstebil skulle användas icke endast för rutinresor mellan institutionerna i Uppsala och Marsta, utan även för forskningsarbetet vid detta observatorium. Många meteorologiska observationer, såsom sonderingar av de högre luftlagren, siktmätningar, undersökningar av meteorologiska faktorerers förändringar i rummet m. fl. kräva nämligen för sitt genomförande att vederbörande observator snabbt kan förflytta sig från den ena platsen till den andra. De platser man måste besöka äro naturligtvis icke alltid så belägna, att existerande trafikmedel kunna anlitas.

I nedanstående sammanställning, som uppgjorts med stöd av prisuppgifter från bilstationen i Uppsala, ha upptagits de årliga kostnaderna för i medeltal två resor om dagen med hyrbil mellan Uppsala och Marsta:

Antal personer	Enkel resa	Tur och retur
	kronor	kronor
1—2	3 600	5 688
3—4	4 608	6 696
över 4	5 616	7 704

Dessa kostnader gälla sålunda endast rena rutinresor, vilka förutsetts vid planläggandet av utvidgningen av meteorologiska institutionen, medan däremot de resor, som bliva nödvändiga för forskningsarbetet, icke äro medräknade.

En med hjälp av fackmän i Uppsala uppgjord beräkning av de årliga kostnaderna för en tjänstebil ger följande resultat:

Försäkringar	kronor	160	
Skatt (högst)	»	230	
Amortering	»	850	
Bensin (beroende på bilmärke)	»	610 à	840
Reparationer (medeltal för tio år)	»	300	

Summa kronor 2 150 à 2 380.

Anskaffandet av en tjänstebil skulle alltså, under förutsättning att endast rutinåkning medräknades, innebära en vinst av lägst (3 600 — 2 380 =) 1 220 kronor per år. Därtill kommer, att mellan institutionen i Uppsala och observatoriet mycket ofta måste transporteras instrument och maskiner av olika slag. För dessa transporter måste man, om icke tjänstebil finnes, räkna med att använda lastbil, vilket drager en ännu större kostnad än hyrbil.

Fysiska institutionens ackumulatorbatteri. Institutionsföreståndaren, professor E. Lindh, har framhållit att det nuvarande batteriet, som även användes för undervisningsändamål, icke kan i önskvärd utsträckning tillgodose behovet av konstant spänning för det nu pågående vetenskapliga arbetet och ännu mindre blir i stånd att göra detta vid den omedelbart förestående utvidgningen av forskningsverksamheten. Behovet av en utbyggnad av batteriet vore därför ytterst trängande.

Instrument för centrala analyslaboratoriet. Kanslern har anfört följande.

Naturvetenskapliga forskningskommittén föreslog i sitt den 1 november 1945 avgivna betänkande (1945: 48, s. 170), att 50 000 kronor skulle anvisas såsom engångsanslag för inköp av behövlig instrumentutrustning för det planerade centrala analyslaboratoriet i Uppsala. I mitt yttrande över nämnda betänkande ansåg jag mig icke böra upptaga detta anslagskrav och föredragande departementschefen framhöll i propositionen 1946: 273 (s. 118), att han ansåg sig för det dåvarande böra bortse från centrala analyslaboratoriet, vars lokalfråga ännu vore olöst.

I underdånig skrivelse den 27 september 1946 har jag hemställt, att Kungl. Maj:t ville avlåta förslag till riksdagen om anvisande av medel för uppförande vid Uppsala universitet av nybyggnad för bland annat kemiska institutionen jämte analyslaboratoriet. Under förutsättning att framställning rörande omförmälda nybyggnad kommer att avlåtas till 1947 års riksdag hemställer jag, under framhållande av att instrumentanskaffningen för analyslaboratoriet är tidsödande och därför bör i god tid igångsättas, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen äska anvisande av ett reservationsanslag av 55 000 kronor för nu ifrågavarande ändamål.

En av kanslern under hand införskaffad kostnadsberäkning för ifrågavarande instrumentanskaffning slutar på en summa av 55 000 kronor.

Den förebragta utredningen synes utvisa, att ifrågavarande anslags-
äskanden äro välgrundade. Jag har därför ansett mig böra tillstyrka, att
medel för ändamålet anvisas för nästa budgetår med de begärda beloppen,
tillhopa 88 500 kronor. Under erinran om, att jag i annat sammanhang
denna dag tillstyrker anvisande av medel till byggande av analyslabora-
torium vid Uppsala universitet, hemställer jag således, att Kungl. Maj:t
mätte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Utrustning för meteorologiska*
m. fl. institutioner för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reser-*
vationsanslag av kronor 88 500.

[76.] 10. **Lunds universitet: Avlöningar, förslagsanslag.** 11. **Lunds uni-**
versitet: Omkostnader, förslagsanslag. 12. **Lunds universitet: Materiel**
m. m., reservationsanslag. Dessa anslag äro nu uppförda med respektive
2 656 600 kronor, 223 000 kronor och 650 000 kronor. Med avseende å an-
slagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, som
tarva ytterligare beredning, varför förevarande anslag torde böra i riksstats-
förslaget uppföras med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
året 1947/48 beräkna

dels till *Lunds universitet: Avlöningar* ett *förslagsanslag*
av kronor 5 000 000;

dels till *Lunds universitet: Omkostnader* ett *förslagsanslag*
av kronor 250 000;

dels ock till *Lunds universitet: Materiel m. m.* ett *reserva-*
tionsanslag av kronor 1 000 000.

[77.] 13. **Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universi-**
tetsbiblioteket, reservationsanslag. 14. **Lunds universitet: Anskaffande**
av viss utländsk vetenskaplig litteratur, reservationsanslag. Förstnämnda
anslag har under nedannämnda budgetår utgått med följande belopp:

budgetåren 1935/40	kronor 137 000
budgetåret 1940/41	» 117 000
budgetåren 1941/45	» 106 000
budgetåret 1945/46	» 115 000
budgetåret 1946/47	» 137 000.

Sistnämnda anslag, som uppförts på riksstaten från och med innevarande
budgetår, utgår med 30 000 kronor.

Det större akademiska konsistoriet har hos universitetskanslern hemställt
om utverkande av höjning av anslaget till bokinköp och bokbindning för

universitetsbiblioteket med 23 000 kronor till 160 000 kronor och av anslaget till anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur med 20 000 kronor till 50 000 kronor. Till stöd härför har åberopats en av *överbibliotekarien* gjord framställning, vari anförts i huvudsak följande.

Det är uppenbart, att, om det årsanslag, som 1934 fixerades till 137 000 kronor, då kunde anses motsvara bibliotekets behov, är detta efter de gångna 12 åren icke mera fallet. Den mycket stora prisstegring på böcker och bokbinderiarbete, som dessa år ägt rum, gör att det återbekomna årsanslagets köpkraft ligger minst 30 å 40 procent under 1934 års anslag. När härtill kommer den omläggning av hela det svenska vetenskapliga litteraturbehovet från den tyska till den anglosachsiska handboks- och tidskriftslitteraturen, som blivit en följd av världskriget, vidare det kroniska behovet i Lund av en vida större stock utländska vetenskapliga tidskrifter samt ytterligare den väsentligt ökade belastning på biblioteket, som uppstått genom de av 1946 års riksdag beslutade nya befattningshavarna vid universitetet, så framstår det som alldeles självfallet, att det 1934 bestämda beloppet för bokinköp och bokbindning måste väsentligt ökas, om biblioteket skall i samma grad som tidigare kunna fylla sin uppgift; om möjligt borde snarare bibliotekets prestationsförmåga ytterligare höjas för att motsvara de ständigt ökade krav forskningen ställer på en allsidig och möjligast fullständig bookservice. Jag anser det under dessa omständigheter vara min skyldighet att hemställa, att konsistoriet måtte söka utverka till biblioteket ett ökat anslag till bokinköp och bokbindning. Om jag föreslår ett belopp av 160 000 kronor, vet jag mig därmed ha hållit mig inom gränserna för det allra nödvändigaste.

Vad angår det tillfälliga anslag av 30 000 kronor, som biblioteket erhållit som compensation för minskningen i anslaget under krigsåren är det ju självfallet, att även om biblioteket under krigsåren kunnat tåla den skedda reduceringen, har behovet av dessa pengars återbekommande blivit akut, då biblioteket nu är i gång med att komplettera sitt bestånd av böcker och tidskrifter från krigsåren. Beklagliga förhållanden på i synnerhet den engelska och amerikanska bokmarknaden göra därtill, att åtskilliga av de kompletteringar som nödvändigtvis måste göras, måste inköpas antikvariskt och betinga högre pris än normalt. Biblioteket hoppas därför att för sina kompletteringsförsök få påräkna full compensation för de indragna anslagen men gärna under den i årets anslag valda formen att utöver det ordinarie årsanslaget biblioteket erhåller ett extra belopp för anskaffande av viss vetenskaplig utländsk litteratur, under nu ifrågavarande budgetår förslagsvis 50 000 kronor.

Kanslern har under åberopande av samma skäl som i sitt yttrande i motsvarande anslagsfråga beträffande Uppsala-biblioteket tillstyrkt den av konsistoriet begärda höjningen av anslaget till bokinköp och bokbindning men ansett, att anslaget till anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur borde för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag i det föregående anført i fråga om motsvarande anslag till Uppsala universitet föreslår jag, att anslaget till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund höjes med 13 000 kronor

till 150 000 kronor samt att anslaget till anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur upptages med oförändrat belopp, 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1947/48 anvisa

dels till Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket ett reservationsanslag

av kronor 150 000;

dels ock till Lunds universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur ett reservationsanslag

av kronor 30 000.

[78.] 15. **Lunds universitet: Inredning och utrustning av vissa institutioner, reservationsanslag.** Universitetskanslern har, efter framställning av vederbörande institutionsföreståndare och universitetsmyndigheter, hemställt om anvisande av medel till inredning och utrustning av följande institutioner med belopp, som framgå av efterföljande sammanställning:

1. Kemiska institutionen	kronor	10 800
2. Institutionen för fysik	»	1 030 000
3. Institutionerna för matematik samt mekanik och matematisk fysik	»	130 000
4. Fysiologiska institutionen	»	255 000
5. Genetiska institutionen	»	193 000
6. Farmakologiska institutionen	»	36 900
7. Institutionen för folklivsforskning	»	8 400
8. Akademiska kapellet	»	6 500

Summa kronor 1 670 600.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Kemiska institutionen. Den ifrågasatta medelsanvisningen avser anskaffande till kemiska institutionens verkstad av en mindre svarv, en mindre fräsmaskin, en kapsåg med motor och en gradsax. Kostnaderna skulle enligt inhämtade uppgifter komma att uppgå till i runt tal 10 800 kronor.

Institutionerna för fysik ävensom för matematik samt mekanik och matematisk fysik. På därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1946: 273 (sid. 447—453) framlagt förslag har riksdagen anvisat medel *dels* för uppförande av en nybyggnad för institutionen för fysik, *dels ock* för uppförande av en gemensam nybyggnad för institutionerna för matematik samt för mekanik och matematisk fysik. Sistnämnda nybyggnad är avsedd att uppföras i anslutning till nybyggnaden för den fysiska institutionen.

Det större konsistoriet har gjort framställning om utverkande av anslag för inredning och utrustning av nämnda nybyggnader med i avrundade tal respektive 1 030 000 och 130 000 kronor.

Vad beträffar nybyggnaden för fysiska institutionen slutar den handlingarna i ärendet bilagda kostnadsberäkningen å 1 029 261 kronor. Kostnadsberäkningen upptager i sammandrag följande belopp för olika ändamål:

1) möblering (inklusive mattor, gardiner och jalousier) .	kronor	163 461
2) mörklägningsanordningar	»	24 740
3) belysningsarmatur	»	22 765
4) anordningar för strömförsörjning	»	76 420
5) telefonanläggning (gemensam med inst. för matematik och mekanik)	»	8 250
6) transportanordningar, stegar, brandsläckningsmateriel m. m.	»	4 000
7) övningslaboratoriet (apparater, mätinstrument, undervisningsmateriel m. m.)	»	150 000
8) hörsal och instrumentsamling (apparatur för projektion och föreläsningsexperiment)	»	25 000
9) preparationsrummet (bänksvarv, bormaskin, verktyg)	»	5 000
10) mekaniska mätlaboratoriet (instrumentutrustning) .	»	45 385
11) optiska mätlaboratoriet (instrumentutrustning) ...	»	45 650
12) elektriska mätlaboratoriet (utrustning)	»	37 700
13) fotografiska laboratoriet (utrustning)	»	7 182
14) kemiska laboratoriet (instrument, glas, kemikalier) .	»	10 198
15) övriga forskningslaboratorier (allmän elektrisk utrustning, högspänningsaggregat, spektrografer, räknemaskiner, stativ, verktygssatser m. m.)	»	177 170
16) verkstadsavdelningen (maskiner, verktyg m. m.) ..	»	226 340

Summa kronor 1 029 261.

Institutionsföreståndaren har anfört bland annat följande.

Kostnadsuppgifterna äro i största möjliga utsträckning baserade på aktuella offerter. Förteckningen upptager endast sådan utrustning, som under alla förhållanden är behöflig för en rationellt fungerande experimentalfysisk institution, däremot icke apparater för speciella forskningsuppgifter, varav särskilt bör nämnas högspänningsanläggningar för atomkärneforskning. Då arten och kostnaden för sådan speciell apparatur svårligen kan beräknas på längre sikt, synes finansieringen härav ej lämpligen böra förbindas med nu ifrågakommande engångsanslag.

Vid bedömning av anslaget storlek bör beaktas, att den i nuvarande institutionsbyggnad förefintliga utrustningen endast kan fylla en mycket liten del av det kommande behovet. Dels blir lokalutvidgningen betydande, dels är nuvarande utrustning till största delen föråldrad samt starkt försliten. Särskilt gäller detta övningslaboratoriets utrustning och verkstadsavdelningens. Verkstadens prestationsförmåga kommer att i mycket hög grad bliva avgörande för hela institutionens funktionsduglighet.

Den i ärendet föredragna kostnadsberäkningen för inredning och utrustning av ny byggnaden för institutionerna för matematik samt mekanik och matematisk fysik slutar på 130 652 kronor. Kostnadsberäkningen upptager i sammandrag följande belopp för olika ändamål:

1) möbler, mattor, armatur, gardiner	kronor	80 879
2) mörkläggningsgardiner, jalousier, eldsläckningsmateriel, dammsugare, golvbonare m. m.	»	4 795
3) räkne- och kontorsmaskiner	»	24 978
4) förstärkning av biblioteket	»	20 000
Summa kronor		130 652.

Fysiologiska institutionen. Till utrustning av fysiologiska institutionen anvisade 1946 års riksdag i enlighet med av Kungl. Maj:t i propositionen 1946:273 framställt förslag ett belopp av 175 000 kronor. De totala utrustningskostnaderna för institutionen hade beräknats till sammanlagt 380 000 kronor.

Institutionsföreståndaren har nu meddelat, att en förnyad utredning med stöd av senast tillgängliga prisuppgifter givit vid handen att det totala anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål uppginge till 430 000 kronor.

Konsistoriet har i enlighet härmed anhållit att för institutionens inredning och utrustning måtte anvisas (430 000 — 175 000 =) 255 000 kronor.

En handlingarna i ärendet bilagd, specificerad kostnadsberäkning, avseende sistnämnda belopp, upptager i sammandrag följande kostnader för härefter angivna ändamål:

1) elektriska mätinstrument	kronor	11 550
2) neurofysiologisk utrustning	»	48 300
3) vågar	»	10 000
4) fotografisk utrustning	»	7 400
5) arbetsfysiologisk utrustning	»	15 000
6) optisk utrustning	»	8 900
7) registreringsanordningar	»	13 500
8) elektriska motorer, utrustning för aseptiska operationer, stativ, glasvaror, verktyg m. m.	»	27 200
9) komplettering av utrustningen till övningslaboratoriet	»	9 050
10) projektionsapparater för föreläsningssalarna	»	6 000
11) röntgenanläggning	»	33 500
12) allmän och fysiologisk kemisk utrustning	»	65 000
Summa kronor		255 400.

Genetiska institutionen. I enlighet med Kungl. Maj:t i propositionen 1946:273 (sid. 445—447) framställda förslag har riksdagen till nybyggnad för genetiska institutionen vid universitetet i Lund för budgetåret 1946/47 anvisat ett investeringsanslag av 490 000 kronor.

Konsistoriet har anhållit, att för utrustning av institutionen måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av 193 000 kronor.

Den i ärendet ingivna kostnadsberäkningen upptager i sammandrag följande poster:

1) instrument	kronor	91 736
2) möbler och annan inredning	»	27 943
3) fältutrustning	»	38 355
4) elektrisk installation för vinterbelysning i växthus	»	5 200
5) biblioteksinköp	»	12 000
6) oförutsedda behov	»	17 500

Summa kronor 192 734.

Farmakologiska institutionen. Föreståndaren för institutionen har framhållit, att institutionens instrumentverkstad vore i absolut trängande behov av förnyad och kompletterad maskin- och apparatutrustning. De nuvarande maskinerna, vilka delvis vore mycket omoderna och förslitna, dreves av likströmsmotorer via axelledningar och remmar. Detta system vållade avsevärd olägenhet i form av skakningar och buller i de laboratorier, som vore belägna ovanför instrumentverkstaden. Institutionen komme under närmaste året att helt övergå från likström till växelström, varigenom avsevärd driftbesparing komme att uppstå. De nuvarande motorerna måste därför i varje fall ersättas med växelströmsmotorer. Anbud hade infordrats å den nya utrustning, som erfordrades för instrumentverkstaden. De sålunda till inköp ifrågasatta maskinerna vore samtliga direktkopplade till de i leveransen ingående elektriska motorerna. Enligt det infordrade anbudet utgjorde kostnaderna för den nya utrustningen 36 892 kronor enligt följande:

1) fräsmaskin med extra tillbehör	kronor	15 045
2) snabbsvarv med extra tillbehör	»	15 020
3) slipanordning	»	780
4) shapingmaskin	»	3 760
5) elektrisk pelarborrmaskin med extra tillbehör	»	1 337
6) stickapparat för fräsmaskinen	»	950

Summa kronor 36 892.

Under åberopande av det anförda har institutionsföreståndaren hemställt om utverkande av ett anslag av 36 900 kronor för ifrågavarande ändamål.

Medicinska fakulteten och större akademiska konsistoriet ha tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen.

Institutionen för folklivsforskning. Det större konsistoriet har i enlighet med förslag av institutionsföreståndaren hemställt, att ett engångsanslag å 8 400 kronor måtte anvisas för institutionen för folklivsforskning. Det begärda anslagsbeloppet avser följande ändamål:

1) komplettering av institutionsbiblioteket	kronor	4 000
2) utökning av institutionens undervisningsmateriel	»	3 300
3) anskaffning av fotomaterial	»	1 100

Summa kronor 8 400.

Kanslern har framhållit, att han vid besök i Lund haft tillfälle konstatera, att institutionen för folklivsforskning vore i hög grad i behov att få sin utrustning kompletterad på ifrågasatt vis.

A k a d e m i s k a k a p e l l e t. Det äskade beloppet, 6 500 kronor, avser inköp av en flygel för det akademiska kapellet. Detta äger för närvarande endast en för 20 år sedan anskaffad flygel, som befinner sig i så dåligt skick, att den ej längre kan tjäna institutionens behov.

Till bestridande av kostnaderna för inredning och utrustning av ett antal institutioner vid Lunds universitet har kanslern efter framställning av vederbörande universitetsmyndigheter hemställt om anvisande av anslag å tillhopa 1 670 600 kronor. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår avser det äskade beloppet till sin huvudsakliga del inrednings- och utrustningskostnader för de nya institutionsbyggnader — nämligen nybyggnaden för fysiska institutionen, den gemensamma nybyggnaden för institutionerna för matematik samt mekanik och matematisk fysik ävensom nybyggnaden för genetiska institutionen — vartill 1946 års riksdag anvisat medel. Den begärda medelsanvisningen i övrigt hänför sig till kostnader för nyanskaffning och komplettering av befintlig utrustning vid kemiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna samt institutionen för folklivsforskning och akademiska kapellet. I nära anslutning till kanslerns förslag förordar jag, att medel anvisas å driftbudgeten för nästa budgetår till inredning och utrustning av ifrågavarande institutioner med följande belopp:

Departementschefen.

kemiska institutionen	kronor	10 800
fysiska »	»	1 030 000
institutionerna för matematik samt mekanik och matematisk fysik	»	130 000
fysiologiska institutionen	»	252 500
genetiska institutionen	»	190 000
farmakologiska institutionen	»	36 800
institutionen för folklivsforskning	»	8 400
akademiska kapellet	»	6 500

Summa kronor 1 665 000.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker jag, att ett reservationsanslag av 1 665 000 kronor anvisas för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av vissa institutioner* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1 665 000.

[79.] 16. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** 17. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 18. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 1 035 000 kronor, 90 000 kronor och 210 000 kronor. Vad angår anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, som tarva ytterligare beredning. Anslagen torde därför bära i riksstatsförslaget upptagas med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna

dels till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 2 500 000;

dels till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 150 000;

dels ock till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av kronor 650 000.

[80.] 19. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 25 000 kronor.

Lärarkollegiet har anhållit, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 10 000 kronor. Till stöd härför har kollegiet anfört:

Anslaget, som budgetåret 1938/39 uppgick till 24 800 kronor men år 1939 sänktes till 20 000 i runt tal, blev av 1945 års riksdag höjt till 25 000 kronor, d. v. s. rent siffermässigt till det ursprungliga beloppet. Realvärdet av det från och med innevarande budgetår utgående anslagsbeloppet är givetvis betydligt lägre. Redan omsättningsskatten innebär automatiskt en fördyring med drygt 1 200 kronor, och en ännu större automatisk fördyring är att konstatera på övriga poster. Prenumerationsprisen på de många tidskrifter, som erhållas från Amerika och England, ha stigit avsevärt bland annat på grund av de alltjämt höga transportkostnaderna. Bindpriset, som under läsåret 1937/38 uppgick till i medeltal 4 kronor 28 öre per band, har successivt stigit under krigsåren och uppgick läsåret 1944/45 till 6 kronor 48 öre, alltså en stegring på mer än 51 procent. Normalt bindas omkring 1 100 volymer årligen, men, enär många tidskrifter till följd av avspärrningen uteblivit under krigsåren, har antalet under dessa år stannat vid knappt 600. Bindkontot kommer således att utöver den normala accessionen belastas med kostnaden för de äldre först nu inkomna årgångarnas bindning.

Oaktat de tyska tidskrifterna alldeles uteblivit under budgetåret 1945/46, hade det förhöjda anslaget på 25 000 kronor helt förbrukats redan omkring 1 april 1946, och innevarande budgetårs anslag kommer att belastas med minst 5 000 kronor av utgifterna för 1945/46. Därtill kommer, att, såsom framgår av en nyligen publicerad amerikansk recension, åtminstone några av de viktigaste tyska tidskrifterna alltjämt utkomma eller efter någon tids avbrott återupptagits. Detta medför en ytterligare stegring av prenu-

merationskostnaderna, så snart postförbindelserna med Tyskland återknytas.

På grund av de anförda omständigheterna bör anslagsbehovet för bokinköp och bindning under budgetåret 1947/48 beräknas till minst 35 000 kronor.

Kanslern har tillstyrkt kollegiets framställning.

Med hänsyn till vad lärarkollegiet anför tillstyrker jag, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor till 35 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35 000.

[81.] 20. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader, reservationsanslag.** 21. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner, reservationsanslag.** Till övervägande föreligga vissa förslag om medelsanvisning för nämnda ändamål, vilka förslag tarva ytterligare beredning. I avvaktan på slutförandet av beredningen av dessa anslagsfrågor torde i rikstatsförslaget för nästa budgetår böra uppföras anslag till ifrågavarande ändamål med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna

dels till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader* ett *reservationsanslag* av kronor 2 000 000.

dels ock till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner* ett *reservationsanslag* av kronor 1 000 000.

[82.] 22. **Tandläkarinstitutet: Avlöningar, förslagsanslag.** 23. **Tandläkarinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 24. **Tandläkarinstitutet: Nyanskaffning och underhåll av utrustning vid tandläkarinstitutet i Stockholm, reservationsanslag.** 25. **Tandläkarinstitutet: Provisoriska anordningar för tandläkarutbildning, förslagsanslag.** 26. **Tandläkarinstitutet: Utrustning för tandläkarinstitutet i Malmö, reservationsanslag.** 27. **Anordnande av utbildning för tandtekniker, reservationsanslag.** Det beslutade nya tandläkarinstitutet har beräknats kunna påbörja sin verksamhet under loppet av nästa budgetår. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för tandläkarutbildningen och tandteknikerutbildningen är dock ännu ej avslutad. I avbidan härpå torde i rikstatsförslaget böra under för-

utnämnda rubriker uppföras preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48

dels till Tandläkarinstituten: *Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 1 400 000;

dels till Tandläkarinstituten: *Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 450 000;

dels till Tandläkarinstituten: *Nyanskaffning och underhåll av utrustning vid tandläkarinstitutet i Stockholm* ett reservationsanslag av kronor 106 000;

dels till Tandläkarinstituten: *Provisoriska anordningar för tandläkarutbildning* ett förslagsanslag av .. kronor 222 000;

dels till Tandläkarinstituten: *Utrustning för tandläkarinstitutet i Malmö* ett reservationsanslag

av kronor 1 500 000;

dels ock till *Anordnande av utbildning för tandtekniker* ett reservationsanslag av kronor 47 100.

[83.] 28. **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar, förslagsanslag.** 29. **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader, förslagsanslag.** 30. **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar, förslagsanslag.** 31. **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro å riksstaten för innevarande budgetår uppförda med respektive 4 622 100 kronor, 3 350 000 kronor, 2 061 600 kronor och 1 650 000 kronor. Då beredningen av frågorna om karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets anslagsbehov för nästa budgetår ännu icke avslutats, torde förevarande anslag i riksstatsförslaget böra uppföras med allenast preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna

dels till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 9 500 000;

dels ock till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 3 700 000;

dels till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 3 200 000;

dels ock till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 1 725 000.

[84.] 32. **Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 780 000 kronor, vilket belopp fördelats på följande sätt:

1. Bidrag till driftkostnader, <i>förslagsvis</i>	kronor 770 000
2. För sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län	» 10 000
Summa kronor 780 000.	

Enligt gällande grunder för fördelningen av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset mellan statsverket och Uppsala läns landsting har landstinget att bidra till dessa kostnader i två olika avseenden. Landstingets *primära bidrag* utgår i form av en viss avgift per vård dag för patienter från landstingsområdet. Landstingets *sekundära bidrag* utgår med hälften av den brist, som uppkommer, sedan för sjukvården använts nämnda vårdavgifter och vissa andra, sjukhuset tillkommande medel. Den andra hälften av bristen har statsverket att svara för. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet avser bidrag till täckande av halva bristen i driftkostnaderna för räkenskapsåret 1945/46.

Storleken av landstingets vårdavgift bestämmes för varje budgetår genom överenskommelse mellan universitetet och landstinget på förslag av särskilt utsedda delegerade, tre från vardera parten. Grunder för fastställande av vårdavgiften ha angivits i gällande avtal, vilket i denna del underställts Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning (se propositionen 1942: 288, sid. 86 ff, och riksdagens skrivelse 1942: 414, sid. 14). Dessa grunder syfta till att bibehålla den hittillsvarande relationen mellan statsverkets och landstingets utgifter för sjukhuset oförändrad, trots inträffande förändringar beträffande driftkostnadernas storlek. Landstingets vårdavgift har i enlighet med denna grundsats fastställts till följande belopp för nedan angivna tidrymder:

Tidrymd	Vårdavgift
1938/39	kronor 5: —
1939/40	» 5: 80
1940/41	» 7: —
$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1941	» 7: —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1942	» 6: 35
1942/43	» 6: 80
1943/44	» 7: 20
1944/45	» 7: 50
1945/46	» 8: 55
1946/47	» 9: 25

Kanslern har, under återopande av vad *större akademiska konsistoriet* i ämnet anfört, hemställt om en anslagshöjning med 260 000 kronor till 1 040 000 kronor. Ökningen faller helt på posten 1, vilken beräknats till 1 030 000 kronor.

Utgifts- och inkomststaterna för akademiska sjukhuset för budgetåren 1945/46 och 1946/47 upptaga i sammandrag följande utgiftsposter:

	Budgetåret 1945/46	Budgetåret 1946/47
	kronor	kronor
1. a) Löner och arvoden	1 110 113	1 437 909
b) Kontant ersatta naturaförmåner	209 990	315 435
c) Pensioner och understöd	11 422	10 422
d) Dyrtids- och kristillägg	190 000	240 000
2. Vikariearvoden m. m.	291 150	464 650
	Summa kronor	2 468 416
3—6. Läkemedel m. m.	449 000	579 000
7. Linne, möbler m. m.	197 000	217 000
8. Patienters och personalens utspisning	570 000	750 000
9—13. Värme, lyse, tvätt m. m.	521 500	565 000
14. Diverse utgifter	208 600	229 600
	Summa kronor	2 340 600
	Summa summarum kronor	4 809 016.

Beträffande anslagets beräkning anför *medicinska fakulteten*:

Sjukhusets sammanlagda inkomster hava i staten för budgetåret 1946/47 upptagits till 2 747 413 kronor. I detta belopp ingå landstingets vårdavgifter, vilka i överensstämmelse med gällande lydelse av kontraktet mellan universitetet och landstinget beräknats till 9 kronor 25 öre för patient och dag. Det i sjukhusstaten sålunda uppkomna bristsaldot utgör (4 809 016 — 2 747 413 =) 2 061 603 kronor, av vilket belopp hälften, d. v. s. i runt tal 1 030 000 kronor, avtalsenligt skall täckas genom statsbidrag. För statsverkets del innebär detta en ökning av driftbidraget med 260 000 kronor.

Ökningen av sjukhusets utgifter i jämförelse med närmast föregående år är till största delen föranledd av de löneförhöjningar, som efter förhandlingar genomförts för såväl sjuksköterskor som kollektivavtalspersonal, ävensom den provisoriska avlöningsförstärkning, som tillerkänts de underordnade läkarna. Bristen på personal tvingar vidare till anlitan av vikarier samt deltidsanställda i onormal utsträckning. Höjningen av övriga utgifter föranledes huvudsakligen av höjda utspisningskostnader samt av nödvändiga och delvis anbefallda kompletteringar av röntgenapparat m. m.

Av sjukhusets sammanlagda utgifter under ifrågavarande budgetår skulle statsverkets driftbidrag komma att utgöra cirka 21,4 procent.

Departement-
schefen.

Kanslerns förslag har icke givit mig anledning till erinran. Förevarande anslag bör sålunda höjas med 260 000 kronor till 1 040 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 040 000.

[85.] 33. **Universitetssjukhus: Bidrag till utrustning av öronkliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala, reservationsanslag.** Till om- och nybyggnadsarbeten för öronkliniken och kirurgiska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala anvisade 1945 års riksdag ett investeringsanslag av

1 182 500 kronor. I skrivelse den 12 november 1946 har nu kanslern för rikets universitet gjort framställning om utverkande av ett anslag av statsmedel å 532 500 kronor till utrustning av öronkliniken. Remissbehandlingen av denna anslagsfråga är ännu icke avslutad. I riksstatsförslaget för nästa budgetår torde därför böra uppföras anslag till ifrågavarande ändamål med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Universitetssjukhus: Bidrag till utrustning av öronkliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala* ett reservationsanslag av kronor 500 000.

[86.] 34. **Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** Alltsedan år 1921 har riksdagen anvisat särskilt anslag såsom bidrag till täckande av de kostnader, Malmöhus läns landsting fått vidkännas för driften vid länets sjukvårdsinrättningar i Lund. Enligt beslut vid 1943 års riksdag skall bidraget utgå enligt grunder, som angivas i ett mellan Kungl. Maj:t och kronan samt landstinget ingånget avtal, beträffande vilket hänvisas till 1943 års åttonde huvudtitel, sid 141—171. Anslaget för innevarande budgetår, vilket avser lasarettets verksamhet under kalenderåret 1944, utgör 380 800 kronor.

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund har hemställt om utverkande av statsbidrag till täckande av lasarettets driftkostnader under år 1945 med 419 798 kronor 23 öre.

Framställningen har tillstyrkts av *statskontoret*, som föreslagit, att ifrågavarande anslag uppföres med ett uppåt avrundat belopp av 419 800 kronor.

I överensstämmelse med statskontorets förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med i avrundat tal 419 800 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 39 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 419 800.

[87.] 35. **Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av nybyggnad för barnsjukhuset vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m., reservationsanslag.** Såsom av propositionen 1946: 60 närmare framgår har statsbidraget till nämnda byggnadsföretag beräknats till 1 065 000 kronor. Härav ha 500 000 kronor anvisats för innevarande budgetår, medan återstoden eller 565 000 kronor avsetts skola anvisas för nästa budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av ny byggnad för barnsjukhuset vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 565 000.

[88.] 36. **Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 343 000 kronor.

För fördelningen av driftkostnaderna vid allmänna barnbördshuset i Stockholm mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting gälla sedan den 1 juli 1946 enligt därom träffat avtal nya, av 1945 års riksdag godkända grunder (se 1945 års åttonde huvudtitel, punkt 89 s. 214 ff. och riksdagens skrivelse nr 8, punkt 90). De nya grunderna äro avsedda att tillämpas intill dess den vid allmänna barnbördshuset bedrivna undervisningen överflyttas till en planerad ny klinik vid Sabbatsbergs sjukhus (jfr propositionen 1945:102). Denna överflyttning har beräknats komma att äga rum år 1949. Enligt det nya avtalet svarar staten — förutom för det sedvanliga statsbidraget till driften av förlossningsanstalter — helt för lönekostnaderna för läkarpersonalen samt därutöver för 15 procent mot tidigare 50 procent av de driftkostnader i övrigt, som icke täckas av inkomster i form av nyssnämnda statsbidrag, legosängsavgifter och vinst från polikliniken. Den enskilda avdelningen finansieras helt genom erlagda vårdavgifter.

Direktionen över allmänna barnbördshuset har hemställt om ett anslag för nästa budgetår av 344 709 kronor, vilket innebär en anslagsökning med i runt tal 1 700 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt, att anslag för ändamålet äskas med 344 700 kronor.

Departementschefen.

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 344 700.

[89.] 37. **Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av en kvinno-klinik vid Sabbatsbergs sjukhus, reservationsanslag.** I propositionen 1945:102 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att dels godkänna av chefen för ecklesiastikdepartementet förordade grunder för samarbete med Stockholms stad i fråga om uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus, dels ock till förevarande ändamål för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor. Riksdagen (skrivelsen nr 241) biföll Kungl. Maj:ts förslag. Avtal har sedermera träffats mellan Kungl.

Maj:t och kronan samt Stockholms stad angående samarbete för uppförande och drift av ifrågavarande kvinnoklinik. Av propositionen framgår, att statens kostnader för klinikens uppförande och utrustning beräknats uppgå till inemot 1 200 000 kronor, dock under viss förutsättning till högre belopp. Då för innevarande budgetår anvisats ytterligare 250 000 kronor, ha hittills för ändamålet 500 000 kronor ställts till förfogande. Jämlikt nämnda avtal skall staten tillhandahålla staden byggnadsbidraget under byggnadstiden i ungefärlig proportion till stadens egna utlägg för byggnadsföretaget, varvid hänsyn skall tagas till den andel av kostnaderna, som staten enligt avtalet har att bestrida. Enligt vad jag under hand inhämtat, synes det vara erforderligt, att anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisas med 500 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 500 000.

[90.] 38. **Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 81 100 kronor. Beredningen av denna anslagsfråga är ännu icke avslutad. Anslaget torde i riksstatsförslaget för nästa budgetår preliminärt böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna till *Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm* ett *förslagsanslag* av kronor 81 100.

[91.] 39. **Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm.** Till detta ändamål beviljades anslag för första gången av 1942 års riksdag. Beträffande syftet med anslaget, vilket utgått med 4 000 kronor till dess det för budgetåret 1945/46 höjdes till 10 000 kronor, hänvisas till 1942 års åttonde huvudtitel, punkten 80 (sid. 202 f.). *Kanslern* har hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Då den dermato-venereologiska kliniken vid karolinska sjukhuset tages i bruk, vilket beräknas ske under nästa budgetår, bortfaller behovet av förevarande anslag. Tidpunkten för den nya klinikens ianspråktagande kan ännu icke med säkerhet bedömas. Med hänsyn härtill biträder jag kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag förutsätter härvid, att av anslaget för nästa budgetår kommer att tagas i anspråk endast den del, som kan anses belöpa å den tid, under vilken dermatologiska klini-

Departementschefen.

ken vid S:t Görans sjukhus alltjämt kommer att fungera såsom undervisningsklinik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 10 000.

[92.] 40. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** Detta anslag, varur på sätt framgår av statsliggaren, sid. 567, bestridas ersättningar åt överläkarna vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala och Lund för ifrågakvarande undervisning, höjdes för budgetåret 1941/42 i samband med dyrtidstilläggens inarbetande i ersättningarna från 10 500 kronor till 12 600 kronor. Med sistnämnda belopp har anslaget alltsedan dess varit uppfört. *Kanslern för rikets universitet* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Mot universitetskanslerns förslag har jag intet att invända. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 12 600.

[93.] 41. **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 7 500 kronor, är avsett för anordnande av kurser i krigskirurgi, krigsepidemiologi och gassjukvård. *Kanslern* har hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår samt därvid — med överlämnande av en av medicinska fakulteten i Uppsala gjord framställning i ämnet jämte över densamma avgivna yttranden — anfört följande.

Medicinska fakulteten i Uppsala har i nämnda skrivelse anfört, att den undervisning, varom här vore fråga, borde i fortsättningen meddelas under den fackutbildning som inginge såsom ett led i de blivande läkarnas värnpliktsutbildning och alltså icke anordnas av de medicinska läroanstalterna.

Medicinska fakulteten i Lund har ansett, att undervisningen i krigskirurgi och gassjukvård i fortsättningen borde meddelas under ovannämnda fackutbildning, medan åter undervisning i krigsepidemiologi borde bibehållas vid de medicinska läroanstalterna i avvaktan på att den ordinarie undervisningen i ämnet bleve organiserad på ett tillfredsställande sätt.

Karolinska institutets lärarkollegium har intagit samma ståndpunkt som medicinska fakulteten i Uppsala.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har på anförda skäl som sin bestämda mening hävdad, att utbildning i krigskirurgi, gassjukvård och krigsepidemiologi fortfarande borde beredas samtliga medicine kandidater vid de medicinska läroanstalterna.

För egen del ansluter jag mig till den uppfattning, varåt sjukvårdsförvaltningen givit uttryck. Med anledning härav anser jag, att anslag fortfarande bör upptagas på riksstaten för ifrågavarande ändamål och hemställer, att förevarande anslag för budgetåret 1947/48 uppföres med oförändrat belopp eller 7 500 kronor.

I enlighet med kanslerns förslag, vilket jag biträder, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
mentschefen.

att till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i kirurgi m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 7 500.

[94.] 42. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 30 000 kronor. Vad angår anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till behandling vissa förslag, vilkas beredning ännu icke är avslutad. Anslaget torde i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* ett förslagsanslag av kronor 30 000.

[95.] 43. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, förslagsanslag.** Till förevarande ändamål har tidigare under en följd av år utgått statsanslag. Sålunda var för budgetåret 1939/40 uppfört ett anslag av 3 000 kronor. Med hänsyn till den statsfinansiella situationen sänktes anslaget för budgetåret 1940/41 till 1 900 kronor. För budgetåren 1941/46 beviljades av statsfinansiella skäl icke något anslag för ändamålet. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 3 000 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t den 14 juni 1946 meddelade bestämmelser rörande anslaget, disponeras detta med förslagsvis 2 200 kronor till ersättning åt vissa opponenter vid disputationer och förslagsvis 800 kronor till reseersättningar åt sådana opponenter. Vidare föreskrives, att, därest fakultet eller sektion vid något av rikets universitet eller karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium finner nödigt anmoda person, som icke tillhör vederbörande läroanstalts lärarkår, att vid disputationsakt opponera, äger denne att för uppdragets fullgörande åtnjuta dels ersättning med ett av universitetskanslern bestämt belopp, uppgående till högst 300 kronor, dels ock, därest han ej är bosatt å ort, där disputationsakten äger rum, reseersättning i enlighet med de i gällande resereglemente givna bestämmelser.

Ur förevarande anslag må sålunda ersättning icke utgå till sådan opponent, som tillhör kretsen av befattningshavare vid vederbörande läroan-

stalt. Vad beträffar ersättning för opponentuppdrag åt dylik befattningshavare stadgas i kungörelsen 1925: 211 att docent, som utan att vara innehavare av docentstipendium förordnas att å fakultets, sektionens eller lärarkollegiums vägnar opponera å disputationssavhandling, må äga att efter universitetskanslerns bestämmande åtnjuta ersättning med lägst 200, högst 300 kronor, vilken ersättning skall bestridas av medel ur vederbörande docentstipendiefond. Ur dylik fond må enligt gällande bestämmelser angående docentstipendier jämväl utgå ersättning till annan vetenskapsidkare, som förordnats att å fakultets eller sektionens eller lärarkollegiets vägnar opponera vid disputationssakt. I vidare mån än nu sagts utgår icke ersättning till opponent vid disputation. Stipendierad docent, vilken opponerar å disputationssavhandling vid den läroanstalt han tillhör, äger således icke uppbära ersättning för opponentuppdrag men kan däremot såsom kompensation för fullgörande av uppdraget erhålla nedsättning i undervisningsskyldigheten.

1945 års universitetsberedning har i avgivet betänkande den 28 december 1945 (stat. off. utr. 1946: 9) till behandling upptagit frågan om ersättning för opponentuppdrag. Beredningen har härutinnan anfört bland annat.

1938 års docentutredning föreslog, att ersättning för opposition måtte höjas från lägst 200, högst 300 kronor till lägst 300, högst 400 kronor, när den utgår i penningar, och från lägst 6 till högst 8 timmar, när den består i nedsatt undervisningsskyldighet, samt att penningersättning skulle kunna utgå även till stipendierad docent, ej som dittills blott till ostipendierad, då av undervisningsskäl en indragning av undervisningen vore olämplig. Vidare föreslog docentutredningen, att penningersättning för opposition måtte utgå av särskilt anslag, ej som förut ur de egentligen för andra ändamål avsedda docentstipendiefonderna.

Beredningen har anslutit sig till docentutredningens förslag utom i så måtto, att den anser opponentarvoden böra utgå med lägst 300, högst 500 kronor.

På riksstaten har till och med budgetåret 1940/41 stått upptaget ett särskilt förslagsanslag för ersättning till vissa opponenter vid disputationer. Beredningen finner det i hög grad påkallat att detta anslag återinföres. Emellertid bör anslaget, i motsats till vad tidigare varit fallet, användas till arvoden åt alla opponenter, som ej äro stipendierade docenter och erhålla kompensation för uppdraget i form av nedsatt undervisningsskyldighet, samt till reseersättning och dagtraktamente åt opponenter bosatta å annan ort än den, varest disputationen äger rum.

Universitetskanslern förklarade sig i yttrande över universitetsberedningens betänkande i huvudsak biträda vad universitetsberedningen föreslagit, varvid kanslern dock framhöll, att ersättning icke syntes böra utgå till stipendierad docent, som opponerade å disputationssavhandling vid den läroanstalt han tillhörde. Kanslern framhöll därjämte, att vid bifall till vad han sålunda förordat syntes med hänsyn till företagen preliminär beräkning anslag till ifrågavarande ändamål böra uppföras med 5 000 kronor.

Kanslern har nu under återopande av vad han i nämnda yttrande an-
fört hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras
med 5 000 kronor.

Såsom den lämnade redogörelsen giver vid handen utgår ur förevarande
anslag ersättning för opponentuppdrag allenast till opponent, som icke till-
hör lärarkåren vid den läroanstalt, vid vilken disputationen äger rum.
Ersättningen utgör högst 300 kronor, dock att opponent, som icke är
bosatt å disputationen, jämväl äger åtnjuta reseersättning enligt be-
stämmelserna i resereglementet. Tillhör åter opponent lärarkåren vid den
läroanstalt, där disputationen äger rum, utgår icke ersättning, därest den
förordnade är stipendierad docent. Är den förordnade opponenten ostipen-
dierad docent kan han komma i åtnjutande av ersättning för uppdraget
ur vederbörande docentstipendiefond med lägst 200, högst 300 kronor. Ur
dylik fond kan ersättning för opponentuppdrag utgå jämväl till annan
vetenskapsidkare än docent.

Departement-
schefen.

Av 1945 års universitetsberedning har framlagts förslag att ersättning
åt alla opponenter, som ej äro stipendierade docenter och erhålla kompen-
sation för uppdraget i form av nedsatt undervisningsskyldighet, skall utgå
ur förevarande anslag, samt att ersättningsbeloppen skola höjas till lägst
300, högst 500 kronor. Mot de framlagda förslagen har jag icke funnit an-
ledning till annan erinran än att jag i likhet med universitetskanslern anser
ersättning för opponentuppdrag icke böra utgå till stipendierad docent,
som opponerar å disputationens avhandling vid den läroanstalt han tillhör.
Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde ifrågavarande anslag för nästa
budgetår böra uppföras med 6 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning
med 3 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela
i ämnet erforderliga bestämmelser, innebärande bland annat ändring av
kungörelsen 1925: 211. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt
vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1947/48
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 000.

[96] 44. **Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt stu-
derande vid universiteten och vissa högskolor, reservationsanslag.** Detta
anslag tillkom genom beslut av 1939 års lagtima riksdag och disponerades
till en början för utdelning av statsstipendier vid universiteten i Uppsala och
Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet. 1944 års riksdag beslöt
att utsträcka möjligheterna att erhålla stipendier av detta slag till studeran-
de vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. I samband härmed
höjdes anslaget, som för budgetåren 1941/44 utgick med 184 700 kronor,

till 240 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna höjts med 70 000 kronor till 310 000 kronor. Beträffande anslagets disposition hänvisas till statsliggaren, sid. 568. *Kanslern* har hemställt om anvisande av oförändrat belopp för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

I enlighet med kanslerns förslag tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 310 000 kronor, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 310 000.

[97.] 45. **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund.** Detta anslag är nu uppfört med 10 000 kronor. Jag är icke beredd att redan nu taga slutlig ställning till frågan om anslagets storlek för nästa budgetår. Anslaget torde i riksstatsförslaget böra preliminärt upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund* ett anslag
av kronor 10 000.

[98.] 46. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten, reservationsanslag.** Efter avbrott i medelsanvisningen under budgetåren 1932/46 har anslag till nämnda ändamål ånyo upptagits å riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget utgår med 15 000 kronor. Bestämmelser angående anslagets disposition återfinnas i statsliggaren å sid. 570.

Kanslern har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 15 000.

[99.] 47. **Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska medikokirurgiska institutet.** Detta anslag är nu uppfört med 114 800 kronor. Jag är icke beredd att redan nu taga slutlig ställning till frågan om anslagets

storlek för nästa budgetår. Anslaget torde i riksstatsförslaget böra prelimi-
närt upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl.
Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna
för budgetåret 1947/48 till *Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* ett anslag av kronor 114 800.

[100.] 48. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** För vartdera av budgetåren 1945/46 och 1946/47 har riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisat ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Genom beslut den 14 juni 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att ur nämnda för budgetåret 1946/47 anvisade anslag skola för främjande av medicinsk forskning vid nedannämnda lärosäten utgå följande belopp:

1. Universitetet i Uppsala	kronor 105 000
2. Universitetet i Lund	» 105 000
3. Karolinska mediko-kirurgiska institutet	» 155 000
4. Tandläkarinstitutet	» 50 000
5. Farmaceutiska institutet	» 25 000
6. Veterinärhögskolan	» 60 000

Summa kronor 500 000.

Beslut om beviljande av medel ur nämnda anslagsposter meddelas, sedan yttrande inhämtats av vederbörande fakultet, lärarkollegium eller lärarråd, beträffande anslagsposterna 1—4 av universitetskanslern samt beträffande anslagsposterna 5 och 6 av styrelsen för farmaceutiska institutet, respektive styrelsen för veterinärhögskolan.

Kanslern för rikets universitet har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500 000.

[101.] 49. **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid universiteten m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 75 000 kronor. I fråga om

anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till behandling vissa förslag, vilkas beredning ännu icke är avslutad. Anslaget torde i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid universiteten m. fl. läroanstalter ett reservationsanslag* av kronor 75 000.

[102.] 50. **Stockholms högskola: Bidrag till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen, reservationsanslag.** Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen 1946:273 framlagt förslag har riksdagen (skrивelsen 1946:456) till nämnda ändamål för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 400 000 kronor. Av anslaget disponeras 154 000 kronor till arvoden åt personal, 146 000 kronor till materiel m. m. för vissa institutioner och 100 000 kronor såsom engångsanslag till inköp av instrument m. m. för vissa institutioner.

I förutnämnda proposition (sid. 427 ff.) har lämnats en redogörelse för Stockholms högskolas verksamhet och ekonomiska förhållanden samt för de förslag i ämnet, som framlagts av naturvetenskapliga forskningskommittén och som legat till grund för Kungl. Maj:ts framställning till riksdagen.

Såsom av nämnda redogörelse framgår är den för innevarande budgetår beslutade medelsanvisningen till högskolan icke att betrakta som ett slutligt ställningstagande till frågan om statens understödjande av högskolan utan som ett provisorium i avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande högskolans ekonomiska förhållanden samt de förhandlingar och överväganden, som avses skola äga rum sedan nämnda utredning slutförts.

Högskolans styrelse har i skrivelse den 2 november 1946 hemställt om fortsatt anslag under nästa budgetår för uppehållande av matematisk-naturvetenskapliga avdelningens verksamhet. Därvid har icke ifrågasatts något nytt engångsanslag för inköp av materiel. Däremot har styrelsen hemställt om höjning av de övriga för innevarande budgetår beviljade anslagsmedlen å sammanlagt 300 000 kronor till i runt tal 350 000 kronor. Av höjningen avse 7 000 kronor föreslaget samarbete mellan högskolan och Bergianska trädgården i fråga om undervisning i botanik och botaniska arbeten, 33 100 kronor att bereda Wenner-Grens-institutet samt instituten för genetik ävensom för botanisk morfologi och systematik jämställdhet i anslagshänseende med övriga institutioner och 7 000 kronor avlönande av ytterligare kanslipersonal. Beträffande dessa förslag har styrelsen hänvisat till en av *matematisk-naturvetenskapliga avdelningen* gjord framställning, vari anföres bland annat följande.

Det har sedan länge rått ett livligt samarbete mellan botaniska institutet och många av landets institutioner för växtforskning, särskilt Bergianska trädgården, riksmuseets botaniska avdelning, skogshögskolan, statens skogsförsöksanstalt och statens växtskyddsanstalt. Hur värdefullt detta samarbete än varit är det likväl klart, att det tillämpade systemet icke medgivit ett effektivt utnyttjande av de resurser som en organiserad form för samarbetet skulle innebära. Framför allt har behovet av ett ordnat samarbete med Bergianska trädgården framstått såsom alltmera trängande. För botaniska institutet är nämligen Bergianska trädgården en oundgänglig tillgång. Den vid institutet bedrivna forskningen och undervisningen är i lika hög grad som motsvarande verksamhetsgrenar vid universiteten, vid Göteborgs högskola och vid lantbrukshögskolan beroende av tillgången på en vetenskaplig botanisk trädgård. Såväl för högskolans botanikundervisning som för trädgårdens nyttiggörande är bristen på organisation i samarbetet opraktisk. Bristen måste också betecknas som oekonomisk, eftersom den innebär att tillgängliga och dyrbara resurser icke utnyttjas i den omfattning som är möjlig. Då nu Bergianska trädgården utgör en av grundförutsättningarna för verksamheten vid högskolans botaniska institut, måste det anses som en viktig angelägenhet, att institutet får möjlighet att på ett rationellt sätt utnyttja trädgårdens resurser.

För att nå dithän synes den bästa vägen vara att i den mån så kan ske knyta Bergianska trädgårdens föreståndare till botaniska institutets lärarstab. Härigenom skulle vinnas, att växtsystematik och växtgeografi finge en egen företrädare och därtill en, som bättre än någon annan hade förutsättningar att i undervisning och forskning nyttiggöra trädgården, varjämte skulle vinnas den stora fördelen, att högskolebotanisterna kunde komma till trädgården icke blott som gäster utan som elever.

Organisationen skulle förslagsvis bestå däruti, att högskolan träffar ett avtal med vetenskapsakademien och Bergianska trädgårdens föreståndare, professor Rudolf Florin, varigenom denne åtager sig förslagsvis följande tjänstgöring vid högskolan:

1. Undervisning motsvarande 1 föreläsning per vecka under terminerna.
2. Ledning av vetenskapliga arbeten i växtsystematik och växtgeografi i den mån högskolans studerande äro i behov därav.
3. Examination i systematik (även artkännedom) och växtgeografi i samtliga examina.

Vid preliminära överläggningar med professor Florin har denne förklarat sig villig att mot ett arvode av 4 000 kronor per år och ett expensanslag av 3 000 kronor per år fullgöra en tjänstgöring av nämnda omfattning.

Vid fördelningen av de för budgetåret 1946/47 anvisade anslagsmedlen till materiel m. m. för vissa institutioner, 146 000 kronor, erhöles samtliga institutioner de belopp, som föreslagits av naturvetenskapliga forskningskommittén i dess betänkande med undantag av Wenner-Grens institut samt institutionerna för botanisk morfologi och systematik samt genetik, vilka erhöles mindre belopp.

Naturvetenskapliga forskningskommittén föreslog för Wenner-Grens institut ett anslag å sammanlagt 40 000 kronor. Sedan kommittén emellertid konstaterat, att institutet redan åtnjöt ett anslag av 27 060 kronor, förutsattes av statsmedel böra utgå blott (40 000 — 27 060 =) 12 940 kronor. Detta belopp har också anvisats.

Den avdragna summan, 27 060 kronor, representerar emellertid ett belopp, som av Stockholms stad beviljas högskolan till de allmänna omkostnaderna för institutets byggnader, gas, vatten, elektricitet etc. Sådana poster ha ej avdragits för några andra institutioner, och det är här tydligen fråga om ett rent misstag. Avdelningen anhåller därför, att anslaget till materiel och extra personal höjes med 27 060 kronor.

Naturvetenskapliga forskningskommittén föreslog vidare inrättandet vid högskolan av en professur i botanik, särskilt systematik och morfologi, samt att den nuvarande professuren i ärftlighetslära med husdjursförädling från och med den 1 januari 1948 skulle omvandlas till en ordinarie professur i genetik. Kommittén föreslog därför vissa belopp till personal och materiel för de till dessa professorer hörande institutionerna. Vid fördelningen av statsanslaget för budgetåret 1946/47 erhöles dock dessa institutioner blott en del av de angivna beloppen. Då de båda institutionerna fylla viktiga funktioner, synes det emellertid riktigt, att de erhålla anslag till materiel och personal i samma utsträckning som de övriga institutionerna, även om den nuvarande professuren i genetik är tidsbegränsad och den morfologisk-systematiska institutionen i botanik ännu ej erhållit någon professor utan ledes av en laborator. För att fylla ut dessa institutioners anslag till de av naturvetenskapliga forskningskommittén föreslagna beloppen behövs ytterligare 6 050 kronor.

Slutligen har också behovet av kansli- och arkivhjälp och dylikt i hög grad stegrats. På grund av det ökade antal elever, som vissa institutioner vid högskolan nu sett sig i stånd att mottaga, har det dagliga arbetet vid dessa institutioner stegrats i sådan omfattning, att avdelningen är i starkt behov av ytterligare fyra kanslibiträdesbefattningar med halvtidstjänstgöring à 1 750 kronor, vilket sammanlagt gör 7 000 kronor.

Departementschefen.

I syfte att skapa bättre förutsättningar för högskolans och närmare bestämt dess matematisk-naturvetenskapliga avdelnings betydelsefulla verksamhet har för innevarande budgetår beviljats ett anslag av 400 000 kronor. Anslaget har avsetts skola tillgodose de ur statens och högskolans synpunkter mest trängande behoven. Då frågan om ett mera fast statligt ekonomiskt stöd åt Stockholms högskola icke lärers kunna underställas årets riksdag, anser jag mig nu böra förorda, att i avvaktan på denna frågas lösning särskilda anslagsmedel även för nästa budgetår ställas till högskolans förfogande för ifrågavarande avdelning. Det av högskolans styrelse i sådant hänseende föreslagna beloppet, 350 000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran. Jag förutsätter, att inom den sålunda angivna anslagsramen även skall kunna utgå viss förbättring av docentstipendiaternas avlöningsförmåner i enlighet med vad som kan komma att beslutas för docenter vid statliga högskoleinstitutioner.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande dispositionen av ifrågavarande anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till Stockholms högskola: Bidrag till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av kronor 350 000.

[103.] 51. **Stockholms högskola: Bidrag till personlig professur i meteorologi m. m.** Under rubriken Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola uppfördes första gången å riksstaten för budgetåret 1942/43 ett anslag till nämnda ändamål. Efter att under ettvart av budgetåren 1942/45 ha varit uppfört med 8 000 kronor höjdes detta anslag för budgetåret 1945/46 till 22 000 kronor i samband med en omorganisation av ifrågavarande undervisning, vilken bedrives i samarbete med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. För innevarande budgetår är omförmälda anslag likaledes uppfört med ett belopp av 22 000 kronor och disponeras jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser på följande sätt:

1. Arvode med 14 800 kronor för år räknat åt förste statsmeteorologen, docenten T. Bergeron för undervisning och examination i meteorologi	kronor 14 800
2. Ersättning åt Bergeron med det belopp, som han visar sig hava vid tjänstledighet från sin befattning såsom förste statsmeteorolog inbetalat till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för å tjänstledighetstiden belöpande tjänste- och familjepensionsavdrag	» 700
3. Avlönande av ett kontorsbiträde	» 3 600
4. Avlönande av biträden vid undervisningen i meteorologi m. m.	» 2 900
Summa kronor 22 000.	

I enlighet med ett av Kungl. Maj:t därom framlagt förslag (propositionen nr 273) har 1946 års riksdag vid sin vårsession (riksdagens skrivelse nr 456) beslutat att från och med den 1 juli 1947 skall för professorn C. G. Rossby inrättas en personlig professur i meteorologi, vilken i berörda proposition förutsatts i varje fall tills vidare skola vara knuten till Stockholms högskola.

I detta sammanhang må vidare erinras, att Kungl. Maj:t den 29 juni 1946 utnämnt och förordnat Bergeron till innehavare av den likaledes genom beslut vid 1946 års riksdag från och med den 1 juli 1947 inrättade professuren i meteorologi, särskilt väderlekslära, vid Uppsala universitet.

Stockholms högskolas styrelse har — med hänvisning till en av styrelsen överlämnad framställning från matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid högskolan — hemställt om anslag för nästa budgetår med *dels* erforderligt belopp för bestridande av de med den ifrågavarande professuren för Rossby förenade avlöningsförmånerna, *dels* ett belopp av 10 000 kronor för avlöning av biträde vid undervisningen i meteorologi m. m. Högskolestyrelsen har därvid uttalat, att det vore synnerligen angeläget att professuren knötes till högskolan och att styrelsen vore beredd att vidtaga härför erforderliga anstalter. Enligt styrelsen borde Rossby äga uppbära

avlönning efter samma grunder som övriga professorer vid högskolans matematisk-naturvetenskapliga avdelning.

Nämnda avdelning vid högskolan har i sin förberörda framställning i huvudsak anfört:

Anslag erfordras till — förutom sedvanlig professorslön åt Rossby (12 000 kronor jämte tillägg) — biträde och expenser vid undervisningen. Efter samråd med professor Rossby hemställer matematisk-naturvetenskapliga avdelningen, att 3 600 kronor måtte ställas till förfogande för avlönande av antingen ett skrivbiträde eller en förste amanuens och 6 400 kronor till bestridande av andra med nämnda undervisning förenade kostnader. Som motivering för sistnämnda äskande kan anföras, att det förut av Bergeron för ändamålet disponerade beloppet å 2 900 kronor visat sig vara alldeles otillräckligt och att Rossbys vetenskapliga uppgifter torde bli mycket mera omfattande och krävande.

Departement-
schefen.

Den personliga professur i meteorologi, som jämlikt förenämnda beslut vid 1946 års riksdag från och med den 1 juli 1947 skall inrättas för professorn C. G. Rossby, torde — såsom i beslutet härom förutsatts — i varje fall tills vidare böra knytas till Stockholms högskola. Såsom innehavare av denna professur synes Rossby böra erhålla samma löne- och pensionsförmåner, som tillkomma ordinarie universitetsprofessor, att utgå av statsmedel. I enlighet härmed torde till en början såsom statsbidrag till högskolan för nästa budgetår böra anvisas 8 000 kronor till lön och 4 000 kronor till tjänstgöringspenningar vid omförmälda professur eller sammanlagt ett belopp av 12 000 kronor, minskat med pensionsavdragen för professor vid universitet, 927 kronor. Övriga till professuren ifråga hörande avlöningsförmåner, som motsvara de vid ordinarie universitetsprofessur utgående, torde böra bestridas från vederbörande därför avsedda anslag.

För innevarande budgetår har — såsom av den föregående redogörelsen framgått — såsom bidrag till meteorologiundervisningen vid högskolan anvisats dels ett belopp av sammanlagt 15 500 kronor till arvode för undervisning och examination m. m. åt Bergeron, dels ock ett belopp av sammanlagt 6 500 kronor för biträden vid undervisningen i meteorologi m. m. Det förstnämnda bidragsbeloppet bortfaller för nästa budgetår. Vad åter angår medelsbehovet för biträden m. m., så har jag funnit mig böra tillstyrka högskolans äskande om ett statsbidrag härtill av sammanlagt 10 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde för nästa budgetår för tillgodoseende av här angivna ändamål böra anvisas ett belopp av $(8\,000 + 4\,000 - 927 + 10\,000 =)$ i runt tal 21 100 kronor. Härför avsett anslag synes i fortsättningen böra uppföras under rubriken Stockholms högskola: Bidrag till personlig professur i meteorologi m. m. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i fråga om de med professuren förenade åliggandena ävensom närmare föreskrifter med avseende å anslagets disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att professorn C. G. Rossby såsom innehavare av en från och med den 1 juli 1947 för honom inrättad personlig professur i meteorologi skall vara i avlönings- och pensionshänseende likställd med ordinarie universitetsprofessor;

dels ock till Stockholms högskola: Bidrag till personlig professur i meteorologi m. m. för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 21 100.

[104.] 52. **Stockholms högskola: Bidrag till undervisning i folkrätt.** Till detta ändamål är nu å riksstaten upptaget ett anslag av 6 500 kronor. Då remissbehandlingen av denna anslagsfråga ännu icke är avslutad, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Stockholms högskola: Bidrag till undervisning i folkrätt* ett anslag av kronor 6 500.

[105.] 53. **Stockholms högskola: Bidrag till psykotekniska institutet.** Förevarande anslag, som är uppfört med 20 000 kronor, är nytt för innevarande budgetår och avsett som ett tillfälligt understöd till verksamheten vid Stockholms högskolas psykotekniska institut. Denna verksamhet avser i huvudsak

att utarbeta och praktiskt pröva olika psykologiska metoder för personalrekrytering och yrkesrådgivning samt att i anslutning därtill biträda av hörande frågor intresserade myndigheter, institutioner och företag, såväl som den yrkesväljande ungdomen,

att bedriva arbetspsykologisk forskning med särskild hänsyn till de psykologiska orsakerna till industri- och trafikolyckor samt

att såsom komplement till den allmänna psykologiundervisningen vid högskolan organisera utbildning i praktiskt tillämpad psykologi.

Direktionen för institutet har för nästa budgetår anhållit om ett statsbidrag av 50 000 kronor till institutets verksamhet. Av direktionens framställning inhämtas bland annat följande.

Institutets stat för budgetåret 1946/47 har uppgjorts med hänsyn dels till de olika uppdrag på yrkesrådgivningens och personalrekryteringens område, som institutet åtagit sig, dels ock till den forskningsverksamhet, som måste anses oundgängligen nödvändig för att säkerställa positiva resultat av förstnämnda verksamhet. Bland inkomsterna har upptagits ett beräknat statsunderstöd av 35 000 kronor. Inför den situation, som uppstått genom att statsmakterna endast beviljat ett understöd av 20 000 kronor, har institutet noga prövat varje tänkbar möjlighet att ändå få inkomster och utgifter att gå ihop. Institutet har därvid funnit, att en ökning av institutets löpande

intäkter av personalrekryteringsverksamheten icke kan komma i fråga, åtminstone icke under det närmaste året, enär ersättningsavtal redan träffats med de myndigheter och institutioner, som begärt institutets medverkan. Däremot kan en viss, ehuru ringa, ökning av intäkterna från den individuella yrkesrådgivningen påräknas genom en förhöjning av avgifterna för den del av det rådsökande klientelet, som privat hänvänder sig till institutet. En generell höjning av ersättningstaxan vid yrkesrådgivningen kan dock icke ifrågasättas, då därigenom i praktiken mindre bemedlad ungdom skulle utestängas från institutets hjälpresurser.

Institutet har vidare funnit att en begränsning av institutets utgifter allvarligt skulle äventyra möjligheterna att tillgodose det minimikrav på tillförlitlighetskontroll (efterundersökningar) och vidareutveckling av de använda testningsmetoderna, som ovillkorligen måste tillgodoses, om verksamheten skall bedrivas under vetenskapligt ansvar. Med hänsyn till berörda omständigheter beräknar institutet, att dess verksamhet innevarande budgetår kommer att medföra ett underskott om 15 000 kronor.

För budgetåret 1947/48 anholder institutet om bidrag av statsmedel dels med 35 000 kronor till institutets verksamhet under året, dels med 15 000 kronor till täckande av nyssnämnda beräknade underskott.

Departementschefen.

Då psykotekniska institutet vid högskolan för sin verksamhet uppenbarligen är i stort behov av understöd, vill jag förorda, att även för nästa budgetår såsom en provisorisk åtgärd och utan att staten därigenom binder sig för framtida understöd anvisas ett anslag till institutets verksamhet. Detta anslag torde liksom för innevarande budgetår böra utgå med 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms högskola: Bidrag till psykotekniska institutet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag
av kronor 20 000.

[106.] 54. **Stockholms högskola: Bidrag till ryska institutet.** Detta anslag är uppfört med 11 600 kronor. Institutet disponerar vissa lokaler i f. d. bergsskolans gamla byggnad vid Drottninggatan, vilken byggnad ingår i statens allmänna fastighetsfond. Då institutet ansetts böra få disponera lokalerna kostnadsfritt, erhåller institutet ur detta anslag bidrag med belopp, motsvarande hyresersättningen till fastighetsfonden. Bidraget avser däremot icke städnings- och bränslekostnader och dylikt. Hyran för de av institutet disponerade lokalerna har beräknats till 11 600 kronor för helt år. Anslaget torde därför böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms högskola: Bidrag till ryska institutet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 11 600.

[107.] 55. **Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader, förslagsanslag.** 56. **Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning, reservationsanslag.** Förstnämnda anslag är för inne-

varande budgetår uppfört med 40 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 573 f. Anslaget till främjande av medicinsk forskning är för innevarande budgetår liksom för budgetåret 1945/46 uppfört med 500 000 kronor. Av detta anslag skall ett belopp av minst 30 000 kronor disponeras för forskning på alkoholfrågans område.

Statens medicinska forskningsråd har, med hänsyn till en föreslagen väsentlig utökning av rådets verksamhet, hemställt om en höjning av anslaget till förvaltningskostnader med 10 000 kronor, varav 5 000 kronor till ersättning för särskilda utredningar och 5 000 kronor till ersättning åt sekreterare och annan personal, expenser m. m. Beträffande anslaget till främjande av medicinsk forskning har rådet hemställt om en höjning med 700 000 kronor till 1 200 000 kronor. Rådet har därvid framhållit, att ehuru den forskning, som rådet under sin hittillsvarande verksamhet understött, omfattat betydande och viktiga områden inom skilda vetenskapliga grenar, likväl inom en del av dessa såväl som inom andra lika viktiga forskningsområden åtgärder behövde vidtagas för samordning och utbyggnad av forskningsarbetet. Fördenskull hade rådet tillsatt ett antal subkommittéer med uppgift att verka för utbyggnad av s. k. gruppforskning inom vissa speciellt betydelsefulla arbetsområden. Rådet hade beräknat, att hälften av det äskade anslaget till främjande av medicinsk forskning skulle användas till sådan gruppforskning och hälften till understöd åt enskilda forskare. Rådet avsåge dock icke därmed att förorda en uppdelning av anslaget i två delposter utan ville tvärtom framhålla, att en sådan uppdelning skulle innebära ett band på möjligheterna att tillgodose forskningens behov.

Av rådets framställning inhämtas bland annat följande.

Understöd åt enskilda forskare. Efter den strängaste gallring av inkomna ansökningar har rådet utdelat de för budgetåret 1945/46 till främjande av medicinsk forskning anvisade medlen såsom understöd åt enskilda forskare. I avsikt att i första hand trygga fullföljandet av den forskning, som sålunda bedömts som speciellt värdefull och tilldelats understöd, har rådet därnäst ur innevarande års anslag utdelat kompletterande understöd om sammanlagt i runt tal 191 000 kronor. Utöver de ansökningar om understöd, som sålunda tillmötesgåtts, föreligga från enskilda forskare ansökningar om understöd med sammanlagt omkring 950 000 kronor. Denna summa visar att, även bortsett från den av rådet planerade gruppforskningen, behov föreligger av en betydande höjning av förevarande anslag. Rådet har emellertid icke ansett sig böra beräkna högre belopp än 600 000 kronor till understöd åt enskilda forskare.

Gruppforskning. Inom de olika subkommittéerna hava uppgjorts forskningsprogram och preliminära kostnadsberäkningar, vilka senare framgå av följande sammanställning:

Subkommittén för hepatitforskning	kronor	50 000
» » kariesforskning	»	118 000
» » forskning rörande schizofreniens biologi	»	50 000
Subkommittén för forskning rörande dödföddhet och tidigdödlighet	»	50 000
Subkommittén för virusforskning	»	168 000
» » alkoholforskning	»	50 000
» » isotopforskning	»	100 000
» » forskning rörande de reumatiska sjukdomarna	»	30 000

Summa kronor 616 000.

Med stöd härav har forskningsrådet för budgetåret 1947/48 beräknat medelsbehovet för gruppforskning till i runt tal 600 000 kronor.

I fråga om de olika subkommittéernas verksamhet och forskningsprogram inhämtas av rådets framställning vidare bland annat följande.

Subkommittén för hepatitforskning. Den smittsamma gulsoten har under kriget vunnit ökad utbredning i vårt land liksom överallt i världen. Forskningsarbetet i fråga om sjukdomen har bedrivits särskilt intensivt i Amerika, och de svenska forskningarna, som redan inletts, äro avsedda att i stort sett bygga på de amerikanska erfarenheterna. Subkommitténs planer gå ut på epidemiologiska, kliniska och biokemiska undersökningar utförda i anslutning till olika institutioner i Stockholm, Göteborg och Uppsala.

Subkommittén för kariesforskning. Med hänsyn till kariesforskningens stora medicinska och sociala betydelse bör forskningsarbetet mer än hittills skett samordnas och de olika forskargrupperna förenas till en fruktbärande gruppforskning. De anslag, som redan utgå för ändamålet, böra därför ställas till rådets förfogande. Forskningsprogrammet omfattar a) medicinalstyrelsens forskningar å Vipeholm över kostens inverkningar på karies, b) grundforskning vid tandläkarinstitutet och c) övriga ännu ej slutligt planerade uppgifter.

Subkommittén för forskning rörande schizofreniens biologi. Hittills utförda forskningar angående denna viktiga sjukdom ha haft ett ganska begränsat värde. Ett undantag utgöra dock de mångåriga, mödosamma och ytterligt samvetsgranna undersökningar, som utförts av norrmannen R. Gjessing. Subkommittén har föreslagit att forskningsarbete i anslutning till dessa undersökningar organiseras i samverkan mellan Ulleråkers sjukhus i Uppsala, Långbro sjukhus och Wenner-Grens institut i Stockholm.

Subkommittén för forskning rörande dödföddhet och tidigdödlighet. I motsats till spädbarnsdödligheten har dödföddhetsfrekvensen och dödligheten närmast efter födseln — den s. k. tidigdödligheten — under senare år icke visat någon tendens till minskning. Subkommittén har föreslagit, att en undersökning av hithörande problem ur läkarvetenskaplig och social-ekonomisk synpunkt företages och förläggas till Sahlgrenska sjukhuset och barnsjukhuset i Göteborg.

Subkommittén för virusforskning. Rådet har funnit, att en betydlig utökning av virusforskningens allmänna resurser i fråga

om utrymme, personal och utrustning är erforderlig, innan en utbyggnad av forskningsarbetet kan tänkas. Rådet har därför i framställning till de medicinska högskolornas organisationskommitté hemställt, att kommittén ville vid avgivandet av sitt kommande betänkande beakta detta förhållande. Subkommitténs forskningsprogram präglas speciellt av behovet av ökad specialutbildning för virusforskare. Härvid räknas särskilt med studieresor till U.S.A. Forskningsprogrammet omfattar barnförlamning, influensa, undersökningar av mekanismen för virusförökningen och studier av infektiös anemi hos häst. I fråga om barnförlamningsforskningen har räknats med att hittills ur Konung Gustaf V:s 80-årsfond utgående understöd för sådan forskning komma att upphöra den 1 januari 1948.

Subkommittén för alkoholforskning. Subkommittén har i avvaktan på resultatet av en studieresa till Amerika velat uppskjuta sitt ställningstagande till en samlad plan för alkoholforskning. Redan nu föreliggande dock flera konkreta forskningsuppgifter, såsom undersökningar över alkoholens resorptions- och förbränningshastighet i den mänskliga kroppen, utredning av konstitutionella, sociala och andra faktorerers betydelse för uppkomsten av kronisk alkoholism m. m.

Subkommittén för isotopforskning. Forskningen med radioaktiva isotoper i biologisk och medicinsk grundforskning och i tillämpad forskning enligt den s. k. indikatormetoden har genomgått en snabb utveckling under de senaste tio åren. På flera håll i Sverige pågå eller förberedas undersökningar över järnomsättningen i fråga om blodfärgämne och närstående järnhaltiga ämnen samt över blodomloppet ur klinisk och fysiologisk synpunkt. Likaså pågå försök med radioaktiv fosfor och koksalt. Även andra viktiga forskningsområden beröras och ha nära anslutning till isotopforskningen, så t. ex. bakteriologi och virologi. Subkommittén har funnit det synnerligen angeläget, att den beredskap för isotopforskning, som finnes på skilda ställen i landet, samordnas och understödjes. En samverkan inom området håller på att växa fram mellan kemiska institutionen vid karolinska institutet, Wenner-Grens institut och fysikalisk-kemiska institutet i Uppsala. Finansieringen och samordnandet av den biologiska isotopforskningen bör enligt subkommitténs mening ske i samverkan mellan de medicinska, naturvetenskapliga och tekniska råden samt atomkommittén. De beräknade kostnaderna fördela sig på utbyggande av organisationen, anskaffande av apparatur och åtgärder för isotopförsörjning.

Subkommittén för forskning rörande de reumatiska sjukdomarna. Forskningen rörande de reumatiska sjukdomarna åtnjuter understöd från Konung Gustaf V:s 80-årsfond. Ett av medel från denna fond uppfört forskningsinstitut beräknas kunna stå färdigt omkring den 1 januari 1948. För arbetet vid detta institut erfordras emellertid utöver eljest tillgängliga medel 30 000 kronor.

De understöd, som hittills utdelats ur anslaget till främjande av medicinsk forskning, ha möjliggjort en utvidgad och intensifierad forskningsverksamhet inom skilda områden. Det har emellertid visat sig, att nämnda anslagsmedel icke förslå till att möta det behov av understöd, som föreligger. Talrika enskilda forskare, vilkas verksamhet berör en mångfald olika, var för sig betydelsefulla områden, äro — vare sig de tidigare er-

Departementschefen.

hållit understöd eller ej — för sin forskningsverksamhet i behov av ekonomisk hjälp. Likaså synes det angeläget att — på sätt medicinska forskningsrådet föreslagit — åtgärder vidtagas för samordnande och utbyggnad av det medicinska forskningsarbetet inom vissa centrala områden.

Forskningsrådet har för nästa budgetår föreslagit en höjning av anslaget till främjande av medicinsk forskning med 700 000 kronor. Ehuru jag delar rådets uppfattning, att en väsentlig höjning av nämnda anslag är erforderlig, finner jag dock, att denna höjning bör begränsas till 500 000 kronor. Anslaget, som nu utgår med 500 000 kronor, torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med 1 000 000 kronor. Vid anslagsavvägningen har jag beaktat, att anslag äskas under femte huvudtiteln till odontologisk försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus i Lund. Av det av subkommittén för kariesforskning till 118 000 kronor beräknade medelsbehovet för kariesforskning avse nämligen 53 000 kronor berörda försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus.

Med hänsyn till den utökning av rådets verksamhet, som ett bifall till den nu föreslagna höjningen av forskningsanslaget kommer att medföra, torde även en ökning av anslaget till förvaltningskostnader bli erforderlig. Jag biträder rådets förslag om en höjning av detta anslag med 10 000 kronor till 50 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1947/48 anvisa
dels till Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av kronor 50 000;
dels ock till Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning ett reservationsanslag
av kronor 1 000 000.

[108.] 57. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader, förslagsanslag. 58. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning, reservationsanslag. Med bifall till i propositionen 1946: 273 framlagda förslag har riksdagen för budgetåret 1946/47 för ifrågavarande ändamål anvisat anslag med respektive 27 000 kronor och 1 000 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 oktober 1946 har från och med den 1 december 1946 inrättats ett naturvetenskapligt forskningsråd i enlighet med de riktlinjer, som angivits i nyssnämnda proposition och i riksdagens skrivelse 1946: 456. Rådet består av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande samt sex andra ledamöter, nämligen en av Kungl. Maj:t utsedd representant för den grundläggande naturvetenskapliga forskning, som bedrives utanför universiteten, Stockholms högskola och vetenskapsakademien, en av Kungl. Maj:t utsedd representant för den naturvetenskapen angränsande medicinska forskningen samt fyra genom

val utsedda ledamöter, varav en väljes av envar av matematisk-naturvetenskapliga sektionerna vid Uppsala och Lunds universitet, matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola samt vetenskapsakademien.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd har föreslagit oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår beträffande anslaget till främjande av naturvetenskaplig forskning men i fråga om anslaget till förvaltningskostnader anhållit om en anslagshöjning till 45 000 kronor. Forskningsrådet har därvid bland annat åberopat medelsåtgången beträffande förvaltningskostnaderna för medicinska och tekniska forskningsrådet.

Anslaget till förvaltningskostnader synes för nästa budgetår böra höjas med 13 000 kronor till 40 000 kronor, medan anslaget till främjande av naturvetenskaplig forskning torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för budgetåret 1947/48 anvisa

dels till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av .. kronor 40 000;

dels ock till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning ett reservationsanslag av kronor 1 000 000.

[109.] 59. **Flygmedicinsk forskning, reservationsanslag.** Med bifall till i propositionen 1946:273 framlagt förslag har riksdagen för budgetåret 1946/47 för ifrågavarande ändamål anvisat ett reservationsanslag av 390 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 september 1946 har från och med den 1 oktober 1946 inrättats en statens nämnd för flygmedicinsk forskning och försöksverksamhet (flygmedicinska nämnden). Nämnden består av sex ledamöter, nämligen föreståndarna för de fysiologiska institutionerna vid universitetet i Lund, karolinska mediko-kirurgiska institutet och gymnastiska centralinstitutet, flygassistenten vid luftfartsstyrelsen samt två av chefen för flygvapnet utsedda ledamöter, varav en flygläkare och en speciellt sakkunnig beträffande materielfrågor.

Tillika har Kungl. Maj:t föreskrivit, att oförmälda anslag å 390 000 kronor må disponeras på följande sätt:

1. Arvoden å 12 500 kronor för år räknat åt tre laboratorer	kronor	37 500
2. Rese- och traktamentsersättningar åt laboratorerna ..	»	5 000
3. Arvoden å 4 000 kronor för år räknat åt tre laboratoriebiträden	»	12 000
4. Rese- och traktamentsersättningar åt nämndens ledamöter	»	3 000
5. Arvode för år räknat åt nämndens sekreterare	»	1 200

6.	Arvoden och reseersättningar åt av nämnden anlitate experter m. m.	kronor	20 000
7.	Flygmedicinska nämnden: expenser	»	3 000
8.	» » : inköp av litteratur	»	4 300
9.	Inrättande av en undertryckskammare vid fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund	»	50 000
10.	Inrättande av en undertryckskammare vid karolinska mediko-kirurgiska institutet	»	100 000
11.	Inrättande av en klimatkammare vid fysiologiska institutionen vid universitetet i Uppsala	»	20 000
12.	Övrig apparatur	»	20 000
13.	Driftkostnader	»	75 000
14.	Stipendier för flygmedicinska studier utomlands	»	39 000
Summa kronor			390 000.

Flygmedicinska nämnden har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 181 600 kronor, vilket innebär en minskning med 208 400 kronor. Nämnden har anfört i huvudsak följande.

Några engångskostnader (posterna 8—12) för nästkommande budgetår har nämnden icke nu ansett sig böra beräkna. Nämnden har ännu icke varit i tillfälle att vidtaga några åtgärder för användande av anvisade medel till uppförande av undertrycks- och klimatkammaranläggningar. Posten 8 synes vara att betrakta som engångsutgift och något större belopp för inköp av litteratur torde icke erfordras för nästa budgetår. Emellertid synes ett mindre belopp böra beräknas till bestridande av årliga utgifter för periodiska tidskrifter och facklitteratur. Nämnden beräknar därför ett belopp av 2 500 kronor för inköp av flygmedicinsk litteratur. I fråga om löpande utgifter har nämnden ansett sig i huvudsak böra räkna med samma belopp som för innevarande budgetår. Dock vill nämnden med hänsyn till den nuvarande hårda konkurrensen om kvinnlig arbetskraft till kontor och laboratorier föreslå en höjning av avlöningen till laboratoriebiträde med 800 kronor. Posten 3 bör därför höjas med $(3 \times 800 =)$ 2 400 kronor. I fråga om stipendier för flygmedicinska studier utomlands vill nämnden framhålla, att det för den flygmedicinska forskningsverksamhetens bedrivande i Sverige är angeläget, att den personliga kontakten med forskargrupper utomlands i görligaste mån bevaras samt att möjligheter beredas till personligt meningsutbyte med dessa. Då dessutom publiciteten beträffande såväl utvecklingen av den nödvändiga apparativa utrustningen som de rena forskningsresultaten är begränsad på grund av den flygmedicinska forskningens delvis militära natur, är det av synnerlig vikt att verksamheten i utlandet kan följas på ort och ställe. Nämnden anser det därför särskilt önskvärt, att medel ställas till förfogande för studier utomlands på det flygmedicinska området även under nästkommande budgetår. Medelsbehovet synes emellertid kunna begränsas till 20 000 kronor, vilket innebär en minskning med 19 000 kronor.

Nämnden beräknar sålunda medelsbehovet för den flygmedicinska forskningen för nästa budgetår till $(390\,000 - 4\,300 - 50\,000 - 100\,000 - 20\,000 - 20\,000 + 2\,500 + 2\,400 - 19\,000 =)$ 181 600 kronor.

De gjorda anslagsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde således böra uppföras med 181 600 kronor, innebärande en sänkning med 208 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Flygmedicinsk forskning* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 181 600.

[110.] 60. **Atomenergiforskning, reservationsanslag.** För detta ändamål är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 2 000 000 kronor. I avbidan på slutförandet av beredningen rörande anslagsbehovet för nästa budgetår torde anslag för ändamålet böra i riksstatsförslaget uppföras med ett preliminärt beräknat belopp av 2 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna till *Atomenergiforskning* ett *reservationsanslag* av kronor 2 000 000.

[111.] 61. **Rasbiologiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 47 200 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 576 f.

Institutets styrelse har hemställt om höjning av anslaget med 300 kronor, avseende icke-ordinarieposten, med hänsyn till löneklassuppflyttning.

Anslagsposten till avlöning till ordinarie tjänsteman bör uppföras med oförändrat belopp, 12 200 kronor. Den i anslutning till den allmänna löne-regleringen förordade arvodesregleringen föranleder en höjning av posten till arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t, med 1 200 kronor till (10 700 + 1 200 =) 11 900 kronor. Jag har därvid räknat med att till rasbiologen skall utgå ett från 10 200 kronor till 11 316 kronor förhöjt arvode. Icke-ordinarieposten bör höjas dels i enlighet med styrelsens förslag med 300 kronor till 21 600 kronor, dels ock med hänsyn till den allmänna löne-regleringen med ytterligare 15 100 kronor till 36 700 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör av sistnämnda anledning minskas från nuvarande 3 000 kronor till 2 200 kronor. Anslaget i sin helhet bör alltså för nästa budgetår uppföras med (12 200 + 11 900 + 36 700 + 2 200 =) 63 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 15 800 kronor.

Departement-
schefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman (institutets chef, tillika professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala):

a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 12 000

Anm.: Av detta belopp utgöra 8 000 kronor lön och 4 000 kronor tjänstgöringspenningar.

b. Ålderstillägg » 1 000

Anm.: Ålderstillägget utgår efter 5 års tjänstgöring.

Summa kronor 13 000

Avgår: pensionsavdrag,

förslagsvis » 800 kronor 12 200

2. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t, förslagsvis » 11 900

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 36 700

4. Rörligt tillägg, förslagsvis » 2 200

Summa kronor 63 000;

dels ock till Rasbiologiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 63 000.

[112.] 62. Rasbiologiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag. Anslaget är uppfört med 10 100 kronor och disponeras på sätt statsliggaren, sid. 577, utvisar.

Institutets styrelse har hemställt om anslagshöjning med 1 100 kronor. Anslagsposten till sjukvård m. m. har därvid upptagits till oförändrat belopp, 500 kronor, anslagsposten till reseersättningar till 1 000 kronor (+ 500 kronor), delposten till bränsle, lyse och vatten till 3 700 kronor (+ 600 kronor) och delposten till övriga expenser till oförändrat belopp, 6 000 kronor. Höjningen av anslagsposten till reseersättningar har motiverats av det ytterligare medelsbehov, som föranledes av att styrelsen ansetts bära sammanträda minst två gånger årligen, vilket icke varit möjligt med hittillsvarande medelstilldelning. Till stöd för höjningen av delposten till bränsle, lyse och vatten har framhållits, att medelsförbrukningen under sisteförflutna budgetår uppgått till 3 700 kronor, och att samma belopp beräknades bli erforderligt jämväl under budgetåret 1947/48.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

Jag tillstyrker den föreslagna höjningen av anslagsposten till reseersättningar med 500 kronor liksom av delposten till bränsle, lyse och vatten med 600 kronor. Då jag icke i övrigt ifrågasätter någon förändring beträffande omkostnadsstaten, bör ifrågavarande anslag, som nu är uppfört med 10 100 kronor, för nästa budgetår höjas med (500 + 600 =) 1 100 kronor till 11 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Rasbiologiska institutet: Omkostnader för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av . . kronor 11 200.

[113.] 63. Rasbiologiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.

Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 5 700 kronor till 27 700 kronor. Anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 577.

Institutets styrelse har anhållit, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 9 600 kronor. Av den föreslagna höjningen belöpa 2 000 kronor på anslagsposten till inköp av böcker och tidskrifter (nu 1 500 kronor), 1 000 kronor på anslagsposten till publikationstryck och översättningar (nu 2 000 kronor), 500 kronor på en ny anslagspost till inköp och underhåll av maskiner och instrument och sammanlagt 6 100 kronor på anslagsposten till kostnader för insamling och bearbetning av vetenskapligt material (nu 23 000 kronor). Av den under sistnämnda anslagspost föreslagna höjningen belöpa 2 000 kronor på delposten till ersättning för material, insamlat genom andra myndigheters försorg eller med hjälp av tillfälliga biträden på annan ort och 4 100 kronor på delposten till tillfälligt anställd personal vid institutet. Till stöd för den begärda anslagshöjningen har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Materielanslaget har för innevarande budgetår höjts till samma belopp, som var avsett att utgå för budgetåret 1939/40. Däremot har institutet icke erhållit någon kompensation för den under senare år inträffade kostnadsökningen beträffande material. Styrelsen anser det ofrånkomligt, att så nu sker, och att institutets ekonomiska standard sålunda återföres till 1939 års reella nivå. Härvid har styrelsen utgått från de 1939 beviljade anslagen och till dem lagt omkring 40 procent kompensation för inträdd kostnadsökning.

Inköp till biblioteket har under senare år ej kunnat ske i den utsträckning, som varit önskvärd, beroende dels på anslagsmedlens knapphet, dels på svårigheten att under krigsåren få in litteratur från utlandet. Styrelsen finner det vara av synnerlig vikt, att de luckor, som därigenom uppstått, nu fyllas.

Publiceringen av undersökningar, som torde föreligga färdiga under den närmaste tiden, kan väntas draga en kostnad, som överstiger de nu för ändamålet äskade medlen.

I institutets stat för budgetåret 1939/40 fanns uppförd en anslagspost om 500 kronor till inköp av maskiner och instrument. Denna post indrogs under krigsåren. Styrelsen finner det emellertid nödvändigt, att medel nu beräknas icke blott till inköp utan även till underhåll och reparationer av maskiner och instrument, och föreslår därför uppförandet av en ny anslagspost för ändamålet.

Styrelsen vill liksom i sina riksdagspetita för innevarande budgetår framhålla, att det i längden icke är möjligt att bedriva verksamheten vid institutet utan tillräckligt anslag för materialinsamling. Inom det forskningsområde, som institutet representerar, äro kostnaderna för anskaffande av vetenskapligt material relativt höga. Under senare år ha visserligen dessa kostnader kunnat hållas nere därigenom att institutet från olika håll gratis erhållit vetenskapligt primärmaterial, men så kommer icke i längden att kunna ske. Styrelsen vill vidare framhålla, att det material, som insamlats, så småningom blir bearbetat, och att det då framstår som en trängande nödvändighet att insamla nytt material. Med hänsyn till det nu anförda erfordras en höjning av delposten till ersättning för material insamlat genom andra myndigheters försorg eller med hjälp av tillfälliga biträden å annan ort.

Beträffande delposten till tillfälligt anställd personal vid institutet vill styrelsen erinra om att behovet av arbetskraft vid institutet är synnerligen växlande. Institutet synes därför alltfört böra ha möjlighet att anställa tillfällig personal mot arvode varierande efter vederbörandes kvalifikationer. De arvoden, som förekomma, utgå i regel med belopp motsvarande lön enligt löneklasserna 2—4. Med hänsyn till den lönereglering för statstjänstemännen, som väntas träda i kraft den 1 juli 1947, synas även nämnda arvoden böra ökas. Av denna anledning samt för att kunna anställa ytterligare behövlig arbetskraft bör delposten till tillfälligt anställd personal vid institutet höjas.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt en höjning av anslaget med sammanlagt 6 600 kronor, varav 1 000 kronor till inköp av böcker och tidskrifter, 1 000 kronor till publikationstryck och översättningar, 4 100 kronor till tillfälligt anställd personal vid institutet samt 500 kronor till inköp och underhåll av maskiner och instrument.

Departementschefen.

Jag biträder universitetskanslerns förslag om en höjning av anslagsposten till inköp av böcker och tidskrifter med 1 000 kronor, anslagsposten till publikationstryck och översättningar med likaledes 1 000 kronor samt delposten till tillfälligt anställd personal vid institutet med 4 100 kronor. Med hänsyn till vad institutets styrelse anfört förordar jag vidare i likhet med kanslern uppförandet av en ny anslagspost om 500 kronor till inköp och underhåll av maskiner och instrument. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande anslaget. Detta, som nu är uppfört med 27 700 kronor, torde därför för nästa budgetår böra höjas med $(1\,000 + 1\,000 + 4\,100 + 500 =) 6\,600$ kronor till 34 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 34 300.

[114.] 64. **Farmaceutiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 111 700 kronor. Institutets avlöningsstat med tillhörande bestämmelser finnes införd på sid. 578 f. i statsliggaren.

Styrelsen för institutet har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med 6 300 kronor till 118 000 kronor. Av höjningen belöpa 700 kronor på uppräknings av kamrerarens arvode, 3 600 kronor på anvisande av medel till arbetshjälp åt bibliotekarien samt 2 000 kronor på ålders-tillägg och ökade medel till vikariatsersättningar.

Beträffande de båda förstnämnda förslagen har styrelsen anfört följande.

För närvarande utgår till institutets kamrerare ett arvode å 1 100 kronor för år räknat. Kamreraren har anhållit, att styrelsen vid avgivande av institutets anslagsäskanden för kommande budgetår ville hemställa, att ifrågasvarande arvode måtte höjas till 1 800 kronor.

Styrelsen vitsordar, att kamrerarens arbete ökat högst avsevärt, sedan arvodets storlek för cirka 20 år sedan fixerades. Arvodesbeloppet står där-

för numera icke i rimlig relation till det med kamrerarbefattningen förenade arbetet och ekonomiska ansvaret. Den av kamreraren ifrågasatta arvodesökningen synes skälig. Styrelsen hemställer, att kamrerarens arvode bestämmes till 1 800 kronor.

Vidare har laboratorn vid institutet W. Bondeson, vilken tjänstgör som institutets bibliotekarie hemställt, att styrelsen ville ta under övervägande lämpligheten av att för nästkommande budgetår begära medel för anställande av en biblioteksutbildad befattningshavare med heltidstjänstgöring i institutets bibliotek, förslagsvis placerad i lönegraden Eo 16, såsom amanuens (förste biblioteksassistent) åt bibliotekarien.

Av den utav bibliotekarien lämnade redogörelsen framgår, att institutets bibliotek är i trängande behov av medel för beredande av kvalificerad arbetshjälp åt bibliotekarien. Det synes dock osäkert, huruvida bibliotekets storlek motiverar anställandet av den föreslagna extra ordinarie befattningshavaren med heltidstjänstgöring. I avbidan på den omorganisation av institutet, som torde komma att föreslås av farmaceututbildningssakkunniga, synes lämpligast att tillgodose behovet av arbetshjälp åt bibliotekarien genom en provisorisk åtgärd, lämpligen genom inrättande av en arvodestjänst, och för ändamålet bevilja ett anslag å förslagsvis 3 600 kronor.

Statskontoret har anfört:

Med hänsyn till den ökade omfattningen av kamrerarens arbetsuppgifter synes en uppräknig av arvodet med föreslagna 700 kronor icke oskälig. Statskontoret vill emellertid ifrågasätta, huruvida icke med omräkningen bör anstå, då samtliga arvoden torde överses i samband med den kommande löneregleringen.

Bibliotekets storlek synes ämbetsverket motivera, att ytterligare arbetshjälp beredes bibliotekarien. För den händelse en biblioteksutbildad akademiker anställs lär icke något vara att erinra mot det ifrågasatta arvodet under förutsättning, att befattningshavarens tjänstetid bestämmes till minst hälften av den för ordinarie tjänsteman fastställda.

Arvudet till institutets kamrerare fastställdes år 1926 till 1 000 kronor jämte dyrtidstillägg. Men hänsyn till tilläggets bortfallande bestämdes arvudet från och med den 1 juli 1939 till det nuvarande beloppet, 1 100 kronor. Då arvudet sålunda utgått i huvudsak oförändrat sedan 20 år tillbaka, medan kamrerargöromålen undergått en avsevärd stegring, finner jag starka skäl tala för den av styrelsen föreslagna höjningen av arvudet med 700 kronor till 1 800 kronor. Jag förordar därför, att medel härför anvisas under arvodesposten.

Jag tillstyrker likaledes förslaget om anvisande under ifrågavarande anslagspost av 3 600 kronor till arvode åt ett biträde åt bibliotekarien. Jag förutsätter därvid, att en för uppgiften kompetent person anlitas och att tjänstgöringstiden kommer att utgöra minst hälften av den för ordinarie tjänstemän fastställda.

Arvodesposten bör alltså vid bifall till vad jag sålunda förordat höjas med 4 300 kronor till $(20\,950 + 4\,300 =) 25\,250$ kronor. Den i anslutning till den allmänna löneregleringen förordade arvodesregleringen föranleder

Departementschefen.

vidare en höjning av posten med ytterligare 1 150 kronor till 26 400 kronor. Jag har därvid räknat med att till specialläraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap skall utgå ett från nuvarande 10 600 kronor till 11 760 kronor förhöjt arvode.

Ordinarieposten, som med nuvarande avlöningsförhållanden bort uppföras med oförändrat belopp, 35 700 kronor, torde med hänsyn till den allmänna löneregleringen bära uppräknas med 15 700 kronor till 51 400 kronor.

Icke-ordinarieposten bör enligt styrelsens förslag höjas med 2 000 kronor för löneklassuppflyttningar och vikariatsersättningar till (43 200 + 2 000 =) 45 200 kronor. Den allmänna löneregleringen föranleder en ytterligare uppräkning av posten med 24 800 kronor till 70 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen, vilken vid nuvarande avlöningsförhållanden skulle upptagits till oförändrat belopp, 11 850 kronor, bör i anledning av den allmänna löneregleringen minskas med 4 650 kronor till 7 200 kronor.

Förevarande anslag bör alltså i sin helhet för nästa budgetår uppföras med (26 400 + 51 400 + 70 000 + 7 200 =) 155 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 43 300 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	51 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..	»	26 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	70 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	7 200

Summa kronor 155 000;

dels ock till *Farmaceutiska institutet*: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 155 000.

[115.] 65. Farmaceutiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag. 66. Farmaceutiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag. Dessa anslag äro uppförda med 19 700 kronor respektive 2 500 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 579. *Institutets styrelse* har hem-

ställt, att anslagen måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp.

Jag biträder nämnda förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att för budgetåret 1947/48 anvisa

dels till Farmaceutiska institutet: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 19 700;

dels ock till Farmaceutiska institutet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av kronor 2 500.

[116.] 67. **Farmaceutiska institutet: Utökning av antalet elever i lärokurs för apotekarexamen.** Enligt gällande bestämmelser är gången av utbildningen till apotekaryrket följande. Efter en första lärotid av två år såsom elev vid apotek genomgår apotekseleven vid farmaceutiska institutet en ettårig lärokurs för farmacie kandidatexamen. Sedan kandidatexamen avlagts, följer tjänstgöring å apotek såsom farmaceut under minst ett år och därefter genomgång vid institutet av den två läsår omfattande lärokurs, som leder till apotekarexamen.

Lärokurs för farmacie kandidatexamen anordnas årligen. Antalet kursdeltagare utgjorde tidigare 56 men under senare år har institutet av Kungl. Maj:t medgivits rätt att för avhjälpande av rådande brist på utbildade farmaceuter disponera visst överskott å terminsavgifter vid institutet till bestridande av kostnaderna för utökning av deltagarantalet till 80. I angivna syfte har därjämte under åren 1939 och 1945 en dubbling av den årliga kursen ägt rum, och även under år 1947 kommer en extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen att anordnas.

Lärokurs för apotekarexamen åter anordnas med början vart annat år. Läsåret omfattar tiden den 1 september—den 31 maj. Antalet deltagare i dylik kurs har under de senaste åren i regel utgjort omkring 80. Någon mot utbyggnaden av undervisningen för farmacie kandidatexamen svarande utökning av deltagarantalet i lärokurserna för apotekarexamen har icke kommit till stånd.

I skrivelse den 29 mars 1946 har *styrelsen för farmaceutiska institutet* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka ett anslag av 39 400 kronor till bestridande av kostnaderna för en utökning av elevantalet vid de lärokurser för apotekarexamen, som avses skola taga sin början åren 1947 och 1949, från 80 till 110. Styrelsens hemställan är föranledd av en av farmaceututbildningssakkunniga gjord framställning i ämnet.

De sakkunniga ha till stöd för sin framställning anfört bland annat:

För att avhjälpa den mycket kännbara bristen å apoteken på viss farmaceutiskt utbildad arbetskraft — s. k. receptarier — har medicinalstyrelsen under en följd av år antagit ett jämförelsevis stort antal apotekselever. Genom att öka antalet deltagare i lärokurserna för farmacie kandidatexamen och genom att anordna extra kandidatkurser har det dock varit möjligt

att, utan egentlig tidsförlust för de studerande, utbilda de antagna apoteks-eleverna till farmacie kandidater. Då någon utökning av antalet deltagare i de endast vart annat år anordnade lärokurserna för apotekarexamen icke ansetts kunna vidtagas på grund av de därmed förenade stora olägenheterna, har följden blivit den, att ett mycket stort antal farmacie kandidater, vilka normalt bort kunna vinna inträde å apotekarkurs efter 1 års apotekstjänstgöring som kandidater, måst vänta betydligt längre, stundom ända till 5 år. En dylik försening av studierna för apotekarexamen kommer att bli bestående, så länge den nu rådande disproportionen i fråga om utbildningskapaciteten vid de båda lärokurserna kvarstår. Det är uppenbart, att svåra personliga olägenheter måste uppkomma för de studerande, då väntetiden mellan de båda lärokurserna i så hög grad förlängts. De sakkunniga vilja i detta sammanhang betona, att redan det obligatoriska ettåriga uppehållet mellan kurserna är mindre önskvärt som ett led i apotekarutbildningen.

Med anledning härav ha de sakkunniga undersökt möjligheterna av att tillfälligt öka antalet deltagare i apotekarkurs. Institutets lärarkollegium har meddelat, att möjlighet förefinnes att genom vidtagande av särskilda åtgärder öka elevantalet å apotekarkursen från 80 till 110. Kollegiet har på samma gång kraftigt understrukt, att en dylik åtgärd kommer att medföra mycket stora olägenheter för såväl lärare som elever. Därest tillräcklig extra lärarpersonal ställes till förfogande, böra emellertid svårigheterna kunna för en kortare tid bemästras.

De sakkunniga anse i likhet med lärarkollegiet, att en ökning av deltagarantalet vid apotekarkurs till 110 skulle medföra betydande olägenheter för lärare och studerande, men hålla dock före, att dessa olägenheter uppvägas av de fördelar som stå att vinna genom att examinationen av apotekare temporärt ökas. Därest i vardera av de lärokurser för apotekarexamen som taga sin början åren 1947 och 1949, intagas 110 elever, torde samtliga därtill behöriga farmacie kandidater, som förklarat sig önska vinna inträde vid apotekarkurs, kunna beredas tillträde till dylik kurs. Härigenom kommer även genomförandet av det förslag, som de sakkunniga ämnat framlägga rörande en omorganisation av den farmaceutiska utbildningen, att väsentligt påskyndas och underlättas.

Den extra personal, som erfordras med anledning av ökningen av antalet kursdeltagare, utgör 3 laboratorer, en assistent och en vaktmästare. Vidare böra arvoden till 2 speciallärare och 2 amanuenser ökas.

De kostnader för läsår, som skulle uppkomma vid en utökning av deltagarantalet i en lärokurs från 80 till 110, ha av de sakkunniga beräknats enligt följande:

Arvoden till 2 laboratorer i kemi och farmaceutisk kemi	kronor	20 000
Arvode till 1 laborator i botanik och farmakognosi	»	10 000
» » 1 assistent i farmaceutisk teknologi	»	1 800
Ökning av arvode till specialläraren i fysik	»	1 000
» » » » amanuensen i fysik	»	300
» » » » specialläraren i farmaceutisk mikrobiologi	»	800
» » » » amanuensen i farmaceutisk mikrobiologi	»	300
Arvode till 1 vaktmästare	»	4 200

Summa kronor 38 400.

Härtill skulle dock komma ett engångsbelopp av 1 000 kronor till inrättande å kemilaboratorierna av provisoriska förvaringsplatser för de nytillkommande elevernas utensilier. Den totala kostnaden för det första läsåret skulle därför utgöra $(38\,400 + 1\,000 =) 39\,400$ kronor.

Vid en förstärkning av lärarpersonalen på sätt föreslagits skulle emellertid, framhålla de sakkunniga, komma att bortfalla nu förefintligt behov av personal, som anställts för att möjliggöra utökning av deltagarantalet i lärokurs för farmacie kandidatexamen och för vars avlönande av överskottet å terminsavgifterna disponerades ett belopp av 3 850 kronor för år. Då institutet vidare genom det ökade elevantalet tillfördes terminsavgifter till ett belopp av 3 000 kronor, utgjorde den totala merkostnaden för statsverket för första läsåret $(39\,400 - 3\,850 - 3\,000 =) 32\,550$ kronor.

Medicinalstyrelsen, som hört centralstyrelsen för Sveriges farmaceutförbund och apotekarsocieteten, har tillstyrkt den av styrelsen för institutet gjorda framställningen.

Statskontoret har icke haft annan erinran mot framställningen än att ämbetsverket funnit anslag för ändamålet bära uppföras med 32 550 kronor och styrelsen för institutet medgivits rätt att till bestridande av återstående kostnader av inflytande termins- och examensavgifter disponera 6 850 kronor.

Frågan om den farmaceutiska undervisningens framtida organisation är för närvarande under utredning. Såsom den mest påtagliga bristen i den nuvarande organisationen har betecknats farmaceutiska institutets alltför svaga examinationskapacitet, något som haft till följd att antalet examinerade farmaceuter icke motsvarat efterfrågan. För att avhjälpa bristen på dylik personal å apoteken ha extraordinära åtgärder måst tillgripas. Antalet deltagare i kurserna för farmacie kandidatexamen har sålunda avsevärt utökats, varjämte under vissa år en dubbling av kurserna ägt rum. De vidtagna åtgärderna ha emellertid haft till följd att en förskjutning uppkommit i utbildningsgången för ett flertal under senare år utexaminerade farmacie kandidater, i det att dessa icke inom skälig tid kunnat beredas tillträde till lärokurs för apotekarexamen. I syfte att göra det möjligt för dessa studerande att slutföra sina studier har institutets styrelse nu framlagt förslag, syftande till en höjning av institutets kapacitet även i vad avser examinationen av apotekare. Det framlagda förslaget, som innefattar en utökning av antalet deltagare i de apotekarkurser, som skola taga sin början åren 1947 och 1949, från 80 till 110, har jämväl till syfte att underlätta genomförandet av en framtida omorganisation av den farmaceutiska utbildningen.

Av vad som anförts till stöd för den gjorda framställningen har jag blivit övertygad om nödvändigheten av att åtgärder vidtagas för att möjliggöra en ökning på sätt föreslagits av deltagarantalet i 1947 års apotekarkurs. Då emellertid behovet av en motsvarande utökning av 1949 års kurs icke för

Departement-
schefen

närvarande med säkerhet låter sig bedöma, finner jag att med ett ställningstagande till frågan om omfattningen av sistnämnda kurs tills vidare bör anstå. Mot de framlagda kostnadsberäkningarna för den utbyggda lärokursen, slutande å 39 400 kronor för första året har jag icke funnit anledning till erinran. I likhet med statskontoret anser jag kostnaderna böra intill ett belopp av i runt tal 6 800 kronor bestridas av inflytande termins- och examensavgifter. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Utökning av antalet elever i lärokurs för apotekarexamen* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 32 600.

[117.] 68. **Ortnamnskommissionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 39 700 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 579 f. i statsliggaren.

Ortnamnsarkivets fast anställda personal består — förutom av arkivföreståndaren — av två arkivarier i lönegraden Eo 23, 2 amanuenser i lönegraden Eo 18 och ett arkivbiträde i lönegraden Eo 7. Dessutom disponerar arkivet över 2 000 kronor (före kriget 5 000 kronor) till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av förevarande anslag med 24 200 kronor, avseende *dels* inrättande av två förste arkivariebefattningar i lönegraden Eo 26 och en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4, *dels* höjning av arvoden å de av Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna av kommissionen med 500 kronor vardera, *dels* ock ökning av anslagsmedlen till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden med 3 000 kronor. Till stöd för förslaget om inrättande av nya tjänster har kommissionen anfört bland annat följande.

Genom den från och med innevarande budgetår inrättade arkivarietjänsten i Eo 23 har ortnamnsarkivet fått en välbehövlig förstärkning av sin personal, en förstärkning som dock tyvärr ej är tillräcklig. Hela den mera fast anställda personalen vid svenska ortnamnsarkivet uppgår nu till fem personer, nämligen två arkivarier i lönegrad Eo 23, två amanuenser i lönegrad Eo 18 och ett arkivbiträde i lönegrad Eo 7. Svenska ortnamnsarkivet torde numera vara av samma storleksordning som landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala. En jämförelse med denna institution visar, hur missgynnat ortnamnsarkivet är i fråga om personaltillgång. Landsmålsarkivet förfogar över tre förste arkivarier i lönegrad Eo 26, tre arkivarier i Eo 23, en amanuens i Eo 18, ett arkivbiträde i Eo 8, ett i Eo 7 samt två kontorsbiträden i Eo 4, sammanlagt elva befattningshavare mot svenska ortnamnsarkivets fem, arkivcheferna ej inräknade.

Enbart denna jämförelse torde visa, att ortnamnsarkivets personal är helt otillräcklig för att effektivt handhava de enorma och oskattbara samlingarna. Ortnamnsarkivet har minst lika stort behov av arbetskraft som landsmålsarkivet. Kommissionen inskränker sig emellertid i fråga om nya

tjänster till att för budgetåret 1947/48 begära inrättandet av den förste arkivarietjänst i lönegrad Eo 26, som var aktuell redan vid ortnamnsarkivets omorganisering 1938 och som upptogs även i fjolårets petita, samt ytterligare en förste arkivarietjänst i Eo 26 och en kontorsbiträdestjänst i Eo 4.

Arten av de ämbetsgöromål, som skulle åvila förste-arkivarierna, gör det i högsta grad motiverat med en placering i 26 lönegraden. De skulle sålunda närmast under arkivchefen vara ansvariga för ledningen av uppteckningen, bearbetningen och utgivningen av Sveriges ortnamn, ha den närmaste omsorgen om arkivarbetenas fortgång inom arkivet o. s. v. En placering av dessa arkivarietjänster i lönegrad Eo 26 skulle sannolikt också skapa garantier för att dessa för arkivets skötsel utomordentligt viktiga poster ej alltför ofta skola behöva nybesättas. Härtill kommer att de krav, vilka såväl med avseende på den vetenskapliga utbildningen som den praktiska tjänstgöringen måste ställas på befattningsinnehavarna, äro fullt i paritet med de kvalifikationer, som erfordras för t. ex. förste arkivarierna vid riksarkivet, förste bibliotekarierna vid de större biblioteken, förste arkivarierna vid landsmålsarkivet i Uppsala o. s. v.

Såsom kommissionen i förra årets ansökan framhöll, synes tiden nu vara inne för en bättre organisation med möjlighet till en mera rationell uppdelning av arbetsuppgifterna inom svenska ortnamnsarkivet, detta icke minst med tanke på att nu under en följd av år arbetet måste intensifieras.

Arkivet bör uppdelas på två olika sektioner, en för bearbetningen och därmed sammanhängande kompletterings-, kontroll- och excerperingsarbeten, den andra för uppteckningsarbetet och för handhavandet av de för varje år alltmer ökade remisserna. Vardera sektionen bör ledas av en förste arkivarie med en arkivarie och en amanuens som medhjälpare.

Förste arkivarien inom bearbetningssektionen bör i största möjliga utsträckning få ägna sig åt att under arkivchefens överinseende leda och själv delta i bearbetningen. Som biträde till förste arkivarien bör placeras en av arkivarierna. Denne bör i huvudsak syssla med bearbetning och därmed sammanhängande arbeten tillsammans med den amanuens, som bör tjänstgöra inom denna sektion.

För att det nödvändiga fortsatta uppteckningsarbetet (kompletteringsuppteckningar, djupundersökningar etc.) skall kunna ske planenligt och med all kraft, är det nödvändigt, att den ene av förste arkivarierna som avdelningsföreståndare med en arkivarie och en amanuens vid sin sida får i största möjliga utsträckning ägna sig åt detta arbete. Denne förste arkivarie bör också förestå kartoteket och de övriga arkivaliesamlingarna samt förbereda namnären den och i övrigt handha utredningar, som stå i samband med de för varje år allt flera remisser, som ortnamnskommissionen har att yttra sig över. Arkivarien bör lämpligen i första hand förestå forskarsal, bibliotek och kartavdelning.

Sedan år 1945 har ortnamnsarkivet ett arkivbiträde i lönegrad Eo 7. Inrättandet av denna tjänst har betytt en mycket stor hjälp i arkivarbetet. Expeditionsgöromålen ha emellertid sedan 1945 betydligt ökat i omfattning och komma med det inom de olika områdena av arkivets verksamhet intensifierade arbetet att nästa år ytterligare öka. Behovet av ännu ett biträde har blivit allt mera trängande. Kommissionen anholder därför, att ortnamnsarkivets personal från och med budgetåret 1947/48 utökas med ett kontorsbiträde i lönegrad Eo 4.

Även om kommissionens begäran om ett kontorsbiträde bifalles, kommer behovet av tillfällig biträdeshjälp att föreligga. Anslaget för detta ändamål utgick budgetåret 1939/40 med 5 000 kronor. Under årens lopp har detta anslag sänkts till 2 000 kronor. Ortnamnskommissionen saknar vaktmästare, och bland annat detta förhållande gör, att kommissionen liksom föregående år ser sig nödsakad att an hålla om ett anslag på 5 000 kronor till tillfälligt anställda arbetsbiträden.

Universitetskanslern har tillstyrkt inrättande av en förste arkivarietjänst, i lönegraden Eo 26 och en kontorsbiträdestjänst i lönegraden Eo 4 samt anvisande av ytterligare 1 000 kronor till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden. Kanslern har bland annat anfört:

Enligt mitt förmenande torde det — med hänsyn till de alltjämt ökade arbetsuppgifterna vid ortnamnsarkivet — vara nödvändigt, att arkivet erhåller en personalförstärkning och en ur organisatorisk synpunkt fastare utbyggnad. Detta synes mig lämpligast böra ske på så sätt, att en förste arkivarietjänst i lönegraden Eo 26 inrättas. På innehavaren av denna tjänst torde det böra ankomma att närmast under chefen leda arkivets arbete. En arkivarie och en amanuens torde i enlighet med kommissionens förslag böra placeras på en var av de två angivna sektionerna inom arkivet. Med inrättandet av ytterligare en förste arkivarietjänst synes det mig tills vidare kunna anstå i avvaktan på att närmare erfarenhet vinnes angående utfallet av den av mig sålunda förordade organisationen.

I likhet med ortnamnskommissionen har jag funnit det påkallat, att arkivet utrustas med en ny kontorsbiträdestjänst i lönegraden Eo 4.

För tillfälligt anställda arbetsbiträden disponerar kommissionen för närvarande ett belopp av 2 000 kronor. Kommissionen har — under framhållande bland annat av att kommissionen saknade vaktmästare — anhållit om höjning av beloppet till 5 000 kronor. Med hänsyn till den förstärkning av arkivets personal, som jag ansett mig böra tillstyrka, synes mig ökningen av ifrågavarande anslagsmedel kunna begränsas till ett belopp av 1 000 kronor.

Departementschefen.

Ortnamnskommissionens nu föreliggande förslag innebär en organisatorisk utbyggnad av ortnamnsarkivet, i syfte att få till stånd en mera rationell uppdelning av arbetsuppgifterna än vad för närvarande kan anses vara fallet. Arkivet skulle uppdelas på två sektioner, den ena för bearbetningar och därmed sammanhängande kompletterings-, kontroll- och excerperingsarbeten ävensom utgivningen av Sveriges ortnamn, den andra för uppteckningsarbeten. Å vardera avdelningen, som skulle förestås av en förste arkivarie i lönegraden Eo 26, skulle finnas placerade en arkivarie i lönegraden Eo 23 och en amanuens i lönegraden Eo 18. Då den vetenskapligt utbildade personalen vid arkivet för närvarande utgöres av två arkivariar och två amanuenser går kommissionens framställning i första hand ut på inrättande av två förste arkivariebefattningar i lönegraden Eo 26.

Jag finner i likhet med kanslern angeläget, att åt arkivet gives en fastare organisation, vilket emellertid förutsätter en viss personalförstärkning. Jag

är emellertid icke beredd att för närvarande förorda inrättandet av båda de begärda tjänsterna. Under hänvisning till vad kanslern anfört vill jag tills vidare tillstyrka inrättande av en förste arkivarietjänst i lönegraden Eo 26. Detta föranleder en uppräknings av icke-ordinarieposten med 8 200 kronor.

Jag finner behovet av ytterligare kanslipersonal styrkt och förordar därför inrättandet av en biträdesbefattning, vilken i anslutning till regleringen av befordringsgången för biträdespersonal torde böra till en början placeras i lönegraden Ex 2, vilket medför ett ökat medelsbehov under icke-ordinarieposten av 2 200 kronor.

Till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden torde i enlighet med kanslerns förslag böra anvisas ytterligare 1 000 kronor.

Icke-ordinarieposten bör vid bifall till vad jag sålunda förordat och vid oförändrade avlöningsförhållanden uppföras med $(33\,300 + 8\,200 + 2\,200 + 1\,000 =)$ 44 700 kronor. Den allmänna löneregleringen föranleder en uppräknings av posten med 29 200 kronor till 73 900 kronor.

Arvodena till de båda av Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna i kommissionen, vilka arvoden från och med budgetåret 1940/41 sänkts från 1 500 kronor till 1 000 kronor vardera, synas nu åter böra höjas till förutnämnda belopp. Med hänsyn härtill torde arvodesposten böra höjas till $(2\,000 + 1\,000 =)$ 3 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg, som vid oförändrade avlöningsförhållanden bort höjas med 1 600 kronor till $(4\,400 + 1\,600 =)$ 6 000 kronor, torde med hänsyn till den allmänna löneregleringen i stället böra sänkas med 300 kronor till 4 100 kronor.

Anslaget i sin helhet torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med $(73\,900 + 3\,000 + 4\,100 =)$ 81 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 41 300 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga den ändring i personalförteckningen för ortnamnskommissionen, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

dels godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor 3 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 73 900
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4 100

Summa kronor 81 000;

dels ock till Ortnamnskommissionen: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 81 000.

[118.] 69. **Ortnamnskommissionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 9 100 kronor, varav 4 500 kronor till övriga expenser och 3 000 kronor till publikationstryck. Kommissionens omkostnadsstat finnes införd på sid. 580 i statsliggaren.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av nämnda poster med respektive 2 500 kronor och 3 000 kronor. Höjningen av delposten till övriga expenser avsåge att bereda möjlighet att i större utsträckning än vad för närvarande vore fallet inköpa för arbetet erforderliga böcker, kartor, kortfackskåp m. m. Beträffande anslagsposten till publikationstryck har kommissionen anfört bland annat följande.

För publikationstryck beviljades för budgetåret 1939/40 ett anslag av 3 000 kronor, som emellertid hösten 1939 på grund av det förändrade statsfinansiella läget av urtima riksdagen sänktes till 2 000 kronor. Under de följande krigsåren har detta anslag ej utgått. Innevarande års riksdag har emellertid åter beviljat ett anslag på 3 000 kronor för detta ändamål. Tryckningen av beskrivningarna över ortnamnen i Värmlands län har, då anslag för publikationstryck ej utgått, bekostats av humanistiska fonden, vars nämnd emellertid meddelat, att ortnamnskommissionen ej kan räkna på regelbundna anslag från fonden i framtiden. Nämnden har i en särskild skrivelse framfört sin uppfattning, att det knappast kunde vara rimligt, att tryckningskostnader för arbeten av detta slag skulle bestridas helt av fondmedel. Ortnamnskommissionen framhöll också i sin ansökan om statsbidrag den 31 augusti 1945, att den delade humanistiska nämndens uppfattning i denna principfråga.

Av »Ortnamnen i Värmlands län» föreligger nu beskrivningen över ortnamnen i Nordmarks härad i tryckfärdigt manuskript och beräknas kunna publiceras under budgetåret 1946/47. Arbetet med inlednings- och registerbanden till »Ortnamnen i Värmlands län» pågår. Av »Ortnamnen i Älvsborgs län» återstår ännu otryckt inledningshäftet, som dock nu föreligger i manuskript. Sedan dessa delar av »Ortnamnen i Värmlands län» och »Ortnamnen i Älvsborgs län» publicerats, komma beskrivningarna för de två första länens ortnamn att föreligga komplett i sammanlagt 36 delar. Arbetet med »Ortnamnen i Hallands län» fortgår och för bebyggelsenamnen i de fyra sydligaste häraderna har tryckningen påbörjats.

Till följd av brist på medel ha de olika delarna av verket »Sveriges ortnamn» kommit att publiceras i mycket långsam takt. Kommissionens planer på en hastigare publiceringstakt, vilka framlades i föregående års ansökan, tillstyrktes livligt av universitetskanslern i dennes yttrande över kommissionens petita. Det nu utgående anslaget kommer emellertid att visa sig otillräckligt. Kommissionen anhåller därför, att posten för publikationstryck i 1947/48 års stat måtte uppföras med 6 000 kronor. På grund av svårigheten att i förväg exakt kunna fastställa antalet och storleken av de tryckmanuskript, som kunna iordningställas för publicering, anhåller kommissionen, att anslagsposten liksom i årets stat uppföres som förslagsanslag.

Universitetskanslern har tillstyrkt en höjning av delposten till övriga expenser med begärda 2 500 kronor. Kanslern har vidare funnit önskvärt, att tryckningen av i manuskript föreliggande delar av verket »Sveriges ortnamn» påskyndas, men ansett att höjningen av anslagsposten till publikationstryck bör kunna begränsas till 1 000 kronor.

Enär delposten till övriga expenser, som för innevarande budgetår höjdes från 3 400 kronor till 4 500 kronor, synes alltför knappt beräknad, tillstyrker jag en höjning av densamma med det av ortnamnskommissionen begärda beloppet, 2 500 kronor. Under hänvisning till vad kommissionen anfört förordar jag även en höjning av anslagsposten till publikationstryck, vilken höjning emellertid såsom kanslern framhållit torde kunna begränsas till 1 000 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring av omkostnadsanslaget, bör anslaget för nästa budgetår upptagas med $(9\,100 + 2\,500 + 1\,000 =) 12\,600$ kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 12 600.

Departementschefen.

[119.] 70. **Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 23 000 kronor, därav till tillfälliga vetenskapliga medarbetare 9 000 kronor och till ersättning för material, insamlat genom tillfälliga biträden å annan ort, 13 000 kronor.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av nämnda anslagsposter med respektive 9 000 kronor och 17 000 kronor. Till stöd härför har kommissionen liksom för innevarande budgetår lämnat en utförlig redogörelse (beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna i ärendet) för de omfattande uppgifter, som åvila ortsnamnsarkivet, samt i anslutning härtill anfört bland annat följande.

I samband med frågan om anslaget till publikationstryck har påtalats den till följd av otillräckliga anslag långsamma takten i utgivningen av »Sveriges ortnamn». Anslaget till bearbetningen (tillfälliga vetenskapliga medarbetare) har under de gångna krigsåren nedskurits till ett minimum. För budgetåret 1939/40 hade för nämnda ändamål anvisats 14 000 kronor, vilket belopp vid urtima riksdagen 1939 sänktes till 13 750 kronor. För budgetåret 1940/41 anvisades 10 000 kronor och för de följande budgetåren sänktes anslaget ytterligare till 7 000 kronor. Anslaget utgår för närvarande med 9 000 kronor.

Alltifrån 1939 har ortnamnskommissionen i sina ansökningar framhållit, att, om bearbetningen av Sveriges ortnamn — med åtföljande utgivning — skall kunna bedrivas med kraft, anslaget måste höjas till minst 18 000 kronor. Med hänsyn till rådande tidsförhållanden hade kommissionen ej förrän i föregående års ansökan ens gjort anspråk på denna relativt obetydliga

summa. För att inom rimlig tid kunna infria de stora och berättigade förväntningar, forskare och allmänhet länge ställt på det sedan seklets början planlagda verket »Sveriges ortnamn», anser sig kommissionen nu liksom i sin ansökan den 31 augusti 1945 tvingad anhålla, att anslagsposten till tillfälliga vetenskapliga medarbetare för budgetåret 1947/48 måtte uppföras med 18 000 kronor.

Anslagsposten för uppteckningsarbetet sänktes, från att budgetåret 1939/40 ha utgått med 8 000 kronor, från och med 1940/41 med 3 500 kronor till 4 500 kronor. Under de sex krigsåren har ortnamnskommissionen sålunda i penningmedel enbart för uppteckningsarbete gått miste om 21 000 kronor. Och likväl är denna anslagspost den ojämförligt viktigaste i ortnamnskommissionens stat. Medan många andra humanistiska forskningsföretag, vilka liksom den svenska ortnamnsundersökningen under krisåren fått vidkännas de kraftigaste anslagsminskningar, efter kristidens slut kunna fortsätta, där arbetet avbrutits, kommer ortnamnsundersökningen att blott med största svårighet kunna reparera den skada, den under dessa år tillfogats. Det må nämligen här erinras om att ortnamnsupptecknaren i sitt arbete är helt hänvisad till vad den muntliga traditionen kan meddela. Men det är just under dessa år som de sista bärarna av denna muntliga tradition gå bort. Bland olika forskningsföretag har ortnamnsundersökningen drabbats alldeles särskilt hårt av kristidens ekonomiska verkningar. Kan stagnationen i uppteckningsarbetet nu icke avhjälpas, blir skadan obotlig.

Redan i sin petitaskrivelse den 30 augusti 1939 framhöll kommissionen, att det för uppteckningsarbete nödvändiga beloppet ej kunde sättas lägre än 14 000 kronor. Detta belopp var huvudsakligen avsett att användas till kompletterings- och kontrollarbeten. Sedan dess har djupundersökningarna blivit aktuella.

Ortnamnskommissionen framhöll i förra årets ansökan, att den omöjliga kunde hålla ett uppteckningsarbete av den omfattning, det här gäller, i gång med ett anslag av 4 500 kronor. Genom beslut av årets riksdag har detta anslag höjts till 13 000 kronor för budgetåret 1946/47. Även detta belopp måste anses otillräckligt. Jämsides med uppteckningen av de svenska ortnamnen pågår den av professorn Björn Collinder ledda inventeringen av de finska och lapska ortnamnen i Sverige. Ur ortnamnskommissionens anslag till insamling och bearbetning må, i den mån anslaget därtill lämnar tillgång, även bestridas kostnaderna för den fortsatta inventeringen av de finska ortnamnen i Sverige. Denna inventering är nödvändig och bör fullföljas. De anslag, som hittills stått ortnamnskommissionen till buds, äro dock uppenbart otillräckliga redan för undersökningen av det svenska namnförrådet, och uppteckningsanslaget bör även av denna orsak höjas. Kommissionen ser sig därför nödsakad att för de nödvändiga kontroll-, kompletterings- och djupundersökningar, som planlagts för budgetåret 1947/48, begära ett belopp av 30 000 kronor.

Universitetskanslern har hemställt, att nu ifrågavarande anslagsposter måtte höjas med 3 000 kronor, respektive 4 000 kronor.

Departementschefen.

I likhet med kanslern tillstyrker jag en höjning av anslagsposten till tillfälliga vetenskapliga medarbetare med 3 000 kronor och av anslagsposten till ersättning för material, insamlat genom tillfälliga biträden å annan ort, med 4 000 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring av före-

varande anslag, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (23 000 + + 3 000 + 4 000 =) 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000.

[120.]71. **Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar.** Till dessa ortnamnsundersökningar, vartill före år 1939 utgick understöd av lotterimedel, anvisades under budgetåren 1940/46 ett anslag av 2 000 kronor (dessförinnan 3 000 kronor), därav 1 400 kronor (tidigare 2 000 kronor) utgingo till sydsvenska ortnamnssällskapet för fortsatt undersökning av ortnamnen i Skåne samt 600 kronor (tidigare 1 000 kronor) till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola för fortsatt undersökning av ortnamn i Göteborgs och Bohus län. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 4 000 kronor, varav 2 000 kronor till sydsvenska ortnamnssällskapet och 2 000 kronor till Göteborgs-institutet.

Sydsvenska ortnamnssällskapet har för möjliggörande av höjning av undersökarnas arvoden samt av utvidgning och intensifiering av undersökningsarbetet anhållit om en ökning av anslagsmedlen för sällskapets del med 1 000 kronor.

Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola har, liksom tidigare, anhållit om en anslagshöjning till 5 100 kronor.

Universitetskanslern har tillstyrkt en höjning av anslaget till sydsvenska ortnamnssällskapet med begärda 1 000 kronor och av anslaget till Göteborgs-institutet med 1 000 kronor.

I likhet med kanslern tillstyrker jag, att ifrågavarande anslag höjes med sammanlagt 2 000 kronor till 6 000 kronor, varav 3 000 kronor till sydsvenska ortnamnssällskapet och 3 000 kronor till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar*, för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 6 000.

[121.]72. **Landsmålsarkiven: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 123 000 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat för landsmålsarkiven äro införda på sid. 581 f. i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har hemställt, att erforderliga medel måtte anvisas *dels* för inrättande av en arkivarie-tjänst i lönegraden Eo 23, *dels* för anställande av en amanuens med ett

årligt arvode av 7 800 kronor, *dels ock* för beredande av erforderliga ålders-tillägg åt lönegradsplacerad icke-ordinarie personal. Till stöd för de båda förstnämnda förslagen har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Institutionens arbetsuppgifter ha under senare år i mycket väsentlig grad ökats. Med hänsyn härtill synes det styrelsen nödvändigt att redan nu någon förstärkning äger rum av arkivets fast anställda medarbetarstab. Även ur rekryteringssynpunkt är det av vikt, att de lägre befattningarnas antal vid arkivet något utökas. För närvarande vill styrelsen särskilt framhålla behovet av en arkivarietjänst på folkminnesavdelningen och en arvodestjänst på den språkliga avdelningen.

Folkminnesavdelningens arbetsuppgifter ha nu nått en sådan omfattning, att ytterligare en permanent arbetskraft utöver avdelningsföreståndaren och amanuensen är behövlig. Härtill kommer att åt dr Ejdestam, som sedan 1939 varit amanuens i lönegrad Eo 18 och som på ett mycket förtjänstfullt sätt skött sina åligganden, bör beredas någon möjlighet till avance-mang. Utsikter till befordran inom avdelningen kan han eljest icke påräkna förrän om tio år. Även ur befordringssynpunkt vore det därför lämpligt att någon befattning funnes mellan amanuens-tjänsten och avdelningsföreståndartjänsten. Den befattning som här närmast bör komma i fråga är Eo 23.

Genomförandet av det mycket krävande program, som nu uppgöres för grammofoninspelningarna, kommer självfallet att ställa de allra största anspråk på den tjänsteman, som nu har hand om arkivets grammofonupptagningar och som genom den erfarenhet han redan vunnit och den tekniska sakkunskap han under årens lopp förvärvat knappast i denna sin verksamhet kan ersättas av någon tillfälligt engagerad arbetskraft. Då arkivets grammofonupptagningsbil skall stå till förfogande jämväl för arkiven i Lund och Göteborg samt för nordiska museet och även för dessa institutioners upptagningar i första rummet omhänderhavas av sakkunnig tjänsteman från Uppsala, komma kraven ytterligare att ökas. Därtill kommer att de inspelade skivorna måste kopieras och göras tillgängliga för forskningen — även detta ett synnerligen tidskrävande och ömtåligt arbete — och hela skivarkivet överses och uppläggas på ett för framtiden fullt betryggande sätt. Den tjänsteman, som nu närmast omhänderhar grammofonupptagningarna och skivarkivet är arkivarien fil. dr Folke Hedblom. Hedblom är tillika föreståndare för expeditionen och har i denna egenskap att svara för ett mångskiftande och omfattande praktiskt-administrativt arbete på institutionen: bokföring, utbetalningar av löner och honorar, arkivaliernas ordnande och konservering, bibliotekets accession och katalogisering m. m. samt efter den 1 januari 1947 även det arbete som blir förenat med genomförandet av skatten vid källan.

För att inspelningsbilen skall kunna fullt utnyttjas och det dyrbara material som genom den insamlas komma forskning och undervisning till godo, synes det styrelsen nödvändigt att en arvodestjänst inrättas, vars innehavare skall kunna biträda expeditionsföreståndaren i arkivets förvaltnings-göromål, assistera vid grammofonupptagningar, kopiering av skivor, skötsel av skivarkivet m. m. En dylik arvodestjänst bör i lönehänseende någorlunda motsvara en amanuens-tjänst, varför styrelsen vill föreslå att arvodet beräknas till 7 800 kronor om året eller 650 kronor i månaden. Befattningshavaren bör ha rätt till semester motsvarande amanuens i lönegrad Eo 18.

Universitetskanslern har — icke minst ur rekryteringssynpunkt — funnit önskvärt, att arkivets folkminnesavdelning utrustas med en arkivarie-tjänst i lönegraden Eo 23. Beträffande den föreslagna amanuens-tjänsten har kanslern anfört följande.

Jag har för egen del blivit övertygad om behovet av att en ytterligare arbetskraft anställes vid arkivet för omförmälda arbetsuppgifter. Att märka är nämligen, att arkivarien Hedbloms tid i stor utsträckning toges i anspråk av grammofonupptagningarna och att bestyret med arkivets bil för nämnda ändamål huvudsakligen ävilar honom. Då bilen även skall stå till andra institutioners förfogande kommer Hedbloms tid och arbetskraft att i viss utsträckning undandragas Uppsala-arkivet. Jag anser mig emellertid icke böra tillstyrka inrättandet av en arvodesbefattning utan finner det ur åtskilliga synpunkter lämpligare, att arkivet förses med en ny amanuens-befattning. I detta sammanhang vill jag — i anslutning till tidigare i ärendet framförda önskemål från styrelsens sida — förorda, att den vid de s. k. lärda verken fastställda befordringsgången för amanuenser även införes vid landsmålsarkiven. Förutsättningen härför är givetvis att såsom kompetensvillkor för dylika tjänsters erhållande uppställas kravet på avlagd filosofie licentiatexamen eller styrkta vetenskapliga kvalifikationer, vilka kunna anses motsvara nämnda examen. I överensstämmelse med denna av mig intagna ståndpunkt föreslår jag, att den nya amanuensbefattningen vid Uppsala-arkivet uppföres i lönegraden Ex 17.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har hemställt, *dels* att erforderliga medel måtte anvisas för uppflyttning av arkivchefsbefattningen från lönegraden Eo 28 till lönegraden Eo 30 samt för inrättande av ytterligare en arkivariebefattning i lönegraden Eo 23, *dels ock* att anslagsmedlen för tillfälligt anställda arbetsbiträden måtte ökas från nuvarande 1 000 kronor till 4 150 kronor. Styrelsen har anfört bland annat följande.

Styrelsen får hemställa, att arkivchefen vid landsmålsarkivet i Lund uppflyttas till lönegrad Eo 30 eller den lönegrad som arkivchefen vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala åtnjuter. För båda arkivcheferna har vid förordnandet tillämpats samma kompetenskrav (docentkompetens inom de nordiska språkens område), och det förhållandet att arkivchefen i Lund har mindre personal sig underställd än arkivchefen i Uppsala — något som till väsentlig del har sin grund däri, att Lunda-arkivet var mycket ungt i förhållande till Uppsala-arkivet vid det andra världskrigets utbrott — innebär ingalunda, att chefen för Lunda-arkivet har färre och lättare arbetsuppgifter än chefen för Uppsala-arkivet.

Vid ett återförande av arkivets insamling och bearbetning av dialektmaterial till dess omfattning närmast före krigsåren måste arbetet i långt större utsträckning än tidigare inriktas på Blekinge och Halland. Då arkivets nuvarande vetenskapligt utbildade personal kommer att helt tagas i anspråk av det jämväl med hänsyn till Skåne och Småland utvidgade arbetet och det påbörjade iordningställandet av dialektmaterial från dessa provinser såsom förberedning till ordböcker, så är ytterligare en vetenskaplig medarbetare oundgänglig, närmast med uppgift att under arkivchefens överinseende handhava insamlingen och bearbetningen av det blekingska och halländska dialektmaterialet i vederbörlig samverkan med insamlings-

arbetet i Skåne och Småland och under särskilt aktgivande på i grannprovinserna, framförallt närliggande delar av Småland och Skåne, insamlat dialektmaterial. Åt denne nye medarbetare bör såsom en andra uppgift anföras vården och den fortlöpande katalogiseringen av arkivets samling av dialektprov på grammofonskivor. De speciella krav som måste ställas på ifrågavarande nye medarbetare är att han avlagt licentiatexamen i nordiska språk med inriktning på dialektologi, och om möjligt även att han har infödersrätt inom sitt blivande arbetsområde.

Genom en lycklig tillfällighet finnes för närvarande en person att tillgå, som äger ovan angivna kvalifikationer, nämligen filosofie licentiaten Sven Benson. I förhandenvarande situation synes det oss angeläget, att Kungl. Maj:t täcktes göra det möjligt att licentiaten Benson knytes till arkivet såsom medarbetare med ovan angivna arbetsuppgifter genom beviljande av medel till en ny arkivariefattning vid arkivet, vilken med hänsyn till arbetsuppgifterna och kompetenskravet icke synes oss kunna sättas i lägre lönegrad än Eo 23.

Arkivets utvidgade verksamhet kommer att medföra en synnerligen stor utökning av det arbete, som hittills utförts av arkivets enda kvinnliga biträde, som sedan 1931 varit i arkivets tjänst, sedan den 1 september 1939 såsom tjänsteman i lönegrad Eo 7. Hennes arbete har varit dels av rutinmässig art, såsom ordnande och stämpling av inkommande dialektmaterial, maskinskrivning, kopiering av dialektmaterial, korrekturläsning, bokföring, diarieföring och annat expeditiönsarbete, dels i den mån tid därtill blivit övrig, ett vida mer kvalificerat arbete, som genomgången kurs i landsmålsalfabet och uppteckningsteknik och mångårig erfarenhet i arkivets tjänst gjort henne skickad till. Arkivbiträdet har sålunda jämte såsom tillfälliga arbetsbiträden mot timlön anställda studenter, som — vanligen med högsta vitsordet — undergått magistertentamen i nordiska språk, utfört språkgeografisk kartläggning, excerperat dialekttexter, frågelistsvar, typordlistor och ordsamlingar och skrivit uppslagsord till de lexikaliska ordsamlingarna efter de på arkivet utbildade normerna. En utökning av båda dessa slag av arbete gör ytterligare arbetskraft nödvändig. Den nya arbetskraften skulle lämpligast tills vidare anställas som tillfälligt arbetsbiträde mot timlön. Lägst kompetenskravet bör vara normalskolekompetens eller motsvarande samt väl vitsordad färdighet i maskinskrivning. Under nuvarande förhållanden torde i Lund timlönen för dylik arbetskraft icke kunna sättas lägre än till 1 krona 50 öre, och skulle sålunda årsarvodet till arbetsbiträdet med 7 timmars arbetsdag och 300 arbetsdagar uppgå till 3 150 kronor.

Kanslern, som icke understött förslaget om uppflyttning av arkivchefsbefattningen i högre lönegrad, har däremot tillstyrkt förslaget om inrättande av ytterligare en arkivarietjänst i lönegraden Eo 23. I anledning av framställningen om anvisande av medel till ytterligare en arbetskraft för expeditiönsgörömmål har kanslern föreslagit inrättande av en biträdesbefattning i lönegraden Ex 2.

Departementschefen.

Även om vägande skäl anförts till stöd för framställningarna om inrättande av en arkivariefattning i lönegraden Eo 23 vid varterda arkivet i Uppsala och Lund, är jag dock icke beredd att nu förorda dessa förslag.

Vid Uppsala-arkivet har dessutom begärts anställande av en amanuens med arvode. Då jag finner behovet av en personalförstärkning vid båda arkiven ådagalagt, vill jag på så sätt biträda de framställda önskemålen, att jag förordar inrättande vid vardera arkivet av en amanuensbefattning. I enlighet med vad kanslern anført synes för amanuenserna vid landsmålsarkiven böra införas samma befordringsgång som för amanuenspersonalen vid de s. k. lärda verken. Jag förutsätter därvid, att för anställning såsom amanuens skola gälla samma kompetensvillkor som vid de lärda verken, nämligen avlagd filosofie licentiatexamen eller motsvarande vetenskapliga kvalifikationer. De av mig nu förordade befattningarna böra således till en början placeras i lönegraden Ex 17. Vid bifall härtill bör icke-ordinarieposten uppräknas med 4 600 kronor för arkivet i Uppsala och 4 300 kronor för arkivet i Lund.

I likhet med kanslern anser jag mig icke böra tillstyrka förslaget om uppflyttning av arkivchefen i Lund till högre lönegrad.

Beträffande den begärda ökningen av anslagsmedlen för tillfälligt anställda arbetsbiträden vid arkivet i Lund ansluter jag mig till kanslerns förslag och förordar alltså, att medel anvisas till inrättande av en biträdesbefattning i lönegraden Ex 2. Medelsbehovet härför under icke-ordinarieposten uppgår till i runt tal 2 000 kronor.

För möjliggörande av löneklassuppflyttningar och för vikariatsersättningar vid arkivet i Uppsala torde böra beräknas ytterligare 1 600 kronor.

Anslagsmedlen under icke-ordinarieposten torde alltså vid bifall till vad jag förordat böra för nästa budgetår höjas, vid arkivet i Uppsala med $(4\,600 + 1\,600 =) 6\,200$ kronor till 86 900 kronor och vid arkivet i Lund med $(4\,300 + 2\,000 =) 6\,300$ kronor till 32 700 kronor. Anslagsposten i sin helhet skulle alltså vid oförändrade avlöningsförhållanden uppföras med $(86\,900 + 32\,700 =) 119\,600$ kronor. I anslutning till regleringen av befordringsgången för biträdes- och amanuenspersonal böra två kontorsbiträden i lönegraden Eo 4 vid Uppsala-arkivet beredas ordinarie anställning i samma lönegrad. Detta föranleder uppförande å landsmålsarkivens avlöningsstat av en anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän, vilken torde böra upptagas med förslagsvis 5 700 kronor, samtidigt som icke-ordinarieposten bör minskas med samma belopp till 113 900 kronor. Slutligen medför den allmänna löneregleringen en uppräkningsstat av ordinarieposten med 3 200 kronor till 8 900 kronor och av icke-ordinarieposten med 74 500 kronor till 188 400 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg, som vid oförändrade avlöningsförhållanden bort höjas med 1 800 kronor till $(15\,900 + 1\,800 =) 17\,700$ kronor, torde i anledning av den allmänna löneregleringen i stället böra minskas med 4 600 kronor till 11 300 kronor.

Hela avlöningsanslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(8\,900 + 188\,400 + 11\,300 =) 208\,600$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 85 600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för landsmålsarkiven, som föranledas av vad jag i det föregående anförte;

dels godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	8 900
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	188 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	11 300

Summa kronor 208 600;

dels ock till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 208 600.

[122.] 73. **Landsmålsarkiven: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 12 600 kronor samt disponeras på sätt framgår av sid. 582 i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har hemställt, att delposten till övriga expenser, nu 7 000 kronor, måtte höjas med 1 000 kronor för att tillgodose ökat behov av skrivmateriel och papper samt ord-bokskort m. m. samt att anslagsposten till inköp av skåp för förvaring av ordsamlingar, nu 2 600 kronor, måtte upptagas med oförändrat belopp. Styrelsen erinrar, att styrelsen i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår begärde ett engångsanslag på 5 100 kronor för inköp av fyra stålskåp till förvaring av ordsamlingar.

Vid anmälan i föl av motsvarande anslagsfråga framhöll föredragande departementschefen, att behovet av förvaringsskåp syntes ådagalagt, dock att anskaffningen därav syntes kunna ske successivt. För innevarande budgetår föreslogs anvisande av 2 600 kronor för anskaffning av två skåp, vilket förslag bifölls av riksdagen.

Universitetskanslern har tillstyrkt en höjning av delposten till övriga expenser med 500 kronor ävensom fortsatt anvisande av begärda 2 600 kronor till inköp av förvaringsskåp.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har hemställt dels om höjning av anslagsposten till expenser med 325 kronor för tillgodoseende av ökat behov av skrivmaterialier och ökade kostnader för böcker, bokbindning m. m., dels ock om anvisande av ett engångsanslag av 375 kronor för inköp av ett förvaringsskåp för dialektsamlingar.

Universitetskanslern har tillstyrkt framställningen.

I likhet med kanslern tillstyrker jag en höjning av delposten till övriga expenser vid Uppsala-arkivet med 500 kronor. För anskaffande av ytterligare två förvaringsskåp vid samma arkiv torde anslagsposten till inköp av skåp för förvaring av ordsamlingar böra upptagas med oförändrat belopp, 2 600 kronor. I fråga om Lunda-arkivet tillstyrker jag uppräknings av anslagsposten till övriga expenser med 325 kronor ävensom anvisande av ett engångsbelopp av 375 kronor för inköp av ett förvaringsskåp för dialekt-samlingar. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring av omkostnads-anslaget, bör anslaget för nästa budgetår upptagas med $(12\,600 + 500 + 325 + 375 =)$ 13 800 kronor, varav $(10\,800 + 500 =)$ 11 300 kronor avses för Uppsala-arkivet och $(1\,800 + 325 + 375 =)$ 2 500 kronor för Lunda-arkivet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 13 800.

[123.] 74. **Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** Anslaget sänktes för budgetåret 1940/41 med 20 900 kronor och för budgetåret 1941/42 med 10 000 kronor till 30 000 kronor. För budgetåret 1943/44 ökades anslaget med 2 000 kronor till 32 000 kronor, för budgetåret 1944/45 med 10 000 kronor till 42 000 kronor och för budgetåret 1945/46 med 14 500 kronor till 56 500 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 62 800 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 582 f. i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har hemställt om höjning av anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, fotostatering m. m., nu 12 100 kronor, med 1 700 kronor, och av anslagsposten till garagehyra, underhåll och drift av automobil m. m., nu 2 500 kronor, med 1 000 kronor. Styrelsen har anført bland annat följande.

Vad beträffar anslagsposterna till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, fotostatering m. m. och till garagehyra, underhåll och drift av automobil m. m. ser sig styrelsen nödsakad att nu begära någon höjning med hänsyn till de ökade kostnaderna för grammofonupptagning i och med tillkomsten av upptagningsbilen och genomförandet av planerat inspelningsprogram. För närvarande är för grammofonupptagning, anskaffning av skivor samt vård av grammofonarkivet endast reserverat ett belopp av 4 300 kronor av anslagsmedlen till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning etc. Det är utan vidare klart att denna summa på långt när ej kommer att förslå, när det vidgade arbetsprogrammet för upptagningarna nu och under närmaste följande år skall genomföras. Behovet av skivor kommer att väsentligt ökas, och de långa färderna komma att kräva betydande kostnader både i fråga om traktamenten och inspelningsmaterial. Dessutom måste man räkna med icke oväsent-

liga materialkostnader för originalskivornas kopiering och skivarkivets utvidgning och vård. Så småningom blir det också nödvändigt att genom matrisering överföra originalen till permanenta skivor. I fråga om denna dyrbara men med tanke på framtiden nödvändiga procedur räknar arkivet på benäget bistånd av radiotjänst.

Då styrelsen ännu icke helt kan överblicka de betydligt ökade kostnader, som bli förenade med arkivets från och med innevarande budgetår väsentligt vidgade upptagningsverksamhet, inskränker sig styrelsen denna gång att begära allenast ett tillägg på 1 700 kronor till grammofonupptagningsanslaget och hemställer sålunda att anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, fotostatering m. m. måtte upptagas till 13 800 kronor i stället för nuvarande 12 100 kronor. Det är styrelsens förhoppning att i nästa års anslagsäskande kunna för Kungl. Maj:t framlägga en någorlunda fullständig plan för arkivets grammofonupptagningar, baserad på de erfarenheter som denna höst och instundande vår komma att göras beträffande den nya upptagningsbilens kapacitet m. m.

Det synes likaledes vara nödvändigt att för underhåll och drift av automobilens begära ett något ökat anslag. Av hittills inkomna rapporter från den resa som nu företages med bilen i Medelpad och Hälsingland framgår dels att den genom sin tyngd och storlek kräver ganska mycket bensin (omkring 2 liter per mil), dels att kostnaderna för service under resan bli högre än som beräknats. Drivmedlen (bensin och olja) torde sålunda ej komma att understiga en krona per mil. Då man helt säkert måste räkna med körningar på sammanlagt omkring 1 500 mil under budgetåret 1947/48 och då vidare skatter, försäkringar och garage måste beräknas till omkring 1 200 kronor samt service under resorna till omkring 700 à 800 kronor torde anslagsmedlen till garagehyra, underhåll och drift böra uppräknas med minst 1 000 kronor eller till 3 500 kronor.

Universitetskanslern har tillstyrkt de av styrelsen begärda höjningarna.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har hemställt om höjning av anslagsposten till reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare, nu 500 kronor, med 1 500 kronor och av anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning m. m., nu 10 000 kronor, med 5 500 kronor. Styrelsen har anfört:

Landsmålsarkivens uppgift är i första hand att ombesörja insamling av dialektmaterial och att hand i hand härmed utföra granskning och en preliminär bearbetning av detta material för att göra det lättillgängligt och i möjligaste mån pålitligt. På de flesta ställen i de provinser som utgöra landsmålsarkivets i Lund speciella område (Skåne, Halland, Blekinge, Småland) befinna sig dialekterna sedan åtskilliga årtionden i utdöende, och under inflytande av radion, utvidgad skolundervisning och läsning samt försvinnandet av bygdernas isolering sker detta utdöende numera med accelererad hastighet. För varje år som går minskas antalet av dem som tala mer eller mindre ren dialekt långt starkare än tidigare. För att det vetenskapliga resultatet av arkivets insamlingsarbete skall bli det bästa möjliga är det under sådana förhållanden nödvändigt, att detta arbete i möjligaste mån intensifieras och åtminstone återföres till den omfattning som anslagen före senaste världskriget möjliggjorde. Krigsåren medförde en hård nedskärning av arkivets anslag till insamling och bearbetning av dialektmaterial, från

15 000 kronor under budgetåret 1939/40 till 7 600 under budgetåren 1941/44, och de höjningar som därefter äskats och erhållits, ha av hänsyn till de förhandenvarande förhållandena begränsats till belopp, som väsentligen endast utgjort en kompensation för det fallande penningvärdet.

Under återopande av anförda förhållanden få vi an hålla om en höjning av arkivets anslag till insamling av vetenskapligt material till 20 000 kronor, vilket belopp för närvarande torde väsentligen motsvara värdet av samma anslag under budgetåret 1939/40.

Kanslern har endast tillstyrkt en höjning av anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning m. m. med 2 000 kronor.

Beträffande Uppsala-arkivet tillstyrker jag i likhet med kanslern en höjning av anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, fotostatering m. m. med 1 700 kronor och av anslagsposten till garagehyra, underhåll och drift av automobil m. m. med 1 000 kronor. Å andra sidan bör emellertid nämnda arkivs andel, nu 49 800 kronor, i ifrågavarande anslag minskas med i innevarande budgetårs anslag ingående engångsbeloppet å 8 200 kronor till anskaffande av automobil. De för Uppsala-arkivet erforderliga anslagsmedlen uppgå alltså till $(49\,800 + 1\,700 + 1\,000 - 8\,200 =)$ 44 300 kronor. I fråga om Lunda-arkivet tillstyrker jag en höjning av anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning m. m. med 2 000 kronor, varför de erforderliga anslagsmedlen för nämnda arkiv, vilkets andel i anslaget nu utgör 13 000 kronor, uppgå till $(13\,000 + 2\,000 =)$ 15 000 kronor. Anslaget i sin helhet bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(44\,300 + 15\,000 =)$ 59 300 kronor.

Departementschefen.

Återopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 59 300.

[124.]75. **Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.** Detta bidrag, vilket före år 1939 utgick av lotterimedel, höjdes för budgetåret 1945/46 från 5 000 till 6 000 kronor och för innevarande budgetår till 6 700 kronor.

Institutet har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår, vilket förslag tillstyrkts av *universitetskanslern*.

Jag biträder nämnda förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 6 700.

[125.] 76. **Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola.** Detta anslag är nu uppfört med 12 700 kronor. Anslaget uppräknades för innevarande budgetår med 1 200 kronor för höjning av det till föreståndaren för institutets samlingar, filosofie licentiaten C. M. Bergstrand utgående arvodet av 7 200 kronor. *Institutet* har anhållit om höjning av anslaget till i runt tal 14 200 kronor, alternativt till i runt tal 13 800 kronor för dels beredande enligt olika förslag av viss löneförbättring åt föreståndaren, dels ock möjliggörande av att för uppteckningsverksamhet genom andra upptecknare än föreståndaren kunde anvisas 3 000 kronor mot nu 2 700 kronor.

Universitetskanslern har tillstyrkt en höjning av anslaget med 1 000 kronor till 13 700 kronor för beredande åt föreståndaren av en arvodesförstärkning, i huvudsak motsvarande nu utgående provisoriskt lönetillägg till statliga befattningshavare, samt för tillgodoseende av behovet av ökade medel för uppteckningsarbetet.

Departement-
schefen.

Jag ansluter mig till kanslerns förslag och tillstyrker, att förevarande anslag höjes med 1 000 kronor till 13 700 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 13 700.

[126.] 77. **Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 28 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 583 f.

Kanslern för rikets universitet har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

Departement-
schefen.

Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning till ifrågovarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 28 000.

[127.] 78. **Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning.** Detta anslag är nu uppfört med 239 000 kronor. Framställning har gjorts om bidrag till ett planerat nytt institut i Lund. Beredningen av denna fråga är icke avslutad. Anslag till ifrågovarande ändamål torde därför i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* ett anslag av kronor 350 000.

[128.] 79. **Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst, reservationsanslag.** I enlighet med av Kungl. Maj:t i propositionen 1945:153 framlagt förslag anvisade riksdagen till nämnda ändamål för budgetåret 1945/46 ett obetecknat anslag av 10 000 kronor. Anslaget, som från och med innevarande budgetår givits natur av reservationsanslag, är nu likaledes uppfört med 10 000 kronor. Det torde jämväl för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[129.] 80. **Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare, reservationsanslag.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår, liksom för budgetåret 1945/46, anvisats ett anslag av 26 000 kronor. Anslagets disposition framgår av statsliggaren sid. 586.

Medicinalstyrelsen, som beräknat, att en reservation av omkring 10 000 kronor skulle förefinnas å förevarande anslag vid utgången av budgetåret 1946/47, har med hänsyn härtill ansett medelsanvisningen kunna för nästa budgetår begränsas till 15 000 kronor.

Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15 000.

[130.] 81. **Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån, förslagsanslag.** Bestämmelser angående berörda statliga kreditgaranti äro meddelade i kungörelsen 1946:676 angående statlig kreditgaranti för lån åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen. Beslut om statlig garanti meddelas av en av Kungl. Maj:t tillsatt nämnd (*garantilånenämnden*). Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas från åttonde huvudtiteln's anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Utgifter för avskrivning av fordran på grund av lån med statlig kreditgaranti bestridas däremot från nu förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 20 000 kronor. Då någon erfarenhet angående medelsbehovet

för ifrågavarande ändamål ännu icke föreligger, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 20 000.

[131.] 82. **Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar.** *Sveriges förenade studentkårer* ha anhållit om anvisande av ett årligt anslag av 2 000 kronor för angivna ändamål. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att ifrågavarande register, som börjat upprättas år 1934 och som för närvarande omfattar omkring 900 olika avhandlingar, i huvudsak berörande de teologiska, juridiska och humanistiska fakulteternas och sektionernas ämnesområden, främst har till syfte att förebygga s. k. ämneskollisioner, d. v. s. att två eller flera forskare varandra ovetande skriva avhandlingar om samma ämne. Med registret avses även att få till stånd ett samarbete mellan forskare, som arbeta på närgränsande områden. Ett fullständigt exemplar av registret hålles tillgängligt på var och en av de fyra kårorterna, Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg. Å varje kårort finnes en ortsredaktör, som insamlar uppgifter om de olika avhandlingsämnena och ansvarar för sin registerdels riktighet. Ortsredaktörerna i Uppsala och Göteborg åtnjuta ingen ersättning för sitt arbete, medan redaktörerna i Lund och Stockholm vardera uppbära ett arvode av 300 kronor, den förre från universitetets reservfond och den senare från Stockholms högskolas studentkår. Registret står under tillsyn av en särskild för ändamålet av Sveriges förenade studentkårer tillsatt kommitté.

Det begärda statsbidraget är avsett att möjliggöra ett årligt arvode av 500 kronor åt ortsredaktörerna. Härom ha Sveriges förenade studentkårer anfört i huvudsak följande.

Att avhandlingsregistret för författarna framstår som en studentsocial angelägenhet av första ordningen måste numera anses stå utom allt tvivel och framgår indirekt av den starkt ökade registreringen av avhandlingar. De anmärkningar, som stundom under senare år riktats mot registret, kunna återföras till det förhållandet, att Sveriges förenade studentkårer icke haft och icke ha några möjligheter att giva ortsredaktörerna någon som helst ekonomisk ersättning för deras krävande och tidsödande arbete. Det har därför ej sällan varit förenat med betydande svårigheter att finna kompetenta personer, som varit villiga att åtaga sig posten som ortsredaktör för registret.

Inför den ökning av antalet till registret anmälda avhandlingar, som gjort sig märkbar under senare år, har det för Sveriges förenade studentkårer kommit att framstå som allt angelägnare, att frågan om redaktörernas arvoden bringas till en slutgiltig lösning. Styrelsen för Sveriges förenade studentkårer, som länge haft sin uppmärksamhet riktad på denna fråga,

har sökt lösa densamma genom uppmaningar till de lokala studentorganisationerna att antingen av egna medel anslå arvode till ortsredaktörerna eller att genom framställningar hos de lokala universitetsmyndigheterna söka uppnå anslag för detta ändamål. Ansträngningarna i detta hänseende ha emellertid ej lett till tillfredsställande resultat.

I denna situation har Sveriges förenade studentkårers styrelse icke sett sig annan möjlighet än att göra en hänvändelse till statsmakterna.

Med hänsyn till den utvidgning, som registret under senare år undergått, och den därav föranledda ökade arbetsbördan för ortsredaktörerna, har det synts styrelsen rimligt, att dessa tillerkännas ett årligt arvode av 500 kronor.

Vidare bör nämnas att Sveriges förenade studentkårers avhandlingsregister inlett samarbete med det vid riksarkivet förda forskardiariet. Ytterligare planeras att åtminstone i vissa ämnen få till stånd ett samarbete med övriga nordiska länder och att aktivt bidrag till att ett regelbundet utbyte mellan olika nordiska avhandlingsregister blir möjligt.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt framställningen.

Vad i ärendet anförts har övertygat mig om värdet av ifrågavarande avhandlingsregister. Det arbete, som för registrets redigering åvilar de fyra ortsredaktörerna, synes motivera, att viss ersättning tillerkännes dem. För närvarande åtnjuta emellertid endast två av redaktörerna särskild ersättning. Under sådana förhållanden torde svårigheter möta att erhålla kompetenta personer till dessa sysslor, vilket i sin tur måste inverka menligt på registrets tillförlitlighet. Då några andra medel icke med säkerhet kunna påräknas till ersättning åt redaktörerna, torde staten här böra träda emellan. Jag vill därför i enlighet med föreliggande framställning, vilken tillstyrkts av universitetskanslern, förorda, att ett anslag å 2 000 kronor anvisas för att bereda möjlighet för Sveriges förenade studentkårer att utbetala dylika ersättningar. Det torde böra ankomma på kanslern att meddela de föreskrifter angående registrets förande, som kunna befinnas erforderliga. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag
av kronor 2 000.

Departementschefen.

F. Tekniska högskolor.

[132.] 1. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: **Avlöningar, förslagsanslag.** Jämlikt beslut vid 1946 års riksdag (propositionen nr 244, riksdagens skrivelse nr 455) skall från och med den 1 juli 1947 inrättas en särskild överstyrelse för de tekniska högskolorna i riket, bestående av sammanlagt nio ledamöter. Av dessa skola sju ledamöter utses av Kungl. Maj:t och återstående två ledamöter utgöras av högskolornas rektorer. De av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna ha avsetts skola uppbära årsarvoden, ordföranden (preses) med 8 000 kronor och envar av övriga sex ledamöter med 800 kronor. Enligt statsmakternas förberörda beslut skall vidare till den nya överstyrelsen knytas en byråchef i lönegraden A 30 med juridiskt administrativ utbildning, varjämte förutsatts inrättandet av en befattning såsom kanslibiträde i lönegraden Eo 7.

Departementschefen.

Någon ordinarie befattning hos överstyrelsen för de tekniska högskolorna utöver den förenämnda byråchefstjänsten synes för närvarande icke böra inrättas. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde sålunda vid en tillämpning av nu gällande avlöningsbestämmelser böra uppföras med 11 100 kronor, motsvarande grundlön vid en befattning som byråchef i lönegraden A 30. Den allmänna löneregleringen medför en ökning av detta belopp med i runt tal 4 900 kronor till 16 000 kronor.

Till bestridande av arvoden åt överstyrelsens preses och övriga av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter bör vidare under avlöningsstaten uppföras en anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Medelsbehovet under denna post kommer med i det föregående angivna arvodesbelopp att uppgå till $(8\,000 + 6 \times 800 =) 12\,800$ kronor.

I fråga om anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal medför ett inrättande av en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Eo 7 vid tillämpning av nuvarande avlöningsgrunder ett medelsbehov av 3 300 kronor. Till vikariatsersättningar och extra arbetshjälp m. m. torde härutöver böra beräknas ett belopp av 6 200 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslagspost skulle sålunda komma att uppgå till $(3\,300 + 6\,200) = 9\,500$ kronor. Den allmänna löneregleringen föranleder

en ökning härav med i runt tal 5 200 kronor till 14 700 kronor. Med hänsyn till svårigheten att — i avsaknad av närmare erfarenhet därav — med någon större säkerhet bedöma medelsbehovet under ifrågavarande anslagspost, anser jag det lämpligt, att densamma övergångsvis uppföres med förslagsvis betecknat belopp. Jag förutsätter härvid, att anslagsposten icke bör få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde bära uppföras med 1 800 kronor.

Avlöningsanslaget i sin helhet bör sålunda för nästkommande budgetår uppföras med (16 000 + 12 800 + 14 700 + 1 800 =) 45 300 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att — med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48 — å personalförteckning för överstyrelsen för de tekniska högskolorna uppföra en befattning som ordinarie byråchef;

dels godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 16 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 12 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 14 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 1 800
Summa kronor 45 300;	

dels ock till Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:
 Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett
 förslagsanslag av kronor 45 300.

[133.] 2. **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader, förslagsanslag.** I avvaktan på närmare erfarenheter rörande den nya överstyrelsens anslagsbehov har jag funnit mig böra beräkna medelsanvisningen till de olika med ifrågavarande anslag avsedda ändamålen sålunda:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 100
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 4 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 5 900
Summa kronor 10 000.	

Under sistnämnda anslagspost har jag beräknat för

a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	» 1 000
b. Övriga expenser	» 4 900

Vid här angivna uppskattning av medelsbehovet, som icke låter sig bedömas med någon större grad av säkerhet, förutsätter jag, att ett överskri-

dande av olika poster kan komma att bli erforderligt. Ett dylikt överskridande bör emellertid, såvitt gäller anslagsposten till reseersättningar, icke få ske utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Ifrågavarande anslag torde i enlighet med vad sålunda anförts för nästa budgetår böra uppföras med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10 000.

[134.] 3. **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Utrustning, reservationsanslag.** I samband med inrättandet av en överstyrelse för de tekniska högskolorna torde det bli nödvändigt, att ett engångsanslag anvisas till möblering och annan utrustning av det nya ämbetsverkets lokaler. Det ligger i sakens natur, att de olika utgifter för ändamålet, med vilka man här har att räkna, icke för närvarande kunna bedömas med någon större grad av säkerhet. Med ledning av bland annat vissa från krigsmaterielverket under hand inhämtade prisuppgifter har jag ansett mig böra uppskatta medelsbehovet till 15 000 kronor. Jag förordar därför, att ett reservationsanslag å detta belopp uppföres å riksstaten för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Utrustning* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15 000.

[135.] 4. **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 765 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 586 ff.

Lärarkollegiet vid högskolan har för nästa budgetår framlagt anslagsäskanden, innebärande en anslagshöjning med i runt tal 439 000 kronor till 2 204 000 kronor. I det följande kommer jag i allmänhet att mera utförligt redogöra endast för de framställningar, vilka jag ansett mig böra helt eller delvis biträda.

I. Lärarpersonal.

A. Professorer.

Lärarkollegiet har hemställt om inrättande från och med nästa budgetår av åtta nya professorer i enlighet med vad i det följande anges.

1. **Professor i fotografi.** *Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom av kollegiet tidigare gjorda framställningar — föreslagit, att den nuvarande speciallärartjänsten i fotografi med ett arvode av 8 800 kronor ändras till en professur i ämnet samt därvid bland annat anför:

Fotografien är numera av grundläggande betydelse för flera mycket viktiga och synnerligen omfattande industrigrenar (den grafiska industrien,

industrier, som framställa fotografiskt arbetsmaterial m. fl.) samt är dessutom en mycket viktig hjälpvetenskap åt ett stort antal andra vetenskaper av olika inriktning. Visserligen ha 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen avsett, att professuren i fråga skulle inrättas först från och med budgetåret 1950/51, men orsaken därtill torde ha varit den, att en av dem föreslagen utvidgning av undervisningen i fotografi (fortsättningskurs) för avdelningen för teknisk fysik först nämnda år skulle taga sin början.

Till ämnet fotografi hör emellertid redan nu en mycket omfattande undervisning för studerande inom andra avdelningar, där ämnet är frivilligt. Sålunda uppgår antalet laboranter till cirka 135 och åhörarantalet till cirka 200. Härav följer att professuren, som skulle ha forskningskaraktär, även i hög grad kommer att bliva belastad med ren undervisning. Slutligen må framhållas, att det nuvarande otidsenliga laboratoriet i ämnet avses att ersättas med ett nytt laboratorium, vilket ingår i första skedet av högskolans utbyggnadsprogram. Det ligger i högsta grad i högskolans intresse, att professuren blir inrättad i så god tid, att sakkunnig hjälp härigenom kan påräknas vid den närmare planeringen av laboratoriet i fråga.

1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen (i det följande endast benämnda de sakkunniga) ha i sitt betänkande jämte tillhörande bilaga och bihang (stat. off. utr. 1943: 34—37) beträffande ifrågasvarande professur bland annat anförde:

Fotografi utgör ett centralt ämne för ett flertal industrigrenar av stor omfattning, vilka hittills icke haft möjligheter att annat än i undantagsfall erhålla svenska högskoleutbildade krafter. Den grafiska industrien, vars årliga tillverkning motsvarar ett värde av 250 à 300 miljoner kronor, arbetar i synnerligen stor utsträckning med fotografiska metoder då det gäller framställningen av de tryckformar, med vilka bild- och delvis även textmaterialet tryckes.

Filmindustrien arbetar med fotografiska metoder under användning av en tekniskt högt utvecklad apparatur, som tarvar ingående tekniska kunskaper för framställning och rätt användning. Även filmindustriens produktion är betydande.

Fotografiskt material och fotografiska instrument importeras i vårt land i stora kvantiteter och till stora belopp. Dessa varor äro nödvändiga bland annat även för vår försvarsberedskap, exempelvis för röntgenfotografering av sårade, för materialundersökningar, för spaningsändamål vid flygfotografering m. m.

Då de erforderliga materialslagen i regel ej lämpa sig för lagring — en del av dem ha endast några månaders hållbarhet — är det av vikt, att inom landet framkommer en industri för framställning av dylikt material. På sista tiden har också en början här till gjorts, varvid statsmedel i icke ringa utsträckning ställts till förfogande.

På grund av de nämnda industriernas stora omfång och betydelse samt önskvärdheten av att skapa ökade möjligheter för inhemsk framställning av fotografiskt material, är det nödvändigt att fränja en högre undervisning och vetenskaplig forskning på området. Detta sker lämpligen genom att utbygga den nuvarande specialläraryrkefattningen till en professur i fotografi, till vars förfogande ställas fullgoda laboratorier och utrustning.

Det må även framföras, att fotografien användes som hjälpvetenskap åt ett stort antal andra vetenskaper av olika inriktning, såsom fysik, fotogrammetri, metallografi, medicin, biologi, kriminalologi etc., varjämte den utövas av en mångfald praktiskt betonade yrkesmän.

Det finnes således många starka skäl, som tala för att den fotografiska vetenskapen gives ett hem och en tryggad ställning i vårt land.

I remissyttrande i anledning av de sakkunnigas betänkande har *Sveriges grafiska industriförbund* uttalat:

Ökat stöd för den rent vetenskapliga forskningen inom fotografiområdet vid högskolorna synes böra åstadkommas. De sakkunnigas förslag om inrättande av en forskningsprofessur i fotografi är i och för sig mycket tillfredsställande men är icke tillräckligt. Man måste vänta sig att tillströmningen till kurserna i de fotografiska ämnena allt mera ökas, då teknikerna inom snart sagt varje industriavsnitt numera böra äga god fotografisk utbildning; det må gälla forskning eller rent praktiska uppgifter. De studerande böra därför erhålla tillfälle att ägna sig åt olika specialstudier redan på ett ganska tidigt stadium.

I detta sammanhang må nämnas, att förslag om inrättande av en professur i fotografi ha dels till de sakkunniga, dels till ecklesiastikdepartementet ingivits från den grafiska industriens ledande organisationer, från flera större grafiska och klichétekniska företag samt från filmindustrin. *Överbefälhavaren* samt *chefen för försvarsstaben* ha i särskilda skrivelser framhållit betydelsen av en professur i ämnet. I åtskilliga av de gjorda framställningarna betonas önskvärdheten av att professuren med det snaraste kommer till stand.

2. Professur i flygplanstatik och flygplanbyggnad. *Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom av kollegiet tidigare gjorda framställningar — hemställt om en omvandling av den nuvarande speciallärartjänsten i flygplanbyggnad med ett arvode av 3 900 kronor till en professur i flygplanstatik och flygplanbyggnad, därvid kollegiet framhållit önskvärdheten av professurens inrättande med hänsyn till flygets snabbt växande betydelse och den svenska flygindustriens utveckling.

De sakkunniga ha föreslagit professurens inrättande från och med budgetåret 1947/48.

I remissyttranden över de sakkunnigas betänkande ha *ingenjörsvetenskapsakademien*, *styrelsen för flygtekniska försöksanstalten*, *chefen för flygvapnet* och *flygförvaltningen*, *Sveriges mekaniska verkstäders förbund* och *svenska teknologföreningen* uttalat sig för ett snabbt inrättande av ifrågasvarande professur.

3. Professur i elektroteknisk materiallära. *Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom av kollegiet tidigare gjorda framställningar — hemställt om inrättande av en professur i detta ämne. Till skäl härför har i huvudsak anförts, att frambringande av nya isolationsmaterial och nya magnetiska material medfört djupgående förändringar i

de konstruktiva förutsättningarna inom så gott som alla grenar av elektrotekniken.

De sakkunniga ha för sin del föreslagit inrättande av en speciallärarbefattning i ämnet från och med budgetåret 1949/50.

I remissyttrandena i anledning av de sakkunnigas betänkande ha *telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, kommerskollegium, statens tekniska forskningsråd, ingenjörsvetenskapsakademien, svenska teknologföreningen* och *studentkåren vid tekniska högskolan i Stockholm* förordat en professur i elektroteknisk materiallära med hänsyn till ämnets stora betydelse för den elektrotekniska industrien, därvid i en del fall professuren ansetts böra inrättas omedelbart.

4. **Professur i kraftteknisk driftteori.** *Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom av kollegiet tidigare gjorda framställningar — föreslagit inrättande av en professur i kraftteknisk driftteori, därvid kollegiet framhållit ämnets stora ekonomiska betydelse och behovet av intensifierad forskning på området för vårt lands vidkommande. Med professurens inrättande kunde emellertid enligt kollegiets mening anstå ännu ett år.

De sakkunniga ha föreslagit inrättandet av en speciallärarbefattning i ämnet från och med budgetåret 1946/47.

I remissyttranden i anledning av de sakkunnigas betänkande ha *vattenfallsstyrelsen, kammarkollegium, järnvägsstyrelsen, statens tekniska forskningsråd, ingenjörsvetenskapsakademien, svenska teknologföreningen, studentkåren vid tekniska högskolan i Stockholm* samt *styrelsen för svenska elektricitetsföreningen* och *svenska vattenkraftföreningen* uttalat sig för inrättandet av en professur i ämnet.

5. **Professur i pappersteknik.** *Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom av kollegiet tidigare gjorda framställningar — föreslagit en förändring av den nuvarande speciallärarbefattningen i pappersteknik med ett arvode av 2 700 kronor till en professur i ämnet. Till stöd härför har kollegiet bland annat anfört, att svenska träforskningsinstitutet numera trätt i verksamhet, varför med ett uppskov av professuren näppeligen längre kunde anstå med hänsyn till att professorn i pappersteknik förutsatts skola vara chef för institutets papperstekniska avdelning.

De sakkunniga, som föreslagit inrättandet av ifrågavarande professur från och med budgetåret 1947/48, ha härutinnan bland annat anfört:

I detta läroämne finnes sedan åtskilliga år tillbaka en speciallärarbefattning inrättad med en undervisningstid av 2 timmar föreläsningar och 2 timmar övningar per vecka under höstterminen i 4:e årskursen. Läroämnet är valfritt.

Detta läroämne representerar en stor och för vårt land synnerligen viktig industri, och det måste anses såsom en brist, att ämnet icke är företrätt av en professur. Det torde icke finnas något land med räämnestillgångar och industrier motsvarande våra, som icke så klart insett betydelsen av

utvecklingen på ifrågavarande område, att åtminstone en professur inrättats. Inom den utredning, som år 1940 tillsattes för behandling av frågorna om bland annat skogsproduktforskningen, har med skärpa framhållits nödvändigheten av intensifierad forskning på området samt inrättande av stora, tidsenliga forskningslaboratorier. Behovet av en professur är uppenbart.

Det är icke nödvändigt eller önskligt, att denna professur på det ordinarie undervisningsschemat upptager så lång tid som annars är övligt för en vanlig professur. Vikten skall läggas därpå, att ämnets utveckling säkras genom professuren och därtill anknutet laboratorium samt att möjligheter till vissa valfria studier förefinnas i 4:e årskursen, förslagsvis 3 timmar föreläsningar och 4 timmar övningar per vecka under höstterminen.

I remissyttrande över sakkunnigförslaget har *svenska pappers- och cellulosaingenjörssföreningen* uttalat, att ett viktigt led i förbättringen av utbildningen av ingenjörer för pappers- och cellulosaindustrien vore inrättandet av ifrågavarande professur.

I detta sammanhang torde jag få omnämna, att *svenska pappersbruksföreningen* i underdånig skrivelse den 6 september 1946 understrukt den stora betydelsen för den svenska pappersindustrin av ifrågavarande professur. Föreningen har därvid utfäst sig, att under förutsättning av professurens inrättande från och med den 1 juli 1947 under ett år bekosta skillnaden mellan avlöningsförmånerna för en professur och det nuvarande speciallärararvodet (2 700 kronor) ävensom att under ett år utöka anslagsmedlen till samlingar och laborationer för institutionen för pappersteknik med ett belopp av 4 000 kronor. Till stöd för professurens inrättande har föreningen i huvudsak anfört följande.

Därest icke den svenska pappersindustrin skall förlora sin nuvarande rangplats bland världens pappersproducerande länder, måste den tekniskvetenskapliga forskningen i vårt land på det papperstekniska området utan dröjsmål intensifieras.

Speciellt under de senaste åren har pappersindustrin överallt i världen börjat upptaga tillverkning av produkter, för vilkas framställning behovet av vetenskaplig kemisk-fysikalisk forskning gör sig starkt gällande. Utvecklingen har särskilt i U. S. A. uppvisat oerhörda framsteg och de erhållna resultaten komma tills vidare först i efterhand till vår kännedom. Det är ytterligt betydelsefullt, att den svenska forskningen på hithörande områden beredes möjlighet hålla jämna steg med utlandet.

Den svenska pappersindustrin har för närvarande på grund av bristande utbildningsmöjligheter svårigheter att täcka behovet av kvalificerad ingenjörstekniskt utbildad personal. Den planerade professuren i pappersteknik kommer att i hög grad stimulera rekryteringen av ingenjörer för vår industri samt lämna möjlighet till god utbildning för dessa.

Efter det tyska sammanbrottet ha de av svenska tekniska studerande tidigare i stor utsträckning utnyttjade möjligheterna till utbildning vid specialskolor i Tyskland till relativt låga kostnader bortfallit. Motsvarande studier i andra länder stå i praktiken icke till buds. Genom tillsättandet av den tilltänkta professuren kan undervisningen rationaliseras.

Enligt avtal med Kungl. Maj:t har pappersindustrin planerat och inköpt utrustning för ett laboratorium vid svenska träforskningsinstitutet,

bland annat innehållande en experimentell pappersmaskin i halvstor skala, allt till en kostnad överstigande 1 miljon kronor. Ett effektivt utnyttjande av dessa stora resurser kräver omedelbart insättande av förstklassiga krafter på det grundläggande forskningsområdet, på vars rön laboratoriet skall grunda sina försök.

6. Professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation. *Lärarkollegiet* har ifrågasatt en omvandling av den nuvarande speciallärartjänsten i byggnadsorganisation med ett arvode av 3 200 kronor till en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation, men funnit förverkligandet av detta förslag kunna anstå ett år.

De sakkunniga ha för sin del föreslagit professurens inrättande från och med budgetåret 1949/50.

7. Professur i kemisk apparatteknik. *Lärarkollegiet* har hemställt om en förändring av den nuvarande med ett arvode av 2 900 kronor förenade speciallärartjänsten i läran om kemiskt tekniska apparater till en professur i kemisk apparatteknik, därvid kollegiet — under erinran om att *de sakkunniga* föreslagit professurens inrättande först från och med budgetåret 1949/50 — till stöd för sitt äskande i huvudsak anfört:

Utvecklingen under de senare åren har varit synnerligen snabb inom den kemiska industrien och apparattekniken är härvid av fundamental betydelse. Som följd härav bör detta betydelsefulla ämne snarast möjligt bliva representerat av en professur vid högskolan såväl med hänsyn till inom området erforderlig forskning som med hänsyn till vikten av att den kemiska industriens behov av apparattekhniskt utbildade civilingenjörer blir tillgodosett.

Anledningen till att *de sakkunniga* föreslagit en så sen tidpunkt för professurens inrättande som budgetåret 1949/50 torde framförallt ha sammanhang med de byggnadsplaner, som *de sakkunniga* på sin tid framlade och enligt vilka professorn i apparatteknik skulle få disponera kemiavdelningens nuvarande apparathall utan ombyggnad. Enligt generalplanen för högskolans utbyggnad skall emellertid en apparat- och försökshall utföras gemensamt för ämnena apparatteknik (läran om kemiskt-tekniska apparater), värmeteknik och maskinlära samt teknisk oorganisk kemi och teknisk organisk kemi samt stå färdig för inflyttning budgetåret 1948/49. Av synnerligen stort värde skulle härvid vara, att en professur i apparatteknik bleve inrättad i så god tid, att innehavaren kunde medverka vid utrustandet av de nya laboratorielokalerna.

I särskild skrivelse till högskolans styrelse har *Sveriges kemiska industrikontor* understrukit önskvärdheten av ett inrättande av professuren i fråga redan från och med nästa budgetår samt därvid bland annat anfört:

Den kemiska apparattekniken har under senare tid och kanske framförallt under de gångna krigsåren visat sig utgöra en utomordentligt betydelsefull del av den kemiska tekniken i allmänhet. I åtskilliga fall har det sålunda visat sig att laboratoriemässigt utforskade kemiska tillverkningsmetoder kunnat förverkligas i industriell skala endast i den mån de apparattekhniska problemen kunnat finna en lämplig lösning. I detta sammanhang kan er-

inras bland annat om högtrycksteknikens frammarsch och om uppbyggnaden av produktionen av syntetiskt gummi såväl i Sverige som i andra länder, främst då U. S. A.

Några synpunkter kunna i detta sammanhang vara av intresse. Det är sålunda ett utmärkande drag för kemisk industri att förädlingsvärdet per arbetare är högt och att investeringarna i kemisk apparatur äro betydande. Vidare bearbetas och förädlas inom kemisk industri som regel mycket aggressiva material, vilket ställer höga krav på konstruktionsmaterialet och apparaturens utformning. I de flesta kemiska processer — indunstning, destillation, kokning, elektrolys o. s. v. — är förbrukningen av bränsle och elektrisk energi en ekonomiskt avgörande faktor och ett av de förnämsta problemen inom kemisk teknik är därför att kunna konstruera och beräkna apparatur så, att värme- och energiåtgången blir den lägsta möjliga. Många kemiska processer måste kunna noggrant följas och detta ställer numera allt större krav på automatisk skötsel och driftskontroll.

Den kemiska tekniken ställer sålunda allt mera ökade krav på ingenjörernas apparattekniska kunskaper. Även om industrien i vårt land tidigare kunnat och även i fortsättningen kan tillgodogöra sig de apparattekniska erfarenheterna i utlandet så minskar detta dock ej behovet av en förbättrad apparatteknisk utbildning, som skulle göra det möjligt för våra kemiska ingenjörer att kunna beräkna, konstruera och värdera kemisk apparatur med större erfarenhet och säkerhet än vad den hittillsvarande högskoleundervisningen kunnat möjliggöra. Under tider av krig och avspärkning innebär det dessutom en viss trygghet att inom landets gränser äga tillgång såväl till kemiska ingenjörer med god apparatteknisk utbildning, som till industriföretag, vilka ha erfarenhet av kemisk apparattillverkning.

Kemikontoret vill i detta sammanhang inte underlåta att påpeka, att en utvidgad undervisning och forskning inom kemisk apparatteknik skulle komma ej blott den »apparatförbrukande» kemiska industrien tillgodo, utan även industrier, som *tillverka* konstruktionsmaterial och färdiga apparater, exempelvis stålverk, metallverk, keramiska industrier, armaturfabriker, mekaniska verkstäder m. fl.

8. Professur i metallhyttkonst. *Lärarkollegiet* har — med upprepande av en av kollegiet därom tidigare gjord framställning — föreslagit en förändring av den nuvarande specialläartjänsten i metallhyttkonst med ett arvode av 4 550 kronor till en professur i ämnet, med bibehållande av en nu befintlig specialläartjänst i lättmetall- och legeringsteknik, därvid kollegiet uttalat, att liknande lärostolar inrättats vid ett flertal högre tekniska läroanstalter i utlandet och att det vore nödvändigt att motsvarande undervisning lämnades vid högskolan för att svenska tekniker skulle bliva i stånd att följa utvecklingen på området.

De sakkunniga ha förordat en professur i metallhyttkonst från och med budgetåret 1946/47 avsedd att ersätta båda de förenämnda speciallärarybefattningarna.

I remissyttranden över de sakkunnigas betänkande ha *jernkontoret* och *styrelsen för metallografiska institutet* i huvudsak anfört:

Även om lättmetall- och legeringstekniken, inom vilket område undervisningen och forskningen är av stor betydelse, inrymmes i professuren för

metallhyttkonst, löser man emellertid ej tillfredsställande frågan om forskningen på detta område. Det torde nämligen bliva svårt att till professor i metallhyttkonst få en person, som samtidigt tillfredsställande behärskar legeringstekniken. Det torde därför vara lämpligast att även i fortsättningen undervisningen i lättmetall- och legeringsteknik lämnas av en speciallärare och att ämnet får en sådan ställning, att examensarbeten kunna utföras i detsamma och forskning kan bedrivas, eventuellt i samarbete med metallografiska institutet.

Professuren i metallhyttkonst bör omfatta framställning av metaller och även ferrolegeringar, och den måste oundgängligen omfatta samtliga framställningsmetoder, således även de elektrotermiska och de elektrolytiska förfarandena.

I samma riktning har *ingenjörsvetenskapsakademien* uttalat sig.

Högskolans styrelse har tillstyrkt inrättandet av samtliga de av kollegiet föreslagna professurerna och därvid särskilt framhållit önskvärdheten av nya professurer i följande fem ämnen, nämligen pappersteknik, fotografi, kemisk apparatteknik, metallhyttkonst samt flygplanstatik och flygplanbyggnad. Samtliga dessa fem professurer har styrelsen betraktat som lika angelägna. I särskilt yttrande har *ledamoten av högskolestyrelsen, professor emeritus H. Kreüger* graderat nu nämnda professurer i här angiven ordning, därvid denne i fråga om professuren i flygplanstatik och flygplanbyggnad uttalat, att utvecklingen på området syntes giva vid handen, att även en professur i flygmotorteknik borde tillkomma. Laboratoriefrågorna för dessa ämnen hängde intimt samman och en utredning genom högskolans försorg rörande flygteknikens ställning vid högskolan borde därför lämpligen komma till stånd.

Lärarkollegiet har upprepat sina tidigare gjorda framställningar om en förbättring av professorernas löneställning genom deras inplacering i lönegraden A 34 och även *högskolestyrelsen* har ånyo framfört ett önskemål om en förbättring av nämnda befattningshavares ställning i lönehänseende.

Lärarkollegiet har vidare hemställt om en höjning till lägst 10 000 kronor av arvodet vid vikariat å professor, vilket arvode för närvarande vid full tjänstgöringsskyldighet utgår med ett belopp av 8 800 kronor för år räknat, där ej Kungl. Maj:t med hänsyn till särskilda förhållanden förordnar, att arvodet skall utgå med högre belopp.

Högskolestyrelsen har förordat en höjning av nämnda arvode till 11 000 kronor under erinran, att docentstipendium numera med tilläggsförmåner uppginge till i det närmaste samma belopp.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt en arvodeshöjning i enlighet med högskolestyrelsens förslag jämväl för Chalmers tekniska högskolas del.

Statskontoret åter har funnit denna fråga böra prövas först i samband med den översyn av det statliga arvodesväsendet, som kunde komma att verkställas i anslutning till den allmänna löne regleringen.

B. Speciallärare m. m.

Lärarkollegiet vid högskolan har — med tillstyrkan av *högskolestyrelsen* — i enlighet med vad i det följande anges för nästa budgetår hemställt om inrättande av tre nya och omreglering av två nuvarande speciallärarbefattningar ävensom om inrättande av en ny laboratorstjänst.

1. *Speciallärarbefattning i geodesi II. Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom av kollegiet tidigare gjorda framställningar — föreslagit en omändring av den nuvarande speciallärartjänsten i planmätning och nivellering med ett arvode av 4 450 kronor till en speciallärarbefattning i geodesi II med ett arvode av 8 750 kronor.

1946 års sakkunniga för utbildningen av lantmätare och lantbruksingenjörer ha i häröver avgivet remissyttrande förklarat sig icke för närvarande kunna tillstyrka ifrågakvarande förslag. Ett bifall därtill skulle nämligen innefatta ett föregripande av resultatet av de sakkunnigas arbete.

2. *Speciallärarbefattning i geoteknik. Lärarkollegiet* har — under återopande av de sakkunnigas förslag — hemställt om inrättandet av en speciallärarbefattning i geoteknik med ett till 2 650 kronor avrundat arvode, vilket av kollegiet beräknats på följande sätt:

arvode för allmänna åligganden	kronor	400
föreläsningar, 42 timmar à 35 kronor	»	1 470
övningar, 28 timmar à 17 kronor 50 öre	»	490
antal studerande, 55 à 5 kronor	»	275
		kronor 2 635.

De sakkunniga, som föreslagit inrättandet av en befattning som speciallärare i geoteknik från och med budgetåret 1947/48 ha härutinnan i huvudsak anført:

Ingen samlad fristående undervisning i detta läroämne förekommer för närvarande vid högskolan, varemot geoteknisk undervisning är i viss mån inblandad i flera ämnen, såsom byggnadsstatik, byggnadsteknik och vattenbyggnad. Det skulle innebära en förbättring dels ur koncentrationssynpunkt, dels för undvikande av onödig dubblering av undervisningen, om läroämnet samlades på en hand. Den huvudsakliga motiveringen för inrättande av en lärarbefattning i ämnet är emellertid den, att detsamma, från att ha utgjort ett tämligen oplöjt område, numera, sedan det varit föremål för en intensiv forskning i olika länder, varibland även Sverige, erbjuder möjligheter till en värdefull undervisning, såväl när det gäller vägbyggnader och vattenbyggnader som även grundläggningar för hus- och brobyggnader m. m., där ingående kunskaper i geoteknik med särskild tillämpning på svenska förhållanden är av största ekonomiska betydelse.

En samlad och ingående undervisning i geoteknik torde således numera vara att anse som ofrånkomlig vid en teknisk högskola.

3. *Speciallärarbefattning i svenska arkitekturens historia. Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom av kollegiet tidigare gjorda framställningar — under återopande av de sakkunnigas för-

slag hemställt om en utökning av föreläsningarna i detta ämne med en halvtimme per vecka under en termin. Arvodet har härvid avsetts skola ökas från 1 900 kronor till i runt tal 2 100 kronor enligt följande beräkning:

arvode för allmänna åligganden	kronor	400
vård av instrument och samlingar	»	200
föreläsningar, 35 timmar à 35 kronor	»	1 225
antal studerande, 60 à 5 kronor	»	300
		kronor 2 125.

De sakkunniga, som ifrågasatt en utökning av undervisningen först från och med budgetåret 1949/50, ha härutinnan anfört:

Undervisning i detta läroämne skall enligt föreskrift meddelas av professor i svensk och jämförande arkitekturhistoria vid konsthögskolan. Någon anledning att föreslå ändring härutinnan föreligger icke.

Undervisningen fortgår för närvarande med 2 föreläsningstimmar per vecka under höstterminen, gemensamt för 2:a och 3:e årskurserna. Det har visat sig, att denna tid är i knappaste laget, och de sakkunniga vilja därför föreslå en ökning från 2 till 2,5 timmar per vecka.

4. Speciallärarbefattning i färg- och lackkemi. *Lärarkollegiet* har — under framhållande att en av donationsmedel bekostad undervisning i färg- och lackkemi under ett antal år förekommit vid högskolan men att några dylika medel ej stode till förfogande efter utgången av innevarande budgetår — hemställt om inrättande av en speciallärarbefattning i ämnet med ett arvode av i runt tal 3 000 kronor, därvid kollegiet bland annat anfört:

Från och med budgetåret 1942/43 har tack vare en donation från färg- och fernissfabrikanternas förening undervisning i färg- och lackkemi meddelats i form av en valfri kurs för studerande inom avdelningen för kemi och kemisk teknologi, omfattande 2,5 timme föreläsningar per vecka och 2,5 timme övningar per vecka under en termin. Intresset från de studerandes sida har varit stort. Sålunda deltog 1942/43 35 studerande i laborationsövningarna, 1943/44 26 studerande, 1944/45 29 studerande och 1945/46 29 studerande. Övningarna ha provisoriskt varit förlagda till en sal, hörande till institutionen för teknisk oorganisk kemi men egna lokaler för ämnet skola enligt den för högskolans utbyggnad uppgjorda generalplanen anordnas i den nya kemibyggnaden.

Framhållas må, att studier i färg- och lackkemi äro av betydelse icke blott för färg- och fernissindustrien utan även för ett flertal andra av landets kemiska industrier, såsom cellulosaindustrien i den mån den förädlar skogens produkter till lösnings-, mjuknings- och bindemedel, konsthartsindustrien, olje- och fettindustrien, nitrocellulosa-, vaxduks- och linoleumtillverkningen, de stenkolsbearbetande industrierna samt de företag, som inom landet tillverka pigment. Även för de kemistuderande, som efter avslutade studier taga anställning vid de statliga, kommunala eller enskilda verk, vilka befatta sig med ytbehandlingsfrågor, såsom statens järnvägar, vattenkraftverken, vägväsendet, försvarets olika grenar och den elektriska industrien, är ämnet av intresse.

Vid studier i färg- och lackkemi beröras en mångfald för den kemiska teknologien betydelsefulla problem, såsom de feta oljornas kemi och teknologi, polymerisation och polykondensation, emulsions- och dispersionsteknik, det plastiska tillståndet, vätningsfenomenet och andra ytkemiska frågor, frågan om partikelstorlek och partikelstruktur m. m.

Arvodet för specialläraryrket i färg- och lackkemi blir vid samma omfattning av undervisningen som för närvarande följande:

arvode för allmänna åligganden	kronor	400
vård av instrument och samlingar	»	400
föreläsningar, 40 timmar à 35 kronor	»	1 400
övningar, 40 timmar à 17 kronor 50 öre	»	700
antal studerande, 25 à 5 kronor	»	125

kronor 3 025.

5. Specialläraryrket i kärnfysik. *Lärarkollegiet* har hemställt om inrättande av en specialläraryrket i detta ämne med ett arvode av 2 500 kronor för en tills vidare frivillig undervisning inom vissa av högskolans avdelningar. Till stöd härför har anförts, att kärnfysiken med största sannolikhet inom kort skulle komma att bli av så stor teknisk betydelse, att de tekniska högskolorna måste utbilda ingenjörer och forskare inom detta ämnesområde.

6. Befattning som laborator i radioaktiv kemi. *Lärarkollegiet* har föreslagit inrättandet av en befattning som laborator i radioaktiv kemi med placering i lönegraden A 27 för forskning och tills vidare frivillig undervisning inom vissa av högskolans fackavdelningar. Till stöd för detta äskande har bland annat framhållits, att för arbeten inom kärnfysiken och särskilt för dess tekniska tillämpningar krävdes en speciell teknisk metodik, inriktad på separering av genom kärnreaktioner framställda ämnen.

Härjämte har *lärarkollegiet* föreslagit ändring av benämningen å den nuvarande specialläraryrket i elektrotekniska mätmetoder till elektrisk mätteknik såsom en numera adekvatare beteckning å ifrågavarande befattning.

C. Biträdande lärare.

Lärarkollegiet har — med tillstyrkan av *högskolestyrelsen* — för nästa budgetår föreslagit inrättandet av fem nya befattningar som biträdande lärare i enlighet med vad i det följande närmare anges.

1. Befattning som biträdande lärare i industriell ekonomi och organisation. *Lärarkollegiet* har — med upprepan- de av en därom tidigare gjord framställning — föreslagit inrättandet av en tjänst som biträdande lärare i industriell ekonomi och organisation med ett arvode av i runt tal 2 100 kronor och avsedd att inordnas under profes- suren i ämnet, varvid kollegiet anför, att befattningen i fråga närmast

vore avsedd för utökad undervisning i tillverkningsekonomi och organisation för blivande driftenjörer inom avdelningarna för maskinteknik, flygteknik och skeppsteknik, elektroteknik samt bergsvetenskap. Arvodet hade beräknats på följande sätt:

föreläsningar, 14 timmar à 35 kronor	kronor	490
övningar, 28 timmar à 17 kronor 50 öre	»	490
antal studerande, 225 à 5 kronor	»	1 125
		kronor 2 105.

2. Befattning som biträdande lärare i trädgårdskonst. *Lärarkollegiet* har — med upprepande av därom tidigare gjorda framställningar — föreslagit inrättande av en befattning som biträdande lärare i detta ämne med ett arvode av i runt tal 1 350 kronor och inordnad under professuren i arkitektur II. Till stöd för ifrågavarande äskande har i huvudsak anförts:

Behovet av en undervisning för arkitekter i trädgårdskonst framstår klart vid en jämförelse mellan trädgårdskonstens betydelse för modern arkitektur och stadsplanering i exempelvis Danmark, England och U. S. A. och i vårt land. I den danska arkitektundervisningen ingår sedan länge trädgårdskonsten som en viktig del. Även i Finland har nyligen förslag väckts om införande av undervisning i trädgårdskonst vid tekniska högskolans arkitekturavdelning i Helsingfors. Ämnet behandlas för närvarande mycket kortfattat i arkitektur II men är av den betydelsen både för det enskilda huset och för stadsplanen att det fordrar dels betydligt större omfattning och dels en på anläggningsteknik erfaren fackman som lärare. Den med befattningen avsedda undervisningsskyldigheten bör omfatta 2 timmars föreläsningar per vecka under en termin och utan tentamensskyldighet. Övningarna kunna vara gemensamma med arkitektur II, bostadsbyggnad och stadsbyggnad allt efter övningsuppgifternas art.

Arvodet för adjungerad lärarbefattning i trädgårdskonst beräknas på följande sätt:

vård av instrument och samlingar	kronor	200
föreläsningar, 28 timmar à 35 kronor	»	980
antal studerande, 30 à 5 kronor	»	150
		kronor 1 330.

De sakkunniga ha icke ifrågasatt inrättande av någon särskild lärarbefattning för undervisning i detta ämne.

Av remissyttrandena i anledning av sakkunnigbetänkandet må här anföras följande.

Byggnadsstyrelsen har ansett, att trädgårdskonst, även omfattande kyrkogårdskonst, om möjligt borde inrymmas inom den slutliga studieplanen.

I samma riktning har *akademien för de fria konsterna* uttalat sig, därvid akademien framhållit, att tillfälliga specialkurser i trädgårds- och kyrkogårdskonst redan försöksvis anordnats vid konsthögskolans arkitekturskola.

Svenska arkitekters riksförbund har förordat inrättande av en befattning

som adjungerad lärare i trädgårdskonst med i huvudsak samma motivering som anförts därför i anslagsäskandena.

3. Befattning som biträdande lärare i elektronik. *Lärarkollegiet* har avsett att ifrågavarande befattning skall inordnas under professuren i samma ämne och förenas med ett arvode av i runt tal 2 100 kronor samt till stöd för sitt äskande i huvudsak anført:

Professuren i ämnet, som inrättades från och med budgetåret 1945/46, är synnerligen värdefull men med hänsyn till att den har karaktären av forskningsprofessur, är den därtill knutna undervisningsskyldigheten relativt begränsad. Som följd av den synnerligen snabba utvecklingen inom elektroniken visade det sig ofrånkomligt, att en allmän kurs i elektronik anordnades för studerande inom avdelningarna för elektroteknik och teknisk fysik. Efter hänvändelse från högskolan ställdes från industrihåll vissa medel till förfogande för anställande av en extra lärare i elektronik under budgetåren 1945/46 och 1946/47. Någon donation torde icke kunna påräknas efter sistnämnda budgetår och då, som redan framhållits, erfarenheten visat, att undervisningen måste meddelas, har avdelningen för elektroteknik med skärpa understrukit vikten av att en biträdande lärarbefattning i elektronik inrättas.

Arvodet för biträdande lärarbefattningen i elektronik beräknas på följande sätt:

föreläsningar, 42 timmar à 35 kronor	kronor 1 470
övningar, 14 timmar à 17 kronor 50 öre	» 245
antal studerande, 80 à 5 kronor	» 400

kronor 2 115.

4. Befattning som biträdande lärare i elektrisk anläggningsteknik II. *Lärarkollegiet* har till stöd för sitt förslag om inrättande av ifrågavarande befattning — förenad med ett arvode av i runt tal 2 150 kronor och avsedd att inordnas under professuren i elektrisk anläggningsteknik — i huvudsak anført:

Undervisningen i professuren i elektrisk anläggningsteknik var tidigare i likhet med andra elektrotekniska ämnen uppdelad i en allmän kurs och en fortsättningskurs. Den förra skulle dels tjäna som en grundläggande kurs i elektrisk anläggningsteknik för sådana studerande, som senare ämnade följa fortsättningskursen, och dels utgöra en sammanfattande kurs för övriga studerande. Med hänsyn till att dessa båda tämligen skilda ändamål voro svåra att förena och till vissa timplanssvårigheter har professorn i elektrisk anläggningsteknik under de senaste åren hållit två helt skilda kurser. Den ena, elektrisk anläggningsteknik I, omfattar såväl den förutvarande allmänna kursen som fortsättningskursen, under det att den andra, elektrisk anläggningsteknik II, utgör en alternativ allmän kurs och giver en sammanfattande framställning av riktlinjerna för rationell teknisk-ekonomisk projektering och drift av elektriska anläggningar i allmänhet. Genom denna anordning har professors arbetsbörda ökats i hög grad. För att en behövlig avlastning skall kunna åstadkommas bör därför en biträdande lärarbefattning, avseende elektrisk anläggningsteknik II, inrättas.

Arvodet för biträdande lärarbefattningen i elektrisk anläggningsteknik II beräknas på följande sätt:

föreläsningar, 42 timmar à 35 kronor	kronor 1 470
övningar, 28 timmar à 17 kronor 50 öre	» 490
antal studerande, 40 à 5 kronor	» 200
	kronor 2 160.

5. Befattning som biträdande lärare i byggnadsakustik. *Lärarkollegiet* har till stöd för förslaget om inrättande av ifrågakvarande befattning — förenad med ett arvode av i runt tal 3 500 kronor och avsedd att inordnas under professuren i byggnadsteknik — anført:

En av byggnadsteknikens mest aktuella uppgifter är att klargöra, huru en byggnad lämpligen skall utformas och vilka material, som böra användas i densamma för att ljudisoleringen skall bli förstklassig mellan olika lägenheter eller rum i byggnaden. Ljudisoleringsproblemet aktualiseras av den förevarande rationaliseringstendensen vid byggnadsutförandet, som går ut på att minska byggnadsmassorna, vilket i och för sig verkar försämrande på ljudisoleringen, samtidigt som tekniken genom radio och på annat sätt gör ljud och ljudskällor allt vanligare förekommande och av allt kraftigare intensitet. Ljudisoleringsfrågan sammanhänger även med sådana problem som ljudabsorbti on hos olika material och ett rums lämpliga utformning ur akustisk synpunkt, problem som äro speciellt viktiga vid byggnad av större lokaler exempelvis konserthallar och biografteater.

De anförda skälen visa klart, att det är av största betydelse, att kunskap om ljudets egenskaper och om sättet att hindra dess utbredning i en byggnadsstomme bibringas de studerande vid de tekniska högskolorna. Arkitekter, väg- och vattenbyggare men även civilingenjörer från elektriska och mekaniska avdelningarna äro de, som i det praktiska livet närmast ha hand om ljudisolerings- och ljudabsorbti onproblem.

Föreläsningarna och övningarna avses att givas olika innehåll och inriktning för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt arkitektur å ena sidan och avdelningarna för maskinteknik samt elektroteknik å andra sidan men skulle i vardera fallet omfatta 1 timme föreläsningar och 2 timmar övningar per vecka under en termin.

Arvodet för biträdande lärarbefattningen i byggnadsakustik beräknas på följande sätt:

vård av instrument och samlingar	kronor 200
föreläsningar, 28 timmar à 35 kronor	» 980
övningar, 56 timmar à 17 kronor 50 öre	» 980
antal studerande, 263 à 5 kronor	» 1 315
	kronor 3 475.

D. Docenter.

Lärarkollegiet har — under hänvisning till docentstipendiernas betydelse ur forskningssynpunkt — hemställt om en ökning av antalet dylika stipendier vid högskolan från sex till åtta från och med nästa budgetår.

E. Tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter m. m.

För innevarande budgetår har under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagits en delpost å 675 000 kronor till er-

sättningar åt tillfälliga lärare och assistenter. Såsom underlag för beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1947/48 har *lärarkollegiet* uppgjort följande preliminära beräkning av de utgifter, som under innevarande budgetår skola bestridas från ifrågavarande delpost:

1. Tillfälliga lärare	kronor	20 000
2. Förste assistenter	»	302 000
3. Assisterer	»	300 000
4. Särskild ersättning för licentiatundervisning	»	20 000
5. Vikariatsarvoden vid icke vakanta professurer	»	20 000
6. Biträden för uppehållande av rektors undervisning ..	»	13 000
		kronor 675 000.

1. Tillfälliga lärare. *Lärarkollegiet* har beräknat oförändrat medelsbehov härtill för nästa budgetår eller 20 000 kronor, därvid kollegiet i huvudsak anført, att under budgetåret 1945/46 kostnaderna för kurser genom tillfälliga lärare uppgått till omkring 15 000 kronor och att teknikens snabba utveckling befunnits kräva en utvidgning av den här avsedda kursverksamheten.

2. Förste assistenter. *Lärarkollegiet* har uppskattat medelsbehovet till grundlön åt förste assistenter för nästa budgetår till 353 000 kronor. Härvid har kollegiet avsett att möjliggöra en anställning av ytterligare nio förste assistenter, varav sju erfordrades vid bifall till kollegiets äskanden om inrättande av vissa i det föregående omförmälda professurer och andra lärarbefattningar.

3. Assisterer. *Lärarkollegiet* har i huvudsak anført:

På grund av begränsningen av anslagsposten till ersättningar åt tillfälliga lärare och assistenter till 675 000 kronor har emellertid *lärarkollegiet*, med hänsyn till nödvändigheten av att tillgodose övriga under anslagsposten hänförliga medelsbehov, i sina beräkningar för innevarande budgetår preliminärt upptagit endast 300 000 kronor. För anställande av med högskolans utvidgning följande ytterligare erforderliga övningsassistenter torde en ökning av medelsbehovet till 350 000 kronor, vilket belopp *lärarkollegiet* beräknade i sina äskanden föregående år, få anses påkallad.

4. Särskild ersättning för licentiatundervisning. *Lärarkollegiet* har för nästa budgetår räknat med ett oförändrat medelsbehov av 20 000 kronor, därvid kollegiet i huvudsak anført:

Intresset för bedrivande av studier för vinnande av teknisk licentiatgrad har visat sig vara stort. Dylika studier beräknas under budgetåret 1946/47 komma att bedrivas av ett 40-tal studerande och möjligt är att antalet blir ännu större efterföljande budgetår. För att den härmed sammanhängande undervisningen skall kunna utformas på lämpligaste sätt, vore det i hög grad önskvärt, att särskilda avancerade föreläsningar kunde hållas samt att utomstående specialister kunde anmodas deltaga vid seminarieövningar och dylikt.

5. Medelsbehovet till vikariatsarvoden vid förordnande

å icke vakanta professurer har av *lärarkollegiet* uppskattats till samma belopp som innevarande budgetår eller 20 000 kronor.

6. Till biträden för uppehållande av rektors undervisning har *lärarkollegiet* — med förmälan att årligen omkring 13 000 kronor åtgått för detta ändamål — beräknat oförändrad medelsåtgång för nästa budgetår.

Anslagsmedlen till tillfälliga lärare och assistenter ha i enlighet härmed för nästa budgetår beräknats till $(20\,000 + 353\,000 + 350\,000 + 20\,000 + 20\,000 + 13\,000 =) 776\,000$ kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 101 000 kronor.

I detta sammanhang må vidare anmärkas att de i avlöningsstaten för högskolan upptagna, särskilda uppbördsmedlen Avgifter från de studerande av *lärarkollegiet* uppförts med samma belopp som innevarande budgetår eller 350 000 kronor.

II. Personal vid högskolans bibliotek.

Med avseende å ifrågakvarande personal har *lärarkollegiet* för nästa budgetår framfört följande äskanden.

1. Uppflyttning av överbibliotekarien från lönegraden A 28 till A 30;
2. Ytterligare en förste bibliotekarie i lönegraden A 26;
3. Ytterligare två kanslibiträden, varav ett i lönegraden Eo 7 och ett i lönegraden Ex 7;
4. Uppflyttning av en förste expeditionsvakt i lönegraden A 7 till bokbinderiförman, tillika förste biblioteksvaktmästare, i lönegraden A 9;
5. Uppflyttning av en expeditionsvakt i lönegraden Eo 6 till biblioteksvaktmästare i lönegraden A 7;
6. Inplacering i lönegraden Eo 7 eller Eo 8 av en handförgyllare, tillika bokbindare, och en apparatskötare, tillika rotaprintryckare; samt
7. Uppflyttning av en garderobsvakt från Ex 1 till Eo 1.

Till stöd för sina under punkterna 4 och 6 upptagna äskanden har *lärarkollegiet* i huvudsak anført:

Beträffande förste expeditionsvakten å biblioteket gäller visserligen, att motsvarande befattning vid de biblioteket jämställda universitetsbiblioteken och vid kungl. biblioteket är uppförd i lönegrad A 7 och att en uppflyttning med hänsyn härtill icke kan anses berättigad. Emellertid föreligger en skillnad i tjänsteåliggandena, framför allt därigenom, att tekniska högskolans bibliotek i motsats till de i övrigt jämställda biblioteken äger en fullständig bokbinderiverkstad, där så gott som all bindning för bibliotekets behov utföres och som för närvarande sysselsätter en handförgyllare och bokbindare samt ett bokbinderibitråde. 1945/46 inbundos i verkstaden 461 band för bibliotekets räkning. Förste expeditionsvakten har ansvaret för arbetet vid bokbinderiverkstaden. Han är yrkesutbildad bokbindare, en utbildning, som var ett villkor för anställningen,

när befattningen ursprungligen ledigförklarades 1920. Dessutom har förste expeditionsvakten uppsikt över bibliotekets reproduktionsverkstad, vilken med åren tagit en mycket stor omfattning och 1945/46 hade en bruttoinkomst på över 22 000 kronor. Reproduktionen sysselsätter för närvarande en apparatskötare och ett biträde. I betraktande av dessa för högskolans bibliotek speciella förhållanden torde en högre löneplacering här för förste expeditionsvakten än vid andra jämställda bibliotek vara berättigad.

Vad handförgyllaren och apparatskötaren beträffa erhålla dessa sedan den 1 juli 1946 arvode motsvarande 9:e löneklassen. Handförgyllaren hade tidigare arvode efter gällande kollektivavtal och apparatskötaren ett månatligt arvode av 450 kronor.

Handförgyllaren, som även är bokbindare, har varit heltidsanställd sedan 1931. Arvodet har utgått från bibliotekets anslag för bokinköp och bokbindning. Största delen av bibliotekets bokbindning utföres inom biblioteket. Detta är av mycket stort värde, eftersom böckerna och tidskriftsårgångarna då ständigt äro tillgängliga för fotografering eller för begagnande i läsesalen. Behovet av en bokbindare och handförgyllare är följaktligen permanent, varför en inplacering av befattningen i löneplanen måste anses starkt motiverad.

Apparatskötaren anställdes i biblioteket 1939 och hans arvode utbetalas av medel, som reproduktionsverksamheten inbringar. Hans huvudsakliga verksamhet är att utföra fotografiska kopior (fotostater eller mikrofotografier och förstoringar) av boksidor för biblioteket självt och dess kunder. Bokfotograferingen är av den allra största betydelse, särskilt för de tekniska biblioteken och utvecklingen visar bestämt på en allt mer omfattande användning av fotografiska kopior för lösandet av den yttre tjänstens problem. Även denna befattning fyller sålunda ett stort och permanent behov, varför en inplacering i löneplanen måste anses väl motiverad.

I betraktande av att såväl handförgyllaren som apparatskötaren äro fullt utbildade yrkesmän samt av att deras nuvarande arvoden äro anpassade efter 9:e löneklassen, torde en inplacering i 8:e eller eventuellt 7:e lönegraden kunna anses skäligen.

En förändring av dessa arvodestjänster till fasta befattningar skulle, eftersom överskotten från reproduktionsverksamheten överföras till bibliotekets anslag för bokinköp betyda en avlastning av detta anslag med cirka 11 400 kronor.

Högskolans styrelse har funnit de av lärarkollegiet föreslagna nya tjänsterna och uppflyttningarna i lönegrad för bibliotekspersonalen böra anstå, intill dess närmare erfarenhet vunnits av den omorganisation av bibliotekspersonalen, som genomförts från och med innevarande budgetår. Däremot har styrelsen hemställt, att medel beräknas för anställande av ytterligare en expeditionsvakt i lönegraden Eo 5 med hänsyn till att — ehuru lånerörelsen på de senaste tio åren mångdubblats — biblioteket alltså hade samma antal vaktmästare som år 1935.

Statskontoret har förklarat sig icke vilja motsätta sig en inplacering på löneplan av befattningarna som bokbindare (handförgyllare) och reproduktionsfotograf (apparatskötare), därvid ämbetsverket funnit den förra befattningen böra hänföras till lönegraden Eo 6 och den senare till lönegraden

Eo 8. För båda befattningshavarna bör enligt statskontoret gälla en arbetstid av 48 timmar i veckan. Beträffande den ifrågasatta uppflyttningen av förste expeditionsvakten vid biblioteket har statskontoret förklarat sig icke kunna finna, att de med befattningen förenade arbetsuppgifterna motiverade en högre lönegradsplacering än den nuvarande eller 7 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har för sin del förordat en inplacering av de båda förstnämnda befattningarna i lönegraden Eo 7 samt — i likhet med statskontoret — avstyrkt förslaget om en uppflyttning av befattningen som förste expeditionsvakt vid biblioteket.

III. Övrig personal.

Med avseende å högskolans personal i övrigt har *lärarkollegiet* för nästa budgetår framfört följande äskanden.

1. Kontorsvakt i lönegraden Ex 1. *Lärarkollegiet* har anfört:

Det har visat sig lämpligt att med anlitande av tillgängliga medel för extra arbetshjälp vid skrivcentralen arvodesanställa en kontorsvakt med uppgift att i första hand utföra förekommande dupliceringsarbete. Anledningen härtill är dels den att skrivcentralen är fullbelagd med skrivarbete, dels ock den att dupliceringsarbetet är av sådan karaktär, att det med fördel kan handhavas av en lägre avlönad befattningshavare än de å skrivcentralen anställda. Då befattningshavaren i fråga fyller ett permanent behov, hemställer *lärarkollegiet*, att han som kontorsvakt inplaceras i lönegrad Ex 1.

2. Institutionsvaktmästare m. m. *Lärarkollegiet* har — under erinran att antalet institutionsvaktmästare vid högskolan utgjorde 37, fördelade på 12 befattningar i lönegrad A 9, 2 i lönegrad Eo 9, 13 i lönegrad A 7, 4 i lönegrad Eo 7 samt 6 i lönegrad Ex 7 — ånyo framfört önskemål om en placering av samtliga institutionsvaktmästarna i 9:e lönegraden. Kollegiet har hemställt, att i allt fall antalet i 9:e lönegraden placerade institutionsvaktmästare måtte ökas med minst sju ävensom att nya institutionsvaktmästarebefattningar måtte inrättas vid följande fem institutioner, nämligen institutionen för kylteknik, institutionen för livsmedelskemi, institutionen för teknisk elektrokemi, institutionen för elektroteknisk materiallära och institutionen för radioaktiv kemi. I fråga om de båda sistnämnda institutionerna föreläge emellertid enligt vad kollegiet anfört behov av institutionsvaktmästare endast under förutsättning att den äskade professuren, respektive laboratorsbefattningen i ämnet inrättades. Vid sin uppskattning av medelsbehovet för de sålunda äskade nya vaktmästarebefattningarna har kollegiet utgått från en placering av tre i lönegraden Eo 7 och två i lönegraden Ex 7. Vidare har kollegiet med hänsyn till föreliggande speciella behov vid institutionen för teknisk oorganisk kemi äskat ett belopp av 5 000 kronor för anställande av en m a s k i n t e k n i k e r som extra arbetshjälp.

3. *Expeditionsvakter.* *Lärarkollegiet* har upprepat sina tidigare framförda äskanden om en uppflyttning av förste expeditionsvakten vid högskolans kansli och förste expeditionsvakten vid högskolans post- och godsexpedition från lönegraden A 7 till lönegraden A 9 samt om en uppflyttning av den vid högskolans lokaler vid Drottninggatan tjänstgörande expeditionsvakten från lönegraden A 5 till lönegraden A 7. Härjämte har kollegiet föreslagit ordinarie löneställning för en expeditionsvakt i lönegraden Eo 5, med hänsyn till att denne före sin anställning vid högskolan innehåft extra ordinarie befattning hos riksräkenskapsverket sedan den 1 oktober 1933.

4. *Laboratoriebiträden.* *Lärarkollegiet* har ånyo framfört önskemål om en medelsanvisning för anställande av laboratoriebiträden samt för ändamålet äskat ett belopp av 30 000 kronor. Såsom motivering härför har kollegiet i huvudsak anført:

Behov av laboratoriebiträden har för budgetåret 1947/48 anmälts av följande femton institutioner: ångteknik, mekanisk teknologi, förbränningsmotorteknik, flygteknik, elektronik, elektrotekniska mätmetoder, elektrisk anläggningsteknik, elektromaskinlära, telegrafi och telefoni, radioteknik, oorganisk kemi, teknisk organisk kemi, teknisk oorganisk kemi, metallografi samt järnets bearbetning och behandling.

Genom det år från år ökade antalet studerande har den personal, som finnes tillgänglig för att genomföra högskolans dubbla uppgift att vara såväl utbildnings- som forskningsanstalt, visat sig alldeles otillräcklig. Under årens lopp har därför en viss förstärkning av såväl lärar- som assistent- och vaktmästarpersonal skett och kommer väl även i fortsättningen att ske. Ett enligt lärarkollegiets åsikt väsentligt behov har emellertid hittills förblivit obeaktat — behovet av teknisk hjälpkraft.

Den moderna forskningen måste ofta inrikta sig på genomförandet av långa serier av undersökningar, varvid en myckenhet rutinarbete måste genomföras. Inom den tekniska tillämpningsforskningen måste förutom direkt passningsarbete, apparatur monteras, demonteras, rengöras och skötas o. s. v. För sådana arbeten, alltså avläsning av instrument, monterings- och demonteringsarbeten, rengöring, olika slags provberedning, budskickning etc. finnes för närvarande ingen särskild personal på institutionerna, utan ha vanligen helt överkvalificerad arbetskraft i form av 1:e assistenter eller institutionsvaktmästare måst användas härför. Vid de arbeten som de studerande utföra såsom examensarbeten, licentiat- och doktorsarbeten äro de studerande vanligen nödsakade att använda en ofta ej oväsentlig del av sin egen dyrbara studietid för dylikt rutinarbete, vilket givetvis medför att resultaten av deras forskningsarbete på en viss tid blir mindre än de kunna bli vid ett rationellt utnyttjande av tiden. Speciellt i våra dagar med den stora brist på arbetskraft, som är för handen, synes det lärarkollegiet vara oförsvarligt att ej söka åstadkomma sådana möjligheter, att såväl institutionspersonalen som de studerande verkligen effektivt kunna placeras enligt principen »rätt man på rätt plats».

Ett anställande av här åsyftad personal kan givetvis icke i något fall ersätta den till högskolan nu knutna fasta personalen, t. ex. institutionsvaktmästarna, men väl göra, att denna personal kan mera effektivt ut-

nyttjas för de ändamål för vilka de ursprungligen avsetts och för vilka de även besitta nödig kompetens. I vissa fall kan man behöva anställa personal med speciella kvalifikationer, som ej kan förutsättas hos institutionsvaktmästarna.

Inom den privata företagsamheten, t. ex. industriens forskningslaboratorier, användes också i stor utsträckning teknisk personal för relativt låga kostnader och detta med utomordentliga resultat. Samma är förhållandet i utlandet, t. ex. U.S.A.

Även vid högskolan ha vid vissa institutioner personal av den typ, som här åsyftas, tidigare varit anställd i form av laboratoriebiträden. Dessa ha därvid avlönats antingen med hjälp av forskningsbidrag beviljade av staten eller av enskilda eller med hjälp av institutionernas anslag till samlingar och laborationer. I förra fallet kunna ifrågavarande biträden givetvis blott användas för de speciella uppdrag, vartill anslagen erhållits. I senare fallet tages anslag i anspråk för ett ändamål, för vilket det icke är beräknat, ett förhållande, som givetvis endast kan vara möjligt i undantagsfall och för mycket begränsad tid.

De föreslagna laboratoriebiträdenas arbetsuppgifter bliva ganska olika på olika institutioner och därmed kommer givetvis också olika kompetens att erfordras och även olika avlöningsförmåner att utgå. Det åskade beloppet, 30 000 kronor, är därför avsett att fördelas på de anslagsäskande institutionerna efter föreliggande behov.

Med hänvisning till vad ovan anförts vill lärarkollegiet som sin åsikt framhålla, att beviljandet av anslag till anställning av laboratoriebiträden skulle i hög grad innebära ökade möjligheter till en intensifiering av såväl högskolans utbildnings- som dess forskningsverksamhet.

Högskolans styrelse har understrukit behovet av en medelsanvisning för ifrågavarande ändamål samt därvid i huvudsak anfört:

Med hänsyn till institutionernas varierande behov av laboratoriebiträden och till att dessa som regel icke kunna tjäna som rekryteringspersonal till andra tjänster vid högskolan, bör placering såsom extra tjänstemän icke lämpligen ifrågakomma. Kungl. Maj:t synes emellertid, därest förslaget bifalles, böra meddela föreskrift angående det belopp, varmed arvode till laboratoriebiträde högst må utgå, förslagsvis 400 kronor för månad.

Statskontoret har uttalat, att ämbetsverket icke ansett sig på den föreliggande utredningen kunna förorda en medelsanvisning för ändamålet samt därvid i huvudsak anfört:

Ämbetsverket delar högskolemyndigheternas uppfattning, att kvalificerad arbetskraft i regel icke bör anlitas för rutinmässiga göromål. Det torde emellertid icke kunna helt undvikas, att sådana göromål i mindre utsträckning komma att åvila mera kvalificerade befattningshavare ävensom givetvis de studerande. Därest rutinarbetena icke äro av den omfattning, att för deras fullgörande kan anställas hel- eller halvtidstjänstgörande befattningshavare, föreställer sig också statskontoret, att betydande svårigheter måste uppstå att mot rimlig ersättning erhålla arbetskraft för ändamålet. Av den föreliggande framställningen framgår icke närmare, hur högskolemyndigheterna tänkt sig tillgodoseendet av behovet av mindre kvalificerad biträdeshjälp, vilka kompetensfordringar, som skulle uppställas, och hur löneförmånerna skulle avvägas. Då de åsyftade biträdena benämnts labo-

ratoriebiträden, synes angeläget fästa uppmärksamheten vid att befattningshavare av denna kategori för närvarande torde vara placerade i, relativt sett, så pass höga lönegrader som 6, 7, 9 och 11.

Departement-
schefen.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har högskolans lärarkollegium hemställt om inrättande från och med nästa budgetår av åtta nya professorer. Vid min prövning av dessa förslag har jag funnit mig böra tillstyrka inrättande av fyra nya ordinarie professorer, nämligen i pappersteknik, i fotografi, i kemisk apparatteknik och i metallhyttkonst. Samtliga de av mig sålunda biträdda förslagen avse professorer, vilka av högskolans styrelse framhållits såsom särskilt angelägna.

Vad först angår *professuren i pappersteknik* så har behovet av denna professur starkt framhållits icke blott av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen utan även av utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande i det förslag av utredningen, som legat till grund för statsmakternas beslut vid 1942 års riksdag om inrättande av svenska träforskningsinstitutet. Jag vill här till anmärka, att ifrågavarande professur avsetts skola förenas med chefskapet för institutets papperstekniska avdelning och att denna avdelning av institutet numera trätt i full verksamhet. Ett uttryck för den betydelse, som från pappersindustriens sida tillmätts denna professur, utgör också den av svenska pappersbruksföreningen gjorda utfästelsen, att under ett år bestrida skillnaden mellan de med professuren förenade avlöningsförmånerna och det med den nuvarande speciallärartjänsten i ämnet förenade arvodet av 2 700 kronor ävensom bidra till kostnaderna för samlingar och laborationer med ett belopp av 4 000 kronor. För egen del är jag även av den uppfattningen, att professurens inrättande bör vara ägnat att verksamt främja undervisningen och forskningen på ifrågavarande område av den tekniska vetenskapen, inom vilket vårt land har en rangplats att hävda.

Önskemål om en *professur i fotografi* i stället för den nuvarande speciallärartjänsten i ämnet har från högskolans sida framförts redan i dess anslagsäskanden för budgetåren 1945/46 och 1946/47. Åt detta önskemål ha även företrädare för industrien och försvarsväsendet givit uttryck. Med hänsyn till den alltmera ökade betydelse, som undervisningen och forskningen på ifrågavarande område under senare år erhållit, har jag även för egen del blivit övertygad om angelägenheten av att denna professur nu kommer till stånd. Vid bifall här till bortfaller det med den förenämnda speciallärarbefattningen förenade arvodet av 8 800 kronor.

För inrättandet av en *professur i kemisk apparatteknik* i stället för den nuvarande speciallärartjänsten i läran om kemiskt tekniska apparater ha enligt min mening vägande skäl anförts. Behovet av denna professur, vilket starkt understrukits av Sveriges kemiska industrikontor, har jag sålunda funnit klart ådagalagt med hänsyn till den stora betydelse, som — särskilt

enligt vad de gångna krigsårens erfarenheter givit vid handen — numera måste tillmätas ifrågavarande område av den kemiska tekniken. Därest denna professur inrättas, bortfaller det arvode å 2 900 kronor, som är för-
enat med den nyssnämnda speciallärbefattningen.

Vad slutligen *professuren i metallhyttkonst* beträffar, så erinrar jag att vid remissbehandlingen av 1940 års sakkunnigas förslag såväl jernkontoret som ingenjörsvetenskapsakademien förordat inrättande av denna professur i stället för den nuvarande speciallärtjänsten i ämnet med hänsyn till undervisningens och forskningens stora betydelse på detta område. Jag har även för egen del funnit ämnets vikt motivera ett inrättande av ifrågavarande professur. Vid ett bifall till detta förslag bortfaller det med den nuvarande speciallärtjänsten förenade arvodet av 4 550 kronor. Däremot har jag — i likhet med högskolemyndigheterna och de nämnda remissinstanserna men i motsats till de sakkunniga — ansett den befintliga speciallärtjänsten i lättmetall- och legeringsteknik böra bibehållas.

De förslag rörande inrättande av nya professorer, som i övrigt framförts från högskolans sida, nämligen professorer i ämnena flygplanstatik och flygplanbyggnad, elektroteknisk materiallära, kraftteknisk driftteori samt byggnadsekonomi och byggnadsorganisation har jag ej ansett mig för närvarande kunna tillstyrka.

Från högskolans sida har ånyo framförts förslag om en förbättring av *professorernas löneställning*, därvid lärarkollegiet förordat en inplacering av dessa i lönegraden A 34. Jag är ej beredd att nu ingå på en prövning av detta spörsmål, som jag anser böra upptagas till övervägande i ett vidsträcktare sammanhang.

En förbättring av *arvodena till vikarier å professorsbefattningar* är enligt min mening motiverad. I likhet med allmänna lönenämnden förordar jag sålunda en höjning av normalarvodet vid full tjänstgöringsskyldighet å dylik befattning från 8 800 kronor till 11 000 kronor för år. Någon ytterligare uppräknig av detta normalarvode med hänsyn till den allmänna arvodesregleringen ifrågasätter jag icke för närvarande. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t alltjämt skall äga befogenhet att — där särskilda förhållanden, exempelvis svårigheter att erhålla kompetent vikarie, det påkalla — fastställa annat arvode.

Såvitt gäller de föreliggande äskandena rörande nyinrättande eller omreglering av *speciallärbefattningar* m. m. vid högskolan, har jag funnit mig böra biträda förslagen om nya speciallärtjänster i geoteknik samt färg- och lackkemi ävensom förslaget om en utökning av den med speciallärtjänsten i svenska arkitekturens historia förenade undervisningsskyldigheten. Mot de ifrågasatta arvodena för dessa befattningar har jag ingen erinran. Ett bifall till vad jag här förordat föranleder sålunda en anslagsökning med $(2\,650 + 3\,000 + 2\,100 - 1\,900 =)$ i runt tal 5 900 kronor.

De föreliggande förslagen beträffande inrättande av speciallärarybefattningar i geodesi II och kärnfysik ävensom laboratorsbefattning i radioaktiv kemi är jag däremot icke för närvarande beredd att tillstyrka.

Lärarkollegiets förslag om *ändring av benämningen å specialläartjänsten i elektrotekniska mätmetoder till elektrisk mätteknik* har icke givit mig anledning till erinran.

De från högskolans sida framförda förslagen i fråga om befattningar som biträdande lärare har jag ansett mig böra förorda. I enlighet härmed torde från och med nästa budgetår böra inrättas nya dylika befattningar i följande fem ämnen, nämligen industriell ekonomi och organisation, trädgårdskonst, elektronik, elektrisk anläggningsteknik II och byggnadsakustik. Medelsbehovet för dessa befattningar kan för nästa budgetår uppskattas till $(2\ 100 + 1\ 350 + 2\ 100 + 2\ 150 + 3\ 500 =) 11\ 200$ kronor.

Högskolans framställning om en ökning från och med nästa budgetår av antalet docentstipendier från sex till åtta tillstyrker jag.

Till ersättningar åt tillfälliga lärare och assistenter har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 675 000 kronor, varav högskolan beräknat 302 000 kronor till grundlön åt förste assistenter och 300 000 kronor till ersättningar åt övningsassistenter. För nästa budgetår har nu högskolan äskat en höjning av här avsedda anslagsmedel med 101 000 kronor till 776 000 kronor. Anslagshöjningen har motiverats med behovet av ytterligare nio förste assistenter och av ett ökat antal övningsassistenter. För egen del har jag vid min uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår funnit mig böra räkna med en anställning av ytterligare fyra förste assistenter. I anslutning härtill och för tillgodoseende av övriga med ifrågavarande anslagsmedel avsedda ändamål tillstyrker jag en förstärkning av medelsanvisningen för nästa budgetår med 48 000 kronor. Jag utgår härvid ifrån att inkomstposten avgifter från de studerande upptages till oförändrat belopp eller 350 000 kronor.

I fråga om vid högskolans bibliotek tjänstgörande personal biträder jag förslaget om inrättande av ytterligare en befattning som expeditivsvakt i lönegraden Eo 5. Mot en uppflyttning av garderobsvakten från lönegraden Ex 1 till lönegraden Eo 1 har jag vidare ingen erinran. Härjämte vill jag tillstyrka, att befattningarna som »apparatskötare» och »handförgyllare» inplaceras å löneplan. I likhet med allmänna lönenämnden förordar jag, att båda befattningarna därvid hänföras till lönegraden Eo 7. Av dessa befattningshavare synes — såsom statskontoret uttalat — den förre lämpligen böra benämnas reproduktionsfotograf och den senare bokbindare. För båda befattningshavarna torde 48 timmar böra gälla som normal arbetsvecka. Frågan om vederbörandes inplacering i löneklass torde få upptagas till behandling i särskild ordning.

Förslaget om en uppflyttning av befattningen som förste expeditivsvakt

vid biblioteket till lönegraden A 9 kan jag icke biträda och icke heller av lärarkollegiet i övrigt framförda äskanden rörande bibliotekspersonalen vid högskolan. Då frågan om bibliotekspersonalens organisation så nyligen som vid 1946 års riksdag i sin helhet varit föremål för statsmakternas prövning, synes mig nödvändigt att avvakta närmare erfarenheter, innan mera betydande förändringar i detta hänseende vidtagas.

Vad härefter angår av högskolan beträffande ö v r i g p e r s o n a l framförda äskanden, så har jag ingen erinran mot en inplacering å löneplan i lönegraden Ex 1 av den vid skrivcentralen tjänstgörande *kontorsvakten*. Högskolans förslag om en uppflyttning till 9 lönegraden av de *institutionsvaktmästare*, vilka för närvarande äro placerade i 7 lönegraden, kan jag icke tillstyrka. Däremot finner jag mig böra förorda inrättande av tre nya befattningar som institutionsvaktmästare. Vid anslagsberäkningen utgår jag ifrån att av dessa en placeras i lönegraden Eo 9, en i lönegraden Eo 7 och en i lönegraden Ex 7. Härjämte biträder jag förslaget om en medelsanvisning av 5 000 kronor för avlönande av en *maskintekniker* vid institutionen för teknisk oorganisk kemi. Ävenså förordar jag, att en befattning vid högskolans kansli såsom *expeditionsvakt i lönegraden Eo 5 överföres å ordinarie stat*. Jag förutsätter härvid, att befattningen tillsättes med innehavaren av den nuvarande tjänsten.

Vid övervägande av högskolans förslag om en medelsanvisning av 30 000 kronor för anställande av s. k. laboratoriebiträden vid högskolan har jag kommit till den uppfattningen, att ett anlitage i viss utsträckning av här avsedd *teknisk biträdespersonal* vid olika institutioner bör kunna visa sig ändamålsenligt. Jag förordar därför, att en dylik anordning försöksvis vidtages. Medelsanvisningen till detta ändamål torde för nästa budgetår kunna begränsas till ett belopp av 25 000 kronor. Med hänsyn till vad statskontoret, som icke ansett sig kunna tillstyrka det föreliggande förslaget, härutinnan anført, vill jag framhålla, att några enhetliga kompetensvillkor och avlöningsförmåner för denna personal svårligen kunna på förhand fastställas på grund av de varierande arbetsuppgifter, som härvidlag ifrågakomma för olika institutioners del. Det synes därför böra få ankomma på högskolan att från fall till fall bestämma den ersättning, som med hänsyn till de avsedda arbetsuppgifternas art kan befinnas skälig. Jag förutsätter sålunda att ersättningen skall utgå i form av arvode. Vidare synes anställningstiden tills vidare icke böra bestämmas till längre tid än högst ett halvt år i sänder.

Slutligen vill jag erinra, att genom beslut av statsmakterna vid 1946 års riksdag från och med nästa budgetår arvodet till rektor skall höjas med 2 400 kronor till 4 800 kronor och arvodet till prorektor med 800 kronor till 1 000 kronor. Vidare åtnjuter för närvarande av högskolans avdelningsföreståndare endast föreståndaren för avdelningen för bergsvetenskap något arvode, vilket för denne utgör 600 kronor. Jämlikt statsmakternas före-

nämnda beslut skall till avdelningsföreståndaren för avdelningen för allmänna vetenskaper utgå ett arvode av 400 kronor och till envar av avdelningsföreståndarna för högskolans nio övriga avdelningar ett arvode av 800 kronor eller sålunda tillhopa ett belopp av 7 600 kronor. Å andra sidan bortfalla från och med nästa budgetår arvoden, vardera å 200 kronor till två av den nuvarande förvaltningsnämndens ledamöter ävensom ett arvode å 900 kronor till styrelsens sekreterare, eller sålunda tillhopa ett belopp av 1 300 kronor. I enlighet härmed uppkommer för bestridande av *arvoden åt högskolans rektor, prorektor och avdelningsföreståndare* för nästa budgetår ett ökat anslagsbehov av $(2\,400 + 800 + 7\,600 - 600 - 1\,300 =)$ 8 900 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör för nästa budgetår vidtagas följande ändringar med avseende å högskolans avlöningsstat.

Posten *avlöningar till ordinarie tjänstemän*, vilken för innevarande budgetår är uppförd med 796 000 kronor, bör till en början höjas med 33 300 kronor, motsvarande grundlön vid nya professurer i fotografi, kemisk apparatteknik och metallhyttkonst. Den av mig likaledes förordade professuren i pappersteknik föranleder åter inget ökat anslagsbehov för nästa budgetår. Överförandet från lönegraden Eo 5 till lönegraden A 5 av en befattning som expeditivsvakt medför vidare en ökning av denna anslagspost med i runt tal 3 700 kronor. Härjämte torde posten på grund av beräknade löneklassförändringar böra höjas med 5 000 kronor.

Anslagsposten skulle sålunda för nästa budgetår böra uppföras med $(796\,000 + 33\,300 + 3\,700 + 5\,000 =)$ 838 000 kronor.

Med hänsyn till regleringen av beföringsgången för biträdespersonal bör vidare från och med nästa budgetår dels en telefonist i lönegraden Eo 2 erhålla ordinarie ställning i lönegraden A 4, dels ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 och en kontorist i lönegraden Eo 9 erhålla ordinarie ställning som kontorsbiträden i lönegraden A 4. Detta medför en ytterligare uppräkning av anslagsposten med 6 000 kronor till 844 000 kronor.

Den allmänna löneregleringen medför slutligen en ökning av ifrågavarande anslagspost med 371 000 kronor till 1 215 000 kronor.

Anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, är för innevarande budgetår uppförd med 315 000 kronor, av vilken medelsanvisning ett belopp av 274 500 kronor hänför sig till en delpost till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare samt ett belopp av 40 500 kronor till en delpost till övriga arvoden och särskilda ersättningar.

Vad först delposten till *arvoden åt speciallärare och biträdande lärare* beträffar så bör densamma vid bifall till vad jag i det föregående förordat rörande nyinrättande av specialläraryrkesbefattningar eller utökning av därmed

förenad undervisningsskyldighet ävensom rörande nyinrättande av befattningar som biträdande lärare å ena sidan höjas med ett belopp av $(5\,900 + 11\,200 =) 17\,100$ kronor. Å andra sidan medför ett inrättande av nya professurer i pappersteknik, fotografi, kemisk apparatteknik och metallhyttkonst i stället för nuvarande speciallärartjänster i motsvarande ämnen en minskning av denna delpost med i runt tal $(2\,700 + 8\,800 + 2\,900 + 4\,550 =) 19\,000$ kronor. Jag har härvid avsett, att — med hänsyn till den förberörda utfästelsen från industrihåll att under ett år bestrida merkostnaderna för inrättandet av professuren i pappersteknik — ett belopp av 2 700 kronor, motsvarande det med speciallärartjänsten i ämnet förenade arvodet, för nästa budgetår i stället skall beräknas under delposten till övriga arvoden och särskilda ersättningar. I enlighet härmed torde delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare för nästa budgetår böra beräknas till ett sammanlagt belopp av $(274\,500 + 17\,100 - 19\,000 =) 272\,600$ kronor.

Såvitt gäller beräkningen av delposten till *övriga arvoden och särskilda ersättningar* bör till en början uppmärksammas, att därifrån bestridas grundbeloppen för högskolans docentstipendier. För innevarande budgetår har högskolan tilldelats sex dylika stipendier. Vid uppgörandet av anslagsberäkningarna för nämnda budgetår förutsattes ett vart av dessa stipendier skola utgå med ett grundbelopp av 6 000 kronor. I anledning av riksdagens beslut höjdes sedermera stipendiebeloppet från 6 000 kronor till 7 200 kronor, därvid Kungl. Maj:t bemyndigades medgiva överskridande av ifrågasvarande delpost med för ändamålet erforderligt belopp. Redan till följd härav bör delposten för nästa budgetår uppräknas med $(6 \times 1\,200 =) 7\,200$ kronor. Tillkomsten av två nya docentstipendier föranleder härjämte en uppräkning med 14 400 kronor. Härutöver bör delposten med hänsyn till vad jag i det föregående anført rörande arvoden för rektor, prorektor och avdelningsföreståndare m. m. ökas med 8 900 kronor, vartill kommer det förenämnda beloppet av 2 700 kronor, motsvarande arvodet till den nuvarande specialläraren i pappersteknik. Ifrågasvarande delpost bör sålunda för nästa budgetår upptagas till ett belopp av $(40\,500 + 7\,200 + 14\,400 + 8\,900 + 2\,700 =) 73\,700$ kronor.

I enlighet härmed bör under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, för nästa budgetår beräknas en medelsanvisning av sammanlagt $(272\,600 + 73\,700 =) 346\,300$ kronor.

För innevarande budgetår är anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* uppförd med 836 000 kronor, varav till ersättningar åt tillfälliga lärare och assistenter disponeras ett belopp av 675 000 kronor och till avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan ett belopp av 161 000 kronor.

Delposten till *tillfälliga lärare och assistenter* torde på sätt jag tidigare anført för nästa budgetår böra förstärkas med 48 000 kronor och alltså upptagas till 723 000 kronor. Härvid beräknar jag till grundlön åt förste assistenter vid högskolan ett belopp av i runt tal 325 000 kronor och till övriga med delposten avsedda ändamål ett belopp av i runt tal 398 000 kronor.

Vad angår delposten till *annan icke-ordinarie personal vid högskolan* så föranleder mitt ställningstagande med avseende å den vid högskolans bibliotek tjänstgörande personalen en uppräknings däraf med i runt tal 10 900 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat i fråga om övrig personal vid högskolan torde denna delpost — fränsett av beföringsgången för biträdespersonal betingade förändringar däraf — böra uppräknas med ytterligare i runt tal 37 100 kronor, däri inräknat 5 000 kronor för en maskintekniker och 25 000 kronor för viss teknisk biträdespersonal. Ifrågasvarande delpost skulle i enlighet härmed upptagas till $(161\,000 + 10\,900 + 37\,100 =) 209\,000$ kronor.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle alltså i sin helhet uppföras med $(723\,000 + 209\,000 =) 932\,000$ kronor.

Regleringen av beföringsgången för biträdespersonal medför en nedräkning av anslagsposten med i runt tal 5 000 kronor till 927 000 kronor, räknat efter de äldre lönerna.

Med hänsyn till den allmänna löneregleringen och den allmänna arvodesregleringen, vilken bör medföra en uppräknings av de två arvodesavlönade portvakternas arvoden från 2 100 kronor till 2 340 kronor, torde slutligen ifrågasvarande anslagspost böra ökas med i runt tal 275 000 kronor till 1 202 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra beräknas till 119 700 kronor.

Sammanfattningsvis kunna sålunda utgifterna under avlöningsstaten för nästa budgetår beräknas till $(1\,215\,000 + 346\,300 + 1\,202\,000 + 119\,700 =) 2\,883\,000$ kronor.

Då den under särskilda uppbördsmedel uppförda inkomstposten avgifter från de studerande — såsom jag tidigare uttalat — torde böra upptagas till oförändrat belopp, 350 000 kronor, blir följaktligen nettoutgiften under avlöningsstaten $(2\,883\,000 - 350\,000 =) 2\,533\,000$ kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagshöjning med 768 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i

Stockholm, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

dels godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 1 215 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	kronor 272 600
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	» 73 700
	» 346 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 1 202 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 119 700
	Summa kronor 2 883 000

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor 350 000
	Nettoutgift kronor 2 533 000;

dels ock till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 533 000.

[136.] 5. **Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 527 400 kronor. Kungl. Maj:t har genom beslut den 29 juni 1946 fastställt följande omkostnadsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1946/47:

O m k o s t n a d s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 7 000
2. Reseersättningar åt lärare, <i>förslagsvis</i>	» 20 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 489 500

4. Övriga utgifter:

a. Publikationstryck, förslagsvis	kronor	26 500	
b. Anordnande av anlagsprov	»	1 400	
c. Kontorsmaskiner m. m. för biblioteket	»	9 000	kronor 36 900
			Summa kronor 553 400

Särskilda uppbördsmedel:

1. Ersättning för kol, gas, elektrisk ström och vatten	kronor	25 000	
2. Inkomster av skrivcentralen	»	1 000	kronor 26 000
			Nettoutgift kronor 527 400.

Av anslagsposten till expenser må för bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk förslagsvis 320 000 kronor och för övriga expenser 169 500 kronor, därav för biblioteket 5 500 kronor och för högskolan i övrigt 164 000 kronor. Beträffande bestämmelserna om anslagets disposition hänvisas i övrigt till statsliggaren (sid. 591).

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *lärarkollegiet* beräknat utgifterna under omkostnadsanslaget till 634 300 kronor. Därvid har beräknats för sjukvård m. m. 7 000 kronor, för reseersättningar åt lärare 25 000 kronor, för bränsle, lyse och vatten 350 000 kronor, för övriga expenser 186 500 kronor, varav för biblioteket 6 500 kronor och för högskolan i övrigt 180 000 kronor, samt för övriga utgifter 65 800 kronor, varav 20 000 kronor för publikationsserie, 17 500 kronor för publikationstryck i övrigt, 1 500 kronor för anordnande av anlagsprov, 3 800 kronor för uppförande av bränsleförråd m. m., 15 000 kronor för anskaffande av filmutrustning och 8 000 kronor för anordnande av praktikbyrå. De särskilda uppbördsmedlen ha upptagits till 36 500 kronor, varav 35 000 kronor i ersättning för kol, gas, elektrisk ström och vatten och 1 500 kronor i övriga uppbördsmedel. Anslagsbehovet har sålunda beräknats utgöra $(634\,300 - 36\,500 =) 597\,800$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med $(597\,800 - 527\,400 =) 70\,400$ kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas:

Reseersättningar åt lärare. *Kollegiet* har funnit det ökade antalet lärarbefattningar böra föranleda en höjning av anslagsposten till 25 000 kronor.

Bränsle, lyse och vatten. *Kollegiet* anför: Utgifterna under föregående budgetår uppgingo till cirka 350 000 kronor. Då enligt meddelande från bränslekommissionen vedbränsle sannolikt kommer att tilldelas högskolan i samma utsträckning som under föregående år, synes anslagsposten böra höjas med 30 000 kronor till 350 000 kronor.

Övriga expenser: Högskolan i övrigt. *Kollegiet*, som under denna delpost räknat med en höjning av 16 000 kronor till 180 000 kronor, har framhållit, att utökningen av högskolans lokaler komme att göra en viss merkostnad för städning och renhållning ofrånkomlig, även om tim-

ersättningen för städningsarbete förbleve oförändrad. Vidare medförde högskolans utvidgning ett ökat medelsbehov för skrivmaterialier, papper och dylikt samt för telegram, telefon och annonsering. Även i fråga om inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier måste till följd av nya befattningars inrättande en viss ökning av medelsbehovet förutses. Vad slutligen anginge medelsbehovet för bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål ville kollegiet framhålla, att detta vore synnerligen vanskligt att bedöma, enär utgifterna kunde variera starkt år från år. Kollegiet hade därför räknat med ett medelvärde.

P u b l i k a t i o n s s e r i e. Kollegiet har erinrat om att för innevarande budgetår under delposten till publikationstryck beräknats medel såväl för en publikationsserie — 15 000 kronor — som för övriga under delposten hänförliga utgifter. Kollegiet hade funnit det lämpligast med en uppdelning i två delposter — publikationsserie respektive publikationstryck i övrigt — och därvid föreslagit en medelsanvisning av 20 000 kronor under delposten publikationsserie.

P u b l i k a t i o n s t r y c k i ö v r i g t. Kollegiet, som framhållit nödvändigheten av att en ny studiehandbok trycktes samt önskvärdheten av att regelbundna redogörelser för högskolans verksamhet kunde utgivas, har hemställt om anvisande under förevarande delpost av ett belopp av 17 500 kronor, innebärande en ökning med 6 000 kronor i jämförelse med de för innevarande budgetår för samma ändamål disponibla medlen.

A n o r d n a n d e a v a n l a g s p r o v. Kollegiet har funnit det önskvärt, att ytterligare erfarenhet av anlagsproven vinnes, och därför föreslagit, att medel för ändamålet anvisas även för nästa budgetår. Därvid har föreslagits en höjning från 1 400 till 1 500 kronor.

B r ä n s l e f ö r r å d m. m. Kollegiet har framhållit, att institutionen för förbränningsmotorteknik vore i behov av väggar för ett bränsleförråd. Enligt gällande föreskrifter finge nämligen endast 25 liter eldfarlig olja av klass I förvaras inom institutionens laboratorium och en särskild lokal för förvaring av sådan olja vore därför nödvändig. Vidare erfordrades anordnande av bättre belysning i laboratoriet och vissa andra av institutionens lokaler. För dessa båda ändamål beräknades ett medelsbehov av (2 000 + 1 800 =) 3 800 kronor.

F i l m u t r u s t n i n g. Kollegiet anför: Utomlands har filmen i hastigt ökad omfattning och med mycket goda resultat tagits i den tekniska undervisningens tjänst. Med hänsyn till att numer synnerligen goda tekniska filmer av olika slag stå till förfogande, synes det i hög grad önskvärt, att denna undervisningsform i ökad omfattning kommer till användning vid högskolan. För realiserande av detta önskemål erfordras dels ett antal småbildsprojektorer för mindre hörsalar, dels skioptikonapparater och en smalfilmsprojektor för vissa större hörsalar. Samtidigt måste vissa anordningar för mörkläggning av salarna vidtagas. För ett måttligt realiserande av dessa önskemål erfordras, enligt vad en utredning visat, ett belopp av lägst 15 000 kronor.

P r a k t i k b y r å. Kollegiet har erinrat om att kollegiet i underdånig skrivelse den 17 januari 1946 hemställt om anslag för möjliggörande i ökad omfattning av praktikantförmedling för högskolans elever. Framställningen hade dock icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Kollegiet funne det emellertid i hög grad önskvärt, att det av vissa representanter för studenterna nu frivilligt utförda praktikantförmedlingsarbetet utvidgades genom anordnandet av en med svenska industriens praktikinämd samarbetande

praktikbyrå vid högskolan och hemställde fördenskull, att för detta ändamål måtte anvisas dels ett utrustningsanslag av 2 000 kronor, dels ock ett årsanslag av 6 000 kronor.

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l. Kollegiet, som erinrat om att särskilda uppbördsmedel i högskolans omkostnadsstat vore uppförda under två poster, nämligen *dels* ersättning för kol, gas, elektrisk ström och vatten *dels ock* inkomster av skrivcentralen har — under hänvisning till att även andra uppbördsmedel förekomme — föreslagit, att sistnämnda post skulle benämnas *övriga uppbördsmedel*. Kollegiet har med hänsyn till storleken av inkomsterna under budgetåret 1945/46 för nästa budgetår beräknat posten ersättning för kol, gas, elektrisk ström och vatten till 35 000 kronor och posten övriga uppbördsmedel till 1 500 kronor.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till utökningen av lärarpersonalen vid högskolan torde anslagsposten till reseersättningar bära höjas med 5 000 kronor till 25 000 kronor. I fråga om delposten till bränsle m. m. finner jag vad lärarkollegiet anfört motivera en uppräknings med 30 000 kronor till 350 000 kronor. Även en viss höjning av delposten till övriga expenser synes vara ofrånkomlig med hänsyn till högskolans tillväxt. Emellertid torde denna höjning kunna begränsas till 12 000 kronor och delposten uppföras med 181 500 kronor, varav för biblioteket 6 500 kronor och för högskolan i övrigt 175 000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter bör å ena sidan minskas med 9 000 kronor, avseende vissa utgifter av engångsnatur. Å andra sidan bör under denna anslagspost delposten till publikationstryck för möjliggörande av tryckning av en ny studiehandbok m. m. höjas med 6 500 kronor till 33 000 kronor samt delposten till anordnande av anslagsprov ökas med 100 kronor till 1 500 kronor. Vidare finner jag mig böra förorda bifall till lärarkollegiets hemställan om uppförande under anslagsposten till övriga utgifter av en delpost om 3 800 kronor till bränslefförråd m. m. Med hänsyn till den stora betydelse filmen erhållit som undervisningsmedel, vill jag därjämte förorda, att medel under samma anslagspost anvisas till anskaffande av filmutrustning vid högskolan. Jag finner dock medelsanvisningen till detta ändamål böra begränsas till 10 000 kronor. Vad slutligen beträffar lärarkollegiets hemställan om anvisande av medel till en praktikbyrå vid högskolan, får jag erinra, att Kungl. Maj:t — sedan Sveriges industriförbund och statens arbetsmarknadskommission båda avgivit avstyrkande utlåtanden i ärendet — genom beslut den 12 juli 1946 funnit en framställning från högskolan om anvisande av medel till samma ändamål för innevarande budgetår icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Några nya omständigheter, som skulle kunna föranleda till ett ändrat ståndpunktstagande härutinnan, ha icke framkommit. Med hänsyn härtill finner jag mig sakna anledning att nu biträda ifrågavarande äskande. Anslagsposten till övriga utgifter, som nu är uppförd med 36 900 kronor, bör i enlighet med vad jag här förordat höjas med 11 400 kronor till 48 300 kronor. Inkomsterna under

särskilda uppbördsmedel torde för nästa budgetår kunna beräknas till 36 500 kronor, vilket innebär en höjning med 10 500 kronor. Då jag icke i övrigt ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten, bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med (5 000 + 30 000 + 12 000 + 11 400 — 10 500 =) 47 900 kronor till 575 300 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 575 300.

[137.] 6. **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 1 100 000 kronor, disponeras jämlikt av Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1946 meddelade föreskrifter (statsliggaren sid. 591 f.) sålunda:

Samlingar och laborationer	kronor 500 000
Tekniska licentiatarbeten	» 20 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	» 580 000

Summa kronor 1 100 000.

Under den senaste tioårsperioden ha från ifrågavarande anslag — förutom medel till fotogrammetrisk utrustning under budgetåren 1939/40—1945/46 — till här avsedda ändamål anvisats följande belopp:

Budgetår	Samlingar och laborationer, kronor	Tekniska licentiat-arbeten, kronor	Nyanskaffning av apparater m. m., kronor
1937/38	220 700	—	95 000
1938/39	242 700	—	175 000
1939/40	262 700	—	215 000
1940/41	262 700	—	200 000
1941/42	262 700	—	175 000
1942/43	262 700	—	175 000
1943/44	300 000	—	175 000
1944/45	325 000	—	200 000
1945/46	425 000	20 000	316 000
1946/47	500 000	20 000	580 000

Högskolans lärarkollegium hemställer för nästa budgetår om anslag till materiel m. m. med följande belopp:

Samlingar och laborationer	kronor 575 000
Tekniska licentiatarbeten	» 30 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	» 850 000

Summa kronor 1 455 000.

Härtill komma vissa tilläggsäskanden, sammanhängande med förslag om inrättande av vissa nya lärarbefattningar m. m., nämligen för:

Samlingar och laborationer	kronor 44 000
Nyanskaffning av apparater	» 43 000
Summa kronor 87 000.	

Det av lärarkollegiet uppskattade medelsbehovet till materiel m. m. uppgår sålunda till sammanlagt ($1\,455\,000 + 87\,000 =$) $1\,542\,000$ kronor.

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r. *Lärarkollegiet* har i huvudsak anført:

Med hänsyn till den utveckling, som högskolan befinner sig i, samt de prisstegringar, som äga rum, synes det ofrånkomligt, att anslagsposten till samlingar och laborationer höjes. Beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår ha uppgjorts av respektive institutionsföreståndare, granskats av vederbörande avdelningskollegier och därefter gjorts till föremål för ingående prövningar och överbäganden inom högskolans kollegienämnd. Nämndens förslag till anslagsäskanden till samlingar och laborationer, uppgående till ett sammanlagt belopp av 575 000 kronor, vartill komma tilläggsäskanden om sammanlagt 44 000 kronor, har godkänts av lärarkollegiet. Förstnämnda belopp, 575 000 kronor, är avsett att fördelas mellan högskolans olika avdelningar på följande sätt:

A v d e l n i n g.

Teknisk fysik	kronor 48 000
Maskinteknik	» 100 000
Flygteknik och skeppsteknik	» 37 000
Elektroteknik	» 105 000
Väg- och vattenbyggnad	» 76 000
Kemi och kemisk teknologi	» 94 000
Bergsvetenskap	» 59 000
Arkitektur	» 35 000
Lantmäteri	» 21 000

Summa kronor 575 000.

Härtill komma vid inrättandet av nya befattningar följande tilläggsäskanden, nämligen för

professur i elektroteknisk materiallära	kronor 6 000
» » kraftteknisk driftteori	» 10 000
» » byggnadsekonomi och byggnadsorganisation ..	» 5 000
speciallärarybefattning i geoteknik	» 3 000
» » färg- och lackkemi	» 2 000
» » kärnfysik	» 3 000
laboratorsbefattning i radioaktiv kemi	» 3 000

Summa kronor 32 000.

Ytterligare föreslås en medelsanvisning av 12 000 kronor för en räkne- och ritkammare vid högskolan, avsedd för utförande av matematiska beräkningar, uträkning av tabeller eller enstaka siffrvärden samt ritarbete. För detta ändamål ha hittills använts två biträden, vilka ställts till förfogande av statens arbetsmarknadscommission. Vid beräkningen av medelsbehovet har förutsatts, att sådan biträdeshjälp icke längre skulle kunna påräknas.

Tilläggsäskandena till samlingar och laborationer uppgå sålunda till sammanlagt ($32\,000 + 12\,000 =$) $44\,000$ kronor.

Tekniska licentiatarbeten. *Lärarkollegiet* anför:

Vid fördelningen av de under denna anslagspost innevarande budgetår anvisade medlen förelågo från de olika institutionsföreståndarna specificerade ansökningar på ett belopp av sammanlagt 27 850 kronor. Med hänsyn till att stort intresse för licentiatstudier föreligger och bestämd anledning finnes att antaga, att antalet licentianter kommer att stiga, torde anslagsposten till tekniska licentiatarbeten för nästa budgetår böra uppföras med lägst 30 000 kronor.

Nyansskaffning av apparater m. m. *Lärarkollegiet*, som erinrat om de svårigheter vid beräkningen av medelsbehovet, som vållas av prisstegring, varuknapphet m. fl. förhållanden, har anfört huvudsakligen följande.

Av respektive institutionsföreståndare föreslagna anslagsbelopp — i de flesta fall beräknade utan vederbörlig hänsyn till prisstegringar — ha granskats och reducerats av avdelningskollegierna. Därefter har kollegienämnden efter ingående prövningar och överläggningar beslutat ytterligare reducera anslagsäskandena, dock under framhållande av att de belopp, vid vilka nämnden stannat, näppeligen kunna ytterligare reduceras, om högskolans undervisning och forskning skall kunna bedrivas på ett rationellt sätt. Nämndens förslag till anslagsäskanden till nyanskaffning av apparater m. m., uppgående till ett sammanlagt belopp av 850 000 kronor, vartill komma tilläggsäskanden om sammanlagt 43 000 kronor, har godkänts av lärarkollegiet. Förstnämnda belopp, 850 000 kronor, är avsett att fördelas mellan högskolans olika avdelningar på följande sätt:

Avdelning

Teknisk fysik	kronor	100 000
Maskinteknik	»	130 000
Flygteknik och skeppsteknik	»	50 000
Elektroteknik	»	210 000
Väg- och vattenbyggnad	»	75 000
Kemi och kemisk teknologi	»	175 000
Bergsvetenskap	»	80 000
Arkitektur	»	10 000
Lantmäteri	»	20 000

Summa kronor 850 000.

Härtill komma följande tilläggsäskanden, nämligen vid inrättande av professur i flygplanstatik och flygplanbyggnad	kronor	10 000
» » elektroteknisk materiallära	»	12 000
» » kraftteknisk driftteori	»	10 000
» » byggnadsekonomi och byggnadsorganisation ..	»	5 000
specialläraryrkefattning i geoteknik	»	3 000
» » geodesi II	»	3 000

Summa kronor 43 000.

Högskolans styrelse har med avseende å medelsbehovet under ifrågasättande anslag understrukt, att de av lärarkollegiet äskade beloppen framkommit, sedan betydande nedskärning av de utav respektive institutions-

föreståndare och avdelningskollegier beräknade beloppen gjorts, varför det enligt styrelsens mening icke kunde göras till föremål för ytterligare minskning. Den föreslagna ökningen i förhållande till innevarande budgetårs anslag stode även väl i proportion till den utveckling, som högskolan befunne sig i.

Departement-
mentschefen.

Även om hänsyn toges till den minskning av högskolans anslagskrav, som betingas av mitt ställningstagande i det föregående till högskolans förslag om inrättande av nya lärarbefattningar, skulle likväl ett bifall till de återstående kraven innebära en väsentlig höjning av förevarande anslag. Ehuru jag finner starka skäl tala för en betydande anslagshöjning och är väl medveten om vikten av att ifrågavarande anslag icke tillmättes alltför snävt, anser jag mig likväl endast i begränsad omfattning kunna biträda högskolans äskanden. För nästkommande budgetår tillstyrker jag sålunda, att delposten till samlingar och laborationer ökas med 75 000 kronor till 575 000 kronor, delposten till tekniska licentiatarbeten med 5 000 kronor till 25 000 kronor och delposten till nyanskaffning av apparater m. m. med 220 000 kronor till 800 000 kronor. Anslaget torde i enlighet härmed böra uppföras med $(575\,000 + 25\,000 + 800\,000 =) 1\,400\,000$ kronor. Det bör liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av högskolan besluta rörande den närmare fördelningen av här avsedda anslagsmedel.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.*
för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 1 400 000.

[138.] 7. **Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 60 000 kronor. I fråga om bestämmelser rörande anslagets disposition hänvisas till statsliggaren, sid. 592. *Högskolans lärarkollegium* har — under erinran att den s. k. biblioteksutredningen föreslagit en successiv ökning av ifrågavarande anslag från 60 000 kronor innevarande budgetår till 90 000 kronor budgetåret 1951/52 — med hänsyn till det förefintliga behovet av bokinköp och bokbindning och den prisstegring, som ägt rum, hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 10 000 kronor till 70 000 kronor. Kollegiet har därvid förutsatt, att liksom hittills inflytande ersättning för bokbindnings- och liknande arbeten skall tillgodoföras anslaget som särskilda uppbördsmedel.

Departement-
mentschefen.

I det föregående har jag förordat, att en handförgyllare och en apparatskötare vid högskolans bibliotek nästa budgetår beredas ställning som extra ordinarie befattningshavare. Jag har därvid förutsatt, att utgifterna

för deras avlöning — nu belöpande till ett sammanlagt belopp av i runt tal 11 400 kronor om året och utgående av de medel, som inflyta genom reproduktionsverksamheten vid högskolans bibliotek och enligt gällande föreskrifter påföras ifrågavarande anslag — framdeles skola bestridas från vederbörande anslagspost i avlöningsstaten. Ett bifall härtill kommer sålunda att medföra ett ökat tillskott till anslaget från nämnda medel med omkring 11 400 kronor och skulle därmed — vid i övrigt oförändrat medelsbehov — föranleda en motsvarande anslagsminskning. Jag vill emellertid med hänsyn till bibliotekets utveckling förorda, att denna minskning begränsas till ett belopp av 5 000 kronor. I enlighet härmed torde anslaget för nästkommande budgetår böra uppföras med (60 000 — 5 000 =) 55 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 55 000.

[139.] 8. **Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 19 000 kronor. Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att anslaget skall under budgetåret 1946/47 disponeras på följande sätt:

1. Stipendier åt studerande vid högskolan	kronor 14 000
2. Resebidrag till studerande, som deltaga i exkursioner och fältövningar i anslutning till undervisningen i vissa ämnen	» 5 000
Summa kronor 19 000.	

Högskolans lärarkollegium har — under uttalande att avkastningen av högskolans fonder med nuvarande ränteutveckling befunne sig i ett nedåtgående skede — hemställt om en höjning av anslagsmedlen till stipendier med 2 000 kronor samt av anslagsmedlen till resebidrag med 1 000 kronor. Anslaget skulle sålunda för nästa budgetår uppföras med (19 000 + 3 000 =) 22 000 kronor.

Högskolans framställning om en höjning av förevarande anslag för nästa budgetår med (2 000 + 1 000 =) 3 000 kronor till 22 000 kronor anser jag mig böra tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av .. kronor 22 000.

Departementsschefen.

[140.] 9. **Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad, reservationsanslag.** Till ifrågavarande ändamål anvisades för budgetåret 1945/46 ett reservationsanslag av 11 000 kronor. Jämlikt av Kungl.

Maj:t genom beslut den 29 juni 1945 meddelade föreskrifter rörande den med anslaget avsedda kursen skulle densamma anordnas enligt av högskolans styrelse, efter förslag av kollegienämnden, fastställd plan. Kursdeltagarna skulle utses av avdelningskollegiet för avdelningen för arkitektur vid högskolan till ett antal av högst sextio och av deltagarna skulle erläggas en kursavgift av 50 kronor. För kursen disponibla medel, utgörande omförmälda reservationsanslag av 11 000 kronor och inflytande kursavgifter, beräknade till ett belopp av 3 000 kronor, skulle vidare enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut användas på följande sätt:

1. Arvoden till föreläsare (24 föreläsningar à högst 100 kronor), <i>högst</i>	kronor	2 400
2. Arvoden till kursledaren och övriga föredragshållare för förberedelse av seminarieövningar, <i>högst</i>	»	1 800
3. Arvode till assistent, <i>högst</i>	»	1 500
4. Arvoden för ledning av seminarieövningar och besiktningar, <i>högst</i>	»	800
5. Övriga med kursen förenade kostnader, inberäknat oförutsedda utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	7 500

Summa kronor 14 000.

Anm.: För under 5. avsedda ändamål fingo användas jämväl eventuellt inbesparade belopp av förut angivna arvoden.

Å riksstaten för budgetåret 1946/47 har icke uppförts något anslag för ändamålet.

I skrivelse den 26 juni 1946 har *kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm* — under åberopande av en av avdelningskollegiet för avdelningen för arkitektur till kollegienämnden avgiven framställning — hemställt om en medelsanvisning av 9 000 kronor för anordnande av en fortsättningskurs i stadsbyggnad även under läsåret 1946/47.

I sin förberörda framställning har *nämnda avdelningskollegium* härutinnan i huvudsak anfört följande.

Vid den fortsättningskurs i stadsbyggnad, som hållits under läsåret 1945/46, kunde endast beredas plats för hälften av sökandena, och i samband med kursen har från skilda håll framhållits önskvärdheten av att dylika kurser upprepades årligen. Enligt avdelningskollegiets mening böra sådana kurser tills vidare anordnas varje vårtermin och vill avdelningskollegiet föreslå, att en sådan kurs ordnas vårterminen 1947 enligt följande program, som i stort sett ansluter till programmet för 1945/46 års kurs. Kursen skulle sålunda omfatta följande fyra moment:

1) Seminarieuppgifter, som insändas från kursdeltagarna för att läggas till grund för diskussioner och kritik. Uppgifterna böra vara hämtade från deltagarnas praktiska verksamhet.

2) Kompendium eller meddelanden med orientering och belysning av vissa aktuella problem inom stadsbyggandet.

3) Föreläsningar, 24 timmar över i huvudsak ämnen såsom: samhällenas ekonomiska och demografiska struktur, sociologiska krav på planläggningen, företagslokaliseringen, region- och generalplaner, bostadspolitiken, detalj-

planering av olika bebyggelseområden, sanering av rekreatiomsområden, markpolitiska frågor och lagstiftningsfrågor.

4) Seminarieövningar, fria diskussioner, besiktning av stadsplaneområden och anläggningar, utställning av planer.

Kostnaderna för 1947 års kurs i stadsbyggnad beräknas till 12 000 kronor.

Med en beräknad kursavgift av 50 kronor per deltagare skulle under sådana förhållanden vid 60 deltagare i kursen erfordras ett statsanslag för kursens genomförande av 9 000 kronor. Härvid förutsättes, att inkomster genom försäljning av kompendier till icke kursdeltagare inlevereras till statsverket. Med hänsyn till, att det för 1945/46 års kurs utarbetade kompendiet finnes till förfogande ha kostnaderna för kompendium och därmed för hela kursen kunnat reduceras med 2 000 kronor jämfört med kostnaderna för 1945/46 års kurs.

Högskolestyrelsen har — med förmålan att av det för budgetåret 1945/46 anvisade reservationsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad kunde beräknas återstå ett belopp av i runt tal 2 000 kronor vid utgången av nämnda budgetår — funnit anslaget för den nu avsedda fortsättningskursen i ämnet kunna begränsas till 7 000 kronor under förutsättning, att sålunda föreliggande reservation finge disponeras för ändamålet. Högskolestyrelsen har vidare bland annat anfört:

Då styrelsen begärde anslag för en fortsättningskurs i stadsbyggnad för budgetåret 1945/46, var avsikten att kursen skulle anordnas under sommaren och hösten 1945. På grund av att förberedelsearbetet för kursen tog viss tid i anspråk, kunde den icke hållas förrän vid påsktiden 1946, och då petita-skrivelsen för budgetåret 1946/47 ingavs, ansåg man sig från högskolans sida ännu icke ha sådan överblick över kursens resultat, att man ville ingå med en begäran om medel för anordnande av ännu en kurs. Sedermera har det emellertid visat sig, att erfarenheterna från kursen varit synnerligen goda. Med hänsyn härtill, och då ett stort antal tekniker, verksamma inom stadsplaneväsendet, icke under sin högskoletid kunnat erhålla tillräcklig utbildning i ämnet stadsbyggnad, anser styrelsen det i hög grad önskvärt att en ny fortsättningskurs i ämnet kommer till stånd under budgetåret 1946/47. Kursen torde böra hållas vid påsktiden 1947.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår anvisades för budgetåret 1945/46 ett reservationsanslag av 11 000 kronor till Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad. Vid sin anmälan av nämnda anslagsfråga anförde dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet — såsom framgår av det vid propositionen 1945: 326 fogade utdraget av statsrådsprotokollet — bland annat, att för tillgodoseende av det behov av fackkunskap på stadsplaneväsendets område, som redan föreläge och för den närmaste framtiden kunde förutses, anordningen med fortsättningskurser för i det praktiska livet redan verksamma yrkesmän syntes vara väl motiverad. För egen del är jag av samma uppfattning. Behovet av dylika kurser har enligt vad i ärendet blivit upplyst även bekräftats av erfarenheterna från den kurs av här avsedd art, som hållits vid högskolan under sistlidna vårtermin. Jag vill därför på så sätt biträda den gjorda framställningen, att

Departementschefen.

jag förordar anordnandet av en fortsättningskurs i stadsbyggnad under budgetåret 1947/48. De uppdragna riktlinjerna för denna kurs, vilken i allt väsentligt avsetts skola anordnas i överensstämmelse med den tidigare kursen i ämnet, finner jag lämpliga. Mot de beräknade kostnaderna för ifrågavarande kurs, 9 000 kronor, har jag ingen erinran. Till bestridande härav torde — på sätt högskolans styrelse föreslagit — i första hand få disponeras återstående medel av i runt tal 2 000 kronor av förenämnda för budgetåret 1945/46 anvisade reservationsanslag. Jag tillstyrker således, att för ändamålet härutöver anvisas ett belopp av 7 000 kronor såsom reservationsanslag. Inkomster av försålda kompendier till andra än kursdeltagare torde böra tillgodoföras anslaget att användas på sätt Kungl. Maj:t bestämmer.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7 000.

[141.] 10. **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 300 000 kronor. Med avseende å anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till behandling vissa förslag, vilkas beredning ännu icke är avslutad. I riksstatsförslaget torde därför anslaget böra preliminärt upptagas med ett till 2 400 000 kronor beräknat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* ett *reservationsanslag* av kronor 2 400 000.

[142.] 11. **Chalmers tekniska högskola: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 798 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 593 ff.

Högskolans styrelse har för nästa budgetår framlagt äskanden, innebärande en höjning av ifrågavarande anslag med 387 000 kronor till 1 185 000 kronor. I det följande kommer jag i allmänhet att mera utförligt redogöra endast för de framställningar, vilka jag ansett mig böra helt eller delvis biträda.

1. Lärarpersonal.

A. Professorer.

Högskolestyrelsen har hemställt om inrättande från och med nästa budgetår av fyra nya professurer i enlighet med vad i det följande angives.

1. Professur i mekanisk teknologi. *Högskolestyrelsen* har föreslagit, att den nuvarande speciallärtjänsten i mekanisk teknologi

med ett arvode av 5 600 kronor ersättes med en professur i ämnet och därvid i huvudsak anført:

Undervisningen inom avdelningen för maskinteknik vid Chalmers tekniska högskola har väsentligen varit inriktad på utbildningen av konstruktörer särskilt då av maskiner för alstring av energi. För landets mekaniska industrier är det likväl numera av stor vikt att undervisning och forskning utökas inom de närmast produktionstekniska ämnena. Undervisningen däri har vid högskolan hittills endast bestritts av en speciallärare i mekanisk teknologi varjämte sista läsåret anordnats extra undervisning rörande moderna verktygsmaskiner genom en särskild lärare avlönad av assistentmedel. Vid tekniska högskolan i Stockholm har sedan länge funnits professurer i ämnet mekanisk teknologi, varjämte undervisning ytterligare givits rörande verktygsmaskiner genom en speciallärare vars befattning från och med innevarande läsår ersatts med en professur.

Det torde därför vara angeläget att undervisningen i mekanisk teknologi utan dröjsmål utvidgas vid Chalmers tekniska högskola genom inrättandet av en professur i detta ämne, varigenom även frågan om utökad forskning får sin lösning. En dylik åtgärd kan anses så mycket mera motiverad som en för hela landet betydelsefull mekanisk verkstadsindustri finnes förankrad i västra Sverige, ett förhållande som kan gynnsamt återverka på professurens verksamhet liksom ock på dessa industriers utveckling.

Laboratorium i ämnet saknas men är avsett att komma till stånd i den nybyggnad för maskinteknik, som högskolan erhållit anslag för vid 1945 och 1946 års riksdagar. För att innehavaren av den föreslagna professuren skall bliva i tillfälle att medverka i utformandet och utrustningen av detta laboratorium, är det angeläget att inrättandet av professuren icke fördröjes.

De sakkunniga ha föreslagit inrättande av en professur i ämnet från och med budgetåret 1949/50.

I remissyttrande över de sakkunnigas förslag har *Sveriges mekaniska verkstäders förbund* framhållit önskvärdheten av professurens inrättande från en tidigare tidpunkt än de sakkunniga avsett.

2. Professur i husbyggnadslära. *Högskolestyrelsen* har — under åberopande av de sakkunnigas förslag — hemställt om en professur i husbyggnadslära i stället för den nuvarande med ett arvode av 10 000 kronor förenade befattningen som speciallärare i byggnadslära.

De sakkunniga ha uttalat, att enligt deras mening ifrågavarande professur snarast möjligt borde inrättas.

3. Professur i geologi med undervisningsskyldighet jämväl i mineralogi. *Högskolestyrelsen* har föreslagit inrättandet av en professur med förenämnda ämnesområde i stället för de nuvarande speciallärartjänsterna i allmän geologi och i mineralogi med arvoden av respektive 3 550 kronor och 1 850 kronor. Till stöd för sitt äskande har styrelsen i huvudsak anført:

I brist på sökande till ifrågavarande speciallärartjänster, vilka i anslutning till de sakkunnigas förslag inrättades från och med budgetåret 1945/46, har undervisningen i dessa ämnen måst nedläggas. Med hänsyn till den för-

bättring av speciallärararvodena, som genomförts från och med innevarande budgetår, ledigförklarades befattningarna ånyo våren 1946 utan att någon sökande anmälde sig.

I detta läge får styrelsen hemställa, att de båda speciallärartjänsterna i allmän geologi och i mineralogi ersättas med en professur, då styrelsen finner det angeläget att dessa båda viktiga ämnen äro väl representerade även i västra Sverige genom någon kompetent person. En professur i dessa ämnen finns redan vid tekniska högskolan i Stockholm, varjämte de äro företrädade vid universiteten i Uppsala och Lund.

4. Professur i stadsbyggnadslära. *Högskolestyrelsen* har hemställt om en förändring av den nuvarande speciallärartjänsten i stadsbyggnad med ett arvode av 7 050 kronor till en professur i stadsbyggnadslära eller — alternativt — om en utökning med en övningstimme under hela läsåret av den med förenämnda speciallärartjänst förenade undervisningsskyldigheten, varvid arvodet med tillämpning av gällande beräkningsgrunder funnits böra höjas till i runt tal 7 700 kronor.

De sakkunniga ha avsett att den med speciallärartjänsten i fråga förenade undervisningsskyldigheten från och med budgetåret 1946/47 skulle utökas men ej föreslagit någon professur i ämnet.

Högskolestyrelsen har härjämte ånyo äskat en förbättring av professorernas löneställning samt i sådant hänseende — i likhet med lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm — ifrågasatt en placering av dessa befattningshavare i lönegraden A 34.

B. Speciallärare.

Högskolestyrelsen har — förutom den förut omförmälda, alternativt ifrågasatta utökningen av undervisningsskyldigheten för specialläraren i stadsbyggnad — med avseende å speciallärarbefattningarna vid högskolan framlagt förslag om nyinrättande eller omreglering av sammanlagt åtta dylika tjänster i enlighet med vad i det följande anges.

1. Speciallärarbefattning i husbyggnadslära II. *Högskolestyrelsen* har — i anslutning till sitt äskande om en professur i husbyggnadslära — hemställt om inrättande av en speciallärartjänst i husbyggnadslära II med ett arvode av 6 250 kronor för undervisningen inom avdelningen för väg- och vattenbyggnad i stället för en från och med läsåret 1943/44 med assistentmedel avlönad särskild lärare för denna undervisning. Styrelsen, som härutinnan åberopat de sakkunnigas förslag, har därvid framhållit, att ämnet krävde en annan uppläggning inom nämnda avdelning än inom avdelningen för arkitektur. Elementens konstruktiva utbildning och tillverkningssynpunkterna krävde sålunda en mera ingående behandling för civilingenjörer än för arkitekter, för vilka frågan om en byggnads utseende vore av större vikt.

De sakkunniga ha föreslagit ett inrättande av ifrågavarande speciallärartjänst från och med budgetåret 1947/48.

2. och 3. Speciallärarbefattningar i kemi I och kemi II. Högskolestyrelsen har — under återopande av de sakkunnigas förslag — föreslagit en uppdelning av den nuvarande speciallärartjänsten i tillämpad kemi med ett arvode av 3 300 kronor på en befattning i kemi I och en i kemi II, därvid arvoden för de nya tjänsterna beräknats till 3 100 kronor respektive 1 800 kronor. Till stöd för sitt äskande har högskolestyrelsen i huvudsak anfört:

Den med den nuvarande speciallärartjänsten i tillämpad kemi förenade undervisningsskyldigheten omfattar 2 veckotimmar föreläsningar under höst- och vårterminerna i första årskursen för avdelningarna för maskinteknik, skeppsbyggnad, elektroteknik samt väg- och vattenbyggnad. Flera av de delar av den tekniska kemien, som ingå i denna undervisning, äro emellertid av mindre betydelse för de studerande inom avdelningen för väg- och vattenbyggnad (t. ex. smörjmedel, tillståndsdigram för legeringar). Studerandena i denna avdelning behöva i stället kännedom om de kemiska processer, som ligga till grund för framställning av vissa byggnadsmaterial eller som försiggå i dessa material, då de utsättas för atmosfärens och vädrets inverkan. De studerande i avdelningen för arkitektur böra deltaga i en sålunda differentierad undervisning för avdelningen för väg- och vattenbyggnad. Den nuvarande speciallärartjänsten i tillämpad kemi bör alltså ersättas av två nya speciallärartjänster i kemi I och II. Specialläraren i kemi I skall handhåva undervisningen för avdelningarna för maskinteknik, skeppsbyggnad och elektroteknik i samma omfattning som den nuvarande specialläraren i tillämpad kemi. Specialläraren i kemi II skall handhåva undervisningen för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt arkitektur under 2 föreläsningstimmar i veckan under en termin av första läsåret.

De sakkunniga ha föreslagit en uppdelning av den nuvarande speciallärartjänsten i tillämpad kemi i enlighet med vad här angivits från och med budgetåret 1947/48.

4. Speciallärarbefattning i byggnadshygien. Högskolestyrelsen har anfört, att på grund av ökat antal studerande antalet konstruktionstimmar i ämnet måste dubbleras, vilket föranleder en höjning av det med befattningen förenade arvudet från 2 300 kronor till 2 900 kronor.

5. Speciallärarbefattning i elektroteknik. Högskolestyrelsen har — under återopande av de sakkunnigas förslag — hemställt om en utökning av den med ifrågavarande befattning förenade undervisningsskyldigheten och som följd därav en höjning av arvudet från 5 250 kronor till 7 100 kronor.

De sakkunniga ha föreslagit, att undervisningen i ämnet från och med budgetåret 1946/47 skulle uppdelas på två undervisningsgrupper, den ena bestående av avdelningarna för maskinteknik och skeppsbyggnad och den andra bestående av avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt kemisk teknologi med hänsyn till svårigheten att med nuvarande gemensamma undervisning för dessa avdelningar tillmötesgå de fordringar, som från de olika avdelningarnas sida måste ställas på densamma.

6. Speciallärarbefattning i pumpar, fläktar och vattenturbiner. *Högskolestyrelsen* har framhållit, att antalet i denna undervisning ingående övningstimmar delvis beroende på rådande trängsel i maskinlaboratoriet funnits böra begränsas från 6½ timmar till 5 timmar per vecka och läsår. I samband härmed borde det med förenämnda befattning förenade arvodet minskas från 8 950 kronor till 8 400 kronor.

7. Speciallärarbefattning i stadsbyggnadsrätt. *Högskolestyrelsen* har med hänsyn till en förutsedd ökning av antalet deltagare i undervisningen i detta ämne föreslagit en höjning av det med ifrågavarande befattning förenade arvodet från 3 100 kronor till 3 200 kronor.

8. Speciallärarbefattning i telegrafi och telefoni. *Högskolestyrelsen* har — under framhållande av att den med ifrågavarande befattning förenade undervisningsskyldigheten för närvarande omfattade 3 timmar föreläsningar och 1 övningstimme under en termin — anfört, att undervisningen befunnits böra utökas till att avse 2 timmar föreläsningar och 2½ timmar övningar under hela läsåret, till följd varav speciallärararvodet borde höjas från 2 550 kronor till 4 050 kronor.

C. Biträdande lärare.

Högskolestyrelsen har för nästa budgetår föreslagit nyinrättande eller omreglering av sammanlagt sex befattningar som biträdande lärare i enlighet med vad i det följande angives.

1. Befattning som biträdande lärare i matematik. *Högskolestyrelsen* har föreslagit inrättandet av en ny tjänst som biträdande lärare i matematik med ett arvode av 2 200 kronor och avsedd att inordnas under professuren i matematik. Till stöd härför har styrelsen i huvudsak anfört:

De sakkunniga ha föreslagit, att från och med budgetåret 1947/48 skulle inrättas en befattning som »adjungerad» lärare i funktionslära med en undervisningsskyldighet av 2 föreläsningstimmar och 1 övningstimme per vecka under en termin. Det torde emellertid vara en lämpligare anordning — bland annat på grund av svårigheten att i Göteborg finna en lämplig person, som kan övertaga denna lärartjänst i funktionslära — att professorn i matematik sköter undervisningen i funktionslära med motsvarande avlastning i fråga om ämnets mera elementära delar, för vilka det torde vara lättare att finna en lämplig medhjälpare. Styrelsen för Chalmers tekniska högskola får därför hemställa om inrättandet av en ny befattning som biträdande lärare i matematik med en undervisningsskyldighet av 2 veckotimmar föreläsningar och 1 veckotimme övningar under en termin med ett arvode av 2 200 kronor. I första hand avses att denna biträdande lärare skall övertaga en del av undervisningen för avdelningarna maskinteknik, skeppsbyggnad, elektroteknik samt väg- och vattenbyggnad i första årskursen.

2. Befattning som biträdande lärare i elektrisk installationsteknik. *Högskolestyrelsen* har — under återopande

av de sakkunnigas förslag — hemställt om inrättande av förenämnda befattning med ett arvode av 2 650 kronor och underställd professorn i elektrisk anläggningsteknik.

De sakkunniga, som förordat inrättande av ifrågavarande befattning från och med budgetåret 1947/48, ha härutinnan bland annat anført:

Den elektriska anläggningstekniken tenderar att bli alltmer omfattande, varför det synes lämpligt att den elektriska installationstekniken utbrytes ur ämnet och undervisningen däri ombesörjes av en »adjungerad» lärare. Undervisningen, gemensam för avdelningarna för elektroteknik och arkitektur, bör omfatta 2 timmar föreläsningar och 2 timmar övningar per vecka under höstterminen i 3:e årskursen samt 1 timme föreläsning och 1 timme övning per vecka under vårterminen i samma årskurs.

3. Befattning som biträdande lärare i lantbruksbyggnader. *Högskolestyrelsen* har — under åberopande av sakkunnigförslaget — hemställt om inrättande av en befattning som biträdande lärare i lantbruksbyggnader, avsedd att underställas den äskade professuren i husbyggnadslära och förenad med ett arvode av 900 kronor.

De sakkunniga ha föreslagit inrättandet av ifrågavarande befattning från och med budgetåret 1947/48 för undervisning inom avdelningen för arkitektur omfattande $1\frac{1}{2}$ timme föreläsningar per vecka under vårterminen i 2:a årskursen, varvid de studerande inom avdelningen för väg- och vattenbyggnad förutsatts skola beredas tillfälle att frivilligt deltaga i undervisningen.

4. Befattning som biträdande lärare i maskinelement. *Högskolestyrelsen* har äskat en befattning som biträdande lärare i detta ämne, avsedd att inordnas under professuren i maskinelement jämte hiss- och transportanordningar och förenad med ett arvode av 3 300 kronor. Till stöd för sitt äskande har styrelsen — under erinran att de sakkunniga i stället föreslagit en speciallärartjänst i läran om transportanordningar — i huvudsak anført:

Det har emellertid framställts önskemål att tills vidare bibehålla hiss- och transportanordningar inom professurens område för att därigenom skapa ett lämpligt fält för tillämpningar i ämnet. Det blir då nödvändigt att åstadkomma en avlastning på annat sätt. Styrelsen får därför föreslå inrättandet av en biträdande lärarbefattning i maskinelement, avsedd att övertaga undervisningen inom avdelningen för elektroteknik, varigenom det samtidigt skapas en möjlighet till en även i övrigt önskvärd differentiering av undervisningen för avdelningen för elektroteknik. Det föreslås därför, att denne biträdande lärare får en undervisningsskyldighet av 2 timmar föreläsningar och 2 timmar övningar i veckan under ett läsår.

De sakkunniga ha för sin del föreslagit inrättandet av den av dem förordade speciallärartjänsten i läran om transportanordningar från och med budgetåret 1944/45.

5. Nuvarande befattning som biträdande lärare i matematik. *Högskolestyrelsen* har anført, att arvodet för denna

befattning, vilken inrättats från och med innevarande budgetår, på grund av felräkning å högskolans kansli blivit bestämt till 5 450 kronor i stället för — med tillämpning av gällande beräkningsgrunder — 6 450 kronor, varför arvodet borde höjas till sistnämnda belopp.

6. Befattning som biträdande lärare i mekanik. Högskolestyrelsen har hemställt om en höjning av det med förevarande befattning förenade arvodet från 3 150 kronor till 4 200 kronor med hänsyn till en ifrågasatt utökning av undervisningen i enlighet med de sakkunnigas förslag till $2\frac{1}{2}$ timmar föreläsningar och $2\frac{1}{2}$ timmar övningar under hela läsåret.

D. Docenter.

Högskolestyrelsen har hemställt om en ökning av antalet docentstipendier från tre till fyra från och med nästa budgetår.

E. Tillfälliga lärare, förste assistenter och övningsassistenter m. m.

För innevarande budgetår har under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare och assistenter upptagits till ett belopp av 285 000 kronor. Högskolestyrelsen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår för de med denna delpost avsedda ändamålen i enlighet med vad härefter anges.

1. Tillfälliga lärare. Medelsbehovet härför har uppskattats till 20 000 kronor.

2. Förste assistenter. Högskolestyrelsen har — med förmälan att antalet förste assistenter vid högskolan för närvarande utgjorde 26 — uppskattat medelsbehovet för grundlön åt förste assistenter för nästa budgetår till i runt tal 215 000 kronor, därvid styrelsen räknat med en anställning av ytterligare 11 förste assistenter för en kostnad av omkring 67 000 kronor.

3. Assistenter. Medelsbehovet härför har beräknats till i runt tal 231 000 kronor.

4. Till vikariatsarvoden vid förordnande å icke vakanta professurer har beräknats en medelsåtgång av 15 000 kronor.

5. Till biträden för uppehållande av rektors undervisning har ett belopp av 8 000 kronor ansetts erforderligt.

Anslagsmedlen till tillfälliga lärare och assistenter ha i enlighet härmed för nästa budgetår beräknats till $(20\,000 + 215\,000 + 231\,000 + 15\,000 + 8\,000 =) 489\,000$ kronor, vilket alltså i förhållande till innevarande budgetår utgör en ökning med 204 000 kronor.

I detta sammanhang må anmärkas, att högskolestyrelsen beräknat inkomstposten avgifter från de studerande för nästa budgetår till 240 000 kronor, vilket i förhållande till det belopp, varmed dessa avgifter uppförts i gällande avlöningsstat, innebär en ökning med 30 000 kronor.

F. Undervisning om arbetsledningens problem.

För undervisning om arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem, vartill innevarande budgetår under anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anvisats ett belopp av 1 500 kronor, har högskolestyrelsen för budgetåret 1947/48 hemställt om en medelsanvisning av ett till 3 360 kronor förhöjt belopp. Till stöd härför har styrelsen i huvudsak anfört:

Det synes styrelsen riktigt, att arvoden för denna undervisning bestämmas i enlighet med de grunder, som från och med innevarande budgetår gälla beträffande speciallärararvoden, varvid här avsedda föreläsningar torde böra behandlas såsom ett enda läroämne. Styrelsen får därför hemställa om en medelsanvisning under denna rubrik med 400 kronor för allmänna åligganden, för föreläsningar under 2 veckotimmar under hela läsåret à kronor $35 = 35 \times 2 \times 28 = 1\,960$ kronor samt för 200 studerande à kronor $5 = 1\,000$ kronor eller tillhopa $(400 + 1\,960 + 1\,000 =)$ 3 360 kronor.

II. Övrig personal.

Med avseende å högskolans personal i övrigt har *högskolestyrelsen* för nästa budgetår framfört följande äskanden.

1. Ytterligare en amanuens i lönegraden Ex 17—20, en biblioteksassistent i lönegraden Eo 11, ett kanslibiträde i lönegraden Eo 7 och ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 vid biblioteket.

2. Uppflyttning till lönegraden A 27 av såväl högskolesekreterarbefattningen i lönegraden Eo 24 som kamrerarbefattningen i lönegraden A 22.

3. Uppflyttning av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 och ett kontorsbiträde i lönegraden Ex 4 vid rektorsexpeditionen till kanslibiträden i lönegraden Eo 7.

4. Ytterligare två kanslibiträden å rektorsexpeditionen med placering i lönegraden Ex 7.

5. Ytterligare två kontorsbiträden för högskolans avdelningar med placering i lönegraden Ex 4.

6. Uppflyttning av en institutionsvaktmästarebefattning från lönegraden Eo 7 till lönegraden A 9.

7. Två nya maskinistbefattningar ävensom en ny eldarbefattning för högskolans värme- och kraftcentral med placering i lönegraderna A 10, A 9 och A 6.

Till stöd för de under punkterna 4—7 upptagna äskandena har *högskolestyrelsen* i huvudsak anfört följande.

Biträdespersonalen vid högskolans rektorsexpedition utgöres av en kontorist i lönegraden A 9, ett kanslibiträde i lönegraden Eo 7 och två kontorsbiträden, varav ett i lönegraden Eo 4 och ett i lönegraden Ex 4. Det synes emellertid erforderligt att öka denna personal med två kanslibiträden i lönegraden Ex 7. Under det gångna året har sålunda ifrågavarande personal varit förstärkt med ett av assistentmedel avlönat skrivbiträde med en daglig tjänstgöringstid av 5 timmar.

Högskolans utbyggnad kommer givetvis att medföra ett alltmera ökat behov av arbetskraft för rektorsexpeditionens del, vartill kommer att från och med den 1 januari 1947 arbetsuppgifterna torde komma att växa genom införandet av källskatten. De omoderna lokaler, i vilka rektorsexpeditionen är inrymd, bidra även i hög grad till att göra arbetet tyngre och besvärligare.

Såsom motivering för anställande av ytterligare två kontorsbiträden i lönegraden Ex 4 må framhållas följande.

Högskolan förfogar innevarande år över kontorsbiträden i Ex 4, avsedda för vardera av avdelningarna för maskinteknik, elektroteknik, väg- och vattenbyggnad, kemi och kemisk teknologi samt för allmänna vetenskaper.

Då det biträde, som förut tjänstgjort på avdelningen för kemi och kemisk teknologi, i samband med den utökade verksamheten vid institutionen för silikat kemi torde böra avses helt för denna institution, hemställer styrelsen om ytterligare ett kontorsbiträde avsett för avdelningen för kemi och kemisk teknologi. Dessutom synes ytterligare ett biträde böra ställas till förfogande för avdelningarna för skeppsbyggnad och arkitektur gemensamt.

I fråga om högskolans befattningar som institutionsvaktmästare gäller att högskolan för närvarande förfogar över 15 dylika befattningar, varav två i lönegraden A 9, sex i lönegraden A 7, fem i lönegraden Eo 7 och två i lönegraden Ex 7.

Av de båda institutionsvaktmästarna i A 9 tjänstgör den ene å institutionen för fysik och den andre i huvudsak inom institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik. På elektriska avdelningen tjänstgöra ytterligare en vaktmästare i Eo 7 på institutionerna för radioteknik och elektronik samt för telegrafi och telefoni varjämte en vaktmästartjänst, som tillkommit innevarande budgetår, är avsedd väsentligen för institutionen för elektricitetslära och elektrisk mätteknik.

På grund av de de senare åren starkt ökade högt kvalificerade arbeten, som behöva utföras av vaktmästarna för institutionerna för radioteknik och elektronik samt för telegrafi och telefoni, får styrelsen hemställa om ersättande av ifrågavarande vaktmästarbefattning i Eo 7 med en institutionsvaktmästartjänst i A 9.

Den kraft- och värmecentral, som skall byggas i samband med nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik enligt beslut av 1945 och 1946 års riksdag, beräknas bli färdig på sådan tid, att en panna kan tagas i bruk den 1 januari 1948. I samband därmed behöver maskinist och eldare personal anställas för skötseln därav. Värmepannan torde behöva vara i gång hela dygnet under början av året. Styrelsen räknar med att för skötseln av värme- och kraftcentralen erfordras en maskinist i A 10, en maskinist i A 9 och en eldare i A 6. Den förstnämnda befattningen behöves redan med ingången av nästa budgetår, under det att de båda andra icke torde bli erforderliga förrän omkring den 1 januari 1948.

Departementschefen.

De av styrelsen för Chalmers tekniska högskola framförda förslagen om nya professorer vid högskolan har jag funnit mig böra tillstyrka, i vad desamma avse inrättande från och med nästa budgetår av en professor i mekanisk teknologi, en professor i husbyggnadslära och en professor i geologi med undervisningsskyldighet jämväl i mineralogi.

Vad först *professuren i mekanisk teknologi* beträffar, så erinrar jag, att medan vid tekniska högskolan i Stockholm numera finnas såväl en professur i mekanisk teknologi som en professur i verktygsmaskiner, Chalmers tekniska högskola för undervisningen inom här berörda ämnesområden för närvarande endast disponerar en speciallärare i mekanisk teknologi och en tillfällig lärare för en extra kurs rörande moderna verktygsmaskiner. Disproportionen mellan de båda högskolornas utrustning i fråga om lärarkrafter i detta hänseende är uppenbar. Det framstår därför enligt min mening såsom i hög grad önskvärt, att undervisningen och forskningen på här avsedda områden vid Chalmers tekniska högskola nu tillgodoses genom inrättande av ifrågavarande professur. Därvid bortfaller det med den förenämnda speciallärartjänsten förenade arvodel av 5 600 kronor.

Inrättandet av en *professur i husbyggnadslära*, i stället för den nuvarande speciallärartjänsten i byggnadslära har av de sakkunniga ansetts vara en angelägen åtgärd och jag har också för egen del blivit övertygad om lämpligheten härav. Erinras må även, att ifrågavarande ämnesområde jämväl vid tekniska högskolan i Stockholm är företrätt av en professur. Vid bifall till detta förslag bortfaller det med den förenämnda speciallärarbefattningen förenade arvodel av 10 000 kronor.

Den föreslagna *professuren i geologi med undervisningsskyldighet jämväl i mineralogi* har jag funnit böra komma till stånd med hänsyn till angelägenheten av att undervisningen inom detta viktiga ämnesområde skall kunna upprätthållas. Såsom av den föregående redogörelsen framgår har sålunda de nuvarande båda speciallärarbefattningarna i allmän geologi med arvode av 3 550 kronor och i mineralogi med arvode av 1 850 kronor, vilka professuren är avsedd att ersätta, icke kunnat besättas, varför undervisningen i dessa ämnen måst nedläggas. Enligt vad som under hand upplysts lära emellertid kompetenta sökande till ifrågavarande professur kunna påräknas. Vid ett inrättande härav bortfalla de med de nyssnämnda speciallärartjänsterna förenade arvodena.

Vad åter angår förslaget att ersätta den nuvarande speciallärartjänsten i stadsbyggnad med en professur i stadsbyggnadslära, så är jag icke för närvarande beredd att tillstyrka detsamma. Däremot vill jag förorda, att den till nämnda speciallärartjänst hörande undervisningsskyldigheten utökas på sätt högskolestyrelsen alternativt ifrågasatt, vilket föranleder en höjning av det med tjänsten förenade arvodel med (7 700 — 7 050 =) 650 kronor.

Med avseende å den ifrågasatta förbättringen av *professorernas löneställning* tillåter jag mig hänvisa till vad jag i det föregående anfört vid min behandling av detta spörsmål beträffande professorerna vid tekniska högskolan i Stockholm. Vidare torde den förbättring av *arvodena till vikarier å professorsbefattningar*, som jag tidigare förordat för den sistnämnda högskolans del, jämväl böra gälla dylika arvoden vid den nu ifrågavarande högskolan.

Vad angår de föreliggande förslagen rörande nyinrättande eller omreglering av speciallärarbefattningar vid högskolan, så har jag funnit mig böra biträda samtliga de äskanden, som härutinnan framförts från högskolans sida. Jag tillstyrker sålunda — förutom den nyssnämnda utökningen av den med speciallärartjänsten i stadsbyggnad förenade undervisningsskyldigheten — inrättandet av en ny speciallärartjänst i husbyggnadslära II, en uppdelning av den nuvarande speciallärartjänsten i tillämpad kemi i en speciallärarbefattning i kemi I och en i kemi II, en utökning av den med speciallärarbefattningarna i byggnadshygien, i elektroteknik samt i telegrafi och telefoni förenade undervisningsskyldigheten, en uppräknings av arvodet för speciallärarbefattningen i stadsbyggnadsrätt med hänsyn till studerandeantalets ökning samt en minskning av den till speciallärarbefattningen i pumpar, fläktar och vattenturbiner hörande undervisningsskyldigheten. Beräkningen av arvoden för de speciallärartjänster, som beröras av de av mig sålunda biträdda förslagen, ha icke heller givit mig anledning till erinran. Ett bifall till vad jag här förordat medför en anslagsökning för nästa budgetår med $(650 + 6\,250 + 3\,100 + 1\,800 - 3\,300 + 2\,900 - 2\,300 + 7\,100 - 5\,250 + 4\,050 - 2\,550 + 3\,200 - 3\,100 + 8\,400 - 8\,950 =) 12\,000$ kronor.

Jämväl högskolestyrelsens förslag med avseende å nyinrättande eller omreglering av befattningar som biträdande lärare vid högskolan har jag ansett mig böra i deras helhet biträda. I enlighet härmed tillstyrker jag inrättande av nya befattningar som biträdande lärare i följande fyra ämnen, nämligen matematik, elektrisk installationsteknik, lantbruksbyggnader och maskinelement, varjämte jag förordar den föreslagna utökningen av den med befattningen som biträdande lärare i mekanik förenade undervisningsskyldigheten samt uppräknings av arvodet för en redan befintlig befattning som biträdande lärare i matematik. Då de arvodesberäkningar, som härvidlag verkstälts av högskolan, icke givit mig anledning till erinran, föranleder ett bifall till vad jag nu förordat för nästa budgetår en anslagsökning med $(2\,200 + 2\,650 + 900 + 3\,300 + 4\,200 - 3\,150 + 6\,450 - 5\,450 =) 11\,100$ kronor.

Förslaget om en ökning av antalet docentstipendier vid högskolan från tre till fyra från och med nästa budgetår anser jag mig likaledes böra biträda.

Högskolestyrelsen har för nästa budgetår äskat en höjning av anslagsmedlen till ersättningar åt tillfälliga lärare och assistenter från 285 000 kronor till i runt tal 489 000 kronor. Anslagshöjningen, 204 000 kronor, har huvudsakligen motiverats med behovet av ytterligare elva förste assistenter och av ett ökat antal övningsassistenter vid högskolan. För egen del har jag vid min uppskattning av medelsbehovet under nästa budgetår räknat med ett inrättande av sex nya befattningar som förste assistent. Härför och för tillgodoseende av övriga med ifråga-

varande anslagsmedel avsedda ändamål har jag funnit en förstärkning av dessa medel för nästa budgetår med 65 000 kronor till 350 000 kronor tillräcklig. Jag har härvid förutsatt, att inkomstposten avgifter från de studerande upptages till oförändrat belopp eller 210 000 kronor.

I likhet med högskolestyrelsen anser jag en höjning av medelsanvisningen till undervisningen i arbetsledningens problem motiverad med hänsyn till den förbättring av speciallärararvodena, som genomförts från och med innevarande budgetår. Dock synes mig anledning saknas att i förevarande avseende räkna med ett belopp av 400 kronor, motsvarande speciallärares ersättning för allmänna åligganden. I enlighet härmed torde medelsanvisningen för ändamålet böra begränsas till i runt tal 3 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 1 500 kronor.

Vad härefter beträffar övrig personal vid högskolan så kan jag icke tillstyrka de föreliggande förslagen om en förstärkning av bibliotekspersonalen och om en uppflyttning av högskolesekreterar- och kamrerarbefattningarna till lönegraden A 27. Då den nuvarande organisationen av ifrågavarande personal tillkommit genom beslut vid 1946 års riksdag, har jag nämligen funnit närmare erfarenhet böra avvaktas, innan några ändringar därutinnan vidtagas.

Biträdespersonalen å rektorsexpeditionen torde enligt min mening böra utökas med *ett kanslibiträde i lönegraden Ex 7*. De förslag till förstärkning av denna personal, som i övrigt framförts, är jag däremot icke beredd att biträda. Behovet av skrivhjälp för de olika fackavdelningarnas vidkommande finner jag kunna i erforderlig mån tillgodoses genom en ökad medelsanvisning för anställande av *ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2*. Det föreslagna utbytet av en institutionsvaktmästarbefattning i lönegraden Eo 7 mot *en institutionsvaktmästarbefattning i lönegraden A 9* har jag ansett mig böra tillstyrka.

För den nya värme- och kraftcentralen vid högskolan har högskolestyrelsen hemställt om inrättande av dels en maskinistbefattning i lönegraden A 10 från och med den 1 juli 1947, dels en maskinistbefattning i lönegraden A 9 och en eldarbefattning i lönegraden A 6 från och med den 1 januari 1948. Vid övervägande av dessa förslag har jag — efter inhämtande av yttrande under hand från byggnadsstyrelsen — funnit mig böra räkna med ett behov från och med nästa budgetår av en maskinistbefattning, vilken lämpligen synes böra inplaceras i lönegraden Eo 10. Den ytterligare maskinist- och eldarpersonal, som under budgetåret kan finnas bli erforderlig för skötseln av ifrågavarande anläggning, torde enligt min mening tills vidare böra anställas med avlöning i form av arvode. Medelsbehovet härför uppskattar jag i detta sammanhang till ett belopp av i runt tal 4 500 kronor.

Här må vidare erinras, att genom beslut av statsmakterna vid 1946 års riksdag från och med nästkommande budgetår arvodet till rektor avses skola höjas från 2 000 till 3 600 kronor. Prorektor och avdelningsföreståndare, vilka för närvarande icke åtnjuta någon särskild ersättning, skola vidare jämlikt statsmakternas förenämnda beslut äga uppbära arvoden med följande belopp, nämligen prorektor med 800 kronor, avdelningsföreståndaren för avdelningen för allmänna vetenskaper med 400 kronor och envar av övriga sex avdelningsföreståndare med 800 kronor. I enlighet härmed uppkommer för bestridande av *arvoden åt högskolans rektor, prorektor och avdelningsföreståndare* för nästa budgetår ett ökat anslagsbehov av $(3\,600 - 2\,000 + 800 + 400 + 4\,800 =) 7\,600$ kronor. I detta sammanhang vill jag uttala, att det årsarvode av 500 kronor, som hittills utgått till den nuvarande högskolestyrelsens sekreterare, för nästa budgetår synes böra avses för sekreteraren hos den nya lokalstyrelsen.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör för nästa budgetår vidtagas följande ändringar med avseende å högskolans avlöningsstat.

Anslagsposten *av löningar till ordinarie tjänstemän*, vilken för innevarande budgetår är uppförd med 323 000 kronor bör till en början höjas med 32 100 kronor, motsvarande grundlön vid nya professurer i mekanisk teknologi, i husbyggnadslära samt i geologi med undervisningskyldighet jämväl i mineralogi. Ersättandet av en institutionsvaktmästartjänst i lönegraden Eo 7 med en institutionsvaktmästartjänst i lönegraden A 9 medför vidare en ökning av denna post med 3 600 kronor. Anslagsposten skulle alltså i enlighet härmed böra uppföras med $(323\,000 + 32\,100 + 3\,600 =) 358\,700$ kronor.

Med hänsyn till regleringen av befordringsgången för biträdespersonal böra vidare två kanslibiträden vid högskolan i lönegraden Eo 7 tillika erhålla ställning som kontorsbiträden i lönegraden A 4. Något ökat medelsbehov uppkommer icke härigenom.

Den allmänna löneregleringen medför slutligen en ökning av ifrågavarande anslagspost med i runt tal 204 300 kronor till 563 000 kronor.

Anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, är för innevarande budgetår uppförd med 229 000 kronor, av vilken medelsanvisning ett belopp av 208 500 kronor belöper å en delpost till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare samt ett belopp av 20 500 kronor å en delpost till övriga arvoden och särskilda ersättningar.

Delposten till *arvoden åt speciallärare och biträdande lärare* bör å ena sidan vid nyinrättande eller omreglering av befattningar som speciallärare och befattningar som biträdande lärare i enlighet med vad jag i det föregående förordat höjas med ett belopp av $(12\,000 + 11\,100 =) 23\,100$ kro-

nor. Å andra sidan föranleder tillkomsten av nya professurer i mekanisk teknologi, i husbyggnadslära samt i geologi med undervisningsskyldighet jämväl i mineralogi i stället för nuvarande speciallärartjänster i motsvarande ämnen en minskning av denna delpost med $(5\,600 + 10\,000 + 3\,550 + 1\,850 =)$ 21 000 kronor. I enlighet härmed torde ifrågavarande delpost för nästa budgetår böra beräknas till ett belopp av $(208\,500 + 23\,100 - 21\,000 =)$ 210 600 kronor.

Delposten till *övriga arvoden och särskilda ersättningar* bör — i likhet med vad jag tidigare anfört beträffande motsvarande delpost för tekniska högskolan i Stockholm — till en början uppräknas med hänsyn till den av statsmakterna vid 1946 års riksdag beslutade ökningen av grundbeloppet för docentstipendium från 6 000 kronor till 7 200 kronor. Till följd härav bör posten sålunda, då högskolan för närvarande disponerar över ett antal av tre docentstipendier, höjas med $(3 \times 1\,200 =)$ 3 600 kronor. Tillkomsten av ännu ett docentstipendium föranleder vidare en höjning av denna delpost med 7 200 kronor. Härutöver bör delposten på grund av vad jag förut anfört rörande arvoden åt rektor, prorektor och avdelningsföreståndare ökas med ett belopp av 7 600 kronor. Ifrågavarande delpost bör sålunda för nästa budgetår upptagas till ett belopp av $(20\,500 + 3\,600 + 7\,200 - 7\,600 =)$ 38 900 kronor.

I enlighet härmed bör medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, för nästa budgetår uppskattas till sammanlagt $(210\,600 + 38\,900 =)$ 249 500 kronor.

I gällande avlöningsstat är anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* uppförd med sammanlagt 380 000 kronor och disponeras på följande sätt:

Ersättningar åt tillfälliga lärare och assistenter	kronor	285 000
Undervisning om arbetsledningens praktiskt ekonomiska,		
sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem »		1 500
Avlöningar till annan icke-ordinarie personal	»	93 500
Summa kronor		380 000.

Delposten till *tillfälliga lärare och assistenter* torde i enlighet med vad jag tidigare anfört för nästa budgetår böra förstärkas med ett belopp av 65 000 kronor och alltså upptagas till 350 000 kronor. Härvid beräknar jag till grundlön åt förste assistenter vid högskolan ett belopp av i runt tal 183 000 kronor och till övriga med delposten avsedda ändamål ett belopp av i runt tal 167 000 kronor.

Den för *undervisning om arbetsledningens problem* avsedda delposten bör uppräknas med 1 500 kronor till 3 000 kronor.

Vad härefter angår delposten till *avlöningar till annan icke-ordinarie personal* så bör densamma å ena sidan vid inrättande av i det föregående

av mig förordade icke-ordinariebefattningar ökas med i runt tal 13 300 kronor, vartill synes böra läggas ett belopp av 1 000 kronor för beredande av vederbörliga ålderstillägg. Å andra sidan minskas belastningen å denna post med ett belopp av omkring 3 000 kronor, motsvarande grundlön vid en bortfallande institutionsvaktmästarebefattning i lönegraden Eo 7. Delposten i fråga skulle sålunda böra upptagas till $(93\,500 + 14\,300 - 3\,000 =)$ 104 800 kronor.

I enlighet härmed skulle delposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för nästa budgetår böra i sin helhet upptagas till $(350\,000 + 3\,000 + 104\,800 =)$ 457 800 kronor.

Regleringen av befördringsgången för biträdespersonal medför en uppräknings av förenämnda anslagspost med i runt tal 700 kronor till 458 500 kronor.

Med hänsyn till den allmänna löneregleringen torde slutligen ifrågavarande anslagspost böra ökas med i runt tal 204 000 kronor till 662 500 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra upptagas till 63 000 kronor.

Sammanfattningsvis kunna sålunda utgifterna under avlöningsstaten för nästa budgetår uppskattas till $(563\,000 + 249\,500 + 662\,500 + 63\,000 =)$ 1 538 000 kronor.

Då den under särskilda uppbördsmedel uppförda inkomstposten avgifter från de studerande — såsom jag tidigare förordat — för nästa budgetår torde böra beräknas till oförändrat belopp, 210 000 kronor, blir alltså nettoutgiften under avlöningsstaten för nästa budgetår $(1\,538\,000 - 210\,000 =)$ 1 328 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagshöjning med 530 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1947/48, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledas av vad jag i det föregående förordat;

dels godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän,
förlagsvis kronor 563 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar,
bestämda av Kungl. Maj:t:

a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, förslagsvis	kronor 210 600	
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	» 38 900	kronor 249 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	662 500
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	63 000
		<u>Summa kronor 1 538 000.</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor 210 000
Nettoutgift kronor 1 328 000;	
<i>dels ock till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar för</i>	
<i>budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag</i>	
<i>av</i>	<i>kronor 1 328 000.</i>

[143.]12. Chalmers tekniska högskola: Omkostnader, förslagsanslag.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 198 000 kronor.

Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1946/47:

O m k o s t n a d s s t a t .*Utgifter:*

1. Sjukvård m. m., förslagsvis	kronor 1 000
2. Expenser, förslagsvis	» 183 500
3. Publikationstryck, förslagsvis	» 14 000
4. Reseersättningar, förslagsvis	» 5 500
<u>Summa kronor 204 000</u>	

Särskilda uppbördsmedel:

1. Ersättning för bränsle, lyse och vatten: från tekniska gymnasiet i Göteborg	kronor 5 000	
i övrigt	» 500	
		kronor 5 500
2. Hyror	» 500	kronor 6 000
		<u>Nettoutgift kronor 198 000.</u>

Av anslagsposten till expenser må för bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk förslagsvis 120 000 kronor och för övriga expenser 63 500 kronor,

därav för biblioteket 3 500 kronor och för högskolan i övrigt 60 000 kronor. Ur anslagsposten till reseersättningar utgå 4 000 kronor till rese- och traktementsersättningar åt lärare vid exkursioner och fältövningar, under det att återstående belopp, 1 500 kronor avse ersättningar i samband med vissa andra resor för högskolans räkning. Vidkommande föreskrifterna för anslags disposition hänvisas i övrigt till statsliggaren (sid. 596 f.).

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *högskolans styrelse* beräknat utgifterna till 291 500 kronor, varav för sjukvård m. m. 1 000 kronor, för reseersättningar 9 000 kronor, för bränsle, lyse och vatten 175 000 kronor, för övriga expenser 69 500 kronor (därav för biblioteket 4 500 kronor och för högskolan i övrigt 65 000 kronor), för publikationstryck 15 000 kronor, för en reproduktionsapparat 12 000 kronor och för projektionsapparater och mörkläggningsanordningar för filmföreläsning m. m. 10 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen ha upptagits till 15 400 kronor, varför anslagsbehovet för nästa budgetår sålunda beräknats utgöra (291 500 — 15 400 =) 276 100 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas:

Re se e r s ä t t n i n g a r. *Styrelsen* har hemställt om en höjning av denna anslagspost med 3 500 kronor till 9 000 kronor, varav 7 000 kronor till reseersättningar åt lärare vid exkursioner och fältövningar och 2 000 kronor till övriga med anslagsposten avsedda utgifter. Med avseende å de förstnämnda anslagsmedlen har *styrelsen* framhållit, att dessa för närvarande till följd av högskolans utveckling vore otillräckliga. Motsvarande medelsanvisning för innevarande budgetår vid tekniska högskolan i Stockholm utgjorde sålunda 19 000 kronor. Visserligen hade denna högskola ett större antal avdelningar och ämnen i vilka exkursioner företogs än Chalmers tekniska högskola. Den senare högskolan hade emellertid ett mindre centralt läge, vilket ökade resekostnaderna. Den nuvarande proportionen mellan högskolorna vore enligt *styrelsens* mening icke riktig.

B r ä n s l e, l y s e o c h v a t t e n. Anslagsbelastningen, som budgetåret 1943/44 utgjorde 120 000 kronor, har för de två senaste budgetåren uppgått till omkring 131 000 kronor respektive 145 000 kronor. Med hänsyn till vissa nybyggnaders färdigställande föreslår *styrelsen* en höjning av anslagsposten med 55 000 kronor till 175 000 kronor.

Ö v r i g a e x p e n s e r: B i b l i o t e k e t. *Styrelsen* har under åberopande av bibliotekets snabba utveckling beräknat medelsbehovet till 4 500 kronor och därvid framhållit att de verkliga utgifterna för budgetåret 1945/46 uppgått till 5 815 kronor.

Ö v r i g a e x p e n s e r: H ö g s k o l a n i ö v r i g t. *Styrelsen* har under hänvisning till högskolans utvidgning och studerandeantalets fortsatta tillväxt föreslagit en höjning med 5 000 kronor till 65 000 kronor.

P u b l i k a t i o n s t r y c k. Med hänsyn till högskolans utbyggnad har *styrelsen* hemställt om en höjning med 1 000 kronor till 15 000 kronor.

R e p r o d u k t i o n s a p p a r a t. *Styrelsen* har framhållit, att högskolan vore i behov av en modern reproduktionsapparat d. v. s. en s. k. rota-printapparat. Denna skulle användas för tryckning av kompendier, å vilka efterfrågan väsentligt ökat efter kriget, samt för verksamheten vid högskolans bibliotek m. m. En liknande apparat hade för en del år sedan anskaf-

fats vid tekniska högskolan i Stockholm. Kostnaderna för ifrågavarande apparat beräknades till 12 000 kronor.

Projektionsapparater. *Styrelsen* har anfört, att ett antal av högskolans lärosalar saknade skioptikonapparater eller andra apparater för projektion av ljusbilder. Detta vore en brist, som borde avhjälpas. Samtidigt borde anordningar vidtagas för mörkläggning av ifrågavarande lärosalar. *Styrelsen* hemställde därför om anvisande av 10 000 kronor till projektionsapparater och mörklägningsanordningar.

Särskilda uppbördsmedel. Denna post har beräknats till 15 400 kronor, varav hyror 900 kronor samt ersättning för bränsle, lyse och vatten från tekniska gymnasiet i Göteborg 5 000 kronor, från Chalmers provningsanstalt 500 kronor och från svenska textilforskningsinstitutet 9 000 kronor.

Högskolestyrelsens framställning om en höjning av anslagsposten till reseersättningar anser jag mig i så måtto böra biträda, att jag förordar en ökning av anslagsmedlen till dylika ersättningar åt lärare vid exkursioner och fältövningar med 2 000 kronor till 6 000 kronor. I övrigt räknar jag med oförändrat medelsbehov under denna anslagspost, vilken sålunda för nästa budgetår bör uppföras med 7 500 kronor. Delposten till bränsle m. m. torde böra uppräknas med 40 000 kronor till 160 000 kronor. Mot den föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser med 6 000 kronor till 69 500 kronor har jag icke funnit anledning till erinran. Vad övriga utgifter beträffar tillstyrker jag den begärda uppräknningen av anslagsposten till publikationstryck med 1 000 kronor. Högskolans äskande om anvisande av 12 000 kronor till inköp av en reproduktionsapparat anser jag mig vidare böra biträda. Härjämte tillstyrker jag, att 10 000 kronor anvisas till anskaffande av projektionsapparater och mörklägningsanordningar. Jag erinrar härvid, att jag i det föregående förordat en medelsanvisning för motsvarande ändamål vid tekniska högskolan i Stockholm. De särskilda uppbördsmedlen torde i enlighet med högskolans förslag böra beräknas till 15 400 kronor, vilket innebär en höjning med 9 400 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten, bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med $(2\,000 + 40\,000 + 6\,000 + 1\,000 + 12\,000 + 10\,000 - 9\,400 =) 61\,600$ kronor till 259 600 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förlagsanslag*

av kronor 259 600.

[144.] 13. **Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 425 000 kronor, disponeras jämlikt av Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1946 meddelade föreskrifter (statsliggaren sid. 597) sålunda:

Samlingar och laborationer	kronor 235 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	» 190 000

Summa kronor 425 000.

Departement-
schefen.

Högskolans styrelse har för nästa budgetår hemställt

dels om höjning av anslagsmedlen till samlingar och laborationer med 94 800 kronor till 329 800 kronor, varav för institutionen för silikatkemi 15 000 kronor,

dels om anvisande av 15 000 kronor till tekniska licentiatarbeten,

dels ock om en höjning av anslagsmedlen till nyanskaffning av apparater m. m. med i runt tal 270 000 kronor till 460 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår har sålunda av högskolestyrelsen uppskattats till $(329\,800 + 15\,000 + 460\,000 =)$ i runt tal 805 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagshöjning med 380 000 kronor.

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r. *Styrelsen* har anfört:

Förbrukningen av dessa anslagsmedel sker huvudsakligen vid undervisningen i de båda högsta årskurserna. Antalet studerande i dessa kan för nästa läsår beräknas öka från 412 till 422. Den häremot svarande proportionella ökningen av anslagsbehovet utgör för budgetåret 1947/48 5 700 kronor. Därtill kommer vid inrättande av nya professurer m. m. i husbyggnadslära, mekanisk teknologi samt geologi och mineralogi en ökning av anslagsbehovet, som styrelsen med stöd av beräkningar utförda av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen uppskattat till sammanlagt 11 100 kronor. De för innevarande budgetår anvisade medlen, 235 000 kronor, behöva således redan på grund av högskolans utvidgning ökas med $(5\,700 + 11\,100 =)$ 16 800 kronor till 251 800 kronor. Föregående siffror grunda sig emellertid i huvudsak på det prisläge, som varit gällande under kriget. Styrelsen beräknar, att nu gällande priser i allmänhet äro 25 procent högre och hemställer därför om en ytterligare höjning med $\left(\frac{25 \times 251\,800}{100} =\right)$

62 950 kronor eller i runt tal 63 000 kronor.

Slutligen vill styrelsen erinra om att de industrier, nämligen A. B. Gustavsbergs fabriker, A. B. Mälardalens tegelbruk och A. B. Surte glasbruk, vilka bekosta den för professorn A. Hedvall inrättade personliga professuren i silikatkemi, även åtagit sig att lämna ett årligt materielanslag till institutionen för silikatkemi med 10 000 kronor. Det synes styrelsen riktigt, att också staten bidrager till nu ifrågavarande kostnader vid detta laboratorium. Då laboratoriet även tjänar undervisningssyften bör enligt styrelsens mening staten bidraga med ett belopp av förslagsvis 15 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för samlingar och laborationer uppgår sålunda till $(235\,000 + 5\,700 + 11\,100 + 63\,000 + 15\,000 =)$ 329 800 kronor.

T e k n i s k a l i c e n t i a t a r b e t e n. *Styrelsen* har anfört:

Sedan inrättandet av den tekniska licentiatexamen har ett betydande antal studerande bedrivit högre tekniska studier vid högskolans olika institutioner. Då det visat sig att institutionernas kostnader för sådana arbeten uppgått till icke oväsentliga belopp får styrelsen härmed hemställa om anvisande av ett särskilt materielanslag för tekniska licentiatarbeten om 15 000 kronor.

N y a n s k a f f n i n g a v a p p a r a t e r m. m. *Styrelsen* har anfört i huvudsak följande.

För budgetåret 1946/47 begärde styrelsen anslag till anskaffande av apparater för sammanlagt 236 700 kronor. Framställningen bifölls i så måtto, att ett anslag av 190 000 kronor beviljades. Styrelsen får nu hemställa om anvisande av återstoden av det förra året äskade men ej beviljade beloppet, i runt tal 46 000 kronor.

Härutöver vill styrelsen tillstyrka följande ingivna framställningar om nyanskaffning av apparater m. m. enligt handlingarna i ärendet bifogade specifikationer:

Från professorn i organisk kemi om anslag till:		
anskaffande av en svarv	kronor	10 000
Från professorn i förbränningsmotorteknik om anslag till:		
anskaffande av elektrisk bromsdynamometer, vissa mindre verktygsmaskiner, svarv, borr och slipmaskin	»	81 000
Från professorn i byggnadsteknik om anslag till:		
anskaffande av konditioneringsanläggning, utrustning för motståndstöjningsmätning m. m.	»	26 550
Från professorn i radioteknik om anslag till:		
nyanskaffning av instrument och maskiner för institutionerna för telegrafi och telefoni, radioteknik och elektronik	»	117 700
Från professorn i elektrisk anläggningsteknik om anslag till:		
anskaffande av en mindre nätmodell för representation av stora kraftsystem (kostnadsberäknad till 50 000 kronor, varav för budgetåret 1947/48 beräknats 20 000 kronor), katodstråleoscillograf m. m.	»	32 400
Från professorn i elektromaskinlära om anslag till:		
anskaffande av ett nytt ackumulatorbatteri	»	7 500
Från institutionen för fysik om anslag till:		
anskaffande av en registrerande mikrofotometer, prismaspektrograf m. m.	»	48 150
Från professorn i oorganisk kemi om anslag till:		
anskaffande av elektriska mätinstrument, motorer, optiska instrument m. m.	»	10 000
Från institutionen för teoretisk kemi om anslag till:		
anskaffande av laboratorieutensilier, elektriska och optiska apparater m. m.	»	36 000
Från institutionen för kemisk apparatteknik om anslag till:		
anskaffande av en första laboratorieutrustning	»	12 000
Från professorn i elektricitetslära och elektrisk mätteknik om anslag till:		
anskaffande av apparater för oscillografundersökningar, mätningar vid ton- och radiofrekvens m. m.	»	32 800

Summa kronor 414 100.

Styrelsen får därför hemställa om ett sammanlagt belopp av (46 000 + 414 100 =) i runt tal 460 000 kronor till nyanskaffning av apparater m. m.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppdelat på två poster, den ena å 235 000 kronor till samlingar och laborationer och den andra

Departementschefen.

å 190 000 kronor till nyanskaffning av apparater m. m. Däremot ha hittills icke — såsom skett för budgetåren 1945/46 och 1946/47 i fråga om tekniska högskolan i Stockholm — några särskilda medel anvisats för tekniska licentiatarbeten. Jag anser mig emellertid böra förorda, att till detta ändamål för nästa budgetår beräknas ett belopp av 10 000 kronor. Vad härefter angår anslagsmedlen till samlingar och laborationer, så vill jag — främst med hänsyn till högskolans utvidgning — tillstyrka en höjning därav för nästkommande budgetår med sammanlagt 65 000 kronor till 300 000 kronor. Till nyanskaffning av apparater m. m. vid högskolan ha särskilda medel anvisats först från och med budgetåret 1942/43. Till följd härav och genom högskolans tillväxt torde — trots den icke oväsentliga höjning av ifrågavarande anslagsmedel, som skett för innevarande budgetår — ett starkt behov av modernisering och komplettering av utrustningen alltjämt föreligga. Ehuru jag icke anser mig kunna tillstyrka hela den av högskolan för ändamålet äskade medelsanvisningen, vill jag därför likväl förorda en höjning av denna anslagspost med 200 000 kronor till 390 000 kronor. Förevarande anslag i sin helhet bör i enlighet med vad jag nu föreslagit för nästa budgetår uppföras med $(425\,000 + 10\,000 + 65\,000 + 200\,000 =)$ 700 000 kronor. Det torde liksom hittills böra ankomma å Kungl. Maj:t att efter förslag av högskolan besluta om den närmare fördelningen av här avsedda anslagsmedel.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 700 000.

[145.] 14. **Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 45 000 kronor. *Högskolans styrelse* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag biträder högskolestyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 45 000.

[146.] 15. **Chalmers tekniska högskola: Stipendier.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 7 000 kronor och uteslutande avsett till egentliga stipendier för studerande vid högskolan. Några medel till resebidrag vid exkursioner och fältövningar för obemedlade och mindre bemed-

lade studerande ha sålunda icke — såsom skett beträffande tekniska högskolan i Stockholm — anvisats för Chalmers tekniska högskolas del.

Högskolans styrelse har nu hemställt om en höjning av anslaget för nästa budgetår med 4 000 kronor till 11 000 kronor, varav ett belopp av 2 000 kronor beräknats till dylika resebidrag. Styrelsen har härvid i huvudsak anfört:

1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen ha för budgetåret 1947/48 räknat med ett medelsbehov av 9 000 kronor till egentliga stipendier vid högskolan. I enlighet härmed torde dessa anslagsmedel böra höjas med 2 000 kronor. Vidare böra jämväl för denna högskolas del medel anvisas till resebidrag till obemedlade och mindre bemedlade studerande, som deltaga i exkursioner och fältövningar i anslutning till undervisningen i vissa ämnen. Vid högskolan förekomma sålunda obligatoriska fältövningar i ämnena geodesi och geologi. Dessutom kommer i fortsättningen en del av undervisningen i de textila ämnena att förläggas till textilinstitutet i Borås. Styrelsen hemställer därför om en medelsanvisning av 2 000 kronor till nu avsedda ändamål.

Högskolestyrelsens förslag om en medelsanvisning för nästa budgetår under ifrågavarande anslag av 9 000 kronor till egentliga stipendier och 2 000 kronor till resebidrag vid fältövningar m. m. finner jag mig böra biträda. Anslaget torde i enlighet härmed böra uppföras med 11 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en höjning med 4 000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 11 000.

[147.] 16. **Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 785 000 kronor. Med avseende å anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga vissa förslag, som kräva ytterligare beredning. På grund härav torde anslaget i riksstatsförslaget böra preliminärt upptagas med ett till 2 000 000 kronor beräknat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* ett *reservationsanslag* av kronor 2 000 000.

[148.] 17. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier, reservationsanslag.** Detta anslag beviljades första gången av 1942 års riksdag och uppfördes med 22 500 kronor. Anslaget var avsett för 9 stipendier à 2 500 kronor, därav 6 vid tekniska högskolan i Stockholm och 3 vid Chalmers tekniska högskola. Enär stipendierna avses normalt skola utgå under två år, höjdes an-

slaget i samband med en utökning av antalet stipendier till 12 vid den förra och 6 vid den senare högskolan för budgetåret 1943/44 till 45 000 kronor, med vilket belopp det varit uppfört även för budgetåren 1944/45 och 1945/46. För innevarande budgetår har anslaget i samband med en ökning av antalet stipendier vid tekniska högskolan i Stockholm från 12 till 14 höjts till 50 000 kronor.

Högskolornas anslagsäskanden för nästa budgetår avse en anslagshöjning till 81 000 kronor. *Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm* har därvid förordat en ökning av antalet stipendier vid högskolan från 14 till 16 samt — under åberopande av stegrade levnadskostnader — en höjning av stipendiebeloppen från 2 500 kronor till 3 500 kronor. *Styrelsen för Chalmers tekniska högskola* har — med hänsyn till att tillströmningen av studerande enligt dess mening kunde väntas stiga om ett eller annat år, särskilt i händelse av ett konjunkturuomslag — uppskattat medelsbehovet för högskolans del till 25 000 kronor.

Departement-
schefen.

Enär ifrågavarande stipendier normalt avses skola utgå under två år, torde som regel hälften av antalet stipendier — för innevarande budgetår 14 vid tekniska högskolan i Stockholm och 6 vid Chalmers tekniska högskola — årligen kunna utbetalas till nya sökande, d. v. s. 7 vid den förra högskolan och 3 vid den senare. Jag anser mig böra förorda en ökning av antalet stipendier med 2 vid vardera högskolan. Däremot är jag icke för närvarande beredd att tillstyrka någon ökning av stipendiebeloppen. I enlighet härmed bör anslaget för nästa budgetår höjas med 10 000 kronor till 60 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag erinra, att ett reservationsanslag till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning varit uppfört å riksstaten från och med budgetåret 1942/43. Det har vid budgetarbetet befunnits lämpligare, att de med detta anslag avsedda ändamålen i fortsättningen i stället tillgodoses från det under tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Teknisk-vetenskaplig forskning m. m. Till denna fråga återkommer chefen för handelsdepartementet i det följande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60 000.

[149.] 18. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 3 000 kronor.

Från *högskolornas* sida har hemställts om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder högskolornas förslag om oförändrad medelsanvisning och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 000.

[150.] 19. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, förslagsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1945/46 var uppfört med 10 000 kronor, har för innevarande budgetår höjts till 16 000 kronor i samband med en återgång i huvudsak till tidigare tillämpade grunder för ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid såväl de tekniska högskolorna som universiteten. Åren 1940 och 1941 underkastades nämligen dessa ersättningsgrunder vissa ändringar i utgiftsminskande syfte. Enligt de av Kungl. Maj:t med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1946/47 meddelade bestämmelserna rörande dispositionen av ifrågavarande anslag (statsliggaren sid. 600) gäller bland annat, att — i likhet med vad som är fallet för universitetens vidkommande — ersättning till sakkunnig för mistade avlöningsförmåner, om han är befattningshavare i statens tjänst eller professor vid Stockholms eller Göteborgs högskola, utgår med belopp, motsvarande det avdrag å avlöningen, som den sakkunnige enligt gällande avlöningsbestämmelser under tjänstledighet för sakkunniguppdragets fullgörande måst vidkännas, dock att ersättningen ej må utgå för ledighet under längre tid eller med högre belopp än i fråga om specialsakkunnig en månad respektive 300 kronor, vid kallelse fyrtio dagar respektive 400 kronor och i andra fall tre månader respektive 1 000 kronor. Före år 1941 förekom emellertid endast tidsbegänsning men i övrigt icke någon maximering av ersättningsbeloppen.

Från *högskolornas* sida har åskats oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår, därvid emellertid *lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm* hemställt om en ändring av den förberörda bestämmelsen rörande anslagets disposition, så att i anslutning till vad som tidigare gällt någon maximering av ersättningsbeloppen icke ägde rum. Kollegiet har härutinnan i huvudsak anfört:

Avsikten med den nu gällande formuleringen synes ha varit att likhet skulle åstadkommas med universiteten. Emellertid har professor vid universitet endast att avstå från tjänstgöringspengar under det att de tekniska högskolornas professorer ej utan särskilt Kungl. Maj:ts medgivande i varje enstaka fall kunna erhålla full ersättning för det belopp, som de jämlikt civila avlöningsreglementet ha att avstå.

I överensstämmelse med vad från högskolornas sida föreslagits torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 16 000 kronor. I fråga om anslagets disposition förordar jag en ändring av de därför meddelade föreskrifterna i av *lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm*

Departement-
schefen.

angiven riktning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga härvid erforderlig ändring av i förevarande avseende nu gällande bestämmelser.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 16 000.

[151.] 20. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare, reservationsanslag.** Stipendier för utrikes studieresor åt lärare vid de tekniska högskolorna ha tidigare under en följd av år utgått från de för högskolorna anvisade särskilda anslagen till stipendier. För budgetåren 1941/46 beviljades emellertid på grund av den utrikespolitiska situationen icke några medel för ändamålet, medan för innevarande budgetår härför å riksstaten uppförts ett reservationsanslag av 40 000 kronor under nämnda anslagsrubrik. Härav ha 25 000 kronor anvisats till tekniska högskolan i Stockholm och 15 000 kronor till Chalmers tekniska högskola. Jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter rörande anslagets disposition (statsliggaren sid. 600 f.) utdelas här avsett stipendium av styrelsen för vederbörande högskola och utgör, där ej styrelsen för särskilda fall annorlunda bestämmer, 2 500 kronor med skyldighet för stipendiat att vistas utrikes minst fyra veckor.

Från *högskolornas* sida har nu äskats en medelsanvisning för ändamålet för nästa budgetår av sammanlagt 65 000 kronor, varav för tekniska högskolans i Stockholm del 45 000 kronor och för Chalmers tekniska högskolas del 20 000 kronor, eller sålunda en anslagsökning med tillhoppa 25 000 kronor.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm har härutinnan i huvudsak anført:

Av mycket stor betydelse är att reseanslag ställas till högskolornas förfogande för att lärarna skola kunna beredas tillfälle att utomlands följa utvecklingen på sina respektive områden och knyta personliga förbindelser med utländska kolleger.

För resor under innevarande budgetår ha 18 ansökningar inkommit för en beräknad resekostnad av cirka 47 000 kronor, varför det disponibla beloppet, 25 000 kronor, måste anses vara för lågt. Härtill kommer att läget under ett antal år torde bliva sådant, att studieresorna i ökad omfattning måste ske till mer avlägsna länder än tidigare, något som medför ökade kostnader.

Styrelsen för Chalmers tekniska högskola har till stöd för sitt äskande anført, att flertalet av ifrågavarande resor i fortsättningen kunna beräknas gå till Förenta staterna, och att dylika resor ställa sig väsentligt dyrare än resor i Europa.

För egen del finner jag en höjning av förevarande anslag motiverad. Jag erinrar härvid om den avsevärda ökning av högskolornas lärarpersonal, som beslutats vid 1946 års riksdag. Verkningarna av denna ökning av antalet lärarkrafter kommer, såvitt gäller nu ifrågavarande medelsbehov, att i huvudsak göra sig gällande först från och med nästa budgetår. Den anslagshöjning, som jag sålunda är beredd att förorda, torde emellertid kunna begränsas till ett belopp av 16 000 kronor. Anslaget torde följaktligen för nästkommande budgetår böra uppföras med 56 000 kronor. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att bestämma fördelningen av anslagsmedlen mellan de båda högskolorna.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 56 000.

G. Skolöverstyrelsen.

[152.] 1. **Skolöverstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Skolöverstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med 838 200 kronor respektive 213 500 kronor. Med avseende å anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, som tarva ytterligare beredning. I riksstatsförslaget torde därför böra uppföras anslag till ifrågavarande ändamål med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
året 1947/48 beräkna

dels till Skolöverstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag
av kronor 1 600 000;

dels ock till Skolöverstyrelsen: Omkostnader ett förslags-
anslag av kronor 1 350 000.

H. Allmänna läroverken m. m.

[153.] 1. **Allmänna läroverken: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 34 535 000 kronor. Med avseende på anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga ett antal förslag, avseende bland annat utvidgning av gymnasieorganisationen, vilka förslag tarva ytterligare beredning. Förevarande anslag torde därför bära i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna till *Allmänna läroverken: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 54 000 000.

[154.] 2. **Allmänna läroverken: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 187 500 kronor, varav för sjukvård m. m. förslagsvis 155 000 kronor, för rese- och flyttningsersättningar förslagsvis 30 000 kronor och för bidrag till biblioteks- och materielkassan vid statens normalskola 2 500 kronor.

Under hänvisning till att belastningen å anslagsposten till sjukvård m. m. för budgetåret 1945/46 uppgått till omkring 173 600 kronor har *skolöverstyrelsen* — under framhållande av att det för närvarande icke funnes anledning att räkna med minskade utgifter under budgetåret 1947/48, i all synnerhet som antalet till kostnadsfri sjukvård berättigade lärare komme att stiga i samband med förstatligandet av vissa kommunala mellanskolor — hemställt om en höjning av denna anslagspost med 15 000 kronor till 170 000 kronor. I övrigt har överstyrelsen icke ifrågasatt någon ändring beträffande ifrågavarande anslag.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör anslagsposten till sjukvård m. m. höjas med 15 000 kronor till 170 000 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår höjas med 15 000 kronor till 202 500 kronor.

I detta sammanhang erinrar jag, att rektor vid samrealskolan i Enskede, vilket läroverk nyupprättades successivt från och med höstterminen 1943, i mars 1946 gjorde framställning om anvisande av ett engångsanslag av 16 000 kronor för läroverkets förseende med för undervisningen erforderligt bibliotek

Departement-
schefen.

och viss undervisningsmateriel. Stockholms stad har för sin del anslagit 10 000 kronor för ändamålet, varjämte biblioteks- och materielkassans inkomster av terminsavgifter anlitas för nyförvärv i den mån dess inkomster lämnat tillgång därtill. Trots detta hade en brist uppstått, som rektorn föreslog skola ersättas av statsmedel. Skolöverstyrelsen tillstyrkte för sin del ett statsbidrag av 10 000 kronor. Genom beslut den 25 oktober 1946 medgav Kungl. Maj:t, att från förevarande omkostnadsanslag finge utbetalas ett belopp av 10 000 kronor till nämnda ändamål. Då under detta anslag icke beräknats särskilda medel för ändamålet, har jag ansett lämpligt, att Kungl. Maj:ts beslut i detta sammanhang bringas till riksdagens kännedom. Därest riksdagen icke framför erinran däremot, torde ifrågavarande anslag även framdeles få genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t anlitas för dylika engångsbidrag till nyinrättade läroverk. Jag förutsätter dock, att anslagsbehovet åtminstone som regel skall vara känt i så god tid att frågan om medelsanvisning för ändamålet skall hinna i förväg underställas riksdagens prövning.

Biblioteks- och materielkassorna äro liksom övriga kassor vid de allmänna läroverken i huvudsak beroende av lärjungeavgifter för fullgörande av sina uppgifter. Dessa avgifter till läroverkskassor uppgingo för budgetåret 1944/45 till icke obetydligt över 5 000 000 kronor. Dessutom erlägga lärjungarna vissa terminsavgifter direkt till statskassan; dessa avgifter redovisas å riksstatens inkomstsida såsom uppbörd i statens verksamhet. Inkomsterna av lärjungeavgifter vid de allmänna läroverken uppgingo för budgetåret 1945/46 till i runt tal 1 800 000 kronor. Frågan om avskaffande av lärjungeavgifterna vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga läroanstalter har länge varit aktuell och torde böra lösas så snart lämpligen kan ske. Enligt vad jag har mig bekant har 1940 års skolutredning utrett detta spörsmål och kommer att avlämna förslag till avgifternas upphörande och därmed sammanhängande anslagsfrågor. Med hänsyn till anslagsfrågornas ur teknisk synpunkt komplicerade beskaffenhet är det likväl icke möjligt att underställa innevarande års riksdag förslag om samtliga avgifters avskaffande. Däremot möter icke hinder av teknisk natur för omedelbart avskaffande av lärjungarnas terminsavgifter till statsverket. Då jag hyser den principiella uppfattningen, att de allmänna läroverkens lärjungar icke böra belastas med avgifter av ifrågavarande slag, anser jag mig böra förorda, att avgifterna till statsverket från lärjungar vid de allmänna läroverken må upphöra att utgå med utgången av innevarande budgetår.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de terminsavgifter, vilka lärjungarna vid de allmänna läroverken jämlikt gällande bestämmelser ha att erlägga till statsverket, med utgången av budgetåret 1946/47 skola upphöra att utgå;

dels ock till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 202 500.

[155.] 3. **Allmänna läroverken: Utrustning för skolhälsovård, reservationsanslag.** Till ifrågavarande ändamål är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 23 000 kronor. Av detta belopp ha 20 000 kronor beräknats för anskaffande av utrustning till läkarrummen vid sådana kommunala mellanskolor, vilkas förstatligande påbörjats under budgetåret 1946/47, och 3 000 kronor för komplettering — med hänsyn till bland annat normal förslitning — av redan befintlig utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för nästa budgetår måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett reservationsanslag av 6 000 kronor. Av detta belopp ha 3 000 kronor beräknats för anskaffande av utrustning till läkarrummen vid sådana kommunala mellanskolor, vilka äro avsedda att förstatligas under nästa budgetår, och 3 000 kronor för komplettering av redan befintlig utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det erforderligt, att medel för ifrågavarande ändamål anvisas jämväl för nästa budgetår. Anslag torde böra äskas med av överstyrelsen föreslaget belopp, 6 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Allmänna läroverken: Utrustning för skolhälsovård* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 6 000.

[156.] 4. **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Detta anslag, som budgetåren 1938/40 var uppfört med 100 000 kronor, utgick under krigsåren med starkt reducerade belopp. För innevarande år har anslaget emellertid efter en höjning med 25 000 kronor ånyo uppförts med 100 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har med hänsyn till ökningen av antalet läroverk föreslagit en ytterligare höjning av anslaget med 25 000 kronor. Därjämte har överstyrelsen hemställt om ett engångsanslag av 15 000 kronor till modernisering av biblioteksutrustningen vid provårsläroverken särskilt i fråga om pedagogisk och psykologisk litteratur. Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Ehuru anslaget nu återförts till förkrignivån måste de särskilda läroverken alltjämt vidkännas en nedsättning av sina bokinköpsanslag, enär förstatligandet av kommunala mellanskolor medfört, att antalet läroverk ökat. Om anslag för bokinköp och bokbindning skulle utgå enligt för år 1938/39 gällande grunder, skulle nämligen för budgetåret 1947/48 för detta ändamål erfordras ett belopp av omkring 125 000 kronor. Med hänsyn härtill och till de betydande luckor, som till följd av de föregående årens anslagsreduk-

tioner alltså förefinnas inom de allmänna läroverkens bibliotek, finner överstyrelsen sig böra föreslå en ökning av anslaget till bokinköp och bokbindning med 25 000 kronor.

Alldeles särskilt behöva de 11 provårsläroverken en modernisering av sin biblioteksutrustning, i främsta rummet i vad avser allmänt pedagogisk och psykologisk litteratur. Just på detta område har diskussionen länge varit livlig inom hela den västerländska kulturkretsen och åtskilligt tyder på att under de närmaste åren, liksom efter första världskriget, de pedagogiska frågorna skola än mera träda i förgrunden. En komplettering av provårsläroverkens bibliotek med det senaste årtiondets bästa psykologiska och pedagogiska litteratur är därför högst önskvärd. Överstyrelsen beräknar för ändamålet ett engångsanslag av 15 000 kronor.

Departement-
schefen.

Den fortskridande ökningen av antalet läroverk torde motivera en höjning av förevarande anslag i syfte att tillförsäkra de särskilda läroverken anslagsmedel, som i huvudsak svara mot förkrigsförhållandena. Det av överstyrelsen härvidlag föreslagna beloppet, 25 000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran. Jag vill även biträda överstyrelsens hemställan om ett engångsanslag av 15 000 kronor avsett för provårsläroverken. Det torde nämligen med hänsyn till dessa läroverks karaktär av lärarutbildningsanstalter vara av särskild vikt, att i deras bibliotek finnes god tillgång till nyare pedagogisk och psykologisk litteratur. Jag förordar således, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med (25 000 + 15 000 =) 40 000 kronor till 140 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning*
för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 140 000.

[157.] 5. **Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 700 000 kronor. Belastningen på anslaget under budgetåret 1945/46 utgjorde i runt tal 847 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har anförts, att vid uppgörande av stat för budgetåret 1947/48 finge viss hänsyn tagas till att antalet läroverk vid den tiden ökats till följd av riksdagens beslut om förstatligande av kommunala mellanskolor. Emellertid vore denna faktor av underordnad betydelse i förhållande till andra faktorer, vilka icke nu kunde överblickas, framför allt priset på bränsle. Med hänsyn till det jämförelsevis betydande belopp, med vilket anslaget överskridits sistlidna budgetår, syntes en ökning av anslagsmedlen vara påkallad. Överstyrelsen ansåge, att denna borde bestämmas till 100 000 kronor och anslaget alltså uppföras med 800 000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 800 000.

158.] 6. Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.
Detta anslag är uppfört med 8 500 kronor. En redogörelse för anslagets uppkomst och disposition har lämnats i 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 300 ff. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag
av kronor 8 500.

159.] 7. Arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 320 000 kronor. Arvode utgår med 2 000 kronor för lärarkandidat, som genomgår provår under helt läsår, och 1 000 kronor för lärarkandidat, som genomgår provår under en termin.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår beräknat oförändrat medelsbehov för ifrågavarande ändamål.

Förevarande anslag torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 320 000.

[160.] 8. Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk. Direktionen, som fullgör vissa — huvudsakligen kamerala — uppgifter för allmänna och enskilda läroverk i Stockholm, disponerar för sin verksamhet räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond. Då räntemedlen visat sig otillräckliga, har direktionen sedan flera år tillbaka understötts med statsmedel. Sedan budgetåret 1940/41 har ett anslag för ändamålet varit uppfört på riksstaten. Anslaget, som tidigare utgick med 2 000 kronor, höjdes för budgetåret 1944/45 till 3 800 kronor i syfte bland annat att bereda direktionens sekreterare och kamrerare kompensation för ökningen i dessa befattningshavares arbetsbörda och för budgetåret 1945/46 med ytterligare 600 kronor till 4 400 kronor för att åstadkomma bättre avlöningsförhållanden för övriga befattningshavare hos direktionen. För innevarande budgetår har anslaget höjts med 1 300 kronor till 5 700 kronor. Højningen

har sin grund dels i att direktionens inkomster av räntemedel beräknats minska, dels i att utgiftsposterna till skriv- och räknearbete samt övriga expenser uppräknats med sammanlagt 600 kronor. Direktionens personal består, förutom av sekreteraren och kamreraren, av en vaktmästare, ett räkenskapsbiträde och ett extra skrivbiträde. Kungl. Maj:t har för budgetåren 1944/47 medgivit, att arvodena till sekreteraren och kamreraren hos direktionen må, om de för ändamålet tillgängliga medlen därtill förslå, utgå med respektive 2 400 och 4 500 kronor, innebärande en höjning av de tidigare utgående avlöningsförmånerna med 600 kronor för vardera av sistnämnda två befattningshavare.

Direktionen — som beräknat utgifterna för nästa budgetår till 15 100 kronor och inkomsterna till 6 600 kronor — har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte utgå med (15 100 — 6 600 =) 8 500 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 2 800 kronor. Direktionen har beräknat utgifterna på följande sätt:

	Kronor	Ökning Kronor
Avlöning till kamreraren	5 400	900
» » sekreteraren	3 000	600
» » räkenskapsbiträdet	1 800	—
» » vaktmästaren	1 500	—
Lokalhyra	600	—
Skriv- och räknearbete	2 200	1 200
Övriga expenser	600	—
Summa kronor	15 100	2 700

Som motivering för vissa av utgiftsposternas ökning har bland annat anförts följande.

Ersättning för arbetsbördans ökning. Direktionens mest arbetskrävande uppgift är att handhava avlöningsarbetet för de allmänna läroverken i Stockholm. Detta arbete har under de senaste 15 åren ökat avsevärt. En sammanställning visar, att antalet läroverk under denna tid ökat med 40 procent, antalet befattningshavare med cirka 80 procent och antalet diarieförda skrivelser med cirka 120 procent. Kamrerarens och sekreterarens löneökning har under samma tid inskränkt sig till en kompensation med 600 kronor vardera för lönesänkningar 1933 och 1934. Någon ersättning för den bevisliga arbetsökningen eller för den mer än femtio-procentiga ökningen av levnadskostnaderna ha dessa befattningshavare icke fått. Redan för två år sedan hemställde därför direktionen om en ökning av kamrerarens lön med 900 kronor och sekreterarens lön med 600 kronor men utan att vinna bifall. Enligt direktionens mening tala nu ännu starkare skäl än tidigare för ett omedelbart genomförande av denna löneökning. Utbyggnaden av läroverksorganisationen i Stockholm fortsätter i samma takt som förut. Den nya uppbördsförordningen med »källbeskattning» kan vidare väntas medföra ökat arbete för direktionen. Härtill kommer att frå-

gan om lönekomensation för levnadskostnadsökningen nu kommit i ett annat läge genom det förslag till nya löneplaner från nästa budgetår, som framlagts av 1945 års lönekommitte.

Skriv- och räknearbete. En ny uppräknings av denna post torde vara nödvändig, dels med hänsyn till ökningen i det egentliga lönearbetet, dels ock med hänsyn till det avsevärda merarbete, som torde bli följden av skattereformen. Direktionen räknar med att utgifterna för skriv- och räknearbete komma att stiga med omkring 100 kronor per månad och beräknar därför denna post för nästa budgetår till 2 200 kronor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt direktionens framställning.

Statskontoret, som tillstyrkt en anslagshöjning med 2 000 kronor, anför:

Statskontoret anser ökningen i direktionens arbetsbörda motivera, att ytterligare biträdeshjälp ställes till direktionens förfogande. Däremot är ämbetsverket icke berett förorda förslaget om en uppräknings av kamrerarens och sekreterarens arvoden. Dessa arvodestagare innehava nämligen vid sidan av sina uppdrag hos direktionen båda heltidsanställningar som läroverkslärare. Uppenbarligen kunna dessa befattningshavare på grund härav endast i begränsad omfattning ställa sin arbetskraft till direktionens förfogande. Den rätta utvägen för direktionen att bemästra ökningen i arbetsuppgifterna synes därför vara att anställa ytterligare arbetskraft i biträdesställning. Under hänvisning till det anförda föreslår *statskontoret* att anslaget uppräknas med förslagsvis 2 000 kronor till 7 700 kronor, därvid medelförstärkningen bör disponeras för ytterligare biträdeshjälp åt direktionen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha arvoden till direktionens sekreterare och kamrerare från och med budgetåret 1944/45 höjts med 600 kronor till 2 400 respektive 4 500 kronor i syfte att bereda komensation åt dessa befattningshavare för ökningen i deras arbetsbörda. Under hänvisning till vad *statskontoret* anför anser jag mig icke kunna tillstyrka direktionens ånyo gjorda framställning om ytterligare höjning av dessa arvoden med 600 kronor för sekreteraren och 900 kronor för kamreraren. Såsom *statskontoret* framhållit synes i stället för mötande av de ökade arbetsuppgifterna ytterligare biträdeshjälp böra anlitas. Jag förordar, att för ändamålet utgiftsposten till skriv- och räknearbete uppräknas med 1 900 kronor.

Direktionens inkomster ha för nästa budgetår beräknats uppgå till 6 600 kronor eller 100 kronor mindre än för innevarande budgetår. Anslaget torde därför böra ytterligare höjas med sistnämnda belopp och alltså uppföras med $(5\,700 + 1\,900 + 100 =) 7\,700$ kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 7 700.

Departement-
schefen.

[161.] 9. **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 18 000 kronor

till 30 000 kronor, varav 15 000 kronor beräknats för vardera av de kommunala gymnasierna i Söderhamn och Arvika.

Beträffande anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, vilka ännu icke äro färdigberedda. Med hänsyn härtill torde anslaget böra i riksstatsförslaget preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* ett anslag av kronor 30 000.

[162.] 10. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor, förslagsanslag.** Enligt beslut av 1943 års riksdag har från och med den 1 juli 1943 det förutvarande provisoriska lönesystemet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor ersatts med en definitiv lönereglering, vilken dock icke gjorts tillämplig å övningslärare. För dessa lärare, vilkas anställnings- och avlöningsförhållanden för närvarande äro föremål för utredning, gälla för innevarande budgetår provisoriska avlöningsbestämmelser (jfr kungörelserna 1946: 406 och 467). Statsbidraget till avlöning av lärare vid ifrågavarande skolor utgår för innevarande budgetår — liksom för budgetåren 1939/46 — med 78 procent av vederbörande löneförmåner (jfr kungörelsen 1946: 466).

I besparingssyfte ha även för innevarande budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar, begränsning av antalet nybörjaravdelningar, inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i vissa ämnen och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal mellanskola, utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare och lärare i yrkesämne samt reduktion av arvoden till tillsynslärare. Dessa bestämmelser ansluta sig till de för allmänna läroverken meddelade.

Anslaget till kommunala flickskolor är för innevarande budgetår uppfört med 5 370 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 5 825 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 455 000 kronor. Ökningen betingas huvudsakligen dels av att anslaget beräknats för 47 kommunala flickskolor mot 45 för innevarande budgetår, dels ock av den från och med innevarande budgetår genomförda höjningen av arvoden åt biträdande lärare och timplärare vid de högre kommunala skolorna (jfr kungörelsen 1946: 404). Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Ordinarie ämneslärartjänster. Av propositionen 1942: 255 framgår, att besparingsberedningen funnit antalet ordinarie ämnes-

lärartjänster vara proportionsvis mycket större vid de kommunala flickskolorna än vid de allmänna läroverken. Förslagsvis borde därför 50 ordinarie ämneslärartjänster vid de kommunala flickskolorna i mån av inträffande ledigheter omändras till extra ordinarie. 1940 års skolutredning och skolöverstyrelsen tillstyrkte en varsam ombildning av ordinarie tjänster till extra ordinarie efter av överstyrelsen verkställd närmare utredning. I propositionen 1942: 255 tillstyrktes detta förslag. Riksdagen hade icke något att erinra däremot. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 framhöll skolöverstyrelsen, att procenttalet för icke-ordinarie lärare vid de kommunala flickskolorna icke borde överskrida tio. För egen del ifrågasatte dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, huruvida icke det av skolöverstyrelsen angivna procenttalet 10 borde kunna höjas till 15. Närmare utredning om hur många ordinarie tjänster som med denna utgångspunkt skulle ombildas under kommande budgetår borde framdeles lämnas av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen har nu, under framhållande att en fortsatt indragning av ordinarie tjänster vid de kommunala flickskolorna icke längre syntes motiverad, anfört bland annat följande.

I sina petita för innevarande budgetår räknade överstyrelsen med att efter nyssnämnda grunder 6 ordinarie tjänster kunde ombildas. Sedermera ha 2 ordinarie tjänster vid kommunala flickskolan i Malmö, 1 vid kommunala flickskolan i Kristinehamn och 1 vid kommunala flickskolan i Örebro indragits. Det skulle alltså återstå 2 ordinarie tjänster att indraga eller ombilda. Överstyrelsen har emellertid, utgående från den preliminärt fastställda lärartilldelningen för läsåret 1946/47, beräknat, att numera 21 procent av undervisningen i läroämnena bestrides av icke ordinarie lärare vid de kommunala flickskolorna. Frånräknas de kommunala flickskolorna i Stockholm, för vilka förhållandena i förevarande avseende reglerats genom nådigt beslut den 22 juni 1945, stiger ovannämnda procenttal till 23. Då motsvarande tal för de allmänna läroverkens del numera torde vara av ungefär samma storlek, har tydligen grunden för besparingsberedningens ovannämnda förslag om minskning av antalet ordinarie tjänster vid de kommunala flickskolorna numera bortfallit. En fortsatt indragning av tjänster vid de kommunala flickskolorna av denna anledning finner överstyrelsen därför icke längre motiverad. Ordinarie ämneslärartjänst bör, synes det överstyrelsen, härefter indragas eller ombildas, endast då så befinnes önskvärt med hänsyn till de särskilda förhållandena vid ifrågasvarande skola.

Upphävande av vissa besparingsbestämmelser, utökning av undervisningen i instrumentalmusik och hållningsrättande gymnastik samt minskning av gymnastikavdelningarnas storlek. Överstyrelsen har — under erinran att 1945 års riksdag (skrivelsen nr 481, sid. 5) förutsatt, att förslag komme att föreläggas nästkommande års riksdag om slopande av vissa besparingsåtgärder, nämligen höjningen av det tillåtna lärjungeantalet i realskolans högsta klass från 30 till 35 samt inskränkning

av rätten att uppdelas klassavdelning vid nybörjarundervisning i språk och att 1946 års riksdag med beklagande funnit, att Kungl. Maj:t icke till nämnda riksdag ansett det möjligt att tillmötesgå riksdagens år 1945 sålunda uttalade önskemål — förklarat, att början borde göras budgetåret 1947/48 med ett slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i tyska, engelska och franska. Kostnaderna härför beräknade överstyrelsen vid de kommunala flickskolorna till 51 150 kronor, varav 39 900 kronor skulle falla på statsverket.

Beträffande undervisning i instrumentalmusik har överstyrelsen funnit behov föreligga av ytterligare 10 timmar utöver de 115 timmar, som för inrevarande budgetår utdelats. Kostnadsökningen utgjorde 2 090 kronor, varav i runt tal 1 600 kronor komme att falla på statsverket.

Jämväl för den hållningsrättande gymnastiken har överstyrelsen räknat med en ökning av antalet timmar, nu 70, med 10, varför kostnaderna likaledes beräknades till 2 090 kronor respektive 1 600 kronor.

I anslutning till verkställd utredning, för vilken jag torde få närmare redogöra i samband med anmälan av frågan om anslag till de allmänna läroverken, har skolöverstyrelsen även för de högre kommunala skolornas vidkommande föreslagit en minskning av gymnastikavdelningarnas storlek. Ett genomförande av förslaget skulle i fråga om de kommunala flickskolorna föranleda en ökning av antalet gymnastiktimmar med 100, motsvarande en kostnadsökning av 21 000 kronor. Då överstyrelsen emellertid utgått ifrån att endast något mer än hälften av totalbehovet skulle tillgodoses under budgetåret 1947/48, ha merkostnaderna för detta budgetår beräknats till 12 000 kronor, varav 9 400 kronor skulle falla på statsverket.

I anslutning till vad sålunda anförts räknar överstyrelsen alltså för här ifrågasatt ändamål med en kostnadsökning för statsverket av sammanlagt $(39\,900 + 1\,600 + 1\,600 + 9\,400 =)$ 52 500 kronor. Då denna kostnadsökning emellertid icke påverkar de under budgetåret 1947/48 utgående statsbidragsförskotten och den slutliga regleringen av statsbidraget äger rum först efter budgetårets utgång, inverkar den icke på anslagsberäkningen för nästa budgetår.

A n s l a g s b e r ä k n i n g a r. Skolöverstyrelsen har utgått från det antagandet, att antalet kommunala flickskolor under nästa år kommer att utgöra 47. Överstyrelsen har icke funnit anledning ifrågasätta indragning av någon kommunal flickskola på den grund att densamma icke skulle fylla ett behov, som stode i skäligt förhållande till de av skolans verksamhet föranledda kostnaderna. De nu gällande löne- och statsbidragsbestämmelserna ha legat till grund för anslagsberäkningarna. Avlöningarna till ordinarie lärare ha beräknats enligt högsta löneklassen inom respektive lönegrader, varvid dock hänsyn tagits därtill, att för kvinnlig lärare lönegrad icke skall omfatta den för lönegraden angivna högsta löneklassen. Be-

träffande de extra ordinarie och extra lärarnas placering i lönegrader och löneklasser har överstyrelsen följt samma principer som vid anslagsberäkningarna föregående år. I fråga om timlärarna i läsåmnen har överstyrelsen, som under en följd av år utgått från att 25 procent av denna lärarkategori äga behörighet att vinna anställning som extra adjunkt vid allmänt läroverk eller att genomgå provårskurs, funnit sig böra numera utgå ifrån, att antalet timlärartimmar fördelar sig tämligen lika på lärare med högre kompetens och lärare med lägre kompetens, varför överstyrelsen räknat med att 50 procent av timlärartimmarna bestridas av vardera av dessa lärarkategorier.

Med hänsyn till gällande föreskrifter angående utbetalning av statsbidrag till avlönande av lärare vid de högre kommunala skolorna påverkas icke anslagsbehovet för nästa budgetår av den av 1946 års riksdag beslutade allmänna löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst m. fl.

Departement-
schefen.

Skolöverstyrelsen har för de högre kommunala skolornas vidkommande förordnat dels ett slopande i viss utsträckning av det i besparingssyfte införda förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i främmande levande språk, dels ock en minskning av gymnastikavdelningarnas storlek. Liknande förslag har överstyrelsen framlagt beträffande de allmänna läroverken. Till ifrågavarande förslag ämnar jag taga ställning först i samband med anmälan av frågan om anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken. Med hänsyn härtill torde nämnda spörsmål för de kommunala flickskolornas del i detta sammanhang böra lämnas öppna för att ånyo upptagas i nämnda sammanhang. Av skäl, som förut åberopats, kommer ett bifall framdeles till överstyrelsens förevarande förslag icke att inverka på anslagsbehovet för nästa budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag om utökad undervisning i instrumentalmusik och hållningsrättande gymnastik. Den härav föranledda kostnadsökningen för statsverket, av överstyrelsen beräknad till 1 600 kronor för vardera ämnet, påverkar icke anslagsbehovet för nästa budgetår.

I enlighet med beslut vid 1942 års riksdag har i syfte att motverka det av besparingsberedningen på sin tid påpekade förhållandet, att antalet ordinarie ämneslärartjänster vore proportionsvis mycket större vid de kommunala flickskolorna än vid de allmänna läroverken, årligen ett antal ordinarie lärartjänster vid de kommunala flickskolorna omändrats till extra ordinarie. Då emellertid numera, enligt vad överstyrelsen anför, proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare icke längre är gynnsammare vid de kommunala flickskolorna än vid de allmänna läroverken, torde en fortsatt indragning av ordinarie tjänster vid de kommunala flickskolorna av denna anledning icke längre böra ifrågasättas.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår skulle höjas med 455 000 kronor till 5 825 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbe-

lastningen för budgetåret 1945/46 synes emellertid anslaget böra höjas med ytterligare 175 000 kronor till 6 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 000 000.

[163.] 11. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 3 370 000 kronor. I sina den 31 augusti 1946 avgivna anslagsäskanden för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen* utgått från att antalet kommunala mellanskolor, som vid nämnda tidpunkt utgjorde 82, under nästa budgetår skall ha minskats till 65. Därvid har *överstyrelsen* räknat med å ena sidan, att tre nya kommunala mellanskolor komma att upprättas, och å andra sidan, att de 20 kommunala mellanskolor, vilkas förstatligande påbörjats budgetåret 1944/45, från och med den 1 juli 1947 helt upphöra att vara kommunala mellanskolor. I fråga om det fortsatta förstatligandet av kommunala mellanskolor har *överstyrelsen* räknat med att detta under nästa budgetår kommer att beröra — förutom nyssnämnda 20 skolor, de 19 skolor, vilkas förstatligande påbörjats budgetåret 1945/46, och de 22 skolor, vilkas förstatligande påbörjats innevarande budgetår — ytterligare omkring 3 dylika skolor. *Överstyrelsen* har icke funnit anledning föreslå indragning av någon skola på den grund att den icke skulle fylla ett behov, som stode i skäligt förhållande till de av skolans verksamhet föranledda kostnaderna. Avlöningarna till de ordinarie lärarna har *överstyrelsen* beräknat enligt högsta löneklassen inom respektive lönegrader, dock med hänsyn tagen till att för kvinnlig lärare lönegrad icke skall omfatta den för lönegraden i respektive avlöningsreglementen angivna högsta löneklassen. Med utgångspunkt även i övrigt från nu gällande löne- och statsbidragsbestämmelser har *överstyrelsen* uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till 2 770 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har, såsom i det föregående berörts, föreslagit dels slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i tyska, engelska och franska, dels ock minskning av gymnastikavdelningarnas storlek. Merkostnaden för förstnämnda förslag har beräknats till 15 100 kronor, varav 11 800 kronor skulle falla på statsverket. Förslaget om minskning av gymnastikavdelningarnas storlek skulle föranleda en ökning av antalet gymnastiktimmar med 95, motsvarande en kostnadsökning av 20 000 kronor. *Överstyrelsen* har emellertid utgått ifrån, att endast något mer än hälften av totalbehovet skall tillgodoses under budgetåret 1947/48. Merkostnaderna för detta budgetår ha därför beräknats till 11 000 kronor, varav 8 600 kronor skulle belasta statsverket.

För undervisningen i instrumentalmusik har *överstyrelsen* räknat med en minskning av antalet timmar med 10, medförande en besparing av 2 090

kronor, varav 1 600 kronor för statsverket. För den hållningsrättande gymnastiken har överstyrelsen däremot icke velat föreslå någon minskning.

I nu angivna hänseenden har överstyrelsen sålunda beräknat en kostnadsökning av sammanlagt (11 800 + 8 600 — 1 600 =) 18 800 kronor. Denna påverkar emellertid icke anslagsbehovet för nästa budgetår.

Beträffande skolöverstyrelsens förslag om slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i tyska, engelska och franska och om minskning av gymnastikavdelningarnas storlek hänvisar jag till vad jag under nästföregående punkt därom anför.

Vad överstyrelsen anför i fråga om undervisningen i instrumentalmusik och hållningsrättande gymnastik har icke givit mig anledning till erinran.

Överstyrelsen har utgått ifrån, att 3 nya kommunala mellanskolor komma att upprättas och förstärkandet av ytterligare 3 skolor kommer att påbörjas från och med nästa budgetår. Jag har icke något att erinra mot denna beräkning. Med utgångspunkt härifrån torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 2 770 000 kronor, vilket innebär en anslagssänkning med 600 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 770 000.

[164.] 12. **Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 2 777 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om en höjning av anslaget med 161 000 kronor till 2 938 000 kronor. Överstyrelsen har icke räknat med någon förändring av antalet praktiska mellanskolor, som nu är 15. Ökningen av anslagsbehovet föranledes, framhåller överstyrelsen, dels av en automatisk ökning av klassantalet vid de praktiska mellanskolorna i Eskilstuna, Kristianstad och Uppsala, dels av att ett antal ordinarie och extra ordinarie tjänster, som tidigare uppehållits med vikarier, tillsatts eller beräknats komma att tillsättas före budgetåret 1947/48, och dels av att ett antal lärare efter vunnit adjunksbehörighet uppflyttats i högre lönegrad.

Även för de praktiska mellanskolornas vidkommande har överstyrelsen räknat med dels ett slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i tyska, engelska och franska, dels ock en minskning av gymnastikavdelningarnas storlek. Merkostnaderna härför ha för nästa budgetår beräknats till 26 700 kronor respektive 1 200 kronor, varav 20 800 kronor respektive 900 kronor skulle falla på statsverket. Nämnade kostnadsökning påverkar emellertid icke anslagsbehovet för nästa budgetår.

I fråga om skolöverstyrelsens förslag om slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i främmande levande språk och

Departementsschefen.

Departementsschefen.

om minskning av gymnastikavdelningarnas storlek hänvisar jag till vad jag därom anfört under punkten 162.

Förevarande anslag torde med hänsyn till anslagsbelastningen för budgetåret 1945/46 böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2 777 000.

[165.] 13. **Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 76 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår beräknat anslagsbehovet till bidrag till hälsovården vid kommunala flickskolor till 39 500 kronor, vid kommunala mellanskolor till 17 500 kronor och vid praktiska mellanskolor till 16 000 kronor. *Överstyrelsen* har därför för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 73 000 kronor, innebarande en anslagsminskning med 3 000 kronor.

Departement-
schefen.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra sänkas med 3 000 kronor till 73 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 73 000.

[166.] 14. **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor, förslagsanslag.** Efter 1927 års beslut rörande omorganisationen av det högre undervisningsväsendet undergick detta anslag en successiv minskning. Av besparingsskäl beslöt därjämte 1933 års riksdag en utvidgning av tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare och vissa restriktioner i fråga om uppdelning av årsklass i parallellavdelningar. Från och med budgetåret 1940/41 ha dessa besparingsbestämmelser, som alltså i princip gälla, blivit skärpta (se kungörelsen 1941: 405). En viss uppmjukning av bestämmelserna om uppdelning av årsklass i parallellavdelningar har emellertid vidtagits från och med budgetåret 1944/45 (se kungörelsen 1945: 568). Vid 1941 års riksdag beslöts en provisorisk förbättring av lärarlönerna vid privatläroverken i form av viss dyrtidsgradering av den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättringen. 1942 års riksdag höjde anslaget för att läroanstalterna skulle av Kungl. Maj:t kunna tilldelas tilläggsunderstöd, i princip motsvarande tre fjärdedelar av bränslekostnadernas stegring. Slutligen har vid 1946 års riksdag anslaget ytterligare höjts dels för beredande av en provisorisk förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen åt vissa lärare dels ock för beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk.

För innevarande budgetår utgår anslaget med 741 700 kronor, vilket belopp fördelats på följande sätt:

1. Understöd till högre goss- och samskolor	kronor 212 500
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. »	37 000
3. Lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i> .. »	34 300
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i>	» 437 900
5. Bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk	» 20 000
Summa kronor 741 700.	

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med 38 200 kronor till 779 900 kronor. Av höjningen belöper ett belopp av 35 000 kronor å posten 1 och återstoden å posten 4. Vidare har *överstyrelsen* för samtliga statsunderstödda privatläroverks del gjort viss framställning angående förbättrade avlöningsförmåner för lärarpersonalen, vartill jag återkommer i det följande.

Posten 1 (understöd).

Denna post, som till beloppet är maximerad, fördelas årligen av Kungl. Maj:t på förslag av *skolöverstyrelsen*. Enligt gällande statsbidragskungörelse (1909:154) kan statsunderstöd utgå med följande belopp till högre goss- eller samskola, som genom värdefulla pedagogiska försök eller eljest genom framgångsrik verksamhet på uppfostrans och undervisningens område befinnes kunna i särskild grad gagna skolväsendet i det hela: för skolstadium motsvarande realskolan högst 9 000 kronor, för skolstadium motsvarande gymnasiet högst 6 000 kronor, för manliga lärare 20 kronor per veckotimme, för undervisning i huslig ekonomi högst 1 500 kronor och för undervisning i slöjd eller därmed jämförligt annat praktiskt arbete högst 2 000 kronor. Av de 12 högre goss- och samskolor, som åtnjuta statsunderstöd, har för budgetåret 1946/47 ingen erhållit maximumunderstöd för realskolan. Sju ha fått maximum för gymnasiet och en för manliga lärare. Icke heller för undervisning i slöjd eller annat praktiskt arbete ha de belopp kunnat utdelas, vartill skolorna författningsenligt varit berättigade.

Överstyrelsen har i anledning av angivna förhållanden funnit en anslagshöjning för möjliggörande av ökade understöd starkt motiverad. Beträffande storleken av en sådan förstärkning hade en undersökning av förhållandena utvisat, att anslaget behövde ökas med i runt tal 70 000 kronor för att samtliga skolor skulle komma i åtnjutande av högsta författningsenliga understöd i alla avseenden. *Överstyrelsen* ville emellertid icke ifrågasätta en så stor höjning men ansåge, att åtminstone halva detta belopp, d. v. s. 35 000 kronor, borde ställas till förfogande för ändamålet.

Posten 4 (tillfällig löneförbättring).

Liksom beträffande de högre kommunala skolorna har *skolöverstyrelsen* även för privatläroverkens vidkommande föreslagit slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i främmande levande språk. Merkostnaden för statsverket av en sådan åtgärd har beräknats till 3 200 kronor för högre goss- och samskolor, 1 500 kronor för högre flickskolor och 700 kronor för enskilda mellanskolor.

Departement-
schefen.

De s. k. grundunderstöden till privatläroverken utgå med vissa maximerade belopp, vilka icke sedan år 1909 undergått någon höjning. Enär grundunderstöden utgå från maximerade anslagsposter, ha på grund av anslagens otillräcklighet understöden måst utgå med reducerade belopp. För innevarande budgetår har förevarande anslag höjts för möjliggörande av bland annat ökat understöd åt Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk. Likväl är, såsom framgår av den föregående redogörelsen, läget sådant, att av de 12 högre goss- och samskolor, som för närvarande åtnjuta statsunderstöd, ingen erhållit maximiunderstöd för realskolan och endast sju fått maximum för gymnasiet och en maximum för manliga lärare. Jag tillstyrker den av överstyrelsen föreslagna höjningen av anslagsposten till understöd med 35 000 kronor, vilket enligt överstyrelsens beräkningar ungefär motsvarar hälften av det belopp, som skulle krävas för att samtliga skolor skulle komma i åtnjutande av högsta författningsenliga understöd i alla avseenden.

Skolöverstyrelsen har för samtliga statsunderstödda privatläroverks vidkommande förordat ett slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i tyska, engelska och franska. Motsvarande förslag har överstyrelsen framlagt för de allmänna läroverkens del. Till sistnämnda förslag ämnar jag taga ställning först i samband med anmälan av frågan om anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken. Med hänsyn härtill torde frågan om sloandet av nämnda föreskrifter för privatläroverkens del i detta sammanhang böra lämnas öppen för att ånyo upptagas i samband med behandlingen av de allmänna läroverkens avlöningsanslag. Jag beräknar därför icke nu några medel för detta ändamål. Med hänsyn till den relativt oväsentliga kostnadsökning det i detta fall rör sig om — 3 200 kronor vid högre goss- och samskolor, 1 500 kronor vid högre flickskolor och 700 kronor vid enskilda mellanskolor — och då merutgifterna helt drabba förslagsvis betecknade anslagsposter, torde ett bifall framdeles till överstyrelsens förevarande förslag icke behöva föranleda någon uppräknings redan för nästa budgetår av anslagen till nämnda tre grupper privatläroverk.

Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra höjas med 35 000 kronor, avseende posten 1, och uppföras med $(741\,700 + 35\,000 =)$ 776 700 kronor.

Till frågan om en förbättring av lärarpersonalens avlöningsförmåner vid de statsunderstödda privatläroverken återkommer jag under en särskild punkt i det följande, i vilket sammanhang jag även kommer att beröra frågan om grunderna för den tillfälliga löneförbättringen åt vissa lärare för nästa budgetår.

I den mån ej annat följer av vad jag i det föregående anfört, torde gällande bestämmelser angående understöd åt statsunderstödda enskilda läroanstalter böra äga huvudsaklig tillämpning jämväl för nästa budgetår. Jag ifrågasätter sålunda icke någon ändring av grunderna för det nu utgående tilläggsunderstödet på grund av stegrade bränslekostnader, vilket för nästa budgetår bör avse kompensation för kostnadsstegringen intill den 1 juli 1946.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att till de statsunderstödda enskilda läroanstalterna må under budgetåret 1947/48 utgå tilläggsunderstöd i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 776 700.

[167.] 15. **Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor, förslagsanslag.**

För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 448 800 kronor. Anslagsbehovet har under de senaste decennierna successivt minskats genom kommunalisering av högre flickskolor. För innevarande budgetår har dock anslaget höjts i anslutning till en provisorisk förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen åt vissa lärare. Anslaget är för innevarande budgetår beräknat för 8 skolor. Av dessa ha emellertid två, nämligen Göteborgs nya elementarläroverk för flickor och Sigrid Rudebecks skola i Göteborg, genom beslut den 15 februari 1946 förklarats erkända såsom kommunala flickskolor, räknat från och med den 1 januari 1946. Av det understödsbelopp, som avsetts för dessa två skolor, har endast tagits i anspråk vad som belöper på det med Sigrid Rudebecks skola förenade, numera fristående Göteborgs gymnasium för flickor.

Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Understöd till högre flickskolor	kronor	42 300
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.	»	15 000
3. Lönetillägg åt lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	»	42 500
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	»	319 000
5. Bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm	»	30 000

Summa kronor 448 800.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en anslagsminskning med 167 900 kronor till 280 900 kronor. De ifrågasatta förändringarna hänföra sig till posterna 1—4.

Posterna 1—3.

Överstyrelsen hemställer, att ifrågavarande poster till följd av förutnämnda kommunalisering av två skolor minskas med 12 400 kronor till 29 900 kronor, med 7 000 kronor till 8 000 kronor respektive med 14 500 kronor till 28 000 kronor.

Posten 4 (tillfällig löneförbättring).

Anslagsbehovet minskas, enligt *överstyrelsens* beräkningar, med 116 800 kronor till följd av nyssnämnda kommunalisering men ökas på grund av förslaget om slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i främmande levande språk med 1 500 kronor och skulle alltså uppgå till $(319\,000 - 116\,800 + 1\,500 =) 203\,700$ kronor. En ytterligare minskning syntes emellertid enligt *överstyrelsens* mening kunna ske, då anslaget syntes ha varit väl högt beräknat. *Överstyrelsen* har därför föreslagit, att anslagsposten minskas med sammanlagt 134 000 kronor till 185 000 kronor.

Departementschefen.

Då jag icke funnit anledning till erinran beträffande skolöverstyrelsens anslagsberäkningar torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med ett med 167 900 kronor till 280 900 kronor minskat belopp, varav 29 900 kronor belöpa på posten 1, 8 000 kronor på posten 2, 28 000 kronor på posten 3, 185 000 kronor på posten 4 och 30 000 kronor på posten 5. Beträffande sistnämnda post, som avser bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm, vill jag erinra, att vid detta bidrag är fäst det villkoret, att Stockholms stad för samma ändamål anvisar motsvarande belopp. Riksdagen har varje år sedan 1939 medgivit, att Stockholms stads tillskott må användas till löneförbättring åt personalen vid de skolor, som erhålla del av tillskottet. Därvid har förutsatts, att nämnda medgivande skulle gälla intill utgången av innevarande budgetår. Då emellertid anledningen till medgivandet alltjämt kvarstår, förordar jag, att sådant lämnas jämväl för nästa budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 280 900,

därav 30 000 kronor skola användas till nedbringande av terminsavgifter under läsåret 1947/48 vid vissa högre flickskolor i Stockholm under villkor, att Stockholms stad för samma tid bidrager med enahanda belopp på sätt angivits i propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag och i det föregående.

[168.] 16. **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor, förslagsanslag.** Ur detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 62 400 kronor, utgå bidrag till Gävle borgarskola och Osby samskola. Anslaget disponeras sålunda:

1. Understöd till enskilda mellanskolor	kronor	9 600
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.	»	7 200
3. Lönetillägg åt lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	»	3 500
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	»	42 100
Summa kronor		62 400.

Skolöverstyrelsen föreslår en anslagshöjning med 700 kronor, avseende posten 4 och betingad av förslaget om slopande av förbudet mot uppdelning av klassavdelning vid undervisning i främmande levande språk.

Under hänvisning till vad jag i det föregående anført rörande förslaget om slopande av viss besparingsföreskrift förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 62 400.

[169.] 17. **Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm.** Denna skola åtnjuter från och med budgetåret 1942/43 understöd av statsmedel (se propositionen 1942: 255 och riksdagens skrivelse 1942: 406). Anslaget är uppfört med 35 000 kronor.

Stiftelsen Högländsskolan har liksom de fyra sista åren gjort framställning om ett till 45 000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt en höjning av anslaget till 40 000 kronor.

Statskontoret har med hänsyn till att antalet elever i klasserna 1—7 numera överstiger 200 tillstyrkt den av *skolöverstyrelsen* föreslagna höjningen av anslaget.

I enlighet med myndigheternas förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra höjas med 5 000 kronor till 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 40 000.

[170.] 18. **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, förslagsanslag.** Detta anslag är för inne-

varande budgetår uppfört med 4 800 kronor. *Skolöverstyrelsen* har, under hänvisning till en av kassans styrelse gjord beräkning av medelsbehovet, anhållit om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 800.

[171.] 19. **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 27 400 kronor. Bestämmelser om ifrågavarande ersättningar äro jämlikt av riksdagen godkända grunder meddelade genom kungörelsen 1931: 344 med däri vidtagna ändringar, vilken kungörelse enligt beslut vid 1945 års riksdag (se åttonde huvudtiteln, punkt 137, och riksdagens skrivelse nr 8, punkt 134) äger tillämpning tills vidare intill utgången av juni 1950. Ersättningarna, som äro avsedda att för lärare vid privatläroverk mildra verkningarna av det högre flickskoleväsendets förstatligande eller kommunalisering, äro satta i relation till lärarinnornas tidigare löner. Enligt beslut vid 1941 års riksdag (se propositionen 118, sid. 34 f., och riksdagens skrivelse nr 238) skall en omprövning av beviljade ersättningsbelopp med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna verkställas vartannat år, så att lärarinnorna skulle få del av förhöjt dyrtidstillägg och kristillägg.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår beräknat anslagsbehovet till 18 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 9 400 kronor. Minsningen föranledes av att flera av de lärarinnor, som åtnjuta ersättning ur anslaget, komma att inträda i pensionsåldern från och med budgetåret 1947/48. Vid anslagsberäkningarna har överstyrelsen utgått från att varje kvarstående lärarinna, som åtnjuter tilläggsersättning ur anslaget, skall erhålla sådan ersättning med samma belopp som för innevarande budgetår.

Departement-
schefen.

Mot överstyrelsens anslagsberäkningar har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde därför böra för nästa budgetår sänkas med 9 400 kronor till 18 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 18 000.

[172.] 20. **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 98 400 kronor. Beredningen av denna anslagsfråga är ännu icke avslutad. I riks-

statsförslaget torde därför böra uppföras anslag till ifrågavarande ändamål med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48 till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar* ett *förslagsanslag*
av kronor 130 000.

[173.] **21. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 18 800 kronor. Omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser är införd på sid. 632 i statsliggaren. Av anslaget må förslagsvis 16 800 kronor disponeras till expenser, därav förslagsvis 3 500 kronor till bränsle, lyse och vatten och 13 300 kronor till övriga expenser.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en höjning av delposten till övriga expenser med 4 100 kronor och därvid anfört följande.

Enligt vad rektor vid seminariet framhållit hade den alltjämt fortgående prisstegringen på livsmedel och förbrukningsartiklar medfört svårigheter att få expensmedlen att räcka. Under budgetåret 1945/46 hade de löpande utgifterna för driften icke kunnat täckas med tillgängliga expensmedel. Sålunda hade vid budgetårets slut kvarstått en brist på 2 684 kronor i form av obetalda räkningar, som måst överföras till innevarande budgetårs stat. Vidare vore inventarierna vid läroanstalten genomgående i mycket dåligt skick. En ny tvättmaskin måste anskaffas, då den gamla vore helt försliten, och två varmvattenberedare måste inköpas. Kostnaderna endast för dessa nyanskaffningar uppginge till ca 2 800 kronor. Linneförrådet vore nästan utnött och behövde förnyas. Kokkärl och porslin vore illa medfarna och måste också kompletteras.

Det synes överstyrelsen uppenbart, att seminariet är i behov av en ökning av anslaget till expenser. Samtliga de av rektor angivna inköpen av inventarier synas i hög grad behövliga. Då lokalerna för seminariet äro synnerligen bristfälliga, är det av vikt, att de utrustningsdetaljer, som med rimliga kostnader kunna göras avsevärt mera ändamålsenliga, bliva förbättrade. Överstyrelsen vill därför tillstyrka, att för inköp av inventarier delposten övriga expenser höjes med 3 000 kronor.

Det har många gånger vitsordats, att seminarietiden för skolkökslärarinnor är alltför knapp. Viktigt är under sådana förhållanden, att seminarietiden effektivt utnyttjas. Man kan icke anse, att detta för närvarande alltid sker i den praktiska undervisningen vid statens skolköksseminarium. Alltför mycket av den dyrbara tiden upptages nämligen av för elever på detta stadium icke lärorika rengöringsarbeten såsom diskning, golvttvättning m. m. Sådana arbeten få eleverna utföra under den förberedande lärarinnekursen, varje gång praktiskt arbete förekommer, samt under hela praktikanttiden, som utgöres av minst ett år. Den genom en befrielse från sådana rengöringsarbeten vunna tiden skulle kunna utnyttjas exempelvis till en behövlig utökning av tidsstudier, utprovningar av metoder och redskap, jämförande bränsleprov, dietmatlagning o. v. s. Vad som här anförts gäller även kursen för utbildande av ekonomiföreståndarinnor. För att i önskvärd utsträckning befria eleverna i kurserna för utbildande av skolkökslärarinnor och ekonomiföreståndarinnor från för dem icke lärorika rengöringsarbeten, skulle extra

rengöringshjälp behöva anställas. Från posten övriga expenser utbetalas ersättning för vissa rengöringsarbeten vid seminariet. Detta konto kan icke, utan att det höjes, belastas med ytterligare utgifter för rengöringshjälp. Härfor skulle fordras en summa av 1 100 kronor. Överstyrelsen vill därför föreslå, att posten för övriga expenser ökas med ytterligare 1 100 kronor och således uppföres med 17 400 kronor.

Departement-
schefen.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det angeläget, att de påtalade bristerna i fråga om seminariets utrustning bliva avhjälpda. Det synes mig även välbetänkt att genom anställande av extra rengöringshjälp befria eleverna i kurserna för utbildande av skolkökslärarinnor och ekonomiföreståndarinnor från vissa rengöringsarbeten och därigenom möjliggöra ett effektivare utnyttjande av utbildningstiden. Jag biträder därför den av skolöverstyrelsen föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser med 4 100 kronor. Då jag icke i övrigt ifrågasätter någon ändring beträffande ifrågasättande anslag, torde detsamma för nästa budgetår böra höjas med 4 100 kronor till 22 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola:*
Omkostnader för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 22 900.

[174.] 22. **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier.** Detta anslag utgår för innevarande budgetår med 1 200 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 1 800 kronor till 3 000 kronor. Till stöd härför har överstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Seminariets rektor har föreslagit en höjning av anslaget till stipendier till 3 000 kronor. Antalet elever vid läroanstalten uppgår till omkring 100 och stipendier ha under de två senaste åren sökts av i medeltal 16 elever per år. Stipendiebeloppen uppgingo läsåret 1945/46 till lägst 75 kronor och högst 125 kronor. De flesta av de sökande komma från landsbygden från hem med svag ekonomi och studera på lån. Det är självfallet, att stipendier av den nämnda storleksordningen icke kunna verksamt understödja en behövande och överstyrelsen finner därför en höjning till lägst det av rektor föreslagna beloppet önskvärd.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot den begärda anslagshöjningen.

Departement-
schefen.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och förordar därför, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 3 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 1 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola:*
Stipendier för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag
av kronor 3 000.

[175.] 23. **Provisorisk utbildning av barnavårdslärarinnor**, *reservationsanslag*. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 31 juli 1945 tillkallades inspektisen för lanthushållsskolorna Ingrid Osvald för att såsom sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor.

I skrivelse den 22 februari 1946 har *den sakkunniga* gjort framställning om utverkande av ett anslag av 33 000 kronor, varav 3 000 kronor till stipendier, för budgetåret 1946/47 till anordnande av en provisorisk ettårig kurs för utbildning av barnavårdslärarinnor samt därvid bland annat anfört följande.

Under utredningens gång har det bland annat visat sig, att det råder stor brist på lärarinnor av olika slag för undervisningen på det husliga arbetsområde. Denna knapphet gör sig i särskilt hög grad gällande i fråga om barnavårdslärarinnor. Det är för närvarande så gott som omöjligt att anskaffa en barnavårdslärarinna vare sig det gäller en ordinarie befattning eller ett vikariat. I många fall måste undervisningen i barnavård i olika skolformer uppehållas av personer, som ej ha den nödvändiga kompetensen. Ett genomförande av den s. k. barnhemsplanen kommer att ytterligare kräva tillgång på barnavårdslärarinnor. För de blivande mödrahemmen med undervisning erfordras pedagogiskt skolade krafter, om undervisningen skall giva önskat resultat.

För närvarande utexamineras tyvärr en stor del barnsköterskor utan att ha fått undervisning av pedagogiskt utbildade ledare. En förbättrad barnsköterskeutbildning är därför av behovet påkallad men kan ej åstadkommas utan att flera barnavårdslärarinnor stå till buds. Skolor för utbildning av barnsköterskor för hem och institutioner planeras nu på åtskilliga håll i landet och skulle i vissa fall kunna startas ganska snart, men anskaffningen av barnavårdslärarinnor till dessa skolor kommer att bli ett svårt problem.

Av allt att döma kommer alltså de allra närmaste årens behov av barnavårdslärarinnor att vara mycket större än vad som kan tillfredsställas och det är nödvändigt att åtgärder vidtagas för att råda bot på bristen.

Barnavårdslärarinnor utexamineras för närvarande endast på ett håll i landet, nämligen vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala och antalet utexaminerade har under senare år varit mycket litet, varierande mellan 2—6 per år. Avgången genom giftermål är också stor. Våren 1946 t. ex. utexamineras endast två elever, av vilka endast en beräknas taga anställning inom sitt yrke.

Vid vårterminens början 1946 ha emellertid tolv elever intagits vid fackskolan, men dessa beräknas ej vara färdiga med sin kurs förrän vid årsskiftet 1948/49.

Med berörda parter inom skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, socialstyrelsen, statens skolköksseminarium m. fl. har ovanstående problem ingående diskuterats och resulterat i den här framlagda planen för ordnandet av en provisorisk utbildning av barnavårdslärarinnor i en grupp om 12—16 elever.

Enligt ett av den sakkunniga framlagt förslag till undervisningsplan skall ifrågavarande kurs pågå två terminer och omfatta sammanlagt 40 veckor. Kursen skall avse såväl praktisk som teoretisk undervisning.

Den sakkunniga har beträffande kursens yttre anordning anfört följande.

I 1941 års befolkningsutrednings betänkande angående den husliga utbildningen (stat. off. utr. 1945: 4) föreslås, att i varje fall ett statligt seminarium skulle omfatta utbildning av samtliga önskade lärarinnekategorier på det husliga arbetets område, alltså även barnavårdslärarinnor. Detta förslag har gillats av alla dem, som i remissvaren över betänkandet uttalat sig på denna punkt. Då det ligger närmast till hands att det blir det nuvarande statens skolköksseminarium, som kommer att utbyggas, vill jag föreslå, att denna provisoriska barnavårdslärarinneutbildning får statens skolköksseminarium som huvudman, men med en särskilt utsedd kursledare. Erfarenheterna från denna kurs skulle också kunna i viss mån bli vägledande vid utarbetandet av kursplanerna för barnavårdslärarinnekursen vid det blivande statliga seminariet.

Kursen beräknas alltså förlagd till Stockholm och med utnyttjande för den praktiska undervisningen av här befintliga skolor och institutioner. Sådana ha under hand vidtalats och förklarat sig villiga att hjälpa till med denna viktiga utbildningsfråga.

För den teoretiska undervisningen erfordras en undervisningslokal, som möjligen kan erhållas i Södermalms högre allmänna läroverk för flickor och expedition kan likaledes ordnas där. En gemensam samlingslokal för elevgruppen är dessutom önskvärd. Det förtjänar påpekas, att statens skolköksseminarium, som för sin egen del har att dragas med stora lokalsvårigheter, ej kan beräknas bidra på något sätt med lokaler för denna kurs.

Skolöverstyrelsen har — med tillstyrkan i huvudsak av den sakkunnigas framställning — bland annat anfört:

Behovet av barnavårdslärarinnor är, såsom den sakkunniga framhåller, stort. Den enda läroanstalt, som utbildar barnavårdslärarinnor, är fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, där en barnavårdslärarinneutbildning startades år 1916. Antalet utexaminerade lärarinnor under de närmast föregående tio åren framgår av följande tabell:

År	Antal utexaminerade lärarinnor
1936	8
1937	8
1938	7
1939	7
1940	6
1941	8
1942	8
1943	7
1944	6
1945	1

Att antalet utexaminerade elever år 1945 sjönk till en, beror därpå, att kursen detta år förlängdes med ett års barnsjukvård. Antalet utexaminerade under år 1946 beräknas enligt uppgift från fackskolan bli sex, vilka utexamineras dels vid vårterminens, dels vid höstterminens slut. Styrelsen för fackskolan har uppmärksammat det ökade behovet av barnavårdslärarinnor. Tolv elever antogs i januari 1946 och ytterligare tolv komma att intagas

Beträffande kostnadsberäkningarna har skolöverstyrelsen föreslagit, bland annat, den ändringen i utredningsmannens förslag, att timarvodet för praktisk undervisning skulle höjas från 5 kronor till 10 kronor. Då enligt inhämtade upplysningar ersättning för sådan undervisning utgår med 5 kronor för timme vid statens sjuksköterskeskola, kan statskontoret icke biträda överstyrelsens förslag i denna del.

Statens sjuksköterskeskola har på närmare anförda skäl föreslagit en förläggning av den avsedda kursen till centralskolan för utbildning av barnsköterskor.

Departement-
schefen.

Såsom av den i ärendet förebragta utredningen framgår, är den rådande bristen på lärarinnor av skilda slag på det husliga arbetets område särskilt framträdande i fråga om barnavårdslärarinnor. Det torde även kunna antagas, att behovet av dylika lärarinnor under de närmaste åren kommer att ytterligare stegas. Jag erinrar härvid om den revidering av barnavårdslagstiftningen, som skett genom beslut av statsmakterna vid 1945 års riksdag och bland annat avsett att skapa garanti för ett inrättande av barnhem i erforderlig utsträckning. Jag har därför blivit övertygad om önskvärldheten av att — i avvaktan på det slutliga resultatet av den inom ecklesiastikdepartementet pågående sakkunnigutredningen rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området — åtgärder vidtagas för en provisorisk utbildning av barnavårdslärarinnor. Beträffande den lämpliga förläggningen i administrativt hänseende av ifrågavarande provisoriska ettåriga kurs ha delade meningar gjort sig gällande. Den sakkunniga har sålunda föreslagit statens skolköksseminarium och hushållsskola såsom huvudman för kursen, vilket tillstyrkts av rektor för nämnda undervisningsanstalt och av skolöverstyrelsen. Statskontoret har ifrågasatt en förläggning av kursen till statens sjuksköterskeskola, vilken åter förordat centralskolan för specialutbildning av barnsköterskor. För egen del har jag ej funnit tillräckliga skäl anförda för ett frångående av den sakkunnigas förslag i förevarande avseende.

Den sakkunnigas förslag beträffande inträdesfordringarna för kursen och undervisningsplanen m. m. torde böra jämkas i huvudsaklig överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen förordat. Det torde få ankomma på nämnda ämbetsverk att utse kursledare, antaga elever och fastställa lärokurserna för olika ämnen ävensom att i övrigt meddela erforderliga föreskrifter rörande kursverksamheten.

Kostnaderna för kursen ha av den sakkunniga uppskattats till 33 000 kronor, varav 3 000 kronor beräknats för lokalhyra och 3 000 kronor för stipendier. Vid denna uppskattning av medelsbehovet har den sakkunniga utgått från ett arvode till speciallärare vid praktisk undervisning av 5 kronor i timmen. Skolöverstyrelsen har funnit detta arvode böra höjas till 10 kronor i timmen och tillika ansett lokalkostnaderna böra uppräknas till 4 000 kronor. För egen del har jag i likhet med statskontoret funnit ersättningen för

nämnda undervisning lämpligen böra bestämmas till 5 kronor i timmen på sätt den sakkunniga föreslagit. Skolöverstyrelsens uppskattning av lokal-kostnaderna anser jag mig åter böra godtaga. De jämkningar av undervisningsplanen, som av skolöverstyrelsen föreslagits, synas i stort sett ej för-
anleda någon ändring av den sakkunnigas beräkningar av de sammanlagda kostnaderna för kursen, vilka i övrigt ej givit mig anledning till erinran. I
enlighet härmed torde kostnaderna för anordnandet av ifrågavarande kurs kunna beräknas till ett belopp av 34 000 kronor.

För ändamålet erforderligt anslag, vilket synes böra erhålla reservations-
anslags natur, torde böra äskas å riksstaten för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen

att till *Provisorisk utbildning av barnavårdslärarinnor*
för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 34 000.

[176.] 24. Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i
kvinnlig slöjd. För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med
30 800 kronor. Härav utgår ett belopp av 13 180 kronor till Maria Norden-
felts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg och återstoden, 17 620
kronor, till föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre
handarbetsseminarium i Stockholm. Utbildningen vid seminarierna är två-
årig.

Från och med budgetåret 1941/42 begränsades antalet nya elever för göte-
borgsseminariet till högst 12 (förut 16) och för stockholmsseminariet till
högst 18 (förut 24). Anledningen till begränsningen var en påvisad arbets-
löshet bland utbildade lärarinnor i kvinnlig slöjd. I samband härmed höj-
des anslaget för budgetåret 1941/42 med 4 000 kronor och året därpå med
ytterligare 4 000 kronor för att bereda seminarierna viss kompensation för
förlorade inkomster av elevavgifter. För innevarande budgetår har emeller-
tid nämnda begränsning upphävts beträffande stockholmsseminariet, i sam-
band varmed anslaget till nämnda seminarium åter minskats med 2 500
kronor. Samtidigt har anslaget höjts för beredande av en provisorisk förhöj-
ning av den tillfälliga löneförbättringen för lärarinnorna vid ifrågavarande
seminarier.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår, att elevspärren för intag-
ning slopas även för göteborgsseminariets vidkommande, vilket skulle för-
anleda en minskning av anslagsbehovet med 1 500 kronor. Därjämte be-
räknas den från och med innevarande budgetår upphävda elevspärren vid
stockholmsseminariet för nästa budgetår medföra en ytterligare anslags-
minskning med 2 500 kronor.

Beträffande förslaget om hävande av elevspärren vid göteborgsseminariet
har överstyrelsen anfört:

Styrelsen för Maria Nordenfelts högre handarbetsseminarium har nu anhallit om medgivande att få öka antalet elever med 2 till 14 från och med höstterminen 1947.

Vid den förnyade undersökning av arbetsmöjligheterna för slöjdläraryrket, som överstyrelsen företagit, har framkommit, att arbetstillfällena äro goda för slöjdläraryrket.

Ordföranden i Sveriges slöjdläraryrkesförening framhåller, att det råder viss brist på slöjdläraryrket, vilket bland annat märks därpå, att det såväl i Stockholm som i landet i övrigt är svårt få vikarier. Flera pensionerade läraryrket ha under det gångna arbetsåret tjänstgjort.

Enligt uppgift från överstyrelsens extraläraryrket har arbetslösheten bland slöjdläraryrket upphört. Tidvis har det varit omöjligt anskaffa en slöjdläraryrket för tillfälliga vikariat. Under de sista åren ha arbetstillfällena successivt ökats.

Någon direkt brist på slöjdläraryrket har icke arbetsmarknadskommisjonen kunnat konstatera, ehuru det till en del kortare kurser varit omöjligt anskaffa läraryrket. Detta kan bero på att dessa kurser varit belägna långt från ledig läraryrket hemort. Å andra sidan anses det icke föreligga risk för att någon utökning av läraryrketutbildningen skall komma att medföra arbetslöshet.

Överstyrelsens för yrkesutbildning konsulent i sömnad anser, att det råder en avgjord brist på slöjdläraryrket.

Sedan byrådirektören för husligt arbete i överstyrelsen för yrkesutbildning tagit del av det här anförda, tillstyrker hon viss utökning av läraryrketutbildningen.

Då således arbetstillfällena för slöjdläraryrket äro goda och då det ej heller förväntas minskad arbetstillgång för läraryrket, vill överstyrelsen föreslå, att Maria Nordenfelts högre handarbetsseminarium ej endast enligt den gjorda framställningen erhåller rätt att antaga ytterligare 2 elever eller sammanlagt 14 elever utan att seminariet medgives rätt att från och med höstterminen 1947 intaga 16 elever, det elevantal, som seminariet årligen utexaminerade före den av arbetslösheten förorsakade elevminskningen.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig böra tillstyrka, att antalet nyintagna elever vid Maria Nordenfelts högre handarbetsläraryrketseminarium åter ökas från 12 till 16, i samband varmed anslagsmedlen till nämnda seminarium kunna minskas med 1 500 kronor. Därjämte föranleder den förra året beslutade ökningen av elevantalet vid Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium en ytterligare minskning för nästa budgetår av anslaget till detta seminarium med 2 500 kronor. Då jag icke ifrågasätter någon annan ändring i fråga om förevarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår alltså uppföras med (30 800 — 1 500 — — 2 500 =) 26 800 kronor.

Jag återkommer i det följande till frågan om en förbättring av avlöningsförhållandena för läraryrket vid ifrågasatt seminarier samt vid under nästföljande två punkter behandlade läroanstalter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av*

lärarinnor i kvinnlig slöjd för budgetåret 1947/48 anvisa
ett anslag av kronor 26 800.

[177.] 25. **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts från 96 500 kronor till 121 800 kronor. Av anslaget avser ett belopp av 4 000 kronor ett tillfälligt understöd för bestridande av stegrade bränslekostnader, vilket utgått sedan budgetåret 1943/44, och ett belopp av 6 000 kronor bidrag till kostnaderna för en parallellavdelning av kursen för utbildning av ekonomiföreståndarinnor.

Av den för innevarande budgetår beviljade anslagshöjningen avsågs ett belopp av 21 800 kronor för beredande av en högre tillfällig löneförbättring för fackskolans lärarinnor och ett belopp av 3 500 kronor såsom bidrag till kostnaderna för dubbling av den för lärarinnekurserna obligatoriska förberedande lärarinnekursen.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om anvisande av 7 000 kronor för dubbling av fackskolans tvååriga utbildningskurs för lanthushållslärarinnor. Samtidigt har överstyrelsen räknat med, att kursen för ekonomiföreståndarinnor icke längre skall behöva dubbleras, vilket medför en minskning av medelsbehovet med 6 000 kronor. Överstyrelsen har därför föreslagit en höjning av förevarande anslag med $(7\,000 - 6\,000 =) 1\,000$ kronor.

Överstyrelsen anför bland annat.

Fackskolan har ansett, att den under de två senaste åren företagna dubbleringen av fackskolans kurs för utbildning av ekonomiföreståndarinnor nu kan upphöra. Överstyrelsen har intet att erinra häremot. Lantbruksstyrelsen har hemställt om anvisande av medel redan för budgetåret 1946/47 för dubbling av fackskolans tvååriga utbildningskurs för lanthushållslärarinnor. Denna hemställan har överstyrelsen tidigare tillstyrkt och därvid framhållit, att det råder brist på såväl skolköks- som lanthushållslärarinnor och att en ökning av antalet lanthushållslärarinnor i viss mån kan minska bristen på skolkökslärarinnor, då inom vissa skolformer båda dessa lärarinnekategorier äga behörighet att undervisa. Eftersom kursen är tvåårig tillstyrker överstyrelsen nu beviljande av det för kursens avslutande nödvändiga beloppet 7 000 kronor.

För att möjliggöra en utökning från 18 till 30 av elevantalet i den lärarinnekurs i huslig ekonomi med lanthushållning vid fackskolan, som tagit sin början höstterminen 1946, har Kungl. Maj:t genom beslut den 11 oktober 1946 tilldelat fackskolan ett bidrag av 7 000 kronor för budgetåret 1946/47 att utgå från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. För avslutande av kursen, som är tvåårig, torde under förevarande anslag böra beräknas enahanda belopp för nästa budgetår. En besparing å 6 000 kronor göres därigenom, att någon dubbling av utbildningskursen för ekonomiföreståndarinnor icke längre erfordras. Då jag icke i övrigt ifrågasätter

Departement-
schefen.

någon ändring beträffande förevarande anslag, torde detta i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för nästa budgetår böra höjas med (7 000 — 6 000 =) 1 000 kronor till 122 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag
av kronor 122 800.

[178.] 26. **Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål.** Ur detta anslag, som nu är uppfört med 13 700 kronor, utbetalas bidrag med 7 500 kronor till Ateneums skolköksseminarium i Stockholm och 6 200 kronor till Göteborgs skolköksseminarium. Därvid har icke räknats med anordnande under innevarande budgetår av en förberedande lärarinnekurs vid Ateneums skolköksseminarium. Sådan kurs anordnades senast under budgetåret 1945/46.

Skolöverstyrelsen har hemställt om en anslagshöjning med 3 500 kronor för anordnande under nästa budgetår av en förberedande lärarinnekurs vid Ateneums seminarium. Överstyrelsen har anfört:

För närvarande råder viss brist på skolkökslärarinnor. Överstyrelsen anser därför, att det är synnerligen önskvärt, att Ateneums skolköksseminarium i oförminskad omfattning fortsätter med lärarinneutbildningen, tills den statliga utbildningsanstalten kan öka sin kapacitet. Detta torde ej kunna ske, förrän den pågående utredningen slutförts rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor.

Ateneums skolköksseminarium har tidigare tillerkänts 3 000 kronor till den förberedande skolkökslärarinnekursen. Då fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala till en förberedande lärarinnekurs erhåller 3 500 kronor, anser överstyrelsen skäligt, att även Ateneums skolköksseminarium erhåller motsvarande belopp. Dess ekonomi är, enligt vad överstyrelsen har sig bekant, försämrad. År 1939 hade seminariet ett kapital av 50 000 kronor. Det beräknas, att hösten 1947 högst 9 000 kronor härav komma att återstå. En följd av att seminariet årligen förbrukar avsevärt av sitt kapital kommer med säkerhet att bliva, att seminariet för budgetåren 1948/50 måste framlägga en anhållan om ökat statsbidrag för lärarinneutbildningen.

Departementschefen.

Jag tillstyrker en höjning av anslaget med 3 500 kronor för anordnande under nästa budgetår av en förberedande lärarinnekurs vid Ateneums skolköksseminarium. Anslaget torde alltså böra uppföras med (13 700 + 3 500 =) 17 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 17 200.

[179.] 27. **Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** I annat sammanhang denna dag tillstyrker

jag anvisande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 av ett anslag till särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. Jag förordar därvid, att särskilt lönetillägg för innevarande budgetår skall utgå med 660 kronor till föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid privatläroverken och heltidsanställd lärarinna vid de privata handarbets- och skolköksseminarierna, med 25 kronor för veckotimme till timlärare i läsämne vid privatläroverken samt med 20 kronor för veckotimme till övningslärare vid privatläroverken och timlärarinna i övningsämne vid de ifrågavarande seminarierna.

Såsom av den i ifrågavarande sammanhang lämnade redogörelsen framgår, har 1944 års lönekommitté framlagt förslag om ett liknande lönetillägg även för budgetåret 1947/48.

Kommittén anför härvid inledningsvis följande.

I proposition 1946: 333 har förslag framlagts angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl., avseende bland annat lärare vid statliga och högre kommunala skolor. Därest lönereglering träder i kraft enligt förslaget, böra särskilda åtgärder vidtagas för att bereda lärarna vid privatläroverken förhöjning i lönerna från och med budgetåret 1947/48, ungefärligen motsvarande den löneökning lärarna vid statliga och högre kommunala skolor kunna påräkna från och med nämnda budgetår.

Privatläroverken kunna ej själva bekosta erforderliga lönetillägg. De fylla en uppgift, som, därest de icke skulle vara i stånd att fortsätta verksamheten, måste övertagas av vederbörande kommun eller av staten, medförande i båda fallen ökade statliga utgifter. Det är därför skäligt, att staten bekostar de lönetillägg, som erfordras för undvikande av en kraftig försämring av lönerna i jämförelse med de blivande lönerna vid statliga och högre kommunala skolor. En fullständig motsvarighet till de i propositionen 1946: 333 framlagda lönehöjningarna förutsätter, att lönetilläggen för privatläroverkens lärare med full tjänstgöring differentieras efter dyrtid, lärarens egenskap av fast anställd eller icke (ordinarie eller extra ordinarie), hans tjänsteställning i övrigt (rektor, lektor, adjunkt, ämneslärarinna etc.) och hans tjänstetid. En viss differentiering finns i kungörelsen angående tillfällig löneförbättring, (kungörelsen 1946: 548). Genom utbyggnad av ifrågavarande differentiering och en samtidigt därmed företagen höjning av de belopp, som nu utgå i tillfällig löneförbättring, skulle en tillfredsställande utjämning i löneläget kunna erhållas. Kommittén anser emellertid, att de redan nu synnerligen komplicerade statsbidragsbestämelseerna skulle bli ännu mer invecklade efter sådana ändringar. Därtill kommer, att det är mindre lämpligt att för en anordning av provisorisk karaktär verkställa de omfattande beräkningar, som bleve nödvändiga. Kommittén erinrar i detta sammanhang om att med höjning av tillfällig löneförbättring följer höjning av dyrtidstillägg och kristillägg. Vad nu anförts har föranlett kommittén att avstå från att framlägga något förslag om ändrade grunder för den statliga tillfälliga löneförbättringen.

Den utjämning i lönehänseende, som kommittén i förevarande sammanhang åsyftar, synes böra åstadkommas på liknande sätt som kommittén föreslagit för budgetåret 1946/47. I enlighet härmed föreslår kommittén, att ett särskilt lönetillägg medgives, att utgå på sätt i det följande anføres. Å lönetillägget förutsättas dyrtids- och kristillägg icke skola utgå.

Beträffande storleken av det föreslagna lönetillägget anför därefter kommittén:

Ämneslärarna vid privatläroverken kunna med hänsyn till sin utbildning och ställning i övrigt närmast jämföras med lärare vid statliga och högre kommunala läroanstalter i 27, 23 och 21 lönegraderna, så vitt angår lärare med anställning motsvarande ordinarie lärares. Icke-ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring kunna jämföras med statliga och kommunala extra ordinarie och extra lärare i 21, 20 och 18 lönegraderna.

Det ligger nära till hands att vid avvägningen av det särskilda lönetillägg, som enligt kommitténs mening bör tillkomma lärarna vid privatläroverken, taga hänsyn till det löneläge, som från och med den 1 juli 1947 beräknas komma att föreligga för lärare vid statliga och högre kommunala skolor i nyssnämnda lönegrader. Med beaktande av de löneökningar, som från och med nyssnämnda dag komma att inträda i jämförelse med nuvarande förhållanden, synes det särskilda lönetillägget för budgetåret 1947/48 böra bestämmas till 1 320 kronor för föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring. Detta innebär en fördubbling av det lönetillägg, som kommittén föreslagit för budgetåret 1946/47. Även för timlärare i läsämne och för övningslärare synes en fördubbling av de för innevarande budgetår föreslagna beloppen lämplig, vilket skulle innebära ett lönetillägg av respektive 50 och 40 kronor för veckotimme.

Efter en så ingående prövning, som kommittén varit i tillfälle att verkställa, har kommittén funnit, att de föreslagna lönetilläggen skulle medföra en någorlunda tillfredsställande utjämning i löneläget för endast en del av privatläroverkens lärare i jämförelse med motsvarande lärare vid statliga och högre kommunala skolor.

Kommittén förutsätter, dels att lönetillägget skall komma vederbörande befattningshavare tillgodo utan minskning i övriga, från staten eller från annat håll utgående löneförmåner, dock att som maximeringsregel bör gälla, att särskilt lönetillägg må utgå endast i den mån den sammanlagda avlöningen, det särskilda lönetillägget däri inberäknat, icke överstiger vad motsvarande befattningshavare vid statliga eller statsunderstödda kommunala läroanstalter åtnjuter.

Kommittén har beräknat kostnaderna för ett genomförande av förslaget sålunda:

Privatläroverken:

Högre goss- och samskolor	kronor 220 000
Högre flickskolor	» 116 000
Enskilda mellanskolor	» 24 000

Summa kronor 360 000.

De privata handarbets- och skolköksseminarierna:

Vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd	kronor 8 000
Fackskolan i Uppsala	» 37 000
Utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål	» 3 000

Summa kronor 48 000.

Total summa kronor 408 000.

Såsom redan nämnts, förordar jag i annat sammanhang anvisande av medel för beredande av särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter för budgetåret 1946/47. Detta lönetillägg är avsett att utjämna den skillnad i löneläget mellan lärare vid ifrågavarande läroanstalter och motsvarande lärare vid statliga läroverk och högre kommunala skolor, som uppstått genom 1946 års riksdags beslut om provisoriskt lönetillägg för innevarande budgetår åt befattningshavare vid bland annat sistnämnda grupper av skolor samt om höjd ersättning till timlärare i läroämnena och övningsämnena vid samma läroanstalter. Då, såsom framgår av den föregående redogörelsen, något förslag om definitiv lönereglering för privatläroverkens lärare ännu icke är att vänta, torde åtgärder böra vidtagas för att för nästa budgetår tillförsäkra nu ifrågavarande befattningshavare en förbättring av löneförmånerna, i huvudsak motsvarande den, som den allmänna löneregleringen kommer att medföra för lärare vid statliga läroverk och högre kommunala skolor.

I sådant syfte har 1944 års lönekommitté för privatläroverken framlagt förslag om att ett särskilt lönetillägg — varå dyrtidstillägg och kristillägg ej skola utgå — skulle beviljas även för nästa budgetår till lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. De föreslagna lönetilläggsbeloppen innebära en fördubbling av det lönetillägg som jag förordar för innevarande budgetår. Jag anser mig böra tillstyrka detta förslag, som alltså innebär, att särskilt lönetillägg skall för nästa budgetår utgå med 1 320 kronor för år till föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid privatläroverken och heltidsanställd lärarinna vid de privata handarbets- och skolköksseminarierna, med 50 kronor för veckotimme till timlärare i läsämne vid privatläroverken samt med 40 kronor för veckotimme till övningslärare vid privatläroverken och timlärare i övningsämne vid nämnda seminarier. Jag förutsätter i likhet med kommittén, att enahanda maximeringsregel, som jag förordar beträffande det särskilda lönetillägget för innevarande budgetår, skall gälla även för nästa budgetår, dock att i anslutning till den genom den allmänna löneregleringen genomförda nettolöneprincipen för befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämförelsen därvid bör avse netto-löneförmånerna för vederbörande befattningshavare vid privatläroverken.

De beräknade kostnaderna för det särskilda lönetillägget för nästa budgetår, 408 000 kronor, ha icke givit mig anledning till erinran. Det synes lämpligt, att ifrågavarande medel anvisas under ett särskilt, för de olika läroanstalterna gemensamt förslagsanslag, benämnt Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.

Av det föregående framgår, att jag icke ifrågasätter någon ändring av grunderna för den tillfälliga löneförbättringen för lärare vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*del*s medgiva att särskilt lönetillägg må under budget-

året 1947/48 utgå till lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 408 000.

[180.] 28. **Läroboksnämnden, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 9 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Sedan 1945 års lärobokskommitté i skrivelse den 2 november 1946 hemställt om anvisande åt läroboksnämnden av medel för att möjliggöra anställande av nödig arbetskraft, motsvarande en halvtidsarbetande maskinskrivska, har Kungl. Maj:t medgivit, att förevarande anslag för innevarande budgetår må överskridas med vad som erfordras för avlönande av dylik arbetskraft med 200 kronor i månaden. Med hänsyn härtill torde förevarande förslagsanslag bära för nästa budgetår uppräknas med 2 400 kronor till 11 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 11 400.

[181.] 29. **Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter, förslagsanslag.** I syfte att vinna erfarenheter rörande möjligheterna att avskaffa inträdesprövningarna vid de allmänna och kommunala läroverken beslöt 1939 års lagtima riksdag anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor för inrättande av intagningsnämnder vid vissa sådana läroanstalter (jfr propositionen 1939:101 och riksdagens skrivelse 1939:244). För budgetåret 1940/41 anvisades för ifrågakvarande ändamål ett reservationsanslag av 5 000 kronor. För bestridande av kostnaderna för nämndernas verksamhet har för ettvar av budgetåren 1944/47 anvisats ett obetecknat anslag av 2 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har anfört, att det på grund av pågående utredningar rörande intagningsförfarandet vid högre skolor och därmed sammanhängande problem för närvarande vore mycket svårt att framställa något definitivt förslag rörande intagningsförfarandet under det stundande budgetåret. Möjligen komme frågan dock att redan under detta läsårs lopp klarna betydligt. För närvarande torde man bära inskränka sig till att tillse, att det fria valet mellan olika förfaranden icke hindrades genom en onödigt snäv anslagsbegränsning. Överstyrelsen ville därför föreslå, att anslaget visserligen beräknades till samma belopp som innevarande år men att det betecknades som förslagsanslag, vilket efter bemyndigande av Kungl. Maj:t finge

överskridas, i den mån detta erfordrades för en eventuell utvidgning av det prövningsfria intagningsförfarandet till samtliga allmänna läroverk och med dem jämförliga läroanstalter.

Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 2 000 kronor, men givas förslagsanslags karaktär. Anslaget torde dock icke böra få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Departement-
schefen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 000.

[182.] 30. **Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skol-sköterskor, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 44 000 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. En större kurs i sexualundervisning och sexualhygien ..	kronor	6 500
2. Kortare fortbildningskurser i sexualundervisning för folk- och småskollärare	»	16 500
3. Fortbildningskurs i skolhygien för lärare	»	10 000
4. Fortbildningskurs i skolhygien för skolläkare	»	5 000
5. Fortbildningskurs i skolhygien för skolsköterskor	»	6 000

Summa kronor 44 000.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om en höjning av anslaget med 2 500 kronor till 46 500 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med, att posten 1 skulle bortfalla, enär behov av en större kurs i sexualundervisning och sexualhygien icke längre syntes föreligga, att posten 2 skulle minskas med 12 000 kronor till 4 500 kronor, motsvarande kostnaderna för anordnande av kortare fortbildningskurser i sexualundervisning i de återstående sju inspektionsområden, inom vilka sådana kurser hittills icke anordnats, att posterna 3 och 4 skulle uppföras med oförändrade belopp, att posten 5 skulle ökas med 4 000 kronor till 10 000 kronor för att möjliggöra ersättning åt omkring 100 deltagare mot för närvarande 60, samt att en fortbildningskurs i skolålderns psykopatologi för läroverks- och folkskollärare och en fortsättningskurs i samma ämne för skolläkare skulle anordnas för en sammanlagd kostnad av (12 000 + 5 000 =) 17 000 kronor. Beträffande sistnämnda förslag har överstyrelsen anfört bland annat följande.

Fortbildningskurs i skolålderns psykopatologi för läroverks- och folkskollärare. Den statligt organiserade skolhälsovården förutsätter i väsentlig utsträckning aktiv medverkan från lärarnas sida. Bland annat åligger det lärare att underrätta skolläkaren, då anledning finnes att antaga, att lärjunge på

grund av kroppslig sjukdom eller klenhet eller påfallande psykisk särart bör komma under läkarkontroll. Icke minst på grund av nyssberörda föreskrift har kravet på lärarnas kunskaper i skolålderns psykopatologi ökat i sådan grad, att de insikter i nämnda ämne, som lärarna kunnat förvärva under utbildningstiden, i allmänhet icke torde vara tillräckliga för en effektiv tillämpning av sagda föreskrift. Jämväl med hänsyn till den aktualitet, som på senaste tiden givits åt skolmognadsprövningen, synes det vara av stor vikt, att lärare beredas möjlighet att genom en särskild fortbildningskurs vinna ökade insikter i här nämnda ämne.

Kostnaderna för en dylik fortbildningskurs kunna med ett beräknat deltagarantal av 150 lärare uppskattas till 12 000 kronor.

Fortbildningskurs i skolålderns psykopatologi för skolläkare. Enligt gällande instruktioner för skolläkare åligger det dessa att även följa lärjungarnas själsliga utveckling. Jämväl skolmognadsprövningar samt den särskilda medicinska övervakningen av hjälpklassmässiga och psykolabila lärjungar ställer speciella krav på skolläkarna. För dessa uppgifter föreligger — i synnerhet för de äldre skolläkarna — ett starkt behov av utvidgade och fördjupade kunskaper i skolålderns psykopatologi.

Överstyrelsen vill fördenskill föreslå, att en särskild fortbildningskurs i ovannämnda ämne anordnas för skolläkare. Med ett beräknat deltagarantal av 50 läkare kunna kostnaderna för en sådan kurs uppskattas till 5 000 kronor.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot den föreslagna uppräkningsen av anslagsposten till fortbildningskurs i skolhygien för skolsköterskor från tidigare 6 000 kronor till 10 000 kronor.

Beträffande de föreslagna kurserna i skolålderns psykopatologi för lärare och skolläkare framhåller statskontoret, att, därest en utvidgning av kursverksamheten skulle anses på föreslaget sätt böra komma till stånd, syntes för undvikande av en alltför stor splittring av kursverksamheten i dess helhet undervisningen i skolålderns psykopatologi lämpligen böra inläggas i de allmänna kurserna i skolhygien. Endast för det fall, att övergångsvis en fristående kurs skulle anses av behovet påkallad, syntes en särskild medelsanvisning för ändamålet vara erforderlig. De i ärendet gjorda kostnadsberäkningarna hade icke i och för sig givit statskontoret anledning till erinran.

Departement-
schefen.

Den av skolöverstyrelsen föreslagna kursverksamheten i skolålderns psykopatologi synes mig med hänsyn bland annat till den aktualitet, som på senare tid givits åt skolmognadsprövningen, kunna vara av icke oväsentligt värde. Särskilt torde detta gälla den föreslagna fortbildningskursen för skolläkare. Jag vill därför i så måtto biträda överstyrelsens förslag, att jag förordar, att medel för nästa budgetår anvisas till en sådan kurs för omkring 50 skolläkare. Mot de beräknade kostnaderna för densamma, 5 000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Under hänvisning till vad statskontoret anfört i ärendet förutsätter jag, att skolöverstyrelsen till ett följande år tager under omprövning möjligheten av att inlägga nu ifrågavarande kursverksamhet i de allmänna kurserna i skolhygien. Då jag i övrigt icke

ifrågasätter någon ändring i skolöverstyrelsens förslag beträffande förevarande anslag, torde detsamma — med utgångspunkt från överstyrelsens anslagsberäkningar — böra uppföras med (46 500 — 12 000 =) 34 500 kronor, innebärande en anslagsminskning med 9 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 34 500.

[183.] 31. Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, *reservationsanslag*. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 10 000 kronor och avsett för anordnande av en kurs för lärare i manlig slöjd. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 16 500 kronor, avsett att disponeras för kurser i kemi och geografi.

Överstyrelsen har därvid erinrat om att under åren före andra världskrigets utbrott anslag utgått till kurser av förevarande slag i ett flertal ämnen men att under kriget av statsfinansiella skäl anslag endast utgått till två sådana kurser, nämligen en i ekonomilära och en i psykologi. När det andra världskriget avslutats hade överstyrelsen i sina petita för budgetåret 1946/47 ansett tiden vara inne att hemställa om anslag till fortbildningskurser i något vidgad omfattning (se 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 285 f.). Överstyrelsen hade därför hemställt om anvisande av medel bland annat till en kurs i kemi och en i geografi. Kostnaderna härför hade överstyrelsen beräknat till 10 000 kronor, respektive 7 500 kronor. Emellertid hade medel icke beviljats till dessa kurser utan endast till en kurs för lärare i manlig slöjd. Överstyrelsen ville därför nu upprepa sin hemställan om en kurs i kemi och en i geografi och därvid liksom föregående år framhålla den utomordentliga betydelse dylika kurser hade för att stärka och bibehålla lärarnas kompetens och därmed vidmakthålla den allmänna standarden inom vårt undervisningsväsen. Överstyrelsen ansåge sig nu kunna räkna med en kostnad av 9 000 kronor för en kurs i kemi och 7 500 kronor för en kurs i geografi. Överstyrelsen ville även framhålla, att sistnämnda kurs vore oberoende av att de politiska gränserna m. m. efter andra världskrigets avslutande ännu icke fixerats.

Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning, att fortbildningskurser för lärare äro av stor betydelse för vårt undervisningsväsende. I enlighet med det framlagda förslaget torde medel nu böra anvisas till anordnande av en sådan kurs i kemi och en i geografi. Överstyrelsens kostnadsberäkningar ha icke givit mig anledning till erinran. Förevarande anslag torde därför för nästa budgetår böra uppföras med (9 000 + 7 500 =) 16 500 kronor, vilket innebär en höjning med 6 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 16 500.

Departement-
schefen.

[184.] 32. **Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter**, *reservationsanslag*. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 30 000 kronor. Ur anslaget skall, jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, vilka återfinnas på sid. 637 i statsliggaren, utgå bidrag till folkuniversitetets nämnd för av nämnden anordnad undervisning i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga, under skolöverstyrelsens inseeende stående kommunala och enskilda läroanstalter samt vid folk- och småskoleseminarierna. Bidraget skall utgöra högst 10 kronor för varje av språkassistent bestridd undervisningstimme, varvid föreläsning, dit även konferens med lärare i moderna språk för instruktion i undervisnings meddelande må hänföras, räknas lika med två undervisningstimmar. Såsom villkor för åtnjutande av bidrag skall gälla, bland annat, att valet av språkassistenter samt planläggningen av varje termins verksamhet skall godkännas av skolöverstyrelsen.

Folkuniversitetets nämnd har, i syfte att utöka undervisningsverksamheten från nuvarande 3 000 till 6 000 undervisningstimmar per år, anhållit, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 75 000 kronor till 105 000 kronor. Av det äskade beloppet avses 45 000 kronor till rese- och traktamentsersättningar åt språkassistenterna. Till stöd för den begärda höjningen anför nämnden i huvudsak följande.

Om det med hänsyn till det alltmer ökade behovet av muntlig färdighet i de moderna språken får anses vara ett minimum, att assistentverksamheten får en omfattning av *en* undervisningstimme per klassavdelning och läsår, nybörjarklasser undantagna, erfordras enligt en verkställd beräkning för närvarande ett antal av omkring 6 000 undervisningstimmar per år. För fullgörande av en språkassistentverksamhet av denna omfattning skulle enligt den beräkningsgrund, som tillämpas innevarande budgetår, erfordras ett statligt bidrag av 60 000 kronor.

I sin framställning om statsbidrag till språkassistentverksamheten under budgetåret 1946/47 hemställde nämnden, att ur det begärda anslaget skulle få utgå icke blott arvode till språkassistenterna utan även, då så befunnes skäligt, viss resekostnads- och traktamentsersättning. Nämndens framställning vann dock icke bifall i denna del. Emellertid har svenska föreningen Norden för innevarande budgetår erhållit ett statsbidrag av 25 000 kronor till bestridande av resekostnads- och traktamentsersättningar åt föreningens lektorer. Med hänsyn härtill får även folkuniversitetets nämnd för budgetåret 1947/48 utöver förutnämnda bidrag om 60 000 kronor anhålla om ett bidrag av 45 000 kronor till bestridande av rese- och traktamentskostnader för assistenter i de främmande språken vid de högre läroanstalterna. Nämnden får sålunda anhålla om ett sammanlagt statsbidrag om 105 000 kronor.

Skolöverstyrelsen, som tillstyrkt den föreslagna anslagshöjningen, har anfört i huvudsak följande.

Då överstyrelsen i sina riksdagspetita för innevarande budgetår föreslog ett återupptagande i största möjliga utsträckning av assistentundervisningen i främmande språk, förutsatte överstyrelsen, att en infödd utländsk

lärare, som skulle helt avlönas av statsmedel, med hänsyn till att av honom krävdes akademisk examen ungefär motsvarande filosofisk ämbetsexamen, borde erhålla lön minst i likhet med extra adjunkt i högsta löneklass å E-ort, dock med någon reduktion med hänsyn till tjänstgöringens omfattning. Därjämte räknade överstyrelsen med att resekostnads- och traktementsersättning i förekommande fall skulle utgå. Emellertid förordade överstyrelsen, att assistentundervisningen i främmande språk skulle med statsbidrag anordnas av folkuniversitetet på det sätt som sedermera skett. Överstyrelsen ansåg nämligen, att de beräknade fördelarna härav skulle uppväga nackdelarna av att överstyrelsen icke själv skulle planlägga och leda språkassistenternas verksamhet. I stället för ett lektionsantal av omkring 2 000 till en kostnad av 32 500 kronor skulle nämligen erhållas ett lektionsantal av 3 000 till en kostnad av 30 000 kronor. Man hade också anledning förvänta, att genom kombinationen med folkuniversitetets kursverksamhet en del kostnader t. ex. i fråga om resor skulle nedbringas. Det visade sig emellertid mycket snart, att folkuniversitetets kalkyler varit för optimistiska. Anslaget beräknades icke räcka till för genomförande av det avsedda programmet. Följden har blivit att språkassistenternas resor under läsåret 1946/47 komma att inskränkas, varför verksamheten till största delen kommer att förläggas till läroanstalter på tämligen ringa avstånd från stationeringsorten.

En språkassistentverksamhet av den omfattning folkuniversitetets nämnd nu föreslagit skulle — om den bekostades helt av statsmedel enligt de riktlinjer överstyrelsen förut anfört — draga en kostnad av 101 500 kronor, d. v. s. något mindre än det begärda statsbidraget. Under sådana förhållanden kan allvarligt övervägas, huruvida överstyrelsen bör lämna planläggningen och ledningen av assistentverksamheten ifrån sig. Ett visst samarbete med folkuniversitetets kursverksamhet kan givetvis komma till stånd, även om handhavandet av språkassistenternas verksamhet vid de högre skolorna helt ligger i överstyrelsens hand.

Då emellertid vissa fördelar torde kunna vinnas genom den av folkuniversitetets nämnd förordade organisationen och denna organisation icke ännu fått tillfälle visa, hur den i praktiken fungerar, anser sig överstyrelsen icke böra för budgetåret 1947/48 föreslå någon ändring i organisationen. Den av folkuniversitetets nämnd föreslagna utvidgningen av språkassistentverksamheten finner överstyrelsen i hög grad önskvärd. Överstyrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kronor.

Statskontoret, som avstyrkt den begärda anslagshöjningen, har anfört bland annat följande.

Enligt gällande föreskrifter skall valet av språkassistenter och planläggningen av varje termins verksamhet godkännas av överstyrelsen. Det kan därför förväntas, att överstyrelsen med utnyttjande av denna sin befogenhet att ha uppsikt över och leda verksamheten medverkar till en lämpligare planläggning av densamma. I betraktande härav får statskontoret för sin del förorda, att den först från och med ingången av innevarande budgetår genomföra organisationen i avvaktan å ytterligare erfarenhet tills vidare bibehålles. Däremot kan ämbetsverket under nu angivna förhållanden icke biträda förslaget om dels en utvidgning av verksamheten till att omfatta 6 000 lektionstimmar, dels ock anvisande av medel till rese-

kostnads- och traktamentsersättning till de av folkuniversitetet anställda språkassistenterna. Med en lämplig planläggning av undervisningen och samordning av denna med den av folkuniversitetet i egen regi bedrivna språkundervisningen synes nämligen den nu utgående ersättningen skälig. Statskontoret får därför föreslå, att det för ändamålet avsedda anslaget för nästkommande budgetår uppföres med oförändrat belopp eller 30 000 kronor.

Departement-
schefen.

Det mellan folkuniversitetet och skolöverstyrelsen från och med innevarande budgetår etablerade samarbetet på språkundervisningens område avser bland annat att medföra en minskning av statens kostnader för sådan undervisning vid högre allmänna läroverk och därmed jämförliga läroanstalter. Statens bidrag till den undervisning, som vid dessa läroanstalter för närvarande ombesörjes av vid folkuniversitetet anställda språkassistenter, utgår med högst 10 kronor för undervisningstimme, varför det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 30 000 kronor skulle räcka till 3 000 undervisningstimmar.

Folkuniversitetets nämnd har för nästa budgetår föreslagit en utvidgning av assistentundervisningen till det dubbla. Ehuru jag anser denna undervisningsverksamhet vara av stor betydelse, är jag emellertid — i avvaktan på närmare erfarenheter av den först från och med innevarande läsår genomförda organisationen av verksamheten — endast beredd att i begränsad omfattning tillstyrka den föreslagna utvidgningen. Jag förordar för nästa budgetår en höjning av ifrågavarande anslag med 10 000 kronor för att möjliggöra en ökning av antalet undervisningstimmar med 1 000.

Svenska föreningen Norden åtnjuter från och med innevarande budgetår för sin lektoratsverksamhet — förutom bidrag med högst 10 kronor per undervisningstimme — jämväl bidrag med högst 25 000 kronor till bestridande av resekostnads- och traktamentsersättningar. Det synes mig skäligt, att staten lämnar särskilt bidrag jämväl till folkuniversitetets nämnd till bestridande av nämndens utgifter för resekostnads- och traktamentsersättningar åt språkassistenterna vid resor, som föranledas av deras verksamhet vid här ifrågavarande läroanstalter. Med hänsyn härtill förordar jag en ytterligare höjning av detta anslag med 20 000 kronor. Jag förutsätter, att planläggningen av undervisningsverksamheten sker med omsorg, så att onödiga utgifter undvikas.

Vid bifall till vad jag förordat bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjas med $(10\,000 + 20\,000 =)$ 30 000 kronor till 60 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande anslagets disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter*
för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 60 000.

[185.] 33. Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag. Efter av statsfinansiella skäl motiverat avbrott under åren 1940/46 har åter från och med innevarande budgetår anvisats anslag för förevarande ändamål. Anslaget, som utgår med 31 000 kronor, avser endast stipendier åt lärare i främmande levande språk och har fördelats med 20 300 kronor till allmänna läroverk, 4 000 kronor till kommunala flickskolor, 2 000 kronor till kommunala mellanskolor, 2 000 kronor till praktiska mellanskolor och 2 700 kronor till privatläroverk. Skolöverstyrelsen hade hemställt om anvisande av sammanlagt 59 000 kronor, varav 10 000 kronor till stipendier åt andra ämneslärare vid de allmänna läroverken än lärare i främmande levande språk, särskilt vid de läroverk, där provårskurs vore anordnad, och 3 000 kronor till resestipendier och studieunderstöd åt övningslärare vid de allmänna läroverken. Vidare hade överstyrelsen föreslagit, att medlen skulle fördelas på fyra skilda reservationsanslag.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår i nära anslutning till sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställt om anvisande av *dels* ett reservationsanslag av 50 000 kronor till resestipendier åt ämneslärare vid de allmänna läroverken, att disponeras med 40 000 kronor till stipendier åt lärare i främmande levande språk och med 10 000 kronor åt lärare, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, *dels* ett reservationsanslag av 3 000 kronor till resestipendier och studieunderstöd åt övningslärare vid de allmänna läroverken, *dels* ett reservationsanslag av 15 000 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor, att disponeras med 8 000 kronor till stipendier åt lärare vid kommunala flickskolor, med 3 000 kronor till stipendier åt lärare vid kommunala mellanskolor och med 4 000 kronor till stipendier åt lärare vid praktiska mellanskolor, *dels ock* ett reservationsanslag av 4 500 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk. Överstyrelsen har därvid, under erinran att kriget under sex år omöjliggjort studieresor till främmande länder, framhållit, att en kraftig ökning av stipendieanslagen för ändamålet under de närmaste åren vore ofrånkomlig för att råda bot på de brister i språklärarnas färdigheter, som härigenom vållats.

Censorerna i moderna språk vid 1946 års studentexamen ha i särskild skrivelse understrukit angelägenheten av ökad medelsanvisning för ändamålet.

Skolöverstyrelsen har upprepat sitt förslag från föregående år om anvisande av medel till resestipendier jämväl åt andra ämneslärare vid de allmänna läroverken än lärare i främmande levande språk samt till resestipendier och studieunderstöd åt övningslärare vid nämnda läroverk. Jag är emellertid icke beredd att nu förorda, att reseunderstöd lämnas jämväl till andra lärare vid ifrågavarande läroanstalter än lärare i främmande levande

Departementschefen.

språk. Till resestipendier åt lärare i främmande levande språk anser jag mig kunna tillstyrka ett sammanlagt belopp av 50 000 kronor — eller 19 000 kronor mer än för innevarande budgetår — mot av överstyrelsen begärda 59 500 kronor för samma ändamål. De anvisade medlen torde alltjämt bära redovisas under ett och samma anslag. Jag förordar därför, att förevarande reservationsanslag för nästa budgetår uppföres med 50 000 kronor. Det torde liksom för innevarande budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser angående anslagets disposition i anslutning till skolöverstyrelsens därutinnan framlagda förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna lärover-*
ken m. fl. läroanstalter för budgetåret 1947/48 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 50 000.

[186.] 34. **Psykologisk-pedagogiska institutet, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 85 500 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Arvode, för år räknat, till direktor	kronor	1 000	
2. Arvode, för år räknat, till sekreterare, <i>högst</i>	»	12 000	
3. Arvode, för år räknat, till vetenskaplig expert	»	500	
4. Rese- och traktamentsersättningar åt styrelseledamöter	»	4 000	
5. Driftkostnader:			
a. Undersökningar och kurser	kronor	65 000	
b. Övriga expenser	»	3 000	» 68 000
Summa kronor 85 500.			

Institutets styrelse har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår höjas med 50 000 kronor för påbörjande av fyra 3-åriga kurser för utbildning av skolpsykologer. Kurserna skulle i institutets regi anordnas under samarbete med de psykologiska och pedagogiska institutionerna vid rikets universitet och högskolor samt närmast avses för personer, som vore inskrivna eller hade rätt att inskriva sig vid dessa läroanstalter.

Skolöverstyrelsen har beträffande nämnda förslag anfört i huvudsak följande.

Skolöverstyrelsen anser i likhet med styrelsen för psykologisk-pedagogiska institutet, att det är i hög grad önskvärt, att en utbildning av skolpsykologer med det allra snaraste kommer till stånd, men är av den uppfattningen, att frågan om en särskild utbildningslinje för skolpsykologer först behöver närmare utredas. Enligt överstyrelsens mening bör en sådan utredning emellertid ej endast avse utbildning av skolpsykologer utan av praktiska psykologer även för andra områden, där det finns behov av liknande utbildning.

Till följd av statsmakternas beslut år 1945 har sålunda på socialvårdens område uppstått behov av psykologiskt skolade assistenter för den rådgiv-

ningsverksamhet i uppfostringsfrågor, vilken med hjälp av statsbidrag (enligt kungörelsen den 22 juni 1945, nr 489) skall ordnas för vissa större städer och i övrigt för varje landstingsområde. Även på yrkesorienteringens och den offentliga arbetsförmedlingens områden, liksom också inom arbetslivets personaladministration, framträder ett med varje år allt större behov av praktisk-psykologiskt skolade krafter.

Överstyrelsen anser, att det i första hand bör undersökas, i vilken utsträckning utbildningen av skolpsykologer kan kombineras med den praktisk-psykologiska utbildningen för vissa andra verksamhetsområden. Därefter blir det möjligt att bedöma frågan om utbildningstidens längd samt kursernas närmare utformning och organisation. Ehuru även överstyrelsen anser, att dessa kurser böra ligga på högskoleplan, är det dock önskvärt, att de ej inordnas i det akademiska examensväsendet på sådant sätt, att man därmed går miste om sådana personer, som i samband med praktisk verksamhet på de områden utbildningen gäller önska skaffa sig erforderlig kompetens för tjänst såsom t. ex. skol- eller socialvårdsspsykologer. Överstyrelsen räknar nämligen med att det inom skolväsendet finns många aktivt verksamma pedagoger, som efter en förhållandevis kort och koncentrerad högskoleutbildning skulle kunna göras bättre skickade för skolpsykologens krävande och grannliga värv än personer, som endast via akademiska studier förberett sig härför.

Den utredning, som sålunda synes vara en förutsättning för att psykologisk-pedagogiska institutets förslag till utbildning för skolpsykologer skall kunna förverkligas, bör enligt överstyrelsens mening med det allra snaraste komma till stånd antingen genom institutet, 1946 års skolkommision eller genom särskilda sakkunniga.

Jag är ense med styrelsen för psykologisk-pedagogiska institutet och skoloröverstyrelsen om önskvärdheten av att få till stånd en utbildning i lämpliga former av skolpsykologer. Uppfattningarna om hur en sådan utbildning bör anordnas gå emellertid starkt isär. Därtill kommer, att, såsom i ärendet framhållits, behov av praktiska psykologer torde föreligga även på andra områden än skolans. Frågan om utbildning av skolpsykologer bör därför icke betraktas isolerat. Med hänsyn till vad sålunda anförts synes det nödvändigt att, innan en utbildning av ifrågasatt slag kan igångsättas, en utredning kommer till stånd för klarläggande av arbetsuppgifterna för olika slag av psykologer samt för uppgörande av lämpliga kursplaner m. m. Ifrågavarande utredning torde böra verkställas inom 1946 års skolkommision. I avvaktan på resultatet av kommissionens arbete är jag icke beredd att förorda någon särskild medelsanvisning till psykologisk-pedagogiska institutet för den föreslagna kursverksamheten. Anslaget torde därför böra uppföras med oförändrat belopp, 85 500 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Psykologisk-pedagogiska institutet* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 85 500.

Departementschefen.

[187.] 35. **Vissa kostnader för student- och realexamina, förslagsanslag.** Dessa kostnader bestredos tidigare medelst inflytande examensavgifter, vilka icke redovisades över riksstaten. Redovisningen av inkomster och utgifter i fråga om såväl studentexamens- som realexamensmedlen sker från och med budgetåret 1942/43 över riksstaten. Utgiftsanslaget är för innevarande budgetår uppfört med 335 500 kronor, vilket innebär en höjning i jämförelse med föregående budgetår med 78 500 kronor. Denna höjning har sin grund dels i att anordningen med gransknings- och examensnämnder generellt införts vid realexamen för privatister, dels i att grunderna för erläggande av avgifter i samband med student- och realexamen ändrats (se prop. 1946: 142, sid. 65 ff.).

Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten	kronor	9 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i realexamen och praktisk realexamen	»	16 000
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	310 500

Anm.: Ur förestående anslagspost skola bestridas kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att vid enskild läroanstalt övervaka och leda realexamen, för censorer samt för gransknings- och examensnämnder i enlighet med bestämmelser, som äro eller må varda av Kungl. Maj:t meddelade, ävensom kostnader för ersättningar jämlikt § 82 mom. 4 och § 110 mom. 5 läroverksstadgan.

Summa kronor 335 500.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om höjning av förevarande anslag med 41 500 kronor till 377 000 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med oförändrad medelsanvisning under anslagsposten 1 samt med en höjning av 3 000 kronor under anslagsposten 2 och 38 500 kronor under anslagsposten 3.

Posten 2 (Arvoden för granskning av examensarbeten i realexamen och praktisk realexamen). I fråga om dessa arvoden, vilka utgå som ersättning för eftergranskning av examensskrivningarna, erinrar överstyrelsen, att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 augusti 1938 i enlighet med av överstyrelsen framlagt förslag anvisat medel till bestridande under budgetåret 1938/39 av utgifter, föranledda av realexamen, varvid ifrågavarande arvoden beräknats utgå med visst belopp för varje skriptum, nämligen i svenska 60 öre, i tyska och engelska 30 öre, i matematik 35 öre och i fysik 40 öre. Beträffande de praktiska examensarbetena hade beräknats en ersättning av 45 öre för varje prov i stenografi och 60 öre för varje arbete i bokföring.

Överstyrelsen har i anslutning härtill framhållit i huvudsak följande.

Antalet examinander i realexamen har sedan 1938 stigit oavbrutet. Nämda år hänvisades till undergående av examen 8 276 studerande medan

motsvarande antal år 1945 utgjorde 9 870. Vårterminen 1946 uppgick antalet examensanmälningar till 10 330. Denna ökning av antalet examinander motsvaras icke av den obetydliga ökning av de för ifrågavarande arvoden disponibla medlen, som ägt rum, nämligen från 14 950 kronor budgetåret 1938/39 till 16 000 kronor innevarande budgetår. Den ersättning per skriptum, som nu utgår, är därför lägre än den, som beräknades för budgetåret 1938/39. Överstyrelsen vill därför för budgetåret 1947/48 hemställa om en höjning av ifrågavarande anslagspost, så att ersättningarna i de olika ämnena åter bringas upp på nyss angivna nivå.

Antalet examinander beräknas vårterminen 1947 komma att uppgå till omkring 10 700, och överstyrelsen beräknar, att arvoden för eftergranskning i de olika ämnena böra utgå med följande något avrundade belopp (inom parentes anges det ungefärliga antalet anmälda i varje ämne):

för modersmålet	(10 700)	6 420 kronor
» tyska	(10 125)	3 040 »
» engelska	(10 450)	3 140 »
» matematik	(9 400)	3 290 »
» fysik	(270)	110 »

eller tillsammans 16 000 kronor samt

för stenografi	(900)	400 kronor
» bokföring	(900)	540 »

eller tillsammans 940 kronor.

För upprättandet av en statistisk redogörelse utgår från och med år 1938 ett arvode å 1 750 kronor. Ökningen i arbetet för denna redogörelse är visserligen icke i samma mån som det egentliga granskningsarbetet beroende av det ökade antalet examinander, men med hänsyn till vissa utvidgningar av redogörelsen finner överstyrelsen, att arvodet för omförmälda arbete bör höjas till 1 850 kronor.

Överstyrelsen hemställer alltså, att anslagsposten 2 för budgetåret 1947/48 uppföres med $(16\,000 + 940 + 1\,850 =)$ 18 790 kronor eller i runt tal 19 000 kronor, vilket innebär en höjning med 3 000 kronor.

Posten 3 (Övriga utgifter). Överstyrelsen understryker, att beräkningen av kostnaderna under denna anslagspost av flera skäl måste bli i hög grad approximativ. Kostnadsberäkningarna ha utförts enligt de för innevarande budgetår tillämpade grunderna.

Granskningsnämnden för studentexamen. Överstyrelsen räknar med att antalet privatister i studentexamen läsåret 1947/48 kommer att uppgå till 800, vilket medför en ökning av de beräknade kostnaderna för granskningsnämnden i studentexamen med 600 kronor till 9 600 kronor.

Granskningsnämnderna i realexamen. I fråga om realexamen beräknas antalet privatister till 1 900. Kostnaderna för granskningsnämnderna i denna examen beräknas därför öka med 4 920 kronor till 16 800 kronor.

Examensnämnderna i student- och realexamen. Skolöverstyrelsen framhåller, att examinatorena i den muntliga prövningen för privatister i studentexamen vårterminen 1946 gjort framställning om höjning av ersättningarna till examinerarna i examensnämnderna. Överstyrelsen vitsordar behovet av en omprövning av arvoden till ledamöterna i de olika nämnderna men anser det med hänsyn till de från och med höstterminen 1946 företagna förändringarna i fråga om privatisternas examen önskvärt, att någon tids

erfarenhet vinnes om verkningarna av de nya bestämmelserna, innan denna omprövning verkställes. Överstyrelsen avser att i samband med sina anslags-
 äskanden för budgetåret 1948/49 avgiva förslag i ämnet. De tidigare anslagsberäkningarna på denna punkt kunna därför alltjämt gälla. För budget-
 året 1947/48 beräknar överstyrelsen kostnaderna för erforderliga examens-
 nämnder i realexamen till 65 700 kronor, vilket innebär en höjning med
 23 100 kronor.

Ersättningar till rektorer och lärare. Ersättningen till rektorer och lärare
 för arbetet med de skriftliga proven för privatisternas student- och realexamen
 beräknar överstyrelsen till 46 900 kronor, vilket innebär en höjning
 med 9 900 kronor.

I övrigt räknar överstyrelsen icke med ökade kostnader under anslagspos-
 ten till övriga utgifter, varför den totala kostnadsökningen under denna
 anslagspost uppgår till $(600 + 4\,920 + 23\,100 + 9\,900 =)$ 38 520 kronor
 eller avrundat 38 500 kronor. Anslagsposten skulle sålunda uppföras med
 $(310\,500 + 38\,500 =)$ 349 000 kronor.

Departement-
 chefschefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att skolöverstyrelsen föreslagit en
 ökning av anslagsmedlen till arvoden för granskning av examensarbeten i
 realexamen och praktisk realexamen, varigenom dessa arvoden åter skulle
 kunna utgå med enahanda belopp, som beräknats för budgetåret 1938/39.
 Då medelsanvisningen för ändamålet icke skett i takt med ökningen av an-
 talet examinander, ha, framhåller överstyrelsen, ifrågavarande arvoden efter
 hand måst sänkas. Jag biträder överstyrelsens förslag och har icke funnit
 något att erinra mot beräkningen av medelsbehovet för ändamålet. Icke hel-
 ler ha överstyrelsens anslagsberäkningar i övrigt givit mig anledning till
 erinran. Förevarande anslag torde därför för budgetåret 1947/48 böra upp-
 föras med 377 000 kronor, vilket innebär en höjning med 41 500 kronor.
 Samtidigt kan räknas med en ökning av statens inkomster med i runt tal
 5 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riks-
 dagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för
 budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 377 000.

[188.] 36. Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter, *förslagsan-
 slag*. 37. Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda
 realskolor med kombinerad undervisning, *reservationsanslag*. Dessa anslag
 äro nu uppförda med 4 500 000 kronor, respektive 225 000 kronor. Bered-
 ningen av dessa anslagsfrågor är ännu icke avslutad. Anslagen torde därför
 i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med nedan angivna, beräknade
 belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
 året 1947/48 beräkna

*dels till Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter ett
 förslagsanslag av kronor 7 500 000;*

dels ock till Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning ett reservationsanslag av kronor 350 000.

[189.] 38. Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, *reservationsanslag*. Anslag till detta ändamål har varit uppfört å riksstaten sedan budgetåret 1945/46 och utgår för närvarande med 500 000 kronor. Bestämmelser angående statsbidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre skolor äro meddelade i kungörelsen 1945: 594. En redogörelse för dessa bestämmelser har lämnats i 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 295. Vid anslagsavvägningen för innevarande budgetår har räknats med iordningställande av tre nya skolhem, därav två genom nybyggnad.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om anvisande av ett anslag av 750 000 kronor. Överstyrelsen har framhållit, att behovet av skolhem enligt vad överstyrelsen själv kunde vitsorda vore mycket stort, varför ett växande antal framställningar om bidrag kunde väntas. Överstyrelsen hade därför ansett det nödvändigt, att ökat anslag ställdes till förfogande, men hade icke velat ifrågasätta uppräknings av anslaget med större belopp än som motsvarade kostnaderna för iordningställande av ytterligare ett å två skolhem. Dessa kostnader hade överstyrelsen uppskattat till 250 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla frågan om statsbidrag till uppförande av ett elevhem vid högre tekniska läroverket i Luleå.

Genom beslut den 4 juni 1943 föreskrev Kungl. Maj:t såsom villkor för upprättandet av ett tekniskt gymnasium i Luleå, bland annat, att Luleå stad åtog sig att inrätta ett elevhem med plats för minst 40 elever vid gymnasiet. Detta villkor har Luleå stad genom beslut av stadsfullmäktige den 9 juli 1943 åtagit sig och sedermera även fullgjort. I ansökan den 18 augusti 1945 — vid vilken tidpunkt elevhemmet redan var i det närmaste färdigt — ha stadsfullmäktige anhållit om statsbidrag till elevhemmet med minst 75 procent av de till 353 800 kronor beräknade kostnaderna för själva byggnaden och dess inredning.

Stadsfullmäktige ha i sin framställning framhållit, att staden under de förberedande förhandlingarna om gymnasiets förläggande till Luleå endast utfäst sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning. Sedan genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1943 såsom ytterligare villkor för gymnasiets inrättande föreskrivits, bland annat, att staden skulle åtaga sig inrättandet av ett elevhem, hade staden, sedan det under hand kommit till dess kännedom att från landstingets sida ställts i utsikt anskaffande av medel till elevhemmets uppförande, ansett sig böra acceptera även detta villkor för att icke äventyra gymnasiets tillkomst. Emellertid hade endast 50 000 kronor ställts till

stadens förfogande för ändamålet, vilket belopp staden erhållit av Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag. Stadens åtagande i fråga om elevhemmet vore mycket betungande, i synnerhet som elevhemmet av naturliga skäl icke komme att utnyttjas av studerande från staden utan av ungdom från andra orter. Då emellertid åtagandet icke inneburit skyldighet att sörja för elevhemmets underhåll och drift, hade staden tidigare räknat med att kunna finansiera fastigheten efter gängse principer. Det hade emellertid visat sig, att detta icke vore möjligt, enär de höga byggnadskostnaderna gjorde, att däremot svarande hyresbelopp icke kunde uttagas. Av stadens ansökan bilagt förslag till omkostnadsstat framginge, att stadens årliga förlust å hemmet måste beräknas till i runt tal 25 000 kronor, därest bidrag icke i någon mån utginge till kostnaderna för hemmets uppförande och inredning. Staden hade begärt bidrag av landstinget, men detta hade vägrat att ställa några medel till förfogande. Enligt stadens uppfattning syntes det emellertid överensstämma med Kungl. Maj:ts och riksdagens intentioner, om elevhemmet betraktades som sådant skolhem för lärjungar vid högre skolor, som vore berättigat till statsbidrag. Det syntes därför motiverat, att staden såsom huvudman för skolhemmet tillerkändes bidrag. Därvid förutsattes, att staden skulle förbinda sig att svara för elevhemmets underhåll och drift även för att hemmet hölles öppet endast för med skolhemsverksamheten avsedd ungdom.

Överstyrelsen för yrkesutbildning framhåller i utlåtande den 31 augusti 1945, att, då elevhemmet praktiskt taget redan kommit till stånd och detta som en följd av ett åtagande från stadens sida för gymnasiets förläggande till Luleå, gällande bestämmelser angående statsbidrag knappast gäve stöd åt den av staden gjorda framställningen. Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i ärendet och då Kungl. Maj:t, därest statsbidrag beviljades, kunde meddela särskilda föreskrifter rörande elevhemmets drift och förvaltning och därigenom förhindra, att hyrorna för eleverna sattes högre än vid andra liknande elevhem, hade överstyrelsen emellertid funnit sig böra tillstyrka beviljandet av lämpligt statsbidrag.

Länsstyrelsen i Luleå har anslutit sig till överstyrelsens uppfattning.

Statskontoret framhåller, att retroaktiv tillämpning av kungörelsen om statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor uppenbarligen icke avsetts. De i ärendet åberopade omständigheterna syntes dock ha medfört ett för staden så ogynnsamt läge, att statsbidrag i viss utsträckning skulle kunna vara motiverat. Statskontoret kunde icke undgå att finna landstingets inställning till den föreliggande frågan anmärkningsvärd. Det måste otvivelaktigt — såsom från stadens sida framhållits — vara ett betydande intresse för landstinget, att ungdom från länets landsbygd bereddes goda och billiga inackorderingsmöjligheter för studier vid tekniska gymnasiet i Luleå, och det hade på den grund bort kunna förväntas, att landstinget erbjudit sig att i viss utsträckning ekonomiskt stödja byggnadsföretaget. Med hänsyn härtill ville statskontoret föreslå, att Kungl. Maj:t — under förutsättning att landstinget beviljade staden ett bidrag å 50 000 kronor till elevhemsbyggnaden — utverkade riksdagens bemyndigande att från reservationsanslaget

till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter taga i anspråk förslagsvis högst 125 000 kronor såsom statsbidrag för ändamålet.

Vidkommande frågan om statsbidrag till elevhemmet vid högre tekniska läroverket i Luleå finner jag i likhet med de hörda myndigheterna skäl tala för att, ehuru förutsättningar för bidrag till elevhemmets inrättande icke föreligga enligt kungörelsen 1945:594 angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt hem, staden dock erhåller visst statsbidrag för ändamålet. Ett annat ståndpunkts-tagande måste för staden med hänsyn till de föreliggande omständigheterna te sig obilligt. Som av den lämnade redogörelsen framgår, ha kostnaderna för elevhemmets uppförande och inredning uppgått till i runt tal 350 000 kronor, varav 50 000 kronor tillskjutits av Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag. Under hänvisning till vad statskontoret anfört finner jag det icke omotiverat, att jämväl landstinget lämnar bidrag till ifrågavarande kostnader. Därest så kommer att ske, vilket jag räknar med, synes statsbidraget lämpligen kunna bestämmas till högst 125 000 kronor, att utgå från förevarande anslag. Därest riksdagen icke framställer någon erinran mot vad jag sålunda anfört, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut i förevarande ärende och därvid meddela i ämnet erforderliga bestämmelser.

Med beaktande av vad sålunda av mig förordats torde förevarande anslag i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för nästa budgetår böra höjas med 250 000 kronor till 750 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 750 000.

190.] 39. Bidrag till avlöning av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, förslagsanslag. Anslaget, som uppförts å riksstaten från och med budgetåret 1945/46, är nu upptaget med 18 000 kronor. Enligt kungörelsen 1945:594 angående statsbidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem må enligt Kungl. Maj:ts medgivande utgå statsbidrag med 4 500 kronor för år till bestridande av avlöning åt dylik föreståndare. För innevarande budgetår har räknats med fyra skolhem i verksamhet, och *skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår utgått ifrån, att ytterligare två skolhem skola ha tagits i bruk. Anslagsbehovet har därför av överstyrelsen beräknats till $(6 \times 4\,500 =) 27\,000$ kronor.

I skrivelse nr 351, i anledning av proposition nr 74 angående studiehjälp åt landsbygdens ungdom m. m., ifrågasatte 1945 års riksdag, om icke för underlättande av att skolhemsverksamhet i lämplig utsträckning komme

Departement-
schefen.

till stånd visst bidrag av statsmedel borde utgå även till driftkostnaderna vid skolhemmen. Riksdagen förutsatte, att Kungl. Maj:t, efter utredning av denna fråga, toge densamma under övervägande och snarast möjligt för riksdagen framlade det förslag, vartill en dylik utredning kunde giva anledning.

I detta sammanhang berörde riksdagen även frågan om skolhemsföreståndarnas kvalifikationer. Sålunda framhöll riksdagen, som i frågans dåvarande läge ansett sig böra bifalla departementschefens förslag beträffande statsbidrag med ett belopp för år räknat av 4 500 kronor till avlönande av sådan föreståndare, att det syntes angeläget, att de ekonomiska betingelserna bleve sådana att man som föreståndare erhöle för uppgiften väl kvalificerade personer. Med hänsyn härtill syntes grunderna för detta statsbidrags utgående ävensom frågan om vilka kvalifikationer, som lämpligen borde ställas på skolhemsföreståndarna, böra göras till föremål för närmare undersökning i samband med den av riksdagen förutsatta utredningen angående statsbidrag till driftkostnaderna vid skolhemmen.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1945 anbefallt skolöverstyrelsen att verkställa den av riksdagen ifrågasatta utredningen, förklarade sig 1946 års riksdag (skrivelsen nr 8, punkten 160) hysa den förhoppningen, att sagda utredning skulle bli fullbordad inom sådan tid, att därpå grundat förslag kunde föreläggas 1947 års riksdag.

Skolöverstyrelsen har nu i samband med sina anslagsäskanden för nästa budgetår inkommit med den anbefallda utredningen.

Av överstyrelsens utredning, i vad den avser frågan om statsbidrag även till andra driftkostnader än föreståndarnas avlöning, inhämtas i huvudsak följande.

Överstyrelsen har först sökt uppskatta de årliga driftkostnaderna vid ett skolhem av nu ifrågavarande slag. Härom anföres bland annat följande.

Överstyrelsen kan icke bygga på någon direkt erfarenhet av skolhem, som alltifrån början organiserats med hänsyn till de bestämmelser, Kungl. Maj:t genom kungörelsen 1945:594 utfärdat. Under sådana förhållanden är det icke möjligt att framlägga några säkra och noggranna beräkningar om driftkostnaderna för sådana skolhem. Inom olika områden av undervisningsväsendet finnas emellertid redan skolhem upprättade, och några av dessa äro organiserade på i det hela samma sätt som här avsedda skolhem. Överstyrelsen har ansett det vara av värde att få närmare upplysningar om driftkostnaderna vid några av dessa i funktion varande skolhem, då överstyrelsen därigenom kunde erhålla vissa riktlinjer, när det gällde att uppskatta motsvarande kostnader för de nya skolhemmen. Överstyrelsen har därför infordrat uppgift angående driftkostnaden för budgetåret 1944/45 vid Växjö högre allmänna läroverks skolhem samt Sigtunastiftelsens humanistiska läroverks och Osby samskolas elevhem. Med ledning av från dessa skolhem inkomna uppgifter och med stöd av den kännedom överstyrelsen äger om ifrågavarande förhållanden vid andra skolhem anser överstyrelsen, att den årliga kostnaden för driften av ett skolhem för lärjungar vid högre skolor kan uppskattas till omkring 40 000 kronor. Beloppet utgör en beräknad

medelkostnad för hela landet. Överstyrelsen får därjämte understryka, att beräkningarna, som avse ett »normalskolhem» d. v. s. ett hem för cirka 30 interner och av den typ, som i kungörelsen 1945:594 avses, äro helt approximativa. Givet är, att kostnaderna kunna växla högst avsevärt med hänsyn till den dyrort, där hemmet placeras, antal lärjungar som mottagas o. s. v. Att under sådana förhållanden söka uppgöra utgiftsstaten för olika slag av skolhem synes emellertid varken erforderligt eller lämpligt och torde därför icke ifrågakomma.

Av de beräknade genomsnittliga driftkostnaderna, omkring 40 000 kronor, räknar överstyrelsen med att omkring 30 000 kronor skola inflyta i form av elevavgifter. Därvid har överstyrelsen i anslutning till de beräkningar, som legat till grund för 1946 års riksdags beslut om anslag till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter, räknat med en genomsnittlig elevavgift av omkring 1 000 kronor årligen, enligt sagda beräkningar motsvarande kostnaden i allmänhet vid enskild inackordering. Enär det finge förutsättas, att en icke oväsentlig del av eleverna i skolhemmen vore helt stipendierade, kunde man enligt överstyrelsens uppfattning icke räkna med en genomsnittlig elevavgift, överstigande det sålunda angivna beloppet. Därest man icke heller åsyftade att ernå lägre priser än vid privat inackordering syntes i normala fall något starkare behov av statens mellankomst knappast förefinnas. Av det belopp av i runt tal 10 000 kronor, som återstode efter frånräknande av elevavgifterna, täcktes inemot hälften av det redan nu utgående statsbidraget å 4 500 kronor till föreståndarens avlönande. En viss mindre del av driftkostnaderna borde enligt överstyrelsens uppfattning alltjämt påvila huvudmannen. Först om skolhemmen skulle sättas i stånd att underbjuda den enskilda inackorderingsverksamheten vore, framhåller överstyrelsen, ett vidgat understöd från statens sida påkallat. Överstyrelsen anför vidare härom följande.

Åtskilliga av de inackorderade lärjungarna skulle givetvis därav ha en påtaglig ekonomisk fördel. Lärjungar, som av studielånenämnden icke befunnits förtjäna det högsta normalt förekommande stipendiebeloppet, skulle måhända likväl erhålla full behovstäckning genom uttagningen till interner, och lärjungar, som av studielånenämnden alls icke tilldelats behovsstipendium, skulle genom skolhemsstyrelsens beslut kunna erhålla en fördel, som måhända motsvarade vad som av studielånenämnden förvägrats dem. Men det kan icke hjälpas, att enhetligheten vid prövningen av de stipendiesökandes förutsättningar därigenom mer eller mindre ginge till spillo. När 1940 års skolutredning förutsatte, att inga friplatser skulle inrymmas i skolhemmen, berodde detta antagligen på att man tänkte sig en central stipendiefördelning instans. Det kan med fog ifrågasättas, hurvida icke de statsmedel, som erfordras för att sänka avgifterna i skolhemmen under den normala inackorderingskostnaden, finge en mera rationell användning, om de disponerades av studielånenämnden för stipendieutdelning i vanlig ordning.

Ehuru överstyrelsen sålunda för de genomsnittliga fallen knappast funnit behov av ytterligare driftkostnadsbidrag, kunde det dock enligt översty-

relsens mening tänkas att i särskilda fall marginalen mellan driftkostnaderna och de beräknade intäkterna bleve större än som förutsatts och kunde motivera ett något större statsbidrag än som nu kunde beviljas. Detta kunde exempelvis inträffa vid skolhem belägna på utpräglade dyrorter. Skolöverstyrelsen anser därför, att om driftkostnaderna, sedan statsbidraget till föreståndarens avlönande avdragits, mera avsevärt överstege 1 000 kronor per lärjunge, skolhemmet borde kunna påräkna bidrag från statsverket för att nedbringa lärjungeavgifterna. Statsbidraget kunde tänkas utgå med högst 50 procent av vad som erfordrades, för att lärjungeavgiften icke skulle överstiga det i stipendiekungörelsen nämnda maximalbeloppet av 1 040 kronor, och borde förknippas med villkoret, att huvudmannen för ändamålet bidroge med enahanda belopp. Om det vid prövningen av en ansökning befunnos, att driften ordnats oekonomiskt eller att skolhemmet vore onödigt luxuöst anordnat, borde icke statsbidrag av detta slag utgå.

Några anslagsberäkningar har skolöverstyrelsen icke nu ansett sig böra framlägga, enär statsbidraget förutsatts skola utbetalas efter utgången av det redovisningsår, som avses, varigenom ett bifall till förslaget skulle komma att påverka anslagsbehovet först för budgetåret 1948/49.

Beträffande frågan om skolhemsföreståndarnas kvalifikationer erinrar skolöverstyrelsen till en början hurusom tidigare utredningar i detta ämne belyst de mångskiftande krav, som måste ställas på ledningen för ett skolhem. Uppgifterna vore så olikartade, att det stundom torde visa sig svårt att finna en föreståndare, som kunde fylla dem alla. Ofta hade det ansetts nödvändigt att fördela dem på två funktionärer, en man och en kvinna. En sådan anordning hade exempelvis rekommenderats av 1927 års skolsakkunniga, som därvid tagit till förebild in- och utländska internatläroverk för ungdom i uppväxtåren. 1940 års skolutredning åter hade i sitt den 26 april 1944 avgivna betänkande angående vidgade möjligheter till högre undervisning för landsbygdens ungdom (stat. off. utr. 1944: 22) förutsatt, att för ledningen av skolhemmet borde anställas en föreståndarinna med husmodersutbildning. Rektor vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk hade för överstyrelsen betonat vikten av att i skolhem för pojkar funnes en manlig föreståndare, som tillika vore lärare vid vederbörande läroverk. Det vore emellertid synnerligen svårt att finna lärare, som vore villiga och skickade för uppgiften. För egen del har överstyrelsen anfört följande synpunkter i frågan.

Det kan icke överraska, att meningarna gå starkt isär i en fråga, där de yttre förutsättningarna äro så skiftande. Ett skolhem kan vara avsett för manlig eller kvinnlig ungdom, det kan vara avsett endast för lärjungar på realskolestadiet eller därjämte även för gymnasister, och det kan vara avsett för fler eller färre interner. Växjö högre allmänna läroverks skolhem kan exempelvis endast mottaga 15 interner, medan det planerade skolhemmet i Skara skulle rymma 48. Förfrågningar utifrån orterna tyda snarast på en tendens att öka skolhemmens storlek. Skolhemmets ledning lär icke kunna ordnas exakt lika i alla dessa fall.

I synnerhet vid större skolhem för mognare ungdom synes den anordning, som utexperimenterats vid internatskolorna, vara mest önskvärd. Principiellt anser överstyrelsen, att den bör genomföras, där så kan ske. Av yttrandet från Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk framgår dock, att personfrågorna icke alltid äro lätta att lösa. Det är därför möjligt, att i sinom tid särskilda åtgärder måste vidtagas för att underlätta rekryteringen, åtminstone om skolhem komme att inrättas i mycket stor utsträckning. Ännu har emellertid intet enda skolhem för läroverksungdom från början organiserats på grundval av de förutsättningar som skapats genom 1945 års riksdagsbeslut. Ytterligare erfarenheter äro därför önskvärda, innan föreståndarnas kvalifikationer och avlöning fixeras på annat sätt än som sker genom de av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning fastställda reglementena. Om nästa års riksdag, i överensstämmelse med vad nu föreslagits, beslutar om driftkostnadsbidrag för skolhemmen, torde revisionen av bidragsbeloppet till föreståndarlönen kunna uppskjutas ett eller annat år.

Statskontoret har icke funnit skäl att för närvarande taga ställning till frågan om ytterligare statsbidrag till driftkostnadernas täckande. Statskontoret har anfört:

Den av skolöverstyrelsen företagna utredningen rörande frågan om statsbidrag till andra driftkostnader vid skolhem än föreståndares avlöning synes ge vid handen, att förutsättningar finnas för att hålla kostnaderna vid en sådan storlek, att — utöver nu utgående bidrag av statsmedel och inflytande avgifter — bidrag erfordras från huvudmannen med allenast omkring 11 procent av driftkostnaderna. Huruvida de framlagda beräkningarna kunna visa sig hållbara, kan givetvis icke nu bedömas. Uppmärksammas må emellertid, att kostnaden per lärjunge vid förevarande typ av skolhem beräknas bliva större än vid privat inackordering, oaktat hänsyn icke tagits till utgifter för amortering och förräntning av byggnadskostnaderna. Det torde med hänsyn härtill få förutsättas, att alla möjligheter tillvaratagas för att nedbringa driftkostnaderna vid ifrågavarande skolhem.

På av 1945 års riksdag därom framställd önskan har skolöverstyrelsen anbefallts verkställa utredning rörande frågan om eventuellt bidrag av statsmedel till driftkostnaderna vid nu ifrågavarande skolhem utöver det bidrag å 4 500 kronor till föreståndares avlöning, som redan nu kan utgå jämlikt kungörelsen 1945: 594.

Departementschefen.

Av den av skolöverstyrelsen framlagda utredningen framgår, att — då hittills icke något enda skolhem för läroverksungdom från början organiserats på grundval av de förutsättningar, som skapats genom 1945 års riksdagsbeslut i ämnet — egentliga hållpunkter ännu saknas för ett ställningstagande i förevarande fråga. Med hänsyn härtill och då de i ärendet gjorda approximativa beräkningarna i vart fall synas giva vid handen, att något större behov av ytterligare statsbidrag till driftkostnaderna vid skolhemmen icke i allmänhet torde föreligga, är jag icke för närvarande beredd att framlägga något förslag härom. Jag avser emellertid att ägna frågan fortsatt uppmärksamhet för att framdeles, därest de erfarenheter, som så småningom komma att vinnas rörande driften av skolhem av detta slag, skulle giva

anledning därtill, upptaga frågan om sådant statsbidrag till förnyad prövning. I likhet med statskontoret förutsätter jag, att alla möjligheter till ett nedbringande av driftkostnaderna vid skolhemmen tillvaratagas.

Även beträffande spörsmålet om föreståndarnas kvalifikation och grunderna för statsbidraget till deras avlönande finner jag ytterligare erfarenheter önskvärda, innan ställning kan tagas till frågan om en revision av hithörande bestämmelser.

Mot överstyrelsens anslagsberäkningar för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde alltså bära höjas med 9 000 kronor, motsvarande statsbidrag till föreståndarna vid ytterligare två skolhem, och uppföras med $(18\,000 + 9\,000 =) 27\,000$ kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem
för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1947/48
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 27 000.

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

[191.] 1. **Folkskoleseminarierna: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Folkskoleseminarierna: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 4. **Folkskoleseminarierna: Utrustning, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har anvisats 3 518 000 kronor till avlöningar, 473 000 kronor till omkostnader, 115 000 kronor till materiel, böcker m. m. och 240 000 kronor till utrustning. Den erforderliga utredningen av frågan om folkskoleseminariernas anslagsbehov för nästa budgetår har ännu icke slutförts. I riksstatsförslaget torde därför förevarande anslag få preliminärt upptagas med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna

dels till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 6 300 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 675 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* ett reservationsanslag av kronor 200 000;

dels ock till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* ett reservationsanslag av kronor 375 000.

[192.] 5. **Småskoleseminarierna: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 1 462 700 kronor. Beträffande anslagets disposition hänvisas till sid. 646 ff. i statsliggaren.

Lärarbehov och elevintagning.

Efter den utbyggnad av småskoleseminarieorganisationen, som beslutats av 1945 och 1946 års riksdagar, har densamma följande utseende:

Haparanda: treårigt seminarium med en avdelning av varje klass;

Falun, Lycksele och Stockholm: tvååriga seminarier med två avdelningar av varje klass;

Härnösand, Norrköping och Strängnäs: tvååriga seminarier med tre avdelningar av varje klass; samt

Landskrona, Skara och Växjö: tvååriga seminarier med fyra avdelningar av varje klass.

Seminarierna i Falun, Norrköping och Stockholm äro provisoriska.

Organisationen är ännu icke fullt utbyggd, enär seminarierna i Härnösand, Landskrona och Norrköping endast ha två avdelningar av andra klassen. Från och med läsåret 1947/48 beräknas organisationen i sin helhet vara utnyttjad.

Från och med år 1948 kunna således icke mindre än 28 klasser utexamineras. Därest varje klass omfattade 28 elever, skulle ($28 \times 28 =$) 784 elever kunna utexamineras årligen. Då utrymmet vid vissa seminarier icke tillåter intagning av så många elever i varje klass och då en del elever avbryta sina studier, torde man dock endast kunna räkna med en utexamination av omkring 750 småskollärarinnor per år.

Skolöverstyrelsen har i samband med sina anslagsäskanden för nästa budgetår i korthet redogjort för de nya beräkningar rörande behovet av småskollärarinnor, som utförts år 1946. Överstyrelsen har anført:

Enligt fjolårets beräkningar skulle antalet småskollärartjänster läsåret 1949/50 vara 11 649. Enligt de nu gjorda beräkningarna är motsvarande tal 11 489, alltså en något lägre siffra. För folkskollärartjänsternas del är förhållandet det motsatta, i det att de nya beräkningarna ange ett större tal än de tidigare. För lärarutbildningen betyder detta, att svårigheterna att kunna utexaminera tillräckligt antal småskollärarinnor på 1950-talet måhända icke bli så stora, som överstyrelsen tidigare antagit, men att däremot svårigheterna att utexaminera folkskollärare bli större.

Med ledning av de nya prognoserna rörande antalet småskollärarintjänster samt med hänsyn tagen till den beräknade läraravgången skulle följande antal nya småskollärarinnor behöva utexamineras:

1947	425
1948	580
1949	995
1950	1 300
1951	1 100
1952	960

År 1947 komma omkring 640 elever att utexamineras, år 1948 omkring 750 elever. Som överstyrelsen redan föregående år framhöll, blir denna examination något för stor i förhållande till det aktuella behovet, men med hänsyn till den stora bristen på folkskollärare och den därpå beroende efterfrågan på småskollärarinnor som vikarier i folkskolan torde ingen svårighet uppstå för de utexaminerade att erhålla arbete. Det stora behovet av småskollärarinnor 1949 kommer att utjämna den ökade tillgången från de båda föregående åren. Därefter komma tre år 1950—1952 och — så vitt överstyrelsen kan beräkna — även 1953, då en examination av 750 elever blir alldeles för liten och den nuvarande organisationen alltså otillräcklig.

Överstyrelsen finner det tveksamt, huruvida examinationen under ett fåtal år under 1950-talets början verkligen borde anpassas att motsvara det här ovan nämnda lärarbehovet. I varje fall borde man om möjligt icke inrätta nya seminarier. Överstyrelsen avsåge att återkomma till dessa spörsmål i samband med anslagsäskandena för småskoleseminarierna för budgetåret 1948/49. Någon förändring av organisationen för budgetåret 1947/48 syntes icke vara nödvändig.

Elevertagningen vid småskoleseminarierna år 1947 bör därför enligt överstyrelsens uppfattning ske i samma utsträckning som innevarande år.

Personalfrågor.

Seminarielärare. I propositionen 1946: 77 (sid. 10) finnes intagen en plan rörande det antal ordinarie och extra ordinarie lärare, som enligt överstyrelsens uppfattning vore erforderligt vid seminarier av olika storlek. Denna plan har icke föranlett annan erinran från Kungl. Maj:ts och riksdagens sida än att ordinarie lärartjänster i hushållsgöromål, som av överstyrelsen föreslagits inrättade vid seminarier med fyra och tre examinationsavdelningar, ansetts böra inrättas endast vid seminarier av det förra slaget.

Skolöverstyrelsen framhåller, att efter 1946 års riksdagsbeslut de flesta seminarier erhållit den enligt förutnämnda plan behövliga uppsättningen av ordinarie och extra ordinarie lärare. Vid seminarierna i Härnösand, Landskrona och Norrköping, vilka först hösten 1947 komme att ha fullt utbyggt, hade detta dock ännu icke skett. Vid dessa seminarier har överstyrelsen nu föreslagit inrättande av följande nya tjänster:

Seminarium	Adjunkt		Teckning		Musik		Gymnastik med lek och idrott		Kvinnlig slöjd		Hushålls- göromål		Övnings- skollärare	
	Ord.	Eo	Ord.	Eo	Ord.	Eo	Ord.	Eo	Ord.	Eo	Ord.	Eo	Ord.	Eo
Härnösand . .	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—
Landskrona .	2	—	—	1	—	1	—	1	—	1	1 ¹⁾	—	2	—
Norrköping .	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	3	1	—	1	—	2	—	1	—	2	1	—	3	—

¹⁾ i stället för befintlig extra ordinarie tjänst.

Dessutom har överstyrelsen, enligt vad som närmare framgår av det följande, föreslagit inrättande vid seminarierna i Falun, Norrköping och Stockholm av sammanlagt 14 extra ordinarie övningsskollärartjänster.

Övningsskolor vid de provisoriska seminarerna. För närvarande är den praktiska utbildningen för eleverna vid dessa seminarier så ordnad, att auskultationer, övningslektioner m. m. äro förlagda

till respektive städers folkskolor, varvid viss ersättning utgår till de folk- eller småskollärare, som tjänstgöra såsom elevernas handledare. Ersättningen utgår nu med högst 800 kronor för varje handledare, sammanlagt 4 000 kronor vid vart och ett av seminarierna i Falun och Stockholm samt 4 800 kronor vid seminariet i Norrköping.

Överstyrelsen har — efter att ha framhållit, att *överstyrelsen* med hänsyn till pågående utredning rörande lärarutbildningen avstått från att nu framlägga förslag om en eljest enligt *överstyrelsens* uppfattning välmotiverad utökning av övningsskolorna även vid de permanenta seminarierna — anfört följande rörande frågan om övningsskolor vid de provisoriska seminarierna.

Det synes *överstyrelsen* nödvändigt att nu tillmötesgå önskemålen om att förse de provisoriska seminarierna med en övningsskola av åtminstone blygsam omfattning. De tre ifrågavarande seminariernas rektorer ha vid sammanträde med *överstyrelsen* framlagt bland annat följande synpunkter på de svårigheter, som den nuvarande anordningen medfört.

Seminarie-lärare, som skola utbilda eleverna för undervisning i sina ämnen, kunna icke erhålla egen tjänstgöring i folkskolklasserna och direkt handleda eleverna vid undervisningen. Framförallt visa sig olägenheterna härav i övningsämnena, t. ex. teckning och gymnastik, där eleverna erhålla undervisning av seminarie-lärarna men praktisk handledning av folkskolans lärare. Det blir därigenom icke möjligt att erhålla det direkta samband mellan teori och praktik, som kan uppnås vid ett med övningsskola försett seminarium.

Vidare har anförts, att rektor och seminariekollegium icke ha någon bestämmanderätt, då det gäller läroböcker, materiel, prövning av nya metoder o. s. v. i folkskolklasserna. Det är vidare svårt att lämna seminarie-eleverna undervisningsuppgifter att på egen hand sköta i en folkskolklass, då folkskollärarens tjänstgöringsskyldighet binder honom vid klassrummet och rektor icke har någon bestämmanderätt över vare sig honom eller undervisningen.

Slutligen äro undervisningsövningarna svåra att organisera, då rektor icke kan bestämma över folkskolans tider och inpassa övningarna på lämpliga platser i seminariets arbetsordning.

Rektorerna ha varit angelägna att påpeka, att samarbetet mellan seminarium och folkskola varit mycket gott men att nämnda svårigheter trots detta varit besvärliga att övervinna.

Det nu etablerade samarbetet mellan seminarium och folkskola bör enligt *överstyrelsens* mening givetvis fortsätta till gagn för båda parter. Men därjämte böra möjligheter skapas att knyta vissa klasser närmare till seminariet, varigenom seminariet skulle erhålla en övningsskola, låt vara av i viss mån annan typ än de nuvarande.

Överstyrelsen vill därför föreslå, att ett mindre antal av folkskolans lärare anställas såsom extra ordinarie övningsskollärare vid seminariet med tjänstledighet från sin befattning i folkskolan. Dessa lärares klasser i folkskolan ställas under seminarierektorns överinseende och bilda en övningsskola. Eftersom klasserna fortfarande skulle ha sina klassrum inom folkskolebyggnaden, bör folkskolestyrelsen, respektive överläraren alltjämt hava ansvaret för dessa klassers lokaler, barnbespisning, fri skolmateriel m. m.,

liksom också hänvisning och fördelning av barnen på de olika klasserna böra ske genom samma myndighet. Det är därför givet, att avskiljandet av dessa övningsskolklasser icke bör medföra någon förändring i överlärares tjänstgöringsskyldighet eller avlöning.

I andra avseenden böra klasserna sortera under seminariektorn på samma sätt som vanliga övningsskolklasser.

Genom att vederbörande folkskollärare anställas såsom extra ordinarie övningsskollärare erhålla de något lägre tjänstgöringsskyldighet än vad som åligger dem såsom folkskollärare. Därigenom vinnes möjlighet för seminariets andra lärare att få viss del av sin tjänstgöring förlagd till övnings-skolan.

Då extra ordinarie övningsskollärare avlönas i lönegrad Eo 18: 17—21, kan man icke påräkna, att ordinarie folkskollärare (lönegrad 17: 17—21) skola vilja åtaga sig sådan tjänst, såvida icke sneddningsregler tillämpas vid bestämmande av deras löneklassplacering i övningsskollärbefattningen. Överstyrelsen förutsätter därför, att 8 § 6 mom. civila icke-ordinarie-reglementet får tillämpas, varigenom åtminstone yngre folkskollärare skola kunna i den nya befattningen erhålla en å två löneklassers högre avlöning.

Enligt nu gällande bestämmelser erfordras för erhållande av extra ordinarie övningsskollärartjänst, att vederbörande avlagt folkskollärexamen. Då emellertid ifrågavarande seminariers övningsskola till stor del måste bestå av småskolklasser, synes man böra bortse från detta behörighetsvillkor och göra det möjligt för skolöverstyrelsen att till befattningarna även förordna småskollärarinnor.

Vad beträffar antalet extra ordinarie övningsskollärare vill överstyrelsen föreslå, att 4 sådana anställas vid vardera av seminarierna i Falun och Stockholm samt 6 vid seminariet i Norrköping. Därjämte behövas vid vart och ett av nämnda seminarier 1 600 kronor för ersättning åt annan folkskolans lärare, som tjänstgör såsom handledare.

Vid bifall till detta förslag skulle alltså sammanlagt ($4 + 4 + 6 =$) 14 extra ordinarie övningsskollärartjänster inrättas vid de provisoriska småskoleseminarierna.

Någon egentlig kostnadsökning innebär detta förslag icke. Inrättande av nämnda övningsskollärartjänster innebär visserligen en kostnad av omkring 78 000 kronor, men samtidigt bortfalla dels kostnaderna för 14 folk- eller småskollärartjänster, dels ett belopp av ($14 \times 800 =$) 11 200 kronor, som eljest måste utgå till handledare vid seminarieelevernas övningslektioner i folkskolan.

Statskontoret, som avstyrkt sistnämnda förslag, har anfört:

Den nuvarande organisationen med arvodesavlönade handledare vid de provisoriska småskoleseminarierna fastställdes av 1945 års riksdag. Föredragande departementschefen ansåg i likhet med skolöverstyrelsen ej ekonomiskt försvarligt att inrätta övningsskolor vid dessa seminarier (1945 års åttonde huvudtitel, sid. 371). Med hänsyn härtill och då de pedagogiska olägenheter, som kunna vara förenade med det nuvarande systemet, enligt ämbetsverkets mening böra kunna övervinnas, anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka förslaget, att å småskoleseminariernas stat uppföres ett antal extra ordinarie övningsskollärartjänster avsedda för här ifrågakommande övningsskolor vid folkskolorna.

V a k t m ä s t a r e. Överstyrelsen har föreslagit inrättande av två nya ordinarie vaktmästartjänster, en i lönegraden A 6 vid seminariet i Härnösand och en i lönegraden A 7 vid seminariet i Landskrona.

A n s l a g s b e r ä k n i n g a r.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Överstyrelsen har beräknat anslagsposten till 930 000 kronor, innebärande en ökning med 62 000 kronor.

Den i anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ingående delposten till **a r v o d e n å t s e m i n a r i e l ä k a r e m. m.**, som för närvarande är uppförd med 18 800 kronor, har av skolöverstyrelsen beräknats höjd med 3 000 kronor till 21 800 kronor. Av höjningen hänföra sig 2 400 kronor till av överstyrelsen framlagt förslag om vissa ändringar i de för närvarande tillämpade, genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juli 1944 meddelade bestämmelserna rörande arvoden till skolsköterskor. Dessa innebära, att seminariesköterska skall under två veckor vid läsårets början tjänstgöra såsom vid heltidstjänst och därefter under läsåret 2 timmar en dag i veckan. Arvode utgår med 75 kronor för vecka respektive med 3 kronor 75 öre för timme. Ett oförändrat tillämpande av ifrågavarande bestämmelser skulle endast föranlett en automatisk ökning av delposten med 600 kronor. Överstyrelsen har anfört:

Under det senast förflutna läsåret ha på ett flertal håll uppstått vissa svårigheter att anskaffa deltidsanställda skolsköterskor. Förutom rådande brist på sjuksköterskor överhuvud taget synes den främsta orsaken till nämnda svårigheter vara den jämförelsevis låga ersättning, som erbjudes nämnda skolsköterskor.

I framställning till överstyrelsen den 10 juli 1946 har svensk sjuksköterskeförening bland annat föreslagit en förbättring av löneförmånerna för de deltidsanställda skolsköterskorna inom den statliga skolhälsovården. Framför allt är det arvodet för veckotjänstgöringen i början av läsåret, som föreningen anser vara för lågt. Överstyrelsen har dessutom i skilda sammanhang från rektorer, skolläkare och skolsköterskor erfarit, att en höjning av sagda veckoarvode är nödvändig, för att tjänsterna i fortsättningen skola kunna besättas med kompetenta sköterskor.

Vad sålunda anförts äger tillämplighet jämväl för småskoleseminarierna. Överstyrelsen får fördenskill föreslå att, med ändring av de den 15 juli 1944 meddelade bestämmelserna beträffande hälsovården vid småskoleseminarierna, seminariesköterskornas arvode för tjänstgöring hel vecka höjes med 25 kronor och sålunda utgår med 100 kronor.

Kostnaderna för här föreslagna arvodeshöjning skulle med oförändrad tjänstgöringstid för sköterskorna vid småskoleseminarierna belöpa sig till sammanlagt 500 kronor.

Hos överstyrelsen ha rektorerna vid småskoleseminarierna i Strängnäs och Haparanda hemställt om utökning av sköterskornas tjänstgöringstid vid respektive seminarier. I båda framställningarna framhålles, att nu gällande bestämmelser rörande sköterskornas tjänstgöringstid icke erbjuda dem tillräcklig tid för att medhinna de arbetsuppgifter, som åvila dem.

Med hänsyn till att elevantalet vid de olika småskoleseminarierna varierar avsevärt, synes det överstyrelsen mindre välbetänkt att föreslå en ändring av nu gällande bestämmelser i ämnet, avseende en likformig utökning av tjänstgöringstiden vid samtliga småskoleseminarier. I syfte att möjliggöra en smidigare anpassning av sköterskans arbetstid vid varje särskilt småskoleseminarium vill överstyrelsen i stället föreslå, att bestämmelser utfärdas, vilka bemyndiga överstyrelsen att i varje enskilt fall pröva och avgöra frågan om erforderlig utökning av sköterskans tjänstgöringstid.

Det ställer sig givetvis ganska svårt att beräkna de merkostnader, som skulle uppkomma vid bifall till detta förslag. Uppskattas det för samtliga småskoleseminarier erforderliga behovet till 500 tjänstgöringstimmar, kunna kostnaderna med tillämpning av arvodesbestämmelserna i förutnämnda nådiga brev beräknas till 1 875 kronor eller i runt tal 1 900 kronor.

Statskontoret, som icke vore övertygat om att vid ett planmässigt utnyttjande av sköterskornas nyligen fastställda arbetstider en utökning av tjänstgöringen vore motiverad, har icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna arvodeshöjningen för veckotjänstgöring, under förutsättning att sköterskas tjänstgöring under sådan vecka omfattade minst 42 timmar.

Arvoden åt seminariebibliotekarier. Under hänvisning till 1946 års riksdags beslut om anvisande av medel till en något högre ersättning åt folkskoleseminariernas bibliotekarier än som dittills kunnat utgå har *överstyrelsen* föreslagit en höjning av förevarande delpost med 3 500 kronor till 11 400 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt en uppräknig av delposten med 2 100 kronor.

Arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna. Denna post, som för närvarande är uppförd med 6 300 kronor, har av överstyrelsen med hänsyn till det ökade antalet klasser i Landskrona, Norrköping och Strängnäs föreslagits höjd med 400 kronor till 6 700 kronor.

Delposterna till tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel och till arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele ha föreslagits upptagna med oförändrade belopp, 1 400 respektive 1 800 kronor.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. *Skolöverstyrelsen* har beräknat denna anslagspost till 487 700 kronor, innebärande en ökning med 109 200 kronor, enligt efterföljande uppställning:

till extra ordinarie och extra befattningshavare efter avdrag av de förras pensionsavdrag	kronor	364 800
» timlärare	»	63 200
» kallortstillägg	»	1 300
» tjänstledighetsvikarier	»	30 000
» kontorsbiträden	»	15 600
» ersättning åt lärare vid folkskola för handledning av seminarieelever	»	12 800

Summa kronor 487 700.

Kontorsbiträden. För bestridande av utgifter för renskrivning utgår för närvarande ett belopp av 2 500 kronor. *Överstyrelsen* har nu i stället föreslagit anställande av kontorsbiträden å rektorsexpeditionerna, och därvid anført följande.

Överstyrelsen anförde i föregående års petita för småskoleseminarierna, att det ökade arbetet på rektorsexpeditionerna motiverade ett avsevärt höjt anslagsbehov, men att *överstyrelsen* icke ansåg sig vid ifrågavarande tillfälle kunna upptaga denna fråga, enär 1945 års seminariesakkunniga väntades inkomma med förslag i frågan, då det gällde folkskoleseminarierna. Detta borde nämligen bli va vägledande för lösande av frågan om arbetshjälp till småskoleseminariernas rektorer.

Efter förslag av 1945 års seminariesakkunniga anvisade 1946 års riksdag medel för anställande vid folkskoleseminarierna av heltids- eller halvtidsanställda kontorsbiträden i lönegrad Ex 4 vid folkskoleseminariernas rektorsexpeditioner. Motsvarande anordning synes nu böra vidtagas vid småskoleseminarierna. Heltidsanställda kontorsbiträden synas därvid böra anlitas endast vid de tre största seminarierna, under det att de övriga torde böra nöja sig med halvtidsanställda sådana. Kostnaderna härför kunna uppskattas till 15 600 kronor. Då därvid de nu anvisade medlen, 2 500 kronor för renskrivning, kunna bortfalla, bli va merkostnaderna (15 600 — 2 500 =) 13 100 kronor.

Statskontoret, som avstyrkt sistnämnda förslag, har anført:

Statskontoret är icke övertygat om att arbetet på rektorsexpeditionerna fått en sådan omfattning, att anställande av hel- och halvtidstjänstgörande kontorsbiträden — vilket skulle medföra en utgiftsökning med icke mindre än 13 100 kronor — är av behovet påkallat. Under erinran om det sätt, varpå motsvarande spörsmaål blivit löst vid de allmänna läroverken och om de konsekvenser ett bifall skulle medföra exempelvis för läroverkens del avstyrker *statskontoret* framställningen i vad densamma avser anställande av kontorsbiträden i lönegrad Ex 4.

Handledare vid övningsundervisningen. För närvarande utgår för detta ändamål ett belopp av 18 400 kronor, motsvarande arvoden å 800 kronor till 23 handledare, varav 16 vid de provisoriska seminarierna och 7 vid de övriga. *Överstyrelsen* har för nästa budgetår räknat med ett behov av 20 handledare vid de provisoriska seminarierna, vilket antal emellertid vid bifall till *överstyrelsens* förut berörda förslag om anställande vid dessa seminarier av 14 extra ordinarie övningsskollärare kunde minskas till 6. Beträffande de övriga seminarierna har *överstyrelsen* föreslagit anvisande av medel till ytterligare 3 handledare.

Anslagsposten till rörligt tillägg föreslås av *överstyrelsen* höjd med 34 000 kronor till 214 000 kronor.

Departementschefen.

Den nuvarande seminarieorganisationen kommer från och med år 1948, då den blir fullt utbyggd, att medgiva en utexamination av omkring 750 småskollärarinnor årligen. Detta synes, om man utgår från *överstyrelsens*

nu framlagda förnyade beräkningar rörande behovet av småskollärarinnor under de närmaste åren, vara i huvudsak tillräckligt för att möta efterfrågan på småskollärarinnor till och med år 1949. För de därpå följande 3 å 4 åren synes man däremot böra räkna med ett sådant väsentligt ökat behov av småskollärarinnor, att den nuvarande organisationen blir otillräcklig. Frågan om vilka åtgärder som därvid lämpligen böra vidtagas torde emellertid icke redan nu behöva upptagas till övervägande. Jag torde få tillfälle återkomma därtill i samband med anmälan av anslagsbehovet för småskoleseminarierna för budgetåret 1948/49. Jag ifrågasätter sålunda icke någon ändring av seminarieorganisationen under nästa budgetår, utan förutsätter i likhet med överstyrelsen, att elevintagningen instundande höst kommer att ske i samma omfattning som hösten 1946.

I enlighet med vad min företrädare i ämbetet i propositionen 1946: 77 (sid. 13) förordnat, torde från och med budgetåret 1947/48 rektorerna vid småskoleseminarierna i Härnösand, Landskrona och Norrköping böra hänföras till avlöningsgrupp I (lönegraden E 9).

I anslutning till den av skolöverstyrelsen uppgjorda planen för personalorganisationen vid de olika seminarierna, som dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet ansåg sig kunna biträda i 1945 års åttonde huvudtitel och som icke föranledde erinran från riksdagens sida, förordar jag inrättande från och med budgetåret 1947/48 av nya ordinarie och extra ordinarie lärartjänster vid seminarierna i Härnösand, Landskrona och Norrköping i enlighet med den å sid. 345 intagna sammanställningen.

Jag delar överstyrelsens uppfattning om betydelsen av tillgången till övningsskolor för seminarieelevernas praktiska utbildning. Avsaknaden av sådana skolor vid de provisoriska seminarierna synes av den lämnade redogörelsen att döma ha medfört sådana olägenheter, att åtgärder böra övervägas för att skapa gynnsammare betingelser härutinnan. Den av överstyrelsen föreslagna anordningen, som utgör ett mellanting mellan en vanlig övningsskola och nuvarande system vid ifrågavarande seminarier med elevernas praktiska utbildning förlagd till folkskolor på orten, innebär i huvudsak, att ett antal lärare vid ifrågavarande folkskolor anställas såsom extra ordinarie övningsskollärare vid seminariet och att dessa lärares klasser i folkskolan i pedagogiskt hänseende ställas under vederbörande seminariektors överinseende och sålunda bilda ett slags övningsskola. Jag finner denna anordning vara väl värd att prövas och vill därför tillstyrka, att densamma under nästa budgetår kommer till stånd vid de provisoriska seminarierna. Jag har därvid icke funnit något att erinra mot, att sammanlagt 14 folkskollärare eller småskollärarinnor för nästa budgetår förordnas som extra ordinarie övningsskollärare, varav 4 vid vardera seminariet i Falun och Stockholm och 6 vid seminariet i Norrköping. Vid ett bifall härtill kan antalet handledare vid övningsundervisningen, som av överstyrelsen eljest beräknats till sammanlagt 20 vid nyssnämnda semi-

narier, minskas till 6. Vid övriga sju seminarier, beträffande vilka för närvarande medel anvisats för en handledare vid varje seminarium, torde i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår böra beräknas ytterligare tre handledare, nämligen en vid ettvar av seminarierna i Landskrona, Skara och Växjö. Sammanlagt skulle alltså för nästa budgetår medel böra anvisas till 16 handledare med $(16 \times 800 =)$ 12 800 kronor.

Jag biträder förslaget om inrättande av två nya vaktmästartjänster, nämligen en i lönegraden A 6 vid seminariet i Härnösand och en i lönegraden A 7 vid seminariet i Landskrona.

För närvarande utgår ur anslagsposten till avlöningar åt övrig icke-ordinarie personal ett belopp av 2 500 kronor för bestridande av utgifter för renskrivning vid seminarierna. Överstyrelsen har nu, under framhållande av att arbetshjälp åt rektorerna vore erforderlig i långt större utsträckning än de sålunda anvisade medlen medgäve, föreslagit anställande vid rektorsexpeditionerna av särskilda kontorsbiträden, vilka skulle placeras i lönegraden Ex 4 och vara antingen heltidstjänstgörande — vid seminarierna i Landskrona, Skara och Växjö — eller halvtidstjänstgörande — vid övriga seminarier. Jag vill erinra, att motsvarande anordning från och med innevarande budgetår vidtagits vid folkskoleseminarierna. Då samtidigt de särskilda medlen till renskrivning förutsatts skola bortfalla, skulle ett genomförande av förslaget medföra en ökning enbart under icke-ordinarieposten av 13 100 kronor. Jag är fullt medveten om angelägenheten av att i större utsträckning än för närvarande är fallet befria även småskoleseminariernas rektorer från mer rutinmässiga göromål till förmån för deras viktiga pedagogiska uppgifter. Jag är dock, med hänsyn till vad statskontoret anfört och det rådande läget på arbetsmarknaden, endast beredd att på så sätt biträda överstyrelsens förslag, att jag förordar dels anvisande av medel till anställande av halvtidstjänstgörande kontorsbiträden i lönegraden Ex 2 vid seminarierna i Landskrona, Skara och Växjö, dels ock anvisande av 1 000 kronor till skrivhjälp vid ettvar av de övriga seminarierna. Det av överstyrelsen under icke-ordinarieposten beräknade anslagsbeloppet kan härigenom minskas med 4 800 kronor.

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört anser jag mig böra biträda förslaget om höjning av arvudet för vecka till seminariesköterskorna och om utökning av sköterskornas tjänstgöringstid. I sistnämnda hänseende delar jag överstyrelsens uppfattning, att överstyrelsen bör erhålla bemyndigande att i varje särskilt fall pröva och avgöra frågan om erforderlig utökning av sköterskornas tjänstgöringstider.

Delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier torde i anslutning till den ståndpunkt, som intogs vid behandlingen i föl av motsvarande spörsmål beträffande folkskoleseminarierna, böra i enlighet med överstyrelsens förslag höjas med 3 500 kronor.

Då överstyrelsens anslagsberäkningar i övrigt icke givit mig anledning

till erinran eller särskilt uttalande, borde alltså vid oförändrade avlöningsförhållanden och med utgångspunkt från nämnda beräkningar ordinarieposten uppföras med 930 000 kronor, arvodesposten med (21 800 + 11 400 + 6 700 + 1 400 + 1 800 =) 43 100 kronor, icke-ordinarieposten med (487 700 — 4 800 =) 482 900 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 214 000 kronor.

Den allmänna löneregleringen föranleder en uppräknings av ordinarieposten med 422 000 kronor till 1 352 000 kronor och av icke-ordinarieposten med 190 000 kronor till 672 900 kronor ävensom en minskning av anslagsposten till rörligt tillägg från förut angivet belopp, 214 000 kronor, till 155 000 kronor. Däremot föranledes ingen ändring av arvodesposten, som alltså bör upptagas med nyss angivet belopp, 43 100 kronor.

Anslaget i dess helhet bör alltså för nästa budgetår uppföras med (1 352 000 + 672 900 + 155 000 + 43 100 =) 2 223 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 760 300 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för småskoleseminarierna, som föranledas av vad jag i det föregående förordat;

dels godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förlagsvis	kronor 1 352 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt seminarieläkare m. m. för- förlagsvis	kronor 21 800	
b. Arvoden åt seminariebibliotekarier ...	» 11 400	
c. Arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna	» 6 700	
d. Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel	» 1 400	
e. Arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele	» 1 800 kronor	43 100

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie		
personal, <i>förslagsvis</i>	kronor	672 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	155 000

Summa kronor 2 223 000;

dels till Småskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 2 223 000.

[193]. 6. **Småskoleseminarierna: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 167 800 kronor. *Skolöverstyrelsen* har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 225 000 kronor, innebärande en ökning med 57 200 kronor, enligt följande sammanställning (nuvarande belopp anges inom parentes).

Utgifter:

Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	4 100	(4 000)
Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	»	85 000	(67 000)
Övriga expenser	»	86 600	(70 000)
Trädgårdarnas underhåll och skötsel, <i>förslagsvis</i>	»	39 200	(16 800)
Särskilda kurser och föreläsningar m. m.	»	24 300	(23 900)
Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	500	(500)
Underhåll och förnyelse av inventarierna i elevbostadsrummen vid seminariet i Lycksele, <i>förslagsvis</i>	»	360	(360)
Summa kronor		240 060	(182 560)

Särskilda uppbördsmedel:

Upplåtelse av lokaler, ersättning för lyse	kronor	3 800	(4 600)
Inkomster av trädgårdarna	»	10 900	(9 800)
Elevavgifter till underhåll och förnyelse av inventarierna i elevbostadsrummen vid seminariet i Lycksele	»	360	(360)
Summa kronor		15 060	(14 760)
Nettoutgift kronor		225 000	(167 800).

Beträffande de föreslagna höjningarna av vissa utgiftsposter framgår av handlingarna i ärendet bland annat följande.

Bränsle, lyse och vatten. Höjningen av denna delpost med 18 000 kronor har motiverats med tillkomsten av nya lokaler.

Övriga expenser. *Skolöverstyrelsen* har förordat en uppräkningsutvidgning och därav föranledda ökade städningskostnader. Återstoden, 600 kronor, av den föreslagna höjningen av ifrågakarande delpost hänförs till ett av svenska seminarieläraryöreningen framlagt, av överstyrelsen tillstyrkt förslag om bidrag till rektorernas telefonkostnader. Bidraget skulle motsvara de belopp, varmed rektorernas telefonabonnemang överstiga lägsta för vederbörande ort gällande taxa. Överstyrelsen har härutinnan anfört följande.

Enligt gällande bestämmelser äger rektor icke rätt att ha fri tjänstefon i sin bostad. Med nuvarande ansvällning av seminarierna och brist på lärare är det i stor utsträckning nödvändigt för rektorerna vid såväl folk- som småskoleseminarierna att anlita sin privata telefon för tjänstesamtal. Bristen på folk- och småskollärare gör, att ordförande i skolstyrelser och överlärare ofta ringa till rektorsbostaden morgnar och kvällar för att söka få seminarieelever som vikarier för sjuka lärare. Rektor kan då nödgas ringa till ett flertal elever i följd för att anskaffa vikarier. När det gäller att samråda med folkskollärare å seminarieorten angående handledning av seminarieelever är det likaledes ofta oundvikligt att anlita rektors privata telefon för en mängd samtal. Dessa lärare äro nämligen icke anträffbara per telefon under dagarna, då rektor är på ämbetsrummet, utan samtalen måste förläggas till kvällarna. Redan under innevarande läsår har det vid ett seminarium gällt att anskaffa handledare för ett 70-tal serier, vilket nödvändiggjort hundratals samtal om kvällarna.

I likhet med seminarieläraryöreningen finner skolöverstyrelsen det vara oskäligt, att rektor på grund av nämnda förhållanden skall åsamkas väsentligt ökade kostnader för telefonsamtal. Överstyrelsen vill därför tillstyrka framställningen. Kostnaderna torde, då det gäller småskoleseminarierna, komma att uppgå till omkring 60 kronor för varje rektor eller sammanlagt i runt tal 600 kronor.

Statskontoret har med hänsyn till konsekvenserna av ett bifall avstyrkt förslaget om anvisande av medel som bidrag till rektorernas telefonkostnader.

Trädgårdarnas underhåll och skötsel. *Skolöverstyrelsen* framhåller, att till- och nybyggnaderna vid seminarierna i rätt stor utsträckning krävde omplanering och nyplantering i trädgårdarna. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål bleve därför rätt betydande. Rektorerna hade beräknat ett bruttoanslag av 59 400 kronor, varav bland annat 6 500 kronor till anläggande av trädgård vid seminariet i Haparanda, som hittills saknat egentlig sådan. Överstyrelsen ansåge sig böra förorda ett bruttoanslag av 39 200 kronor, innebärande en höjning med 22 400 kronor. Då inkomsterna av trädgårdarna kunde uppskattas till 10 900 kronor eller 1 100 kronor mer än för innevarande budgetår, beräknade överstyrelsen ett nettoanslagsbehov av $(39\,200 - 10\,900 =) 28\,300$ kronor.

Statskontoret har ansett, att höjningen under denna anslagspost borde begränsas till 6 100 kronor. Ämbetsverket har härvid beräknat ett engångsbelopp av 5 000 kronor för anläggande av en trädgård vid seminariet i Haparanda och tillstyrkt en höjning med 1 100 kronor med hänsyn till den beräknade ökningen av inkomsterna av trädgårdarna.

Särskilda kurser och föreläsningar. Ur anslagsposten utgå för innevarande budgetår — förutom medel till anordnande av preparandkurs och kurser i hushållsgöromål vid seminariet i Haparanda — vid varje seminarium dels 300 kronor för anordnande av föreläsningar i skolhygien, dels 500 kronor för anordnande av kurser i tal- och röstvård, dels ock 200 kronor för anordnande av andra föreläsningar och kurser. Därjämte

utgå ur anslaget sammanlagt 2 800 kronor för anordnande av simundervisning och bad för eleverna samt 100 kronor till förhyrande av idrottsplan för seminariet i Haparanda.

Skolöverstyrelsen beräknar för nästa budgetår 6 500 kronor till preparandkursen i Haparanda och 4 670 kronor till hushållskurser, vilket innebär en höjning med 170 kronor för dessa ändamål. Till föreläsningar i skolhygien och kurser i tal- och röstvård beräknar överstyrelsen oförändrat medelsbehov samt till andra föreläsningar och kurser 300 kronor för varje seminarium, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor. Kostnaderna för simundervisning, bad och idrottsplan beräknas däremot kunna sänkas med 770 kronor. Anslagsposten i dess helhet föreslås sålunda höjd med $(170 + 1\,000 - 770 =) 400$ kronor.

Statskontoret har utöver vad i det föregående anförts icke funnit anledning till erinran beträffande överstyrelsens beräkningar av omkostnadsanslaget.

Departement-
mentschefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra uppföras med oförändrat belopp, 4 000 kronor. *Skolöverstyrelsen*s förslag om anvisande av 600 kronor som bidrag till rektorernas telefonkostnader kan jag under hänvisning till vad statskontoret framhållit icke biträda. I fråga om anslagsposten till trädgårdarnas underhåll och skötsel är jag för närvarande endast beredd att förorda, att densamma i enlighet med statskontorets förslag höjes med 6 100 kronor, varav ett engångsbelopp å 5 000 kronor för anläggande av en trädgård vid seminariet i Haparanda. I övrigt har överstyrelsens beräkningar av de olika utgiftsposterna icke givit mig anledning till erinran, liksom ej heller uppskattningen av inflytande särskilda uppbördsmedel, vilkas summa beräknats öka med 300 kronor. Förevarande anslag torde därför för nästa budgetår böra höjas med $(18\,000 + 16\,000 + 6\,100 + 400 - 300 =) 40\,200$ kronor och sålunda uppföras med $(167\,800 + 40\,200 =) 208\,000$ kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 208 000.

[194.] 7. **Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 45 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har med hänsyn till seminarieverksamhetens utvidgning och kraven på undervisningens effektivitet föreslagit en höjning av anslaget till 61 000 kronor. Överstyrelsen har därvid anfört följande.

De ökade fordringarna på individuell undervisning och moderna arbetsmetoder vid lärarutbildningen medföra ökade krav på seminariernas biblio-

teksutrustning. Rikliga anslag för inköp av böcker och tidskrifter, för inbindning o. s. v. äro därför nödvändiga. Även i fråga om undervisningsmateriel böra seminarierna tillgodoses på ett annat sätt än tidigare. Seminariernas övningsskolor böra i detta avseende helst vara bättre rustade än vanliga folkskolor, så att de kunna tjäna som förebilder och hos eleverna inpränta vikten av goda hjälpmedel för undervisningen.

Bok- och materielanslagen till våra seminarier böra därför i framtiden ökas betydligt. För budgetåret 1947/48 inskränker sig överstyrelsen dock till att föreslå en höjning av här ifrågavarande anslag med 16 000 kronor, vilket ungefär motsvarar vad rektorerna begärt.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag en höjning av förevarande anslag vara påkallad. Denna torde emellertid för nästa budgetår kunna begränsas till 10 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med 55 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 55 000.

[195.] 8. **Småskoleseminarierna: Utrustning, reservationsanslag.** Under denna rubrik är för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 273 000 kronor. Av detta belopp äro 240 000 kronor avsedda för nya lokaler vid seminarierna i Haparanda, Skara, Strängnäs och Växjö. De av 1945 års riksdag beslutade om- och tillbyggnadsarbetena vid dessa seminarier beräknas bli färdiga till läsåret 1947/48. Angivna belopp av 240 000 kronor utgör i huvudsak två tredjedelar av vad respektive rektorer i sina petita för innevarande budgetår begärt för ändamålet. Återstoden av årets anslag, 33 000 kronor, avser anskaffande av viss utrustning vid seminarierna i Härnösand, Landskrona och Lycksele samt de provisoriska seminarierna i Falun, Norrköping och Stockholm.

Skolöverstyrelsen har beräknat ett ytterligare anslagsbehov av i runt tal 477 000 kronor, varav 387 000 kronor borde anvisas för nästa budgetår. Av förstnämnda belopp hänföra sig i runt tal 309 000 kronor till fortsatt utrustning av seminarierna i Haparanda, Skara, Strängnäs och Växjö, i runt tal 133 000 kronor till utrustning av nya lokaler vid seminarierna i Härnösand och Landskrona i anledning av 1946 års riksdags beslut om vissa till- och ombyggnadsarbeten vid dessa seminarier samt 35 000 kronor till utrustning vid övriga seminarier. Av handlingarna i ärendet framgår, att medelsbehovet för utrustning vid seminarierna i Haparanda, Skara och Strängnäs visat sig större än tidigare beräknats. Skolöverstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Haparanda. Kostnaderna för utrustning av de nya lokalerna vid seminariet i Haparanda beräknades i föregående års petita till 122 000 kronor. Rektor begär nu utöver denna summa medel för anskaffande av elektrisk kopplingstavla, centralradioanläggning, golvbonare och räknemaskin eller sam-

manlagt (9 000 + 3 500 + 300 + 700 =) 13 500 kronor. Då seminariet av årets anslag erhållit 81 000 kronor, utgör det nuvarande anslagsbehovet (122 000 + 13 500 — 81 000 =) 54 500 kronor.

Härnösand. Rektors beräkningar¹ rörande kostnaderna för utrustning av de nya lokalerna vid seminariet i Härnösand upptaga ett anslagsbehov av i runt tal 128 000 kronor. Rektor har då även räknat med vissa arbeten, som torde komma att bekostas av medel från byggnadsanslaget. Ett belopp av omkring 24 000 kronor synes därför kunna frånräknas. Då dessutom en del av den uppräknade materielen torde kunna inköpas för de årliga materielanslagen, kan anslagsbehovet beräknas till i runt tal 100 000 kronor.

Landskrona. Då hela den för utrustning av de nya lokalerna i Landskrona behövliga summan icke är erforderlig redan under budgetåret 1947/48, har rektor icke ansett sig böra uppgöra fullständig förteckning över de inventarier m. m., som skola anskaffas, förrän entreprenadhandlingar uppgjorts och det blivit klart, hur mycket av inredningen, som skall bekostas av byggnadsanslaget. Han inskränker sig därför till att nu begära dels 15 500 kronor för inköp av möbler m. m. till nya lokaler, dels 17 250 kronor för viss nödvändig nyinredning av gymnastiksalen, som efter inspektion begärts av skolöverstyrelsens förste gymnastikkonsulent.¹ Resten kommer att begäras av 1948 års riksdag.

För detta seminarium föreligger alltså nu ett behov av (15 500 + 17 250 =) 32 750 kronor.

Lycksele. Vid detta seminarium, vilket tidigare erhållit utrustningsanslag för sin nybyggnad, har det visat sig, att anslaget på grund av prisstegringar blivit otillräckligt och att ytterligare 5 000 kronor äro behövliga för inredning av samlingsalen. Dessutom begär rektor 9 000 kronor för inköp av filmapparat, centralradioanläggning och ersättning av försliten materiel. Sammanlagt begär rektor alltså (5 000 + 9 000 =) 14 000 kronor.

Skara. Av de 140 000 kronor, som i föregående års petita upptogs såsom behövliga för seminariet i Skara, erhöi seminariet för innevarande budgetår 93 000 kronor, varför 47 000 kronor nu återstå att begära. Härutöver föreligga från rektors sida följande önskemål.

Inredning av 4 överspelningsrum i skyddsrummen	kronor	2 000
4 orglar till dessa	»	1 600
Till referensbibliotek	»	2 000
Filmapparat (maskinrum finnes)	»	6 000
Ridå eller draperi för aulans podium	»	1 500
Skåp till teckningssal	»	1 200
Prisförhöjning å tidigare beräknade inventarier	»	3 500

Summa kronor 17 800.

Det sammanlagda anslagsbehovet blir alltså (47 000 + 17 800 =) 64 800 kronor.

Strängnäs. I sina petita för budgetåret 1946/47 begärde rektor vid seminariet preliminärt ett utrustningsanslag på 40 000 kronor. I skrivelse till ecklesiastikdepartementet den 12 februari 1946 framlade rektor därefter en fullständigare förteckning på de inventarier m. m., som han ansåg erforderliga för seminariet. Kostnaderna beräknades till 178 450 kronor. Härvid anfördes bland annat följande. De förefintliga inventarierna härstammade till största delen från det förutvarande folkskoleseminariets tidigaste år för cirka

¹ Rörande dessa beräkningar torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

40 år sedan samt dessutom från det för 12 år sedan nedlagda småskoleseminariet i Kristinehamn. I övningsskolan användes fortfarande gamla dubbelbänkar, delvis kasserade och tidigare avskrivna. Samtliga skåp vore väggfasta brädsåp, som icke kunde flyttas till de nya lokalerna. Materielbeståndet vore föråldrat och ej kompletterat under småskoleseminariets tid samt musikinstrumenten utslitna och för fåtaliga.

I rektors förteckning ingå även sådana fasta inventarier, som kunna beräknas ingå i byggnadskostnaderna. Enligt inom överstyrelsen gjord preliminär beräkning kunna kostnaderna för dessa inventarier uppskattas till omkring 35 000 kronor, varför anslagsbehovet enligt rektors förslag kan nedräknas till $(178\,450 - 35\,000 =) 143\,450$ kronor. Då rektor av årets anslag erhållit 26 800 kronor, återstår ett anslagsbehov för nybyggnaden av $(143\,450 - 26\,800 =) 116\,650$ kronor. För utrustning i övrigt har rektor nu anhållit om ett belopp av 10 000 kronor. Hela anslagskravet blir således 126 650 kronor, vilket dock torde kunna avrundas till 120 000 kronor.

Växjö. Rektor vid seminariet i Växjö, vilket är av samma storlek som seminariet i Skara, har nu inkommit med förteckning¹ på inventarier m. m., som äro behövliga. För anskaffande av dessa är ett anslag på 113 200 kronor behöfligt. Om härifrån drages den summa, 39 000 kronor, som erhållits för innevarande budgetår, återstår ett anslagsbehov av 74 200 kronor, vilket torde kunna avrundas till 70 000 kronor.

De provisoriska seminarierna. Till utrustning av de nya klassavdelningarna vid de provisoriska seminarierna erfordras sammanlagt 21 000 kronor.

För samtliga seminarier erfordras alltså $(54\,500 + 100\,000 + 32\,750 + 14\,000 + 64\,800 + 120\,000 + 70\,000 + 21\,000 =) 477\,050$ kronor eller i runt tal 477 000 kronor.

Skolöverstyrelsen anser det vara av största betydelse, att seminarierna nu erhålla tillräckliga anslag för bestridande av kostnaderna för anskaffande av en tillfredsställande modern utrustning. Överstyrelsen får därför tillstyrka de anslagsbelopp, som ovan upptagits. Då emellertid viss del av de begärda medlen, åtminstone vid seminarierna i Härnösand, Strängnäs och Växjö, icke torde vara erforderliga förrän efter den 1 juli 1948, anser sig överstyrelsen kunna föreslå en minskning i den begärda summan med 90 000 kronor till 387 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1944 års riksdag 400 000 kronor till om- och tillbyggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Lycksele. I skrivelse den 14 oktober 1946, till vilken jag i övrigt återkommer i annat sammanhang, har byggnadsstyrelsen framlagt förslag om vissa ändringar i den ursprungliga byggnadsplanen, avseende bland annat inredande av särskild musikundervisningslokal samt samlingsrum för eleverna vid raster och måltidsuppehåll.

I anslutning härtill har rektor vid seminariet i Lycksele anhållit om anvisande av 5 000 kronor till utrustning av ifrågavarande lokaler. Vidare har rektor hemställt om anvisande av dels 5 000 kronor till armatur och 11 000 kronor till linoleummattor för samtliga nya lokaler i seminariet, dels ock 3 000 kronor för vissa extra kostnader för utrustning av provisoriska lokaler

¹ Beträffande denna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

för elevhushållet, föranledda av det försenade färdigställandet av seminariets lokaler. Av rektor sålunda begärda medel, sammanlagt 24 000 kronor, borde anvisas utöver i skolöverstyrelsens förslag upptagna 14 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har beträffande skolöverstyrelsens förslag anfört följande.

Beträffande de av skolöverstyrelsen beräknade anslagsbehoven för utrustning av seminarierna i Haparanda, Landskrona, Lycksele, Strängnäs och Växjö samt de provisoriska seminarierna har byggnadsstyrelsen intet att erinra.

Kostnaderna för utrustningen av seminariet i Härnösand har av rektor uppskattats till i runt tal 128 000 kronor. Skolöverstyrelsen har beräknat att av detta belopp 24 000 kronor bör kunna bestridas från byggnadsanslaget och att materiel till ett värde av 4 000 kronor torde kunna inköpas med medel från det årliga materielanslaget. Byggnadsstyrelsen finner emellertid att den del av inredningskostnaden, som lämpligen kan hänföras till byggnadsanslaget, bör begränsas till 9 000 kronor. Härigenom skulle anslagsbehovet för utrustning av seminariet i Härnösand komma att höjas till 115 000 kronor.

För anskaffning av filmapparat till seminariet i Skara har upptagits ett belopp av 6 000 kronor. Kostnaden för en apparat för smalfilm, som det här är fråga om, bör beräknas till omkring 3 000 kronor.

Den av rektor vid seminariet i Lycksele gjorda framställningen har tillstyrkts av byggnadsstyrelsen.

Departementschefen.

Av 1945 års riksdag anvisades medel till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid småskoleseminarierna i *Haparanda*, *Skara*, *Strängnäs* och *Växjö*. I anslutning härtill anvisades av 1946 års riksdag särskilda medel för utrustning av de nya lokalerna med belopp, som i huvudsak motsvarade två tredjedelar av det av rektorerna då preliminärt beräknade medelsbehovet för ändamålet. Återstoden avsågs skola anvisas av 1947 års riksdag. Av skolöverstyrelsens nu framlagda anslagsberäkningar för dessa seminarier framgår, att anslagsbehovet visat sig icke obetydligt större än vad tidigare förutsatts. Sålunda skulle för nästa budgetår behöva anvisas i runt tal 309 000 kronor mot enligt föregående års beräkningar 121 000 kronor. Huvuddelen av ökningen hänför sig till seminariet i Strängnäs, där en väsentligt mer omfattande nyanskaffning av inventarier m. m. ansetts påkallad än som från början beräknats. Jag har ansett mig böra i huvudsak godtaga de nya anslagsberäkningarna; dock synes beloppet, med hänsyn bland annat till vad byggnadsstyrelsen anfört rörande kostnaderna för anskaffande av filmapparat till Skara-seminariet, kunna avrundas till 300 000 kronor, varav 54 000 kronor till seminariet i Haparanda, 61 000 kronor till seminariet i Skara, 115 000 kronor till seminariet i Strängnäs och 70 000 kronor till seminariet i Växjö. Då i anslutning till vad skolöverstyrelsen anfört av sistnämnda två belopp endast förslagsvis två tredjedelar eller sammanlagt i runt

tal 120 000 kronor torde behöva anvisas för nästa budgetår, skulle anslagsbehovet för detta år vid nu ifrågavarande seminarier uppgå till $(54\,000 + 61\,000 + 120\,000 =) 235\,000$ kronor.

I fråga om seminarierna i *Landskrona* och *Härnösand* föranleda de av 1946 års riksdag beslutade om- och tillbyggnadsarbetena vid dessa seminarier anvisande av särskilda medel för utrustning av de nya lokalerna. För det förra seminariet har för nästa budgetår beräknats ett anslagsbehov av 32 750 kronor, varvid förutsatts att ytterligare medel komme att begäras nästa år, medan för det senare seminariet det totala anslagsbehovet uppskattats till 100 000 kronor. Det förra beloppet synes kunna avrundas till 30 000 kronor, medan det senare beloppet i enlighet med vad byggnadsstyrelsen anfört torde böra höjas till 115 000 kronor. Av detta belopp synes i anslutning till vad skolöverstyrelsen föreslagit lämpligen två tredjedelar eller i runt tal 75 000 kronor böra anvisas för nästa budgetår. För detta budgetår skulle alltså vid seminarierna i Landskrona och Härnösand föreligga ett anslagsbehov av $(30\,000 + 75\,000 =) 105\,000$ kronor.

För småskoleseminariet i *Lycksele*, där för närvarande enligt beslut av 1944 års riksdag relativt omfattande om- och tillbyggnadsarbeten pågå, har skolöverstyrelsen tillstyrkt ett anslag av 14 000 kronor till utrustning för nästa budgetår. I annat sammanhang förordar jag, att medel anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 bland annat till anordnande av en musikundervisningslokal och ett samlingsrum för eleverna vid nu ifrågavarande seminarium. För utrustning av dessa lokaler samt för vissa andra ändamål, vartill medel icke tidigare beviljats, har rektor vid seminariet anhållit om anvisande av sammanlagt 24 000 kronor utöver förutnämnda av skolöverstyrelsen tillstyrkta belopp å 14 000 kronor. Då jag icke funnit anledning till erinran mot ifrågavarande förslag, torde alltså för seminariet i Lycksele för nästa budgetår böra beräknas ett anslagsbehov av $(14\,000 + 24\,000 =) 38\,000$ kronor.

För erforderlig utrustning till de nya klassavdelningarna vid *de provisoriska seminarierna i Falun, Norrköping och Stockholm* torde slutligen i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra anvisas 21 000 kronor.

Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med $(235\,000 + 105\,000 + 38\,000 + 21\,000 =) 399\,000$ kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Småskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 399 000.

[196.] 9. **Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarutbildning.** Stiftelsen har till ändamål att genom fortsatt utbildning av lärare verka för uppfostran i allmänhet och särskilt för användande därvid av den pedagogiska slöjden. Vid sidan av denna sin egentliga uppgift har stiftelsen kommit att — i brist på ett statligt slöjdlärarseminarium — bli

en anstalt för utbildning av facklärare i manlig slöjd, den enda i landet. Då stiftelsen råkat i ekonomiska svårigheter, erhöll den för vartdera av budgetåren 1941/42 och 1942/43 ett statsanslag av 5 000 kronor såsom bidrag till avlönande av lärare i manlig slöjd. Sedan utredning angående stiftelsens verksamhet och ekonomi m. m. verkställets av sakkunniga, beslöt 1943 års riksdag vissa åtgärder för sanering av stiftelsens ekonomi. Sålunda beslöts, att stiftelsen skulle erhålla ett räntefritt statslån av 90 000 kronor för vissa byggnadsarbeten och ett årligt statsbidrag av 8 500 kronor för slöjdlärarytbildningen. För innevarande budgetår är det här ifrågavarande anslaget uppfört med 8 500 kronor.

Stiftelsens styrelse har anhållit om höjning av anslaget till 12 000 kronor. Som motivering härför har styrelsen framhållit, att den med hänsyn till svårigheten att erhålla kvalificerade lärare sett sig nödsakad att från och med försommarskursen 1945 väsentligt höja lärararvodena. Den därav förorsakade merutgiften uppginge till omkring 3 500 kronor.

Skolöverstyrelsen — som under hand inhämtat att arvodesförhöjningen, som beträffande lärare i manlig slöjd utgjort för överlärare 300 kronor och för grupplärare 100 kronor per kurs, åsamkat stiftelsen en kontant merutgift till lärararvoden i manlig slöjd å 2 200 kronor årligen — har föreslagit, att anslaget höjes med nämnda belopp.

Departementschefen.

Ifrågavarande anslag torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för nästa budgetår böra höjas med 2 200 kronor till 10 700 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarytbildning* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av kronor 10 700.

[197.] 10. **Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor, reservationsanslag.** Under en följd av år beviljade riksdagen anslag till anordnande och understödjande av fortbildningskurser i olika ämnen för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor. Sålunda anvisades för år 1922 till dylika kurser sammanlagt 140 580 kronor, därav till fortbildningskurser i allmänhet 75 000 kronor, till särskilda fortbildningskurser i gymnastik 41 600 kronor, till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel 19 300 kronor samt till särskilda kurser i simning och livräddning 4 680 kronor. Sedermera anvisades till allmänna fortbildningskurser för lärare vid folk- och småskolor för vart och ett av budgetåren 1926/32 ett reservationsanslag av 60 000 kronor. För budgetåret 1932/33 indrogs anslaget men återupptogs för budgetåret 1938/39 och utgick för detta och följande budgetår med 20 000 kronor. Därefter indrogs anslaget men har ånyo uppförts å riksstaten för innevarande budgetår med 20 000 kronor. Bestäm-

melser i fråga om anslagets disposition äro intagna å sid. 650 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har — liksom i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår — hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål av ett anslag å 30 000 kronor. Överstyrelsen har därvid erinrat om det långa uppehåll i kursverksamheten, som föranletts av statsfinansiella skäl.

Med biträdande av skolöverstyrelsens förslag förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folk-skolor och småskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000.

[198.] 11. **Fortbildningskurs för lärare vid nomadskolor, reservationsanslag.** Till förevarande ändamål har *skolöverstyrelsen* hemställt om anvisande av 9 400 kronor för nästa budgetår. Överstyrelsen har till stöd för sitt förslag anfört följande.

Enligt § 22 gällande stadga angående nomadundervisningen åligger det skolöverstyrelsen, bland annat, att, därest särskilda åtgärder skulle visa sig nödvändiga för vidmakthållande eller förkovrande av nomadlärarnas kunskaper och färdigheter, efter framställning av nomadskolinspektören och sedan yttrande inhämtats av vederbörande domkapitel, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till dylika åtgärder.

I en till överstyrelsen insänd framställning har nomadskolinspektören, under hänvisning bland annat till sagda bestämmelse, hemställt, att överstyrelsen måtte utverka anslag till en fortbildningskurs för nomadlärare.

Den planerade kursen skulle omfatta en tid av sex veckor eller 36 effektiva kursdagar med sex timmars föreläsningar och lektioner per dag jämte ett mindre antal fristående eftermiddagsföreläsningar i aktuella pedagogiska frågor, tillhoppa 228 timmar, samt uppdelas på somrarna 1947 och 1948 med 3 veckor vardera sommaren. Kostnaderna för kursen 1947 beräknar nomadskolinspektören till 9 854 kronor eller avrundat 10 000 kronor. För kursen 1948 beräknas ett lika stort belopp bliva erforderligt.

Domkapitlet i Luleå tillstyrker på det livligaste den av nomadskolinspektören gjorda framställningen.

Överstyrelsen, som finner det synnerligen önskvärt, att den planerade fortbildningskursen för nomadlärare kommer till stånd, vill särskilt framhålla, att en uppdelning av kursen på två på varandra följande år på sätt nomadskolinspektören ifrågasatt synes vara en mycket lämplig anordning, och fördelarna med en dylik uppdelning torde mer än väl uppväga de därmed förenade förhållandevis ringa merkostnaderna. Under det mellanliggande läsåret kunna kursdeltagarna genom självstudier ytterligare förkovra sig i de ämnen, kursen omfattar, och på så sätt erhålla ökat utbyte av kursen.

Vad de beräknade kostnaderna för kursen beträffar vill överstyrelsen framhålla, att antalet föreläsningar lämpligen torde kunna minskas något.

Vidare torde traktamentsersättningen till kursdeltagarna ej böra beräknas högre än i fråga om fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor, eller till 7 kronor om dagen. Kostnaderna för kursen år 1947 torde därför kunna minskas till i runt tal 9 400 kronor.

Departement-
schefen.

Någon fortbildningskurs för nomadlärare har icke anordnats sedan år 1922. Behov av en dylik kurs synes nu föreligga. Den föreslagna kursen är avsedd att sträcka sig över de närmaste två somrarna med en kurstid av omkring tre veckor under vardera sommaren. Jag tillstyrker förslaget. För nästa budgetår torde för ändamålet i enlighet med överstyrelsens beräkningar böra anvisas ett reservationsanslag av 9 400 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela erforderliga föreskrifter rörande anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurs för lärare vid nomadskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9 400.

[199.] 12. **Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, reservationsanslag.** Till detta ändamål har *skolöverstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av 12 000 kronor. Överstyrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Under läsåret 1945—1946 voro 35 av skoldistrikt upprättade skolhem, däri inberäknat skolhemmet vid Skytteanska skolan i Tärna, och 24 stiftelsen Västerbottens läns arbetsstugor eller stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor tillhöriga arbetsstugor i verksamhet. Vid dessa skolhem och arbetsstugor tjänstgjorde 59 föreståndarinnor och ett 50-tal biträdande föreståndarinnor. Dessutom upprätthölls 10 statliga skolhem för nomadskolbarn. Antalet vid sistnämnda skolhem anställda föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor utgjorde 10 respektive 2.

Några bestämda kompetensfordringar för erhållande av här ifrågavarande befattningar finnas icke föreskrivna. Under senare år har i regel uppställts såsom villkor, att vederbörande avlagt realexamen eller på annat sätt förvärvat ungefär motsvarande allmänbildning. Innan den nu rådande bristen på kvinnlig arbetskraft inträdde, sökte sig många småskollärarinnor och slöjdllärarinnor in på denna bana. För erhållande av fastare anställning har hittills i allmänhet erfordrats auskultering vid skolhem eller arbetsstuga. Dessutom har det ansetts nödvändigt, att vederbörande genomgått kurser i hushållsgöromål, sömnad, sjukvård och barnavård.

På grund av bristen på kvinnlig arbetskraft har det blivit allt svårare att erhålla fullt kompetenta sökande till här ifrågavarande befattningar, varför i många fall personer med otillräcklig utbildning måst anställas. Detta gäller särskilt de biträdande föreståndarinnorna. Det synes därför överstyrelsen angeläget, att särskilda statliga fortbildningskurser bli anordnade för såväl vid skoldistriktet tillhörande skolhem som vid nomadskolhem och arbetsstugor redan anställda föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor. En första sådan kurs synes genom skolöverstyrelsens för-

sorg böra anordnas under tre veckor sommaren 1947 för ett 25-tal deltagare och i enlighet med av överstyrelsen uppgjord detaljerad kursplan. Kursen bör omfatta föreläsningar och övningar i bland annat följande ämnen: barnpsykologi, socialmedicinsk barnavård, fysiologi och hälsolära, närings- och födoämneslära, bostads- och hemvårdslära, samhälls- och familjekunskap, skolhemmets ekonomi, samarbetet mellan skolhem, skola och föräldrar, erfarenheter från det praktiska arbetet vid skolhem och arbetsstugor samt sång.

Kostnaderna för ifrågavarande kurs beräknar överstyrelsen till sammanlagt 12 000 kronor enligt följande uppställning:

Arvoden till föreläsare	kronor	2 700
Rese- och traktamentsersättningar till föreläsare	»	1 800
Rese- och traktamentsersättningar till kursdeltagare	»	6 500
Kursledare, administration, lokalhyra m. m.	»	800
Oförutsedda utgifter	»	200

Summa kronor 12 000.

Statskontoret har förklarat, att behovet av den föreslagna kursverksamheten undandraget sig dess bedömande. Beträffande kostnadsberäkningarna för kursen har statskontoret anfört följande.

Vad angår storleken av de till icke mindre än 12 000 kronor beräknade utgifterna för ändamålet må framhållas, att kostnaderna för verksamheten givetvis bli beroende av planläggningen av undervisningen, förläggningen av kursen m. fl. omständigheter. I avsaknad av närmare uppgifter härom kan statskontoret icke göra något uttalande angående skäligheten av det begärda beloppet. Det torde få förutsättas, att — därest anslag anvisas för ändamålet för nästkommande budgetår — överstyrelsen anbefalles att i anslutning till de för liknande kurser i allmänhet gällande grunderna utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till föreskrifter rörande dispositionen av för ändamålet anvisade medel.

Med hänsyn till den för verksamheten vid skolhem och arbetsstugor avgörande betydelse, som ligger i tillgången på kompetenta och i övrigt lämpade föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor, synes önskvärt, att den av skolöverstyrelsen föreslagna fortbildningskursen för sådan personal kommer till stånd. De av överstyrelsen framlagda kostnadsberäkningarna synas i huvudsak kunna godtagas. För ändamålet torde alltså för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av 12 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare föreskrifter rörande anslaget disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 12 000.

[200.] 13. **Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter, reservationsanslag.** Ifrågavarande stipendieverksamhet har efter avbrott under krigsåren ånyo upptagits från och med innevarande budgetår, då till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och småskoleseminarier, folk- och fortsättningsskolor samt högre folkskolor anvisats sammanlagt 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsen — som i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hade hemställt, att anslaget skulle uppföras med 30 000 kronor och avses för stipendier även åt andra lärare än sådana i främmande levande språk samt åt lärare vid småskolor, mindre folkskolor och rikets abnormskolor ävensom åt statens folkskolinspektörer — har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt enahanda förslag.

Departement-
schefen.

Från förevarande anslag utgå nu resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och småskoleseminarier, vid folk- och fortsättnings- skolväsendet samt vid högre folkskolor. Under återopande av den ståndpunkt jag i det föregående intagit vid behandlingen av frågan om anslag till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter är jag icke beredd att nu tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om reseunderstöd även till andra än först berörda lärare och till statens folkskolinspektörer. En viss höjning av anslaget synes emellertid motiverad. Jag vill i sådant hänseende förorda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett från 15 000 kronor till 25 000 kronor förhöjt belopp. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela bestämmelser rörande anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25 000.

[201.] 14. **Bidrag till Ericastiftelsen.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts från 20 000 kronor till 25 000 kronor samtidigt som anslaget överförts från femte till åttonde huvudtiteln. Beträffande stiftelsens ändamål och verksamhet torde jag få hänvisa till 1942 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, sid. 274 ff.).

Stiftelsens styrelse har gjort framställning om ett till 80 000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. Styrelsen har därvid räknat med en utbyggnad av stiftelsens för närvarande ettåriga seminarium med en andra årskurs för utbildning av skolpsykologer och assistenter för den samhälleliga barna- och ungdomsvården. Av vid styrelsens framställning fogade inkomst- och utgiftsstater för verksamhetsåren 1946/1947 och 1947/48 (den senare dock endast preliminär) framgår, att, medan för verksamhetsåret 1946/47 såväl inkomster som utgifter beräknats till 70 800 kronor, motsvarande siffra för

verksamhetsåret 1947/48 beräknats till 128 000 kronor. Av efterföljande sammanställning framgå de beräknade förändringarna i fråga om utgifter och inkomster för sistnämnda verksamhetsår i förhållande till verksamhetsåret 1946/47.

Utgifter.

Föreståndare	kronor	3 000	
Läkare	»	15 000	(+ 6 000)
Rektor	»	15 000	(+ 3 000)
Assistenter	»	26 000	(+ 7 100)
Kanslipersonal	»	9 500	(+ 5 300)
Husmoder	»	3 000	(+ 600)
Föreläsningarsvoden m. m.	»	24 500	(+ 18 000)
Studiestipendier	»	5 000	(+ 5 000)
Lokalkostnader	»	15 000	(+ 10 200)
Övriga omkostnader	»	12 000	(+ 2 000)
Summa kronor		128 000	(+ 57 200).

Inkomster.

Avdelningen för psykisk hälsovård	kronor	4 000	(— 2 000)
Terminsavgifter vid seminariet	»	6 000	(— 500)
Statsbidrag	»	80 000	(+ 55 000)
Bidrag från Stockholms stad	»	30 000	(+ 25 000)
Ericastiftelsens Vänner	»	8 000	
Övriga gåvor och bidrag			(— 20 300)
Summa kronor		128 000	(+ 57 200).

Beträffande den föreslagna utbyggnaden av seminariet har styrelsen anfört bland annat följande.

Verksamheten vid stiftelsens seminarium har hittills varit inriktad på att bereda tillfälle för personer inom skilda arbetsområden, främst dock skolans och därefter det socialmedicinska och det sociala i övrigt, att få ta del av den moderna läkepedagogiken och dess arbetsmetoder för att sedan var och en på sitt håll tillämpa och sprida dess idéer.

Institutet har sålunda icke varit inriktat på att göra sina elever kompetenta för någon viss grupp av befattningar. Någon dylik grupp, på vilken utbildningen skulle kunna ha inriktats, har för övrigt tidigare icke existerat.

På senare år har emellertid situationen i hög grad förändrats. Behovet av läkepedagogiskt specialutbildade personer har blivit allmänt erkänt, och befattningar, avsedda att få dylika innehavare, ha inrättats eller komma efter hand att inrättas. Särskilt bör härvid nämnas de till länslasarettens knutna centralerna för psykisk barn- och ungdomsvård. De vid dessa erforderliga socialassistenterna ha i regel utbildning vid socialinstitut med en mentalhygienisk påbyggnadskurs, ordnad av socialinstitutet i Stockholm i samarbete med Ericastiftelsen. För deras utbildning torde det alltså få anses vara i tillfredsställande grad sörjt. Till dessa centraler måste emellertid vara knutna assistentbefattningar av en annan typ, nämligen för ren psykoterapi.

Härtill kommer att det finnes ett framträdande behov av skolpsykologer. Även i vissa andra fall förefinnes behov av läkepedagogiskt specialutbildade personer såsom för vissa specialklasser, inom skolor för den samhälleliga barna- och ungdomsvården m. m. Det framstår därför som en synnerligen stor brist att möjligheter till en fullgod utbildning inom det läkepedagogiska området icke erbjudas i Sverige. Särskilt trängande förefaller behovet vara i avseende på skolpsykologer och de nämnda assistenterna vid länscentralerna.

På grund av dessa omständigheter har stiftelsen funnit tiden vara mogen för en utbyggnad av verksamheten vid dess seminarium, syftande till att ge kompetens för framförallt de nyss nämnda båda grupperna. För ändamålet skulle den nuvarande ettåriga kursen utbyggas med en andra årskurs, öppen även för personer, vilka på annat sätt än genom utbildning vid stiftelsens seminarium förvärvat nödiga förutsättningar för denna kvalificerade utbildning.

En sådan omläggning innebär emellertid att stiftelsen påtager sig en ansvarsfull uppgift, för vars fullgörande vissa resurser äro oundgängligen nödvändiga. Stiftelsen måste ha ekonomiska möjligheter att vid sig binda kompetenta krafter och att på ett drägligt sätt lösa lokalfrågan m. m. Stiftelsens ekonomi har hittills i synnerligen hög grad måst baseras på gåvor och understöd från skilda håll, vilka ofta kunnat uppbringas först när ekonomisk katastrof hotat. Det är en naturlig sak, att en institution, som tagit till sin uppgift att bryta mark på ett nytt område, under en första period av sin tillvaro måste finna sig i en sålunda ytterst osäker ekonomisk tillvaro. Denna period måste emellertid för stiftelsens del i och med påtagandet av den berörda konkreta utbildningsuppgiften vara avslutad. Såvitt stiftelsen kunnat finna, föreligger icke någon möjlighet att uppnå den sålunda nödvändiga stabiliseringen av stiftelsens ekonomi, därest icke statsmakterna väsentligt höja sitt anslag till stiftelsens verksamhet.

Med hänsyn till det trängande behovet av utbildade krafter bör enligt stiftelsens mening en andra årskurs inrättas från och med läsåret 1947/48. Elevmaterialet bör utväljas bland dem som nu påbörjat ett-årig kurs vid seminariet samt bland andra kvalificerade sökande enligt studierådets förslag.

Antalet elever vid den första årskursen har stiftelsen hittills eftersträvat att hålla omkring 15. Någon ändring härvidlag synes till att börja med icke möjlig. Den andra årskursen synes lämpligen böra begränsas till 10 elever. Det torde ligga utom det möjligas gränser att till nästkommande läsår utöka lokaler och i övrigt vidga undervisningsmöjligheterna i högre grad än som erfordras för detta elevantal.

Beträffande kostnadsberäkningarna har i styrelsens framställning anförts i huvudsak följande.

Föreståndaren. Då det icke kan anses eo ipso givet att läkarens och föreståndarens arbetsuppgifter äro sammanförda har styrelsen ansett det lämpligt att för den administrativa ledningen av institutet avskilja en utgiftspost på 3 000 kronor.

Läkare. Läkarens årsarvode har beräknats till 15 000 kronor, i vilken post inkluderas tillsvidare såväl arvode för den mentalhygieniska rådgivningen, den medicinska och psykiatriska undersökningen av barnen samt den läkepedagogiska behandlingen som handledning och kontroll av assistenterna

jämte den praktiska handledningen och undervisningen av eleverna på praktikavdelningen samt en föreläsningsserie på 30 timmar under första årskursens hösttermin. Denna utgiftspost är uppenbarligen för låg om avseende, som tillbörligt är, fästes vid de stora krav på medicinsk, psykiatrisk och psykologisk sakkunskap som ställas på tjänstens innehavare och hänsyn tas till de förmåner, som tillkomma innehavare av läkarbefattningar med liknande kompetenskrav. Styrelsen har emellertid anledning räkna med att kunna vid denna tjänst för nästkommande läsår binda en kompetent person.

Rektor. Rektorssysslan vid Ericastiftelsens seminarium omfattar planläggning av undervisningen, handledning av seminaristerna i deras studier och praktik utom stiftelsen, två föreläsningsserier på 45 timmar var samt rådgivning i skolfrågor och, något för Ericastiftelsen speciellt, personlig omvårdnad av seminaristerna. För rektorssysslan har i staten upptagits 15 000 kronor.

Assistenter. Beträffande assistenterna är att märka att den nuvarande första assistenten, som har en förstklassig utbildning i England och därefter mångårig praktik, i Sverige infört den för stiftelsen typiska lekterapien. Det är för verksamheten nödvändigt att kunna på första assistentbefattningen disponera en person med dylik hög kompetens. Innehavaren av denna befattning bör därför erhålla en lön av minst 8 000 kronor. För tre andra assistenter har årsarvodet beräknats till sammanlagt 18 000 kronor. Styrelsen håller före, att assistenterna vid det läkepedagogiska institutet måste i avlöningshänseende stå något över assistenterna vid de blivande länscentralerna, vilka i många fall komma att ha varit deras elever. Eljest får stiftelsen icke behålla goda krafter.

Kanslipersonal. För kansliet har styrelsen beräknat 9 500 kronor. Inom denna post inrymmas såväl årsarvode för sekreteraren, vars arbetsbörda oavbrutet vuxit, som årsarvode för ett kanslibitråde. Ett dylikt har tidigare disponerats men av brist på medel indragits. Med den planerade utvidgningen av verksamheten är anställandet av ett biträde på kansliet nödvändigt.

Husmoder. Lön för husmodern, som i årets stat upptagits till 2 400 kronor, anser sig styrelsen icke kunna räkna lägre än till 3 000 kronor, vilket belopp även det måste anses för lågt. Arbetet omfattar skötsel av hushållet (samtliga befattningshavare och en stor del av eleverna intaga dagligen måltider å stiftelsen), daglig städning, diskning, småtvätt och allmän översyn av villan.

Föreläsningsarvoden. Denna post är beräknad för såväl den nuvarande årskursen som för den läsåret 1947/48 samtidigt arbetande första andra årskursen. På Ericastiftelsens seminarium har föreläsningsarvodet hittills beräknats så lågt som 15 kronor per timme, för vilket arvode det visat sig alltmera svårt att erhålla kompetenta föreläsare. En förhöjning av föreläsningsarvodet till det på mera allmänt lagda kurser gängse beloppet av 25 kronor per timme torde visa sig nödvändigt redan från den 1 januari 1947. Med sådan beräkning stiger den hittills för den enda årskursen kalkylerade posten föreläsningsarvoden från 6 500 till 9 100 kronor. Emellertid är det tvivelaktigt, om detta skall anses tillräckligt. Stiftelsen måste ju ställa stora krav på sina föreläsare. Vid Socialinstitutet i Stockholm betalas timföreläsare med 30 kronor per timme och samma belopp bör utgå vid stiftelsens seminarium från och med läsåret 1947/48. Nyssnämnda belopp stiger därmed ytterligare till 13 000 kronor.

För den föreslagna andra årskursen kunna kostnaderna för föreläsningsarvoden m. m. enligt angivna grunder beräknas till 11 500 kronor.

Studiestipendier. Med hänsyn till behovet av ekonomiskt stöd för elever i seminariet borde den rätt till stipendier av allmänna medel, som tidigare beviljats bland annat elever vid socialinstituten, utsträckas även till eleverna vid Ericastiftelsens seminarium och därvid de normer, som tillämpas i fråga om stipendiebeloppen vid socialinstituten, följas. Sålunda bör stipendium utgå med högst 90 kronor per månad. Räknat med 9 månader på läsåret, blir det högsta stipendiebeloppet per läsår 810 kronor. Anslaget bör förslagsvis beräknas efter 6 dylika maximala stipendier eller i avrundat tal 5 000 kronor.

Lokaler. Lokalfrågan, som för stiftelsens institut varit synnerligen svårlost och tidvis vållat allvarligt avbräck i verksamheten, erhöi i början av detta år en provisorisk lösning med hjälp av ett anslag av lotterimedel å 25 000 kronor. Stiftelsen disponerar nu en villa i Äppelviken (Alviksvägen 118). Emellertid är denna för liten för den nuvarande verksamheten och en utvidgning kräver därför oundgängligen ökade lokalutrymmen. Det blir därför nödvändigt att hjälpa sig fram genom att antingen genom köp eller förhyrning skaffa ökade utrymmen i någon villabyggnad ej alltför avlägsen från den som stiftelsen nu disponerar. Man måste i fråga om de löpande utgifterna räkna med väsentligt ökade kostnader för lokaler.

Inkomster. Beträffande inkomstsidan har posten för avdelningen för psykisk hälsovård minskats, då enligt de förhandlingar, som pågå med Stockholms stad, stiftelsen mot särskilt anslag från staden skulle för dess räkning behandla fall som remitterats till densamma. Definitivt avgörande rörande förhållandet till Stockholms stad har emellertid icke ännu nåtts, varför den som kommunalt anslag upptagna posten till en viss grad är osäker.

Terminsavgifterna ha upptagits till 6 000 kronor, beräknat efter nuvarande 400 kronor per läsår för 15 elever i seminariets första årskurs. Eleverna i andra årskursen skulle åtnjuta avgiftsfri undervisning.

Ericastiftelsens stödförening »Ericastiftelsens Vänner» har år för år lämnat styrelsen en ovärderlig hjälp. Med hänsyn till storleken av de under senare år bekomna beloppen, vågar stiftelsens styrelse räkna med att under 1947/48 därifrån erhålla ett belopp av 8 000 kronor.

Av dessa överväganden framgår, att det erfordras ett anslag på 80 000 kronor för verksamhetsåret 1947/48 för att stiftelsen skall bli i stånd att realisera den planlagda tvååriga utbildningen av främst skolpsykologer och assistenter vid landstingens centraler för psykisk barnavård och därmed jämförlig personal i offentliga och enskilda institutioner.

Medicinalstyrelsen har i allt väsentligt tillstyrkt framställningen.

Skolöverstyrelsen har, under hänvisning till av överstyrelsen avgivet utlåtande över en framställning från psykologisk-pedagogiska institutet om anvisande av medel för anordnande av utbildningskurser för skolpsykologer, icke ansett sig nu kunna tillstyrka, att något anslag utginge för Ericastiftelsens utvidgning till en läroanstalt för utbildning av socialvårds- och skolpsykologer. Överstyrelsen ansåge sig emellertid böra förorda, att Ericastiftelsens verksamhet under arbetsåret 1947/48 bedreves efter liknande linjer som förut, och hade intet att erinra mot att på grund av höjningen av rektorns, läkarens med flera befattningshavares löner samt för möjlig-

görandet av en något vidgad försöks- och rådgivningsverksamhet statsanslaget för budgetåret 1947/48 höjdes med belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har styrelsen för Ericastiftelsen hemställt om en höjning av statsbidraget till stiftelsens verksamhet för nästa budgetår med icke mindre än 55 000 kronor. Förslaget motiveras huvudsakligen dels med att styrelsen ansett en allmän höjning av personalens löneförmåner påkallad, dels med att styrelsen räknat med en utvidgning av seminariet med en andra årskurs för utbildning av skolpsykologer samt assistenter för den samhällseliga barna- och ungdomsvården. Beträffande sistnämnda förslag vill jag erinra, att jag i det föregående vid anmälan av frågan om anslag till psykologisk-pedagogiska institutet för nästa budgetår icke ansett mig böra tillstyrka institutets förslag om anvisande av medel till anordnande i institutets regi av särskilda kurser för utbildning av skolpsykologer. Under hänvisning till vad jag därvid anfört anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka en medelsanvisning för utvidgning av Ericastiftelsens seminarium.

Departementschefen.

Däremot är jag beredd att förorda en viss höjning av bidraget till stiftelsen för att möjliggöra för denna att fortsätta sin betydelsefulla verksamhet i huvudsakligen samma former som hitintills och i oförminskad omfattning. För ändamålet tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår ökas med 10 000 kronor till 35 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1947/48
anvisa ett anslag avkronor 35 000.

Folkskolinspektionen.

[202]. 15. **Folkskolinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 712 400 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 651. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Den allmänna löneregleringen föranleder en uppräknings av ordinarieposten med 289 400 kronor till 800 000 kronor och av icke-ordinarieposten med 20 000 kronor till 138 600 kronor samt minskning av posten till rörligt tillägg med 32 300 kronor till 50 900 kronor. Ifrågavarande anslag bör därför för nästa budgetår uppföras med $(800\,000 + 138\,600 + 50\,900 =) 989\,500$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 277 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Departementschefen.

dels fastställa följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 800 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 138 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 50 900

Summa kronor 989 500;

dels ock till Folkskolinspektionen: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av .. kronor 989 500.

[203.] 16. **Folkskolinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 317 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser, införd på sid. 652 f. i statsliggaren. Av anslaget skall en delpost av förslagsvis 30 000 kronor disponeras till inköp och inlösen av kontorsmaskiner.

Skolöverstyrelsen, som tidigare beräknat den sammanlagda engångskostnaden för inköp och inlösen av kontorsmaskiner till 39 750 kronor, varav 30 000 kronor antagits komma att belasta förevarande anslag innevarande budgetår, har icke föreslagit annan ändring beträffande anslaget än en minskning av delposten till inköp och inlösen av kontorsmaskiner från 30 000 kronor till (39 750 — 30 000 =) 9 750 kronor.

Departement-
schefen.

Delposten till inköp och inlösen av kontorsmaskiner torde i anslutning till skolöverstyrelsens förslag för nästa budgetår böra sänkas med 20 000 kronor till 10 000 kronor. Då jag icke ifrågasätter någon ändring beträffande övriga poster, bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppföras med 297 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 297 000.

Skolmältider.

[204.] 17. **Bidrag till anordnande av skolmältider, förslagsanslag.** Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen 1946:174 framlagt förslag har riksdagen för innevarande budgetår såsom bidrag till anordnande av skolmältider anvisat ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor. Bestämmelser angående ifrågavarande statsbidrag äro meddelade i kungörelsen 1946:553. Jämlikt dessa bestämmelser utgår statsbidrag för redovisningsår omfattande tiden den 1 juli—den 30 juni. Som huvudregel gäller, att bidrag skall, efter rekvisition, utbetalas i efterskott. Dock må 40 procent av det statsbidragsbelopp, som kan beräknas komma att utgå för redovisningsåret, utbetalas i förskott före utgången av januari månad nämnda år.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 6 500 000 kronor till 10 000 000 kronor. Överstyrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Det belopp om 3 500 000 kronor, med vilket anslaget är uppfört för innevarande budgetår, har beräknats motsvara de förskottsutbetalningar, som, därest samtliga huvudmän anhålla om dylika, komma att erfordras under redovisningsåret 1946/47. För redovisningsåret 1947/48 måste i första hand beräknas, att återstående 60 procent av statsbidragen eller 5 250 000 kronor skola utbetalas. Därefter måste man beräkna, att ånyo minst 3 500 000 kronor komma att bli erforderliga för förskottsutbetalningar under budgetåret 1947/48. Sammanlagt utgöra dessa båda belopp 8 750 000 kronor. En utbyggnad av skolmåltidsverksamheten torde år från år komma till stånd. Att beräkna i vilken utsträckning detta kan ske under nästa budgetår är icke möjligt. Överstyrelsen vill därför föreslå, att statsbidraget beräknas till 10 000 000 kronor.

Statens utgifter för anordnande av skolmåltider komma för nästa budgetår att automatiskt undergå en väsentlig ökning. Det är emellertid icke möjligt att annat än approximativt uppskatta medelsbehovet. Jag förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår i enlighet med skolöverstyrelsens förslag höjes med 6 500 000 kronor till 10 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 10 000 000.

[205.] 18. **Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider, förslagsanslag.** Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen 1946: 174 framlagt förslag har riksdagen för innevarande budgetår såsom bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider anvisat ett förslagsanslag av 200 000 kronor. Bestämmelser angående ifrågavarande statsbidrag äro meddelade i kungörelsen 1946: 553. Jämlikt dessa bestämmelser utbetalas statsbidrag i regel i efterskott. Dock må i förskott utbetalas 40 procent av det bidragsbelopp, som kan beräknas komma att utgå.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 300 000 kronor till 500 000 kronor. Överstyrelsen har därvid anfört bland annat följande.

För budgetåret 1947/48 måste i första hand beräknas, att, om förskottsutbetalningarna à 40 procent för budgetåret 1946/47 komma att uppgå till 200 000 kronor, återstående 60 procent av statsbidragen eller 300 000 kronor skola utbetalas. Att beräkna i vilken utsträckning skolmåltidsverksamheten under budgetåret 1947/48 kommer att utbyggas och i vilken utsträckning statsmedel för anskaffande av inventarier härtill komma att behövas är omöjligt. Överstyrelsen föreslår till förskottsutbetalningar för budgetåret 1947/48 oförändrat belopp eller 200 000 kronor. Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(300\,000 + 200\,000 =) 500\,000$ kronor.

Skolöverstyrelsens kostnadsberäkningar ha icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar därför, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 500 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmältider* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 500 000.

[206.] 19. Kurser för utbildande av personal för skolmältider, *reservationsanslag*. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 51 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om ett till 91 000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. Beträffande kursverksamhetens planläggning har *överstyrelsen* anfört följande.

Under sommaren 1946 ha 8 kurser för nämnda ändamål anordnats, nämligen vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, vid Göteborgs stads och Skellefteå stads skolor för yrkesundervisning samt vid Tenhults, Dingle, Uddeholms, Mora och Grans lant-hushållsskolor. Även vid Vackstanäs lant-hushållsskola planerades en kurs, men denna måste på grund av brist på elever inställas. 144 elevplatser funnos vid samtliga skolor, något över 100 personer ha utbildats. Då kurserna måste vara avslutade, till dess skolorna börja på hösten, ha de under den gångna sommaren ej kunnat utsträckas över längre tid än en månad eller sex veckor.

Då det torde kunna förutsättas, att under budgetåret 1947/48 ett avsevärt antal skolor komma att starta skolmältidsverksamhet, kommer det med all sannolikhet att bli behövt med ytterligare kurser för utbildande av personal till skolmältider. Ehuru ej fullt deltagarantal erhöles vid sommarens kurser, vill *överstyrelsen* därför föreslå en utökad kursverksamhet. Genom den upplysningsverksamhet, som *överstyrelsen* kommer att bedriva, kommer kännedom om dessa kurser att spridas under längre tid och på ett mera effektivt sätt, än som varit möjligt när det gällt de redan hållna kurserna. Ett flertal förfrågningar om blivande kurser ha redan inkommit till *överstyrelsen*. *Överstyrelsen* vill därför föreslå, att under budgetåret 1947/48 medel beviljas för anordnande av kurser i huvudsak enligt följande plan.

Förläggning av kurserna	Kursens art	Antal kurser	Kurstid	Antal deltagare per kurs	Sammanlagda antalet deltagare
Yrkesskola eller annan utbildningsanstalt i stad	För förkovran av vid skolmältidsverksamheten redan anställd personal	2	1 mån.	16	32
	Utbildning företrädesvis till städernas större skolor	3	2 "	24	72
Lant-hushålls- eller folkhögskola	Utbildning företrädesvis till landsbygdens mindreskolor	3	6 veckor	12	36
	Utbildning företrädesvis till landsbygdens större skolor	4	2 mån.	12	48
Summa		12			188

Kostnaderna för dessa kurser ha av *överstyrelsen* beräknats till 88 000 kronor. Härav avser ett belopp av 3 000 kronor *överstyrelsens* egna omkostnader för annonsering m. m. för kursverksamheten.

Överstyrelsen har vidare föreslagit, att ett engångsanslag av 3 000 kronor anvisas för budgetåret 1947/48 till en instruktionskurs för lärare vid ifrågasvarande kurser. Kursen skulle omfatta 24 deltagare och pågå i 4 dagar.

Statskontoret har anfört följande.

Med anledning av föreliggande framställning om anvisande av medel till dels kurser för utbildande av personal för skolmåltider dels en instruktionskurs för lärare vid nämnda kurser vill statskontoret ifrågasätta, om icke syftet med den senare kursen skulle kunna förverkligas med betydligt enklare medel, exempelvis genom att tillhandahålla vederbörande lärare erforderliga anvisningar. Vidkommande utbildningskurserna må erinras, att verksamheten tidigare förutsatts skola bedrivas i form av en kortare kurs på en månad och en längre sådan på två månader. I den remitterade framställningen har överstyrelsen emellertid upptagit kurstiden vid den kortare kursen på landet till sex veckor, medan dylik kurs i stad begränsats till en månad. Någon motivering härför har icke lämnats. Statskontoret har svårt föreställa sig, att den kortare kursen skall behöva göras mera omfattande på landet än i stad. Vid enhetlig omfattning av kurstiden torde en begränsning av kostnaderna bli en möjlig. Beträffande de av skolöverstyrelsen äskade medlen, 3 000 kronor, till täckande av bland annat dess annonseringsutgifter i samband med ifrågasvarande kurser, vill ämbetsverket framhålla, att dylika kostnader böra belasta överstyrelsens eget anslag till omkostnader, delposten övriga expenser.

I likhet med skolöverstyrelsen är jag av den uppfattningen, att ytterligare kurser för utbildning av personal för skolmåltider böra anordnas under nästa budgetår. Den av överstyrelsen uppgjorda planen synes i huvudsak kunna läggas till grund för denna kursverksamhet. Mot de beräknade kostnaderna för densamma har jag icke funnit anledning till erinran; dock torde, såsom statskontoret framhåller, överstyrelsens egna omkostnader för ändamålet, beräknade till 3 000 kronor, icke böra belasta förevarande anslag. Då jag icke blivit övertygad om behovet av en särskild instruktionskurs för lärare vid ifrågasvarande kurser, minskas medelsbehovet under förevarande anslag med ytterligare 3 000 kronor och kan alltså med utgångspunkt från överstyrelsens beräkningar uppskattas till (91 000 — 3 000 — 3 000 =) 85 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Kurser för utbildande av personal för skolmåltider*
för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 85 000.

Folkskoleväsendet.

[207.] 20. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 136 000 000 kronor. Då beredningen av denna anslagsfråga icke är avslutad, torde anslaget i

riksstatsförslaget böra uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlönning åt lärare vid folkskolor ett förslagsanslag*
av kronor 141 000 000.

[208.] 21. **Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor, förslagsanslag.** Från och med budgetåret 1944/45 har bidrag kunnat utgå till arvoden åt vid folk- och småskolor anställda skolläkare. Bestämmelser härom ha meddelats i kungörelsen 1944: 585. Enligt beslut av 1946 års riksdag kan från och med innevarande budgetår bidrag i vissa fall utgå även till avlönande av skolsköterskor. Bestämmelser i sistnämnda hänseende ha meddelats i kungörelsen 1946: 291 om ändring i vissa delar av förutnämnda kungörelse, varav bland annat framgår, att bidrag må utgå till distrikt med mer än 20 000 invånare, därest skolsköterskeorganisationen i distriktet godkänts av skolöverstyrelsen, till avlönande av i distriktet anställd skolsköterska, som icke är distriktssköterska. Bidrag må även, därest särskilda skäl föreligga för anställande av en dylik sköterska, efter överstyrelsens medgivande i varje särskilt fall utgå till distrikt med mindre än 20 000 invånare.

Bidrag till arvoden åt skolläkare respektive skolsköterskor utgår i efterskott för budgetår räknat med en krona 25 öre respektive en krona för varje lärjunge, som under läsåret varit inskriven och deltagit i undervisningen vid folk- eller småskola i distriktet, vid vilken statsunderstödd skolhälsovård är anordnad. Beträffande bidraget till skolsköterskor gäller dock den begränsningen, att detsamma må utgå med högst hälften av distriktets verkliga kostnader för sköterskans avlönande, varvid för distrikt med mindre än 20 000 invånare vissa normer angivits för deltidsanställda sköterskors tjänstgöring och avlönning.

För innevarande budgetår är under rubriken *Folkskolor m. m.: Bidrag till arvoden åt skolläkare* uppfört ett förslagsanslag av 400 000 kronor. Med hänsyn till sättet för bidragsutbetalningarna kommer det införda bidraget till avlönande av skolsköterskor att påverka först nästa budgetårs anslag.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslag till förutnämnda ändamål för nästa budgetår uppföres med 720 000 kronor, varav 600 000 kronor beräknas belöpa på bidrag till arvoden åt skolläkare och 120 000 kronor på bidrag till avlönande av skolsköterskor. Den föreslagna ökningen med avseende å bidrag till arvoden åt skolläkare sammanhänger med vunna erfarenheter rörande medelsåtgången samt med den omständigheten, att omfattningen av den hälsovårdande verksamheten vid folk- och småskolorna befinna sig i oavbruten stegring.

Då jag icke funnit anledning till erinran beträffande de av skolöverstyrelsen framlagda anslagsberäkningarna, torde till bidrag till arvoden åt skol-läkare och skolsköterskor vid folk- och småskolor för nästa budgetår böra anvisas ett förslagsanslag av 720 000 kronor. Anslaget torde böra erhålla den ändrade benämning, som framgår av rubriken till förevarande punkt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 720 000.

[209.] 22. **Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är för innevarande budgetår liksom för budgetåret 1945/46 uppfört med 100 000 kronor. Staten bestrider hela kostnaden för vid folk- och småskolor anställda skolläkares resor i tjänsten. För resor, företagna enbart inom stad, köping eller municipalsamhälle, utgår emellertid ej ersättning. Såsom framgår av propositionen 1944: 288, sid. 35 ff., ha kostnaderna för skolläkarnas resor beräknats till 126 000 kronor vid fullt utvuxen skolhygienisk verksamhet.

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till den växande omfattningen av den hälsovårdande verksamheten vid folk- och småskolor föreslagit en höjning av anslaget med 25 000 kronor till 125 000 kronor.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde ifrågavarande anslag böra för nästa budgetår uppräknas med 25 000 kronor till 125 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av kronor 125 000.

[210.] 23. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjds-kolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 3 625 000 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 655 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 400 000 kronor till 4 025 000 kronor, och därvid anfört följande.

Den utgiftsökning, som kungörelsen den 14 juni 1946 (nr 309) om fyllnadstjänstgöring för lärare vid folk- och småskolor medför, torde främst komma att drabba ifrågavarande anslag. Denna ökning har i 1946 års åttonde huvudtitel (sid. 316 f) beräknats till 400 000 kronor. Även om hela detta belopp icke tages i anspråk till följd av ändrade grunder för fyllnadstjänstgöring, torde det med hänsyn till den beräknade ökningen av antalet läraravdelningar i slöjd få anses motiverat att anslagsposten ökas med angivet belopp.

I detta sammanhang torde jag få beröra uppkommen fråga om undervisningen i slöjd och hushållsgöromål för lärjungar i hjälpklass.

Centralstyrelsen för svenska skolköklärarinnornas förening har anhållit, att vid undervisning i hushållsgöromål av psykiskt efterblivna barn särskild undervisningsavdelning måtte få inrättas, om vid skola eller skolenhet ifrågavarande barns antal vid läsårets början uppgår till minst 5 och att, då antalet sådana barn uppgår till minst 10, två undervisningsavdelningar måtte få inrättas. Centralstyrelsen framhåller, att för närvarande inga speciella bestämmelser finnes beträffande antalet hjälpklassbarn i en avdelning vid undervisning i hushållsgöromål. Därigenom bleve klassavdelningarna ofta alltför stora, varjämte hjälpklassbarn i stor utsträckning komme att undervisas tillsammans med normalt begåvade barn. Centralstyrelsen ansåge önskvärt, att de mindre begåvade elevernas praktiska anlag i möjligaste mån finge utvecklas och att det glädjemoment, som utförandet av praktiskt arbete kunde innebära, tillvaratoges. Därest de undervisades tillsammans med andra barn, komme jämförelsemomentet in och de märkte sin underlägsenhet beträffande såväl teoretiskt som praktiskt arbete. Bestämmelser borde därför utfärdas beträffande antalet psykiskt efterblivna elever vid undervisning i hushållsgöromål i syfte att bättre avpassa avdelningarnas storlek efter barnens behov av individuell undervisning och att bereda möjligheter för ett större antal sådana barn att bli undervisade i särskilda avdelningar.

Skolöverstyrelsen, som ansett att även slöjdundervisningen borde beaktas i detta sammanhang, har beträffande undervisningen i hushållsgöromål och slöjd föreslagit bestämmelser i huvudsak överensstämmande med de av centralstyrelsen förordade, dock med den ändringen, att uppdelning av särskild avdelning skulle få ske, då antalet lärjungar överstege 10. Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Enligt nu gällande bestämmelser om statsbidrag till undervisning i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt räknas hjälpklassernas och normalklassernas lärjungar tillsammans vid beräkning av antalet statsbidragsberättigade avdelningar. Minimiantalet lärjungar för en avdelning är 8, delning av avdelning får ske, då antalet överstiger 16 (i vissa fall 20), och normaltalet vid flera avdelningar utgör 12. Hjälpklassbarn undervisas på grund av dessa bestämmelser i stor utsträckning tillsammans med normalbegåvade barn i hushållsgöromål.

Beträffande undervisning i slöjd — vilken fråga även torde böra beaktas i detta sammanhang — finnas ej heller några särbestämmelser för hjälpklassbarn. Avdelning får inrättas i detta ämne, om vid en folkskola minst 10 lärjungar deltaga i undervisningen (om samtliga lärjungar deltaga, är dock minimiantalet 3). Vid delning i flera avdelningar gäller 15 som medeltal, dock att om vid delning en rest på minst 10 uppstår, denna får räknas som en avdelning. Även i fråga om detta ämne undervisas alltså hjälpklassbarnen oftast tillsammans med normalklassers lärjungar.

Vid den vanliga hjälpklassundervisningen får enligt kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 629) särskild klassavdelning inrättas, då vid skola eller skol-

enhet de psykiskt efterblivna lärjungarnas antal vid läsårets början uppgår till minst 10 (i visst fall 8). Vid antalet 18 få två avdelningar inrättas, och i övrigt gäller som medeltal 15 lärjungar.

Det synes naturligt, att de synpunkter, som varit vägledande för särskiljande av hjälpklassklientelet vid den vanliga skolundervisningen och medgivandet av mindre hjälpklassavdelningar än för normalklasserna, även vinna tillämpning för undervisningen i slöjd och hushållsgöromål av dessa lärjungar. Även i fråga om nämnda ämnen gäller, att behovet av individuell hjälp och tillsyn är större än i normalavdelningar, och risken för olyckshändelser är också större. Det är även påtagligt, att ett alltför blandat klientel vid denna såväl som vid annan undervisning är till skada för arbetet. Överstyrelsen vill därför i princip förorda, att anordnandet av särskilda hjälpklassavdelningar i slöjd och hushållsgöromål underlättas och att lindrigare bestämmelser i fråga om sådana avdelningars storlek utfärdas.

De nuvarande bestämmelserna om statsbidrag till undervisning i slöjd och hushållsgöromål i folkskola komma säkerligen att behöva omarbetas i samband med den väntade omorganisationen av folkskolans undervisning. Inom vilken tid en sådan kan komma till stånd, undandrar sig överstyrelsens bedömande, men det är antagligt, att relativt lång tid kommer att förflyta, innan en omorganisation kan sättas i verket. Överstyrelsen vill därför ifrågasätta, huruvida ej redan nu de nämnda statsbidragsbestämmelserna kunde anpassas efter vad som för närvarande gäller om särskiljande av hjälpklassbarn och om mindre undervisningsavdelningar vid hjälpundervisningen. Det i framställningen angivna minimiantalet 5 för anordnande av särskild undervisning i hushållsgöromål åt hjälpklassbarn synes överstyrelsen lämpligt avvägt. Uppdelning av avdelning torde böra medgivas, då antalet lärjungar vid läsårets början överstiger 10, vilket innebär en något högre gräns än den i framställningen föreslagna men medför, att en hjälpklass med minimiantalet barn (10) ej delas vid ifrågasvarande undervisning. För slöjdundervisningen i allmänhet gälla nu högre lärjungetal än för undervisningen i hushållsgöromål. Med hänsyn till önskemålet att för de barn det här gäller ha samma indelning i slöjd som i hushållsgöromål vill överstyrelsen förorda samma gränstal vid undervisningen för båda ämnena.

Vid tillämpning av minimitalet 5 för inrättande av särskild avdelning i slöjd och hushållsgöromål för hjälpklassbarn och av talet 10 för delning av sådan avdelning skulle enligt av överstyrelsen infordrade uppgifter för läsåret 1945/46 uppkommit ett merbehov av sammanlagt 239 avdelningar i slöjd och 28 avdelningar i hushållsgöromål. Om man i anslutning till gällande statsbidragsbestämmelser räknar med ett statsbidrag av 256 kronor per år och avdelning i slöjd och 295 kronor per år och avdelning i hushållsgöromål, skulle merkostnaden vid tillämpning av de här föreslagna bestämmelserna utgjort för slöjdundervisningen i runt tal 61 000 kronor och för hushållsgöromål 8 200 kronor.

Jag delar den i ärendet framförda uppfattningen, att möjlighet bör öppnas att med statsbidrag anordna särskilda undervisningsavdelningar i slöjd och hushållsgöromål för lärjungar i hjälpklass. Undervisningen i dessa ämnen torde ställa samma krav på individuell hjälp åt och tillsyn över de mindre begåvade barnen som undervisningen i läsämnen. Jag är emeller-

Departement-
schefen.

tid icke för närvarande beredd att sträcka mig så långt som skolöverstyrelsen föreslagit, utan förordar, att särskild undervisningsavdelning i slöjd och hushållsgöromål för lärjungar i hjälpklass må inrättas, om vid skola eller skolenhet antalet i denna undervisning deltagande sådana lärjungar vid läsårets början uppgår till minst 6, samt att uppdelning av dylik avdelning må ske, då antalet lärjungar överstiger, i hushållsgöromål 12 och i slöjd 15. Vid bifall härtill kan kostnadsökningen beräknas till i runt tal 6 500 kronor för undervisningen i hushållsgöromål och 50 000 kronor för slöjdundervisningen. Med hänsyn till gällande utbetalningsföreskrifter beträffande ifrågavarande statsbidrag kommer ett genomförande av förslaget icke att påverka anslagsbehovet för budgetåret 1947/48.

Då jag icke funnit anledning till erinran beträffande överstyrelsens anslagsberäkningar, torde förevarande anslag för nästa budgetår böra höjas med 400 000 kronor till 4 025 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor* för budgetåret 1947/48 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 4 025 000.

[211.] 24. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 350 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har, under hänvisning till av folkskolinspektörerna lämnade uppgifter angående utgifterna under förevarande anslag, hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 25 000 kronor till 375 000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till att belastningen å ifrågavarande anslag utgjort för budgetåret 1944/45 i runt tal 378 700 kronor och för budgetåret 1945/46 omkring 406 800 kronor, anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 50 000 kronor och således uppföres med 400 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 400 000.

[212.] 25. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, förslagsanslag.** Detta anslag höjdes för innevarande budgetår från 250 000 kronor till 275 000 kronor. I fråga om statsbidrag ur detta anslag till avlönande av vid ifrågavarande sjukvårdsanstalter och

barnhem anställda folk- och småskollärare gälla i huvudsak samma grunder som beträffande bidrag till avlönande av lärare vid folk- och småskolor. Enligt beslut av 1944 års riksdag kan med skolöverstyrelsens medgivande i stället för folk- eller småskollärare vid statsunderstödd sjukvårdsanstalt anställas lärare med viss lägre kompetens (sjukhuslärarinna). Till sjukhuslärarinnas avlönande utgår statsbidrag med högst 2 600 kronor för redovisningsår.

Skolöverstyrelsen har, under hänvisning till av folkskolinspektörerna lämnade uppgifter angående utgifterna under förevarande anslag, hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 15 000 kronor till 290 000 kronor.

Med hänsyn till gällande bestämmelser angående utbetalning av statsbidrag till ifrågavarande ändamål påverkas icke anslagsbehovet för nästa budgetår av den beslutade allmänna löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst m. fl. Belastningen å förevarande anslag utgjorde under budgetåret 1944/45 omkring 277 300 kronor och under budgetåret 1945/46 i runt tal 294 000 kronor. Anslaget torde därför i enlighet med överstyrelsens förslag böra höjas med 15 000 kronor till 290 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 290 000.

[213.] **26. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m., förslagsanslag.** Anslagets belopp och belastningen i avrundade tal enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning har under nedannämnda budgetår utgjort:

Budgetår	Anslag kronor	Belastning kronor
1939/40	250 000	235 400
1940/41	150 000	237 900
1941/42	120 500	220 600
1942/43	120 500	152 000
1943/44	130 000	225 500
1944/45	250 000	343 800
1945/46	300 000	365 500
1946/47	300 000	—

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp.

I den uppgivna anslagsbelastningen under budgetåret 1945/46 torde ingå belopp å sammanlagt 130 400 kronor, som enligt av överstyrelsen inhämtade